

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPP.4521.20.2025

Druk nr 2146

Warszawa, 2 stycznia 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

**- Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce
za 2024 r.**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra – Członka Rady Ministrów Jana Grabca do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z wyrazami szacunku

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Minister do spraw
Polityki Senioralnej

Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za 2024 r.

Warszawa, 2025 r.

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 18 grudnia 2025 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
Sytuacja społeczno-ekonomiczna osób starszych w Polsce.....	5
1. Liczebność i struktura populacji osób starszych	5
2. Sytuacja materialna i mieszkaniowa.....	11
3. Sytuacja rodzinna.....	24
4. Usługi społeczne	26
5. Sytuacja na rynku pracy	39
6. Stan zdrowia i opieka zdrowotna	41
7. Dostępne formy aktywności.....	52
8. Równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji i przemocy	66
9. Sytuacja niepełnosprawnych osób starszych.....	71
10. Wybrane elementy jakości życia.....	74
Wnioski i rekomendacje, w tym ocena realizacji polityki senioralnej	76
Spis wykresów.....	80
Spis tabel	81

Wprowadzenie

Pani Marzena Okła-Drewnowicz, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, z upoważnienia Ministra – Członka Rady Ministrów, działającego w zastępstwie Ministra do spraw Polityki Senioralnej, opracowała kolejną edycję Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2024 r.¹⁾, która stanowi opis i diagnozę różnych aspektów życia seniorów²⁾. Dokument powstał we współpracy z innymi resortami, instytucjami centralnymi oraz służbami społecznymi na szczeblu województw.

Informacja prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną seniorów w Polsce, w szczególności dotyczącą sytuacji demograficznej, ekonomicznej, rodzinnej, zdrowotnej, sytuacji na rynku pracy, dostępności i poziomu usług społecznych oraz wszelkiego rodzaju aktywności podejmowanych przez osoby starsze.

Do przygotowania opracowania zostały wykorzystane najnowsze, dostępne wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Jednocześnie należy zauważyć, że niektóre badania ze względu na ich częstotliwość są publikowane w cyklu kilkuletnim.

Pani Minister dziękuje Pani Profesor Barbarze Szatur-Jaworskiej, a także Panu Profesorowi Piotrowi Błędowskiemu za zaangażowanie w prace nad dokumentem, a także wszystkim osobom i instytucjom za pomoc i współudział w przygotowaniu Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2024 r.

¹⁾ na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705 oraz z 2024 r. poz. 834).

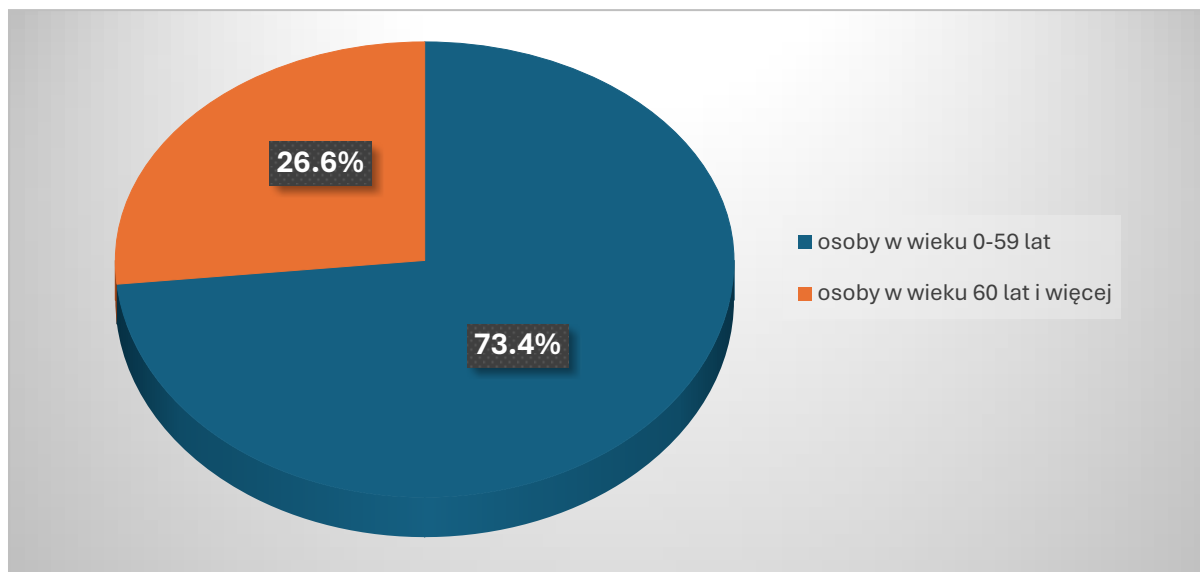
²⁾ W Informacji za osoby starsze przyjęto osoby w wieku 60 lat i więcej, zgodnie z uregulowaniami ustawy z dnia 11 września 2015 r.

Sytuacja społeczno-ekonomiczna osób starszych w Polsce

1. Liczebność i struktura populacji osób starszych

Na koniec 2024 r. liczba ludności Polski wyniosła 37489,1 tys., tj. o ponad 147,4 tys. mniej niż rok wcześniej. Liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła blisko 10 mln i wzrosła o 85,3 tys. w stosunku do 2023 r. Udział osób starszych w 2024 r. wyniósł 26,6% do ogólnej liczby ludności.

Wykres 1 Struktura ludności w 2024 r. według grup wieku (w%)

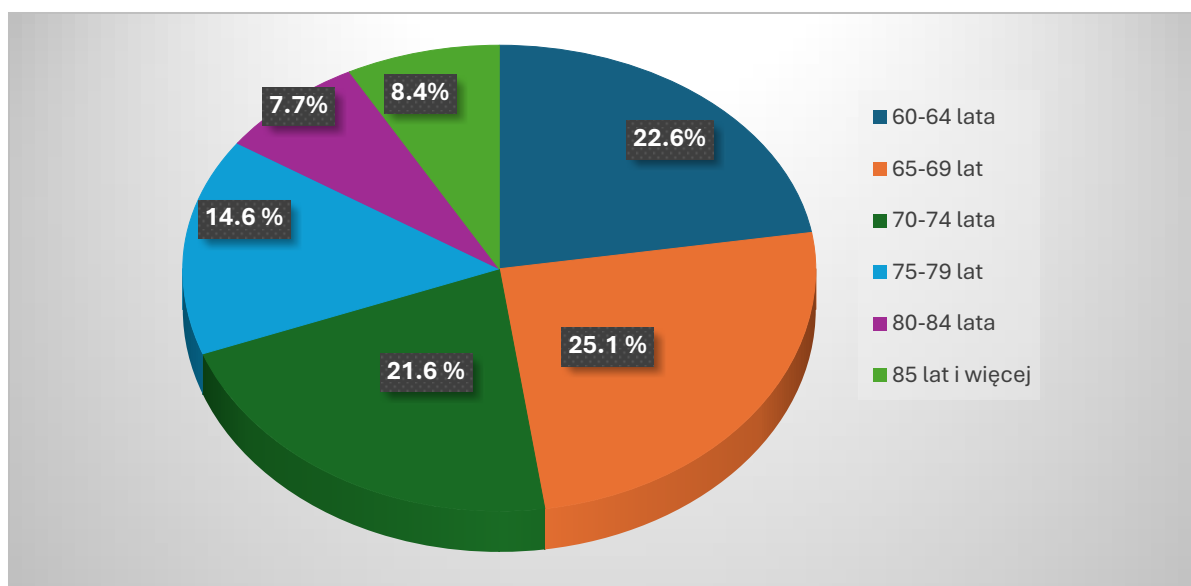

Źródło: GUS, Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS - stan w dniu 31 XII

W subpopulacji osób starszych najliczniejszą grupę osób starszych stanowią osoby w wieku 65–69 lat. Ich odsetek w 2024 r. wyniósł 25,1% i zmniejszył się w stosunku do roku poprzedniego o 0,4 p. proc. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły osoby w wieku 60–64 lata, których udział również zmniejszył się w stosunku do roku poprzedniego (o 1,1 p. proc.), osiągając poziom 22,6%. Nieco mniej liczną, ale rosnącą w ostatnich latach, jest grupa osób w wieku 70–74 lata. W 2024 r. w stosunku do roku poprzedniego liczba osób w tym wieku wzrosła o 0,3 p. proc., a ich udział w populacji osób starszych osiągnął poziom 21,6% (wobec 21,3% rok wcześniej).

W 2024 r. w stosunku do roku poprzedniego najbardziej wzrosła liczba osób w wieku 75–79 lat (o 1,3 p. proc.). Jej udział w populacji osób starszych kształtował się na poziomie 14,6% wobec 13,3% w 2023 r. Należy zwrócić uwagę, że 16,1% w 2024 r. (16,2% w 2023 r.) osób starszych stanowiły osoby w wieku co najmniej 80 lat.

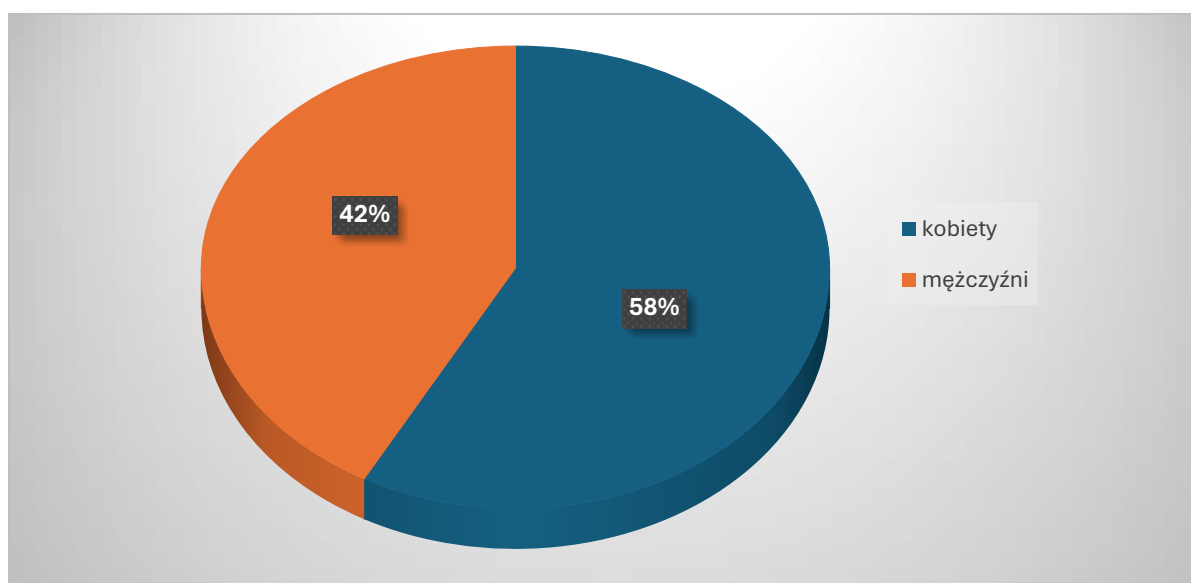
Wykres 2 Osoby starsze w 2024 r. w podziale na grupy wieku (w %)

Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS – stan w dniu 31 XII

W populacji osób starszych większość to kobiety. W 2024 r. stanowiły one 58,0%. Na 100 mężczyzn przypadało ich 138 (dla ludności Polski współczynnik feminizacji wyniósł 107).

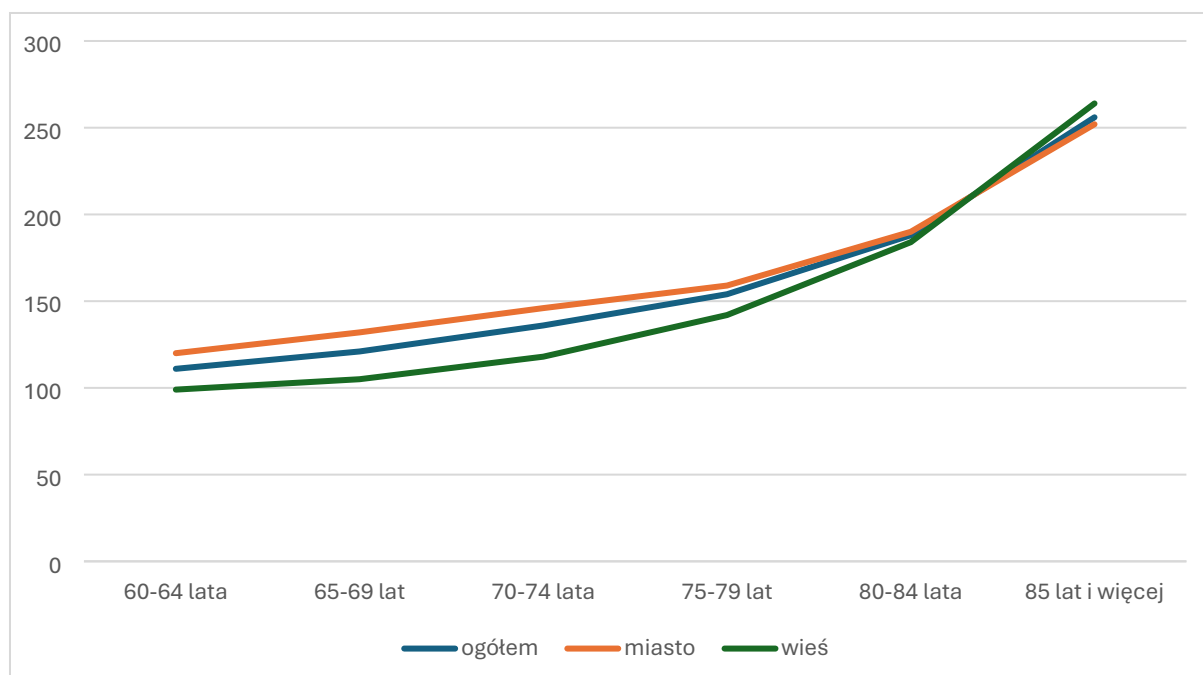
Wykres 3 Osoby starsze w 2024 r. w podziale na płeć (w %)

Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS – stan w dniu 31 XII

Przewaga liczebna kobiet wzrasta wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wieku, np. w grupie wieku 60–64 lata kobiety w 2024 r. stanowiły 52,6% ogółu osób w tej grupie wieku (współczynnik feminizacji 111), podczas gdy wśród osób w wieku 85 lat i więcej kobiety stanowiły 71,9% (współczynnik feminizacji 256).

Wykres 4 Współczynnik feminizacji³⁾ w 2024 r.

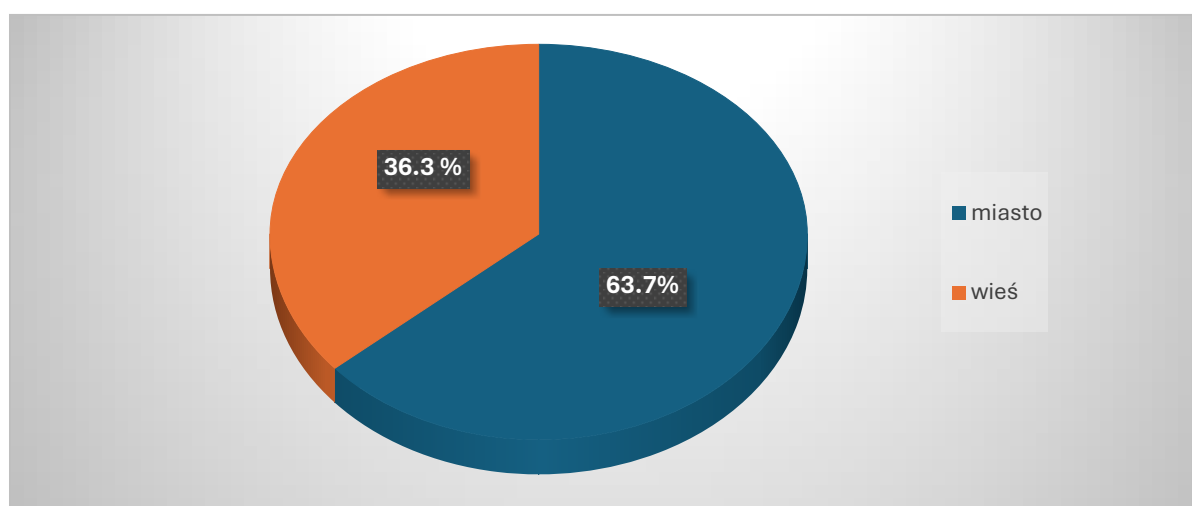

Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS

W miastach współczynnik feminizacji wśród osób starszych wyniósł 148, natomiast na wsi – 123. Jedynie w najstarszej grupie wieku, tj. 85 lat i więcej, współczynnik feminizacji na wsi jest wyższy niż w mieście, wyniósł odpowiednio 264 i 252. Rosnący wraz z wiekiem udział kobiet w populacji osób starszych jest konsekwencją dłuższego przeciętnego trwania życia kobiet oraz nadumieralności mężczyzn.

W 2024 r. odsetek ludności w wieku 60 lat i więcej w miastach wyniósł 28,5% (wobec 28,2% w roku poprzednim). Na terenach wiejskich odsetek ten kształtował się na poziomie 23,8% (tj. o 0,4 p. proc. więcej niż w 2023r.)

Wykres 5 Osoby w wieku 60 lat i więcej w 2024 r. w podziale na miejsce zamieszkania (w %)

Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS – stan w dniu 31 XII

Trwanie życia, zgony, umieralność

³⁾ Liczba kobiet na 100 mężczyzn - w dniu 31 XII.

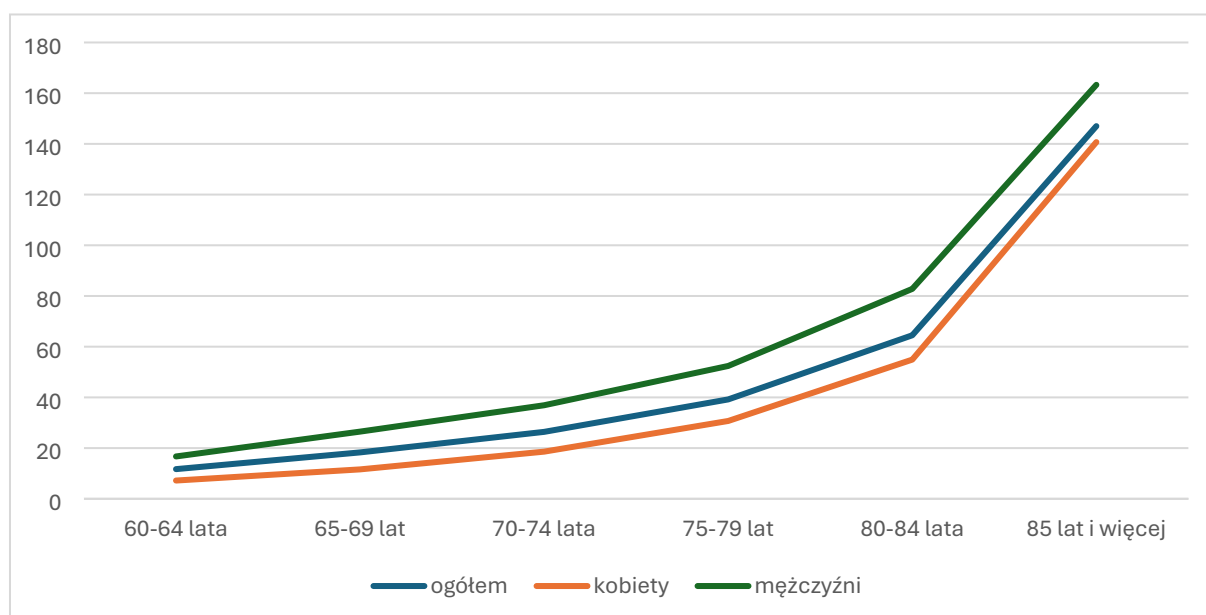
Kobiety osiągające wiek 60 lat w 2024 r. miały przed sobą blisko 5 lat więcej dalszego trwania życia niż mężczyźni. W 2024 r. mężczyzna w wieku 60 lat miał przed sobą jeszcze średnio 19,8 roku życia (w 2023 r. było to 19,6 roku), natomiast kobieta 24,5 roku życia (w roku poprzednim 24,4 roku).

Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn mających 60 lat zamieszkałych w miastach wynosiło 20 lat tj. o 0,6 roku dłużej niż mężczyzn na wsi, natomiast dalsze trwanie życia kobiet w tym wieku zamieszkałych w miastach wyniosło 24,7 roku (tj. o 0,4 więcej niż na wsi).

W 2024 r. liczba zgonów osób w wieku 60 lat i więcej przypadająca na 1000 ludności w tym wieku wyniosła 35,8, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego o 0,2. Umieralność wśród mężczyzn jest zdecydowanie wyższa niż wśród kobiet i proces ten nasila się wraz z wiekiem. Współczynnik zgonów wśród mężczyzn w wieku senioralnym w 2024 r. wyniósł 40,8, a wśród kobiet ukształtował się na poziomie 32,1. Obserwuje się wyższą umieralność wśród seniorów zamieszkałych na wsi niż w mieście. Współczynnik zgonów osób starszych na wsi wyniósł 36,7, podczas gdy w mieście ukształtował się na poziomie 35,2.

Najczęstszą przyczyną zgonów osób starszych są choroby układu krążenia, które w 2023 r. odpowiadały za 39,9% z nich. Kolejną przyczyną były nowotwory, które odpowiadały za 27,0% zgonów osób starszych.

Wykres 6 Współczynnik zgonów⁴⁾ w 2024 r.

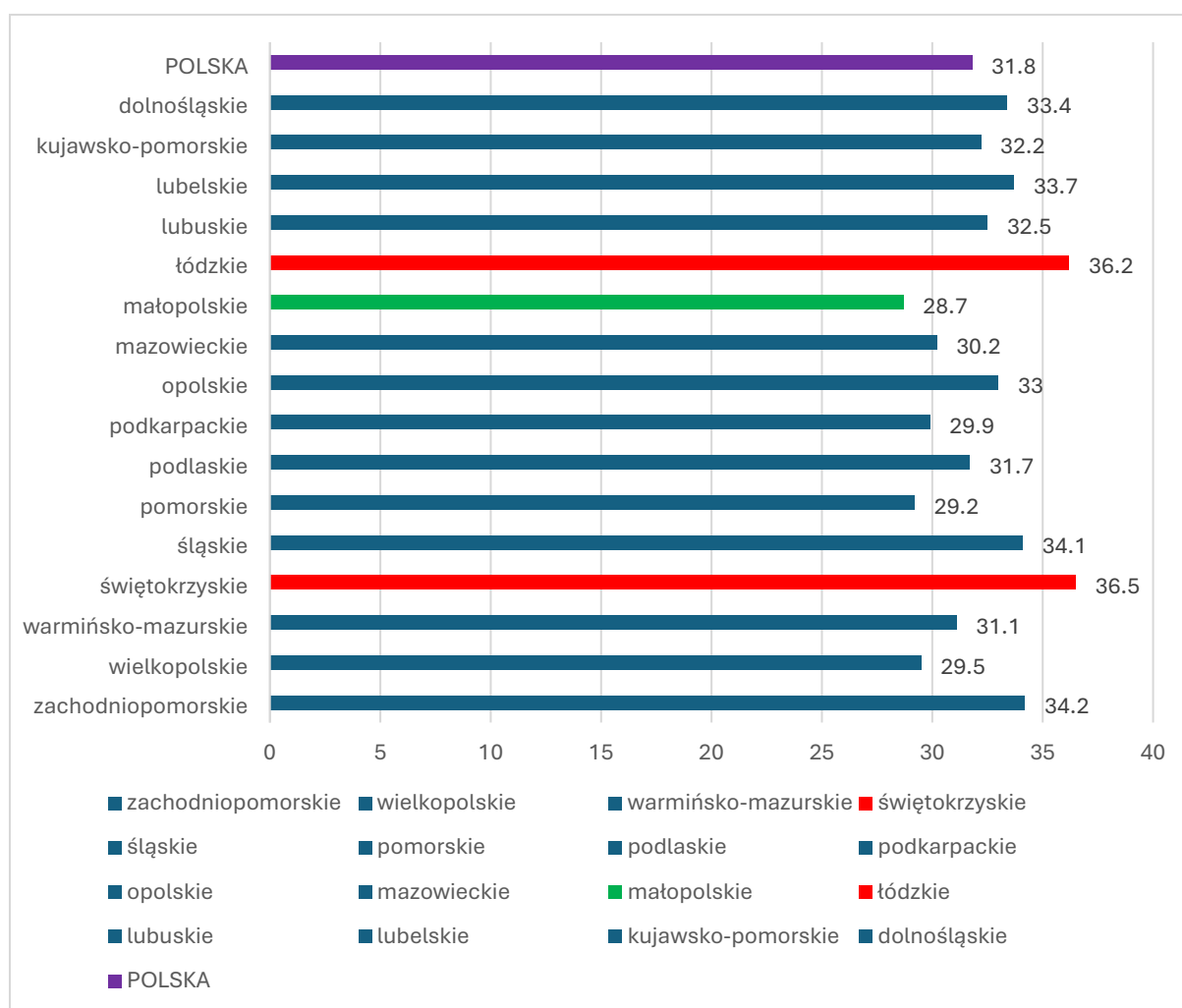

Źródło: Wyniki bieżących badań GUS

Spadek liczby ludności ogółem i wzrost liczby ludności w wieku senioralnym skutkuje wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku od 15 do 64 lat). Dynamiczny wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego zauważalny jest od 2011 r. Wskaźnik ten ukształtował się w 2024 r. na poziomie 31,8.

⁴⁾ Liczba zgonów osób w danym wieku na 1000 ludności w danym wieku.

Wykres 7 Współczynnik obciążenia demograficznego⁵⁾ osobami starszymi w 2024 r.

Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS

Starzenie się społeczeństwa obserwowane jest z różnym natężeniem w poszczególnych województwach. W 2024 r. najwyższym współczynnikiem obciążenia demograficznego charakteryzowało się woj. świętokrzyskie – 36,5 oraz woj. łódzkie – 36,2, natomiast najniższym – woj. małopolskie – z udziałem wynoszącym 28,7.

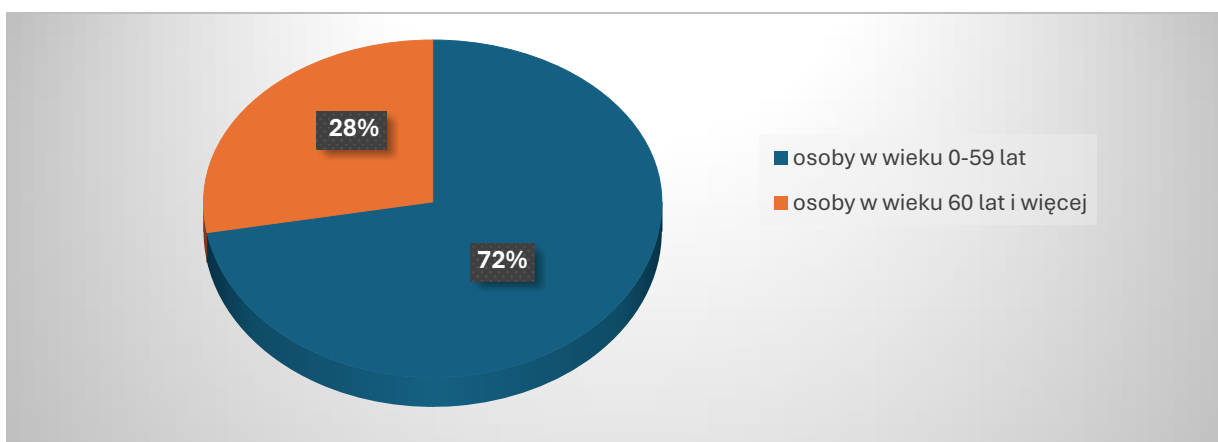
Prognozy demograficzne

Wyniki Prognozy ludności na lata 2023–2060⁶⁾ wskazują na pogłębianie się procesu starzenia społeczeństwa. Przewidywany jest ubytek ludności o ponad 7 mln do 2060 r. oraz spodziewany jest postępujący proces starzenia się ludności Polski, co oznacza wzrost odsetka osób w wieku 60 lat i więcej. Populacja osób w tym wieku wzrośnie w końcu horyzontu prognozy do 11,9 miliona i będzie stanowiła prawie 40% ogółu ludności.

⁵⁾ Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata.

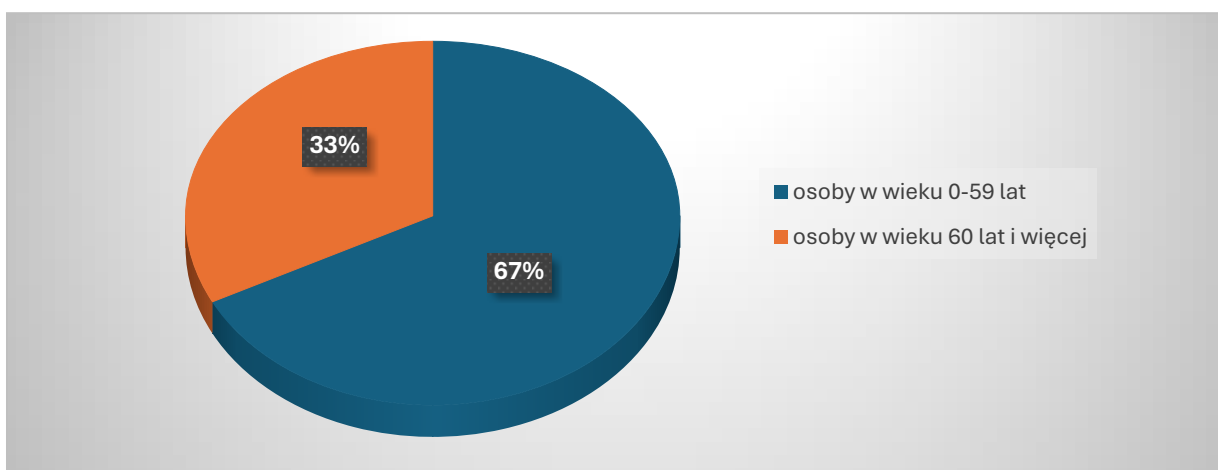
⁶⁾ GUS, Prognoza ludności na lata 2023–2060.

Wykres 8 Prognoza ludności w 2030 r. (w %)

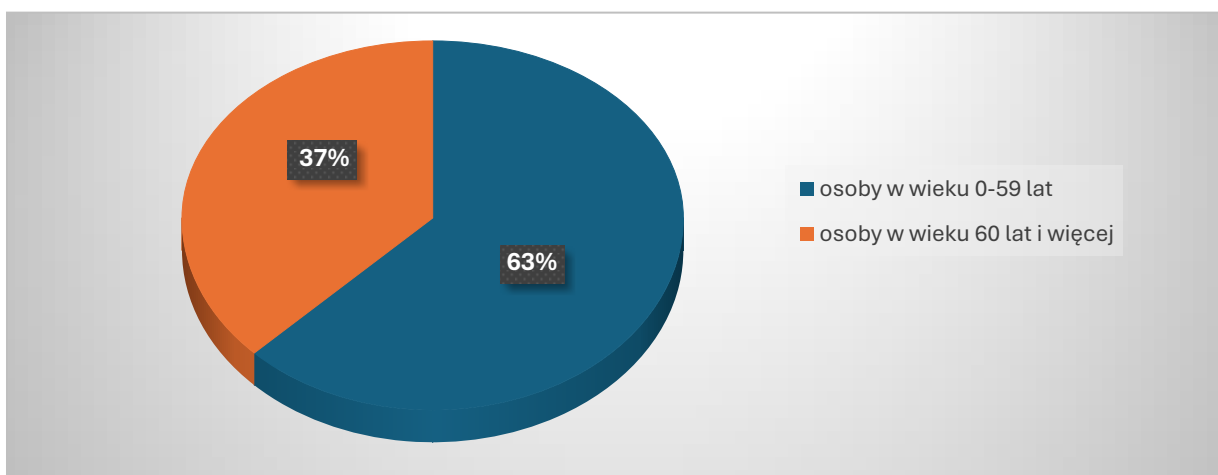
Źródło: Prognozy GUS – stan w dniu 31 XII

Wykres 9 Prognoza ludności w 2040 r. (w %)

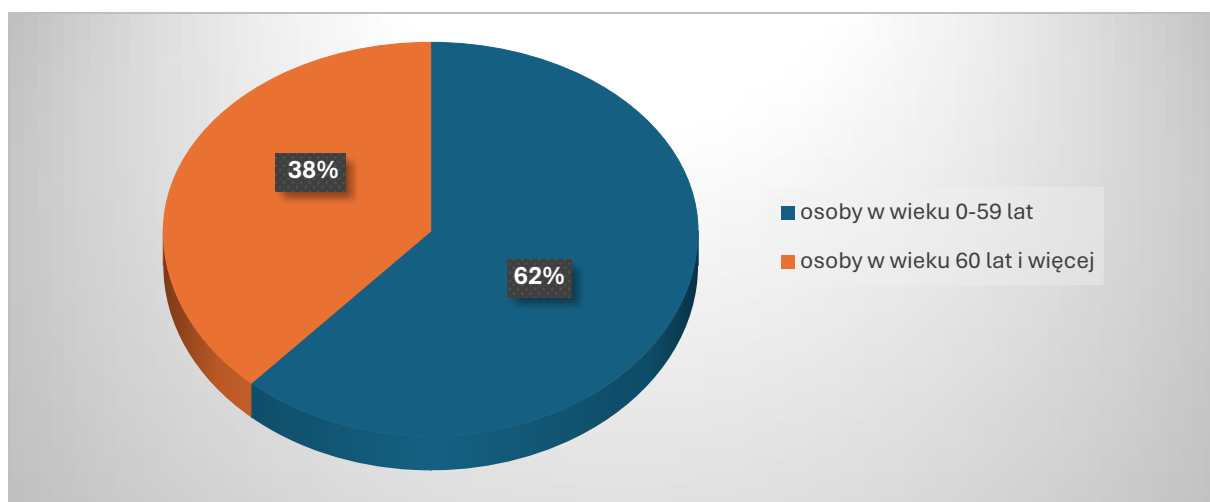
Źródło: Prognozy GUS – stan w dniu 31 XII

Wykres 10 Prognoza ludności w 2050 r. (w %)

Źródło: Prognozy GUS – stan w dniu 31 XII

Wykres 11 Prognoza ludności w 2060 r. (w %)

Źródło: Prognozy GUS – stan w dniu 31 XII

Analizując sytuację demograficzną w Polsce należy wziąć pod uwagę, że sytuacja Polski będzie coraz większym wyzwaniem dla polityki krajowej w najbliższych latach. Dane statystyczne oraz prognozy wskazują, że przyspieszeniu ulega proces starzenia się ludności Polski. Wskazują na to tendencje zmian dotyczące udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety – 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 i więcej).

Struktura wieku mieszkańców Polski się zmienia i wynika przede wszystkim z dwóch czynników. Po pierwsze, niski poziom dzietności, który nie wystarcza, by zastąpić pokolenia. Po drugie, wydłużająca się długość życia, która związana jest z poprawą warunków zdrowotnych i stylu życia, sprawia, że społeczeństwo starzeje się w szybkim tempie.

2. Sytuacja materialna i mieszkaniowa

Sytuacja dochodowa i warunki bytu osób w wieku 60 lat i więcej

Zgodnie z wynikami reprezentacyjnego Badania budżetów gospodarstw domowych w 2024 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyłącznie z osobami starszymi wyniósł 3 450,02 zł. Gospodarstwa domowe wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej utrzymują się przede wszystkim z emerytur lub rent, które w 2024 r. stanowiły 80,1% ich dochodów. Dochody z pracy najemnej w przypadku tych gospodarstw stanowiły 9,8% ogółu dochodów, a dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym – 3,1%.

Tabela 1 Przeciętne miesięczne dochody na 1 osobę w gospodarstwach domowych według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
				1-osobowe	2-osobowe (obydwie osoby w wieku 60 lat i więcej)
OGÓŁEM					
w złotych					
Dochód rozporządzalny	3 328,63	2 992,37	3 450,02	3 431,56	3 485,96
MIASTA					
w złotych					
Dochód rozporządzalny	3 615,97	3 237,46	3 589,07	3 567,46	3 638,11
WIEŚ					
w złotych					
Dochód rozporządzalny	2 834,50	2 689,32	3 046,49	2 958,09	3 114,13

Źródło: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

UWAGA: Dane za 2024 r. zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci.

Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyłącznie z osobami starszymi w 2024 roku wyniosły 2 334,06 zł. W 2024 r. udział przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach domowych składających się wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej ukształtował się na poziomie 67,7%.

Tabela 2 Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
				1-osobowe	2-osobowe (obydwie osoby w wieku 60 lat i więcej)
OGÓŁEM					
w złotych					
Wydatki gospodarstwa domowego	1 996,15	1 751,11	2 334,06	2 587,27	2 194,37
MIASTA					
w złotych					
Wydatki gospodarstwa domowego	2 208,36	1 982,71	2 413,55	2 656,61	2 257,89
WIEŚ					
w złotych					
Wydatki gospodarstwa domowego	1 631,22	1 464,73	2 103,35	2 345,70	2 039,13

Źródło: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

UWAGA: Dane za 2024 r. zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci.

W gospodarstwach domowych, w skład których wchodziły wyłącznie osoby w wieku 60 lat i więcej, udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe na 1 osobę, wyniósł w 2024 r. 27,3% (o 4,2 p. proc. więcej niż w gospodarstwach bez takich osób). Wydatki na utrzymanie mieszkania lub domu i kosztów energii stanowiły 22,3% ogółu wydatków gospodarstw wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej, a wydatki na zdrowie – 8,7%, tj. odpowiednio o 4,5 i 4,3 p. proc. więcej w porównaniu z gospodarstwami bez takich osób.

Poziom, dynamika i struktura dochodów oraz wydatków są istotnie zróżnicowane ze względu na miejsce zamieszkania. W miastach sytuacja dochodowa gospodarstw domowych jest lepsza niż gospodarstw domowych na wsi.

W miastach gospodarstwa domowe wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej miały dochody o 17,8% wyższe niż gospodarstwa na wsi. Również wydatki gospodarstw domowych wyłącznie osób starszych zamieszkujących w miastach były wyższe (o 14,7%) niż gospodarstw na wsi.

Tabela3 Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstwa domowego według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
				1- osobowe	2- osobowe (obydwie osoby w wieku 60 lat i więcej)
w % danej grupy gospodarstw					
OGÓŁEM					
Ocena sytuacji materialnej przez gospodarstwo domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dobra i raczej dobra	65,5	50,2	46,3	36,5	57,1
Przeciętna	31,3	44,5	47,0	53,4	40,1
Raczej zła i zła	3,2	5,3	6,7	10,1	2,8
MIASTA					
Ocena sytuacji materialnej przez gospodarstwo domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dobra i raczej dobra	68,3	51,8	49,2	38,9	61,4
Przeciętna	28,5	43,0	44,8	52,0	36,4
Raczej zła i zła	3,2	5,2	6,0	9,1	2,2
WIEŚ					
Ocena sytuacji materialnej przez gospodarstwo domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dobra i raczej dobra	59,4	47,3	37,8	28,3	46,5
Przeciętna	37,5	47,1	53,6	58,4	49,3
Raczej zła i zła	3,1	5,6	8,6	13,3	4,2

Źródło: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

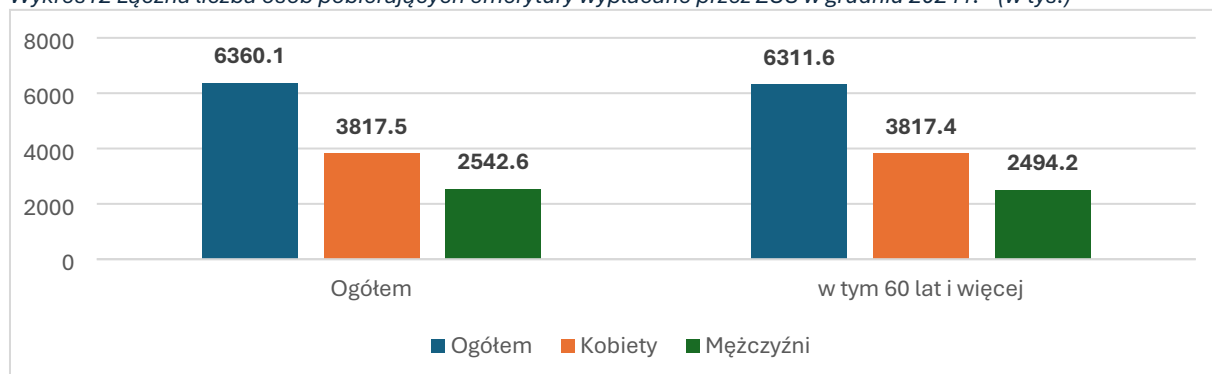
UWAGA: Dane za 2024 r. zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci.

Gospodarstwa domowe wyłącznie z osobami starszymi rzadziej oceniały swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą w porównaniu z gospodarstwami bez osób starszych (46,3% wobec 65,5%), a częściej jako przeciętną (47,0% wobec 31,3%) oraz raczej złą lub złą (6,7% wobec 3,2%). Najgorzej swoją sytuację materialną oceniały osoby w wieku 60 lat i więcej mieszkające samotnie, w szczególności na wsi – 13,3% z nich oceniło swoją sytuację jako raczej złą lub złą.

Emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych

W 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacał emerytury lub renty prawie 8 mln osób w wieku 60 lat i więcej (7 996,5 tys.⁷⁾). Świadczeniobiorcy ZUS stanowili zatem ponad 80% osób starszych. W grudniu 2024 r. emerytury z Zakładu ubezpieczeń Społecznych pobierało 6 311,6 tys. osób, wśród których 60,5% stanowiły kobiety.

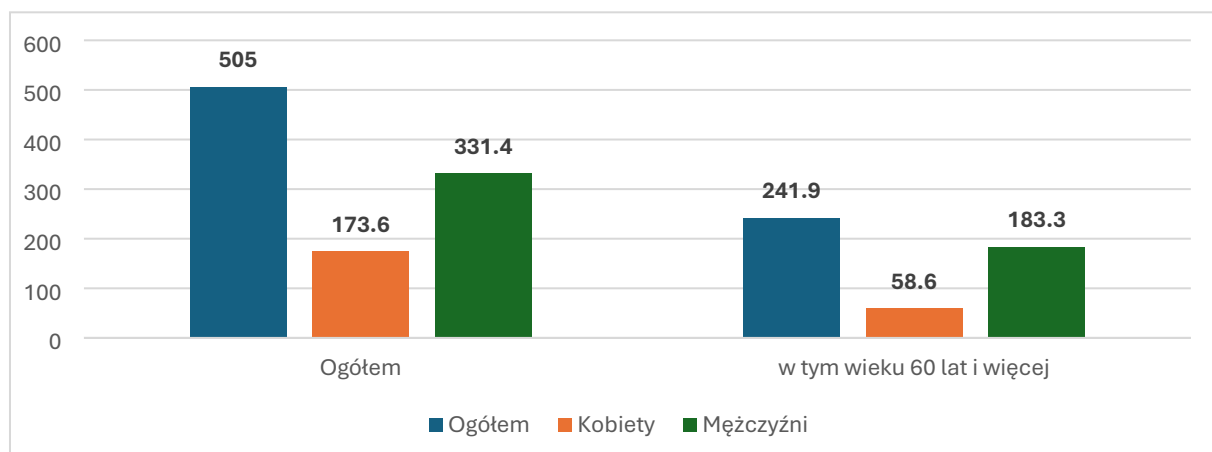
Wykres12 Łączna liczba osób pobierających emerytury wypłacane przez ZUS w grudniu 2024 r.⁸⁾ (w tys.)

Źródło: dane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Renty z tytułu niezdolności do pracy pobierało 241,9 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. Większość świadczeniobiorców (75,8%) stanowili mężczyźni.

Wykres13 Łączna liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacane przez ZUS w grudniu 2024 r.⁹⁾ (w tys.)

Źródło: dane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Renty rodzinne pobierało 978,1 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. Większość świadczeniobiorców stanowiły kobiety (ponad 95%). Średni wiek osób uprawnionych do renty rodzinnej¹⁰⁾ wyniósł ogólnie 68,9 lat – w tym 72 lata kobiety oraz 40 lat mężczyźni.

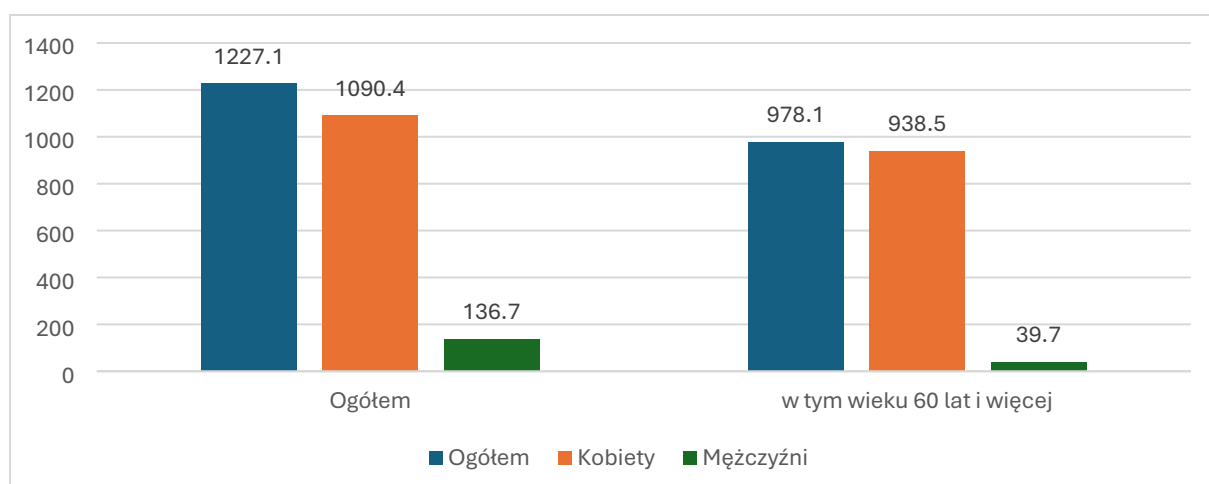
⁷⁾ Liczba 7 996,5 tys. oznacza przeciętną miesięczną liczbę emerytów i rencistów w 2024 r.

⁸⁾ Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS, bez świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi, bez emerytur pomostowych.

⁹⁾ Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS, bez świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi, bez emerytur pomostowych.

¹⁰⁾ – stan w grudniu 2024 r.

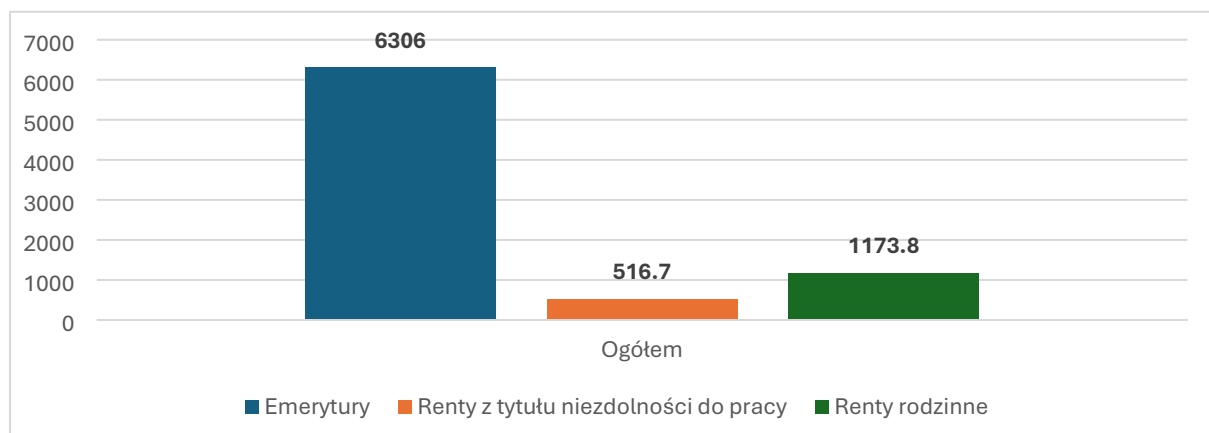
Wykres 14 Liczba osób uprawnionych do rent rodzinnych wypłacanych przez ZUS w grudniu 2024 r. (w tys.)

Źródło: dane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

W okresie styczeń–grudzień 2024 r. przeciętna miesięczna liczba osób pobierających emerytury i renty realizowane przez ZUS wyniosła 7 996,4 tys. osób, w tym 6 306,0 tys. emerytów, 1 173,8 tys. osób pobierających rentę rodzinną, a najmniej – 516,7 tys. osób pobierało rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Wykres 15 Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających emerytury i renty realizowane przez ZUS w 2024 r.¹¹⁾ (w tys.)

Źródło: dane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

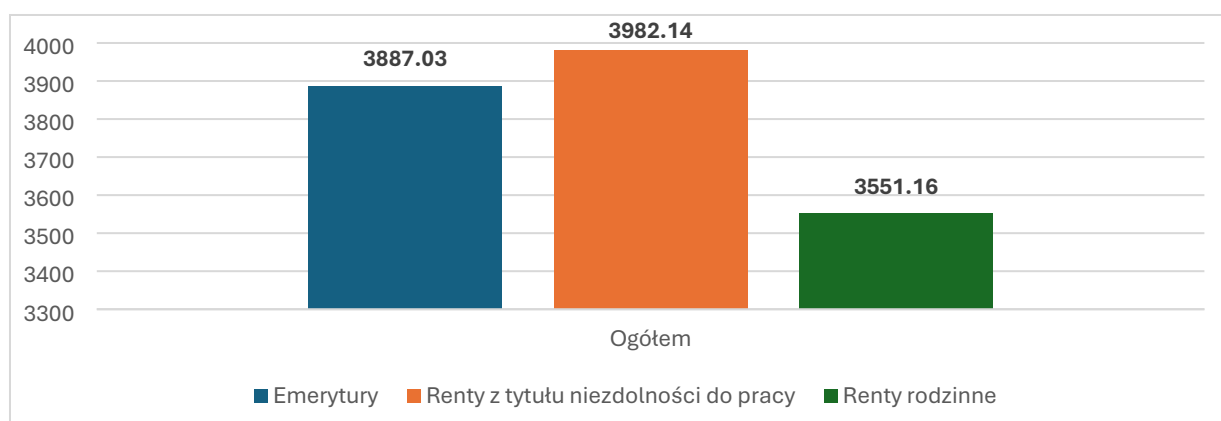
Zgodnie z danymi z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przeciętna wysokość emerytury dla osób w wieku 60 lat i więcej w 2024 r. wynosiła 3 887,03 zł (47,5% przeciętnego wynagrodzenia), renta z tytułu niezdolności do pracy dla osób w wieku 60 lat i więcej 3 982,14 zł (48,7% przeciętnego wynagrodzenia), natomiast renta rodzinna dla osób w wieku 60 lat i więcej 3 551,16 zł (43,4% przeciętnego wynagrodzenia)¹²⁾. Dla porównania, wartość minimum socjalnego w IV kwartale 2024 r. dla osoby w wieku powyżej 60 lat wyniosła 1 834,68 zł¹³⁾. W związku z tym przeciętna emerytura była dwukrotnie wyższa od minimum socjalnego we wskazanym okresie.

¹¹⁾ Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z FUS, z wypłacanymi przez MON, MSWiA oraz MS w zbiegu z emeryturami finansowanymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS. Bez świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi, bez emerytur pomostowych.

¹²⁾ Są to wysokości świadczeń bez wypłat wyrównawczych, z dodatkami pielęgnacyjnymi dla świadczeniobiorcy, łącznie z kwotą okresowej emerytury kapitałowej.

¹³⁾ dane z Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych.

Wykres 16 Wysokość przeciętnej wypłaty¹⁴⁾ emerytury i renty wypłacanej przez ZUS w grudniu 2024 r. (w zł)

Źródło: dane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Zgodnie z danymi ZUS¹⁵⁾, w grudniu 2024 r. wypłacono 433,1 tys. emerytur nowo systemowych w wysokości niższej niż najniższa ustawowa wysokość emerytury – tj. ponad 9,2% więcej niż w grudniu 2023 r. (396,9 tys.) Były to emerytury przyznane osobom o niepełnym stażu, których to emerytur¹⁶⁾ nie podwyższa się do kwoty najniższej emerytury.

Osoby w wieku 60 lat i więcej podlegające ubezpieczeniu w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Kompleksową obsługę ubezpieczonych rolników i członków ich rodzin, dla których działalność rolnicza stanowi jedyne, bądź podstawowe źródło utrzymania, w zakresie ubezpieczenia społecznego prowadzi Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), na podstawie ustawy¹⁷⁾.

Liczba osób starszych objętych ubezpieczeniem społecznym rolników na koniec 2024 r. wyniosła 92 384 osób. W tej grupie dominowali mężczyźni – 83 410 osób, natomiast ubezpieczone kobiety stanowiły 8 974 osób. Dysproporcje te należy bezpośrednio wiązać m.in. z ustawowym wiekiem przechodzenia na emeryturę rolniczą, który w przypadku kobiet wynosi 60 lat, a mężczyzn – 65 lat.

Na koniec 2024 r. wśród ubezpieczonych w KRUS dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą prowadziło 67 639 osób¹⁸⁾. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej pobierających świadczenia emerytalne z KRUS wyniosła 761 441, w tym 509 001 kobiety i 252 440 mężczyzn. Renty z tytułu niezdolności do pracy pobierało 99 020 osób starszych, w tym 45 740 kobiety i 53 280 mężczyzn. Natomiast renty rodzinne pobierało 13 188 osób starszych. Średni wiek emeryta w 2024 r. wyniósł 74 lata, natomiast rencisty 61 lat.

¹⁴⁾ Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z FUS, z wypłacanymi przez MON, MSWiA oraz MS w zbiegu z emeryturami finansowanymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS. Bez świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi, bez emerytur pomostowych.

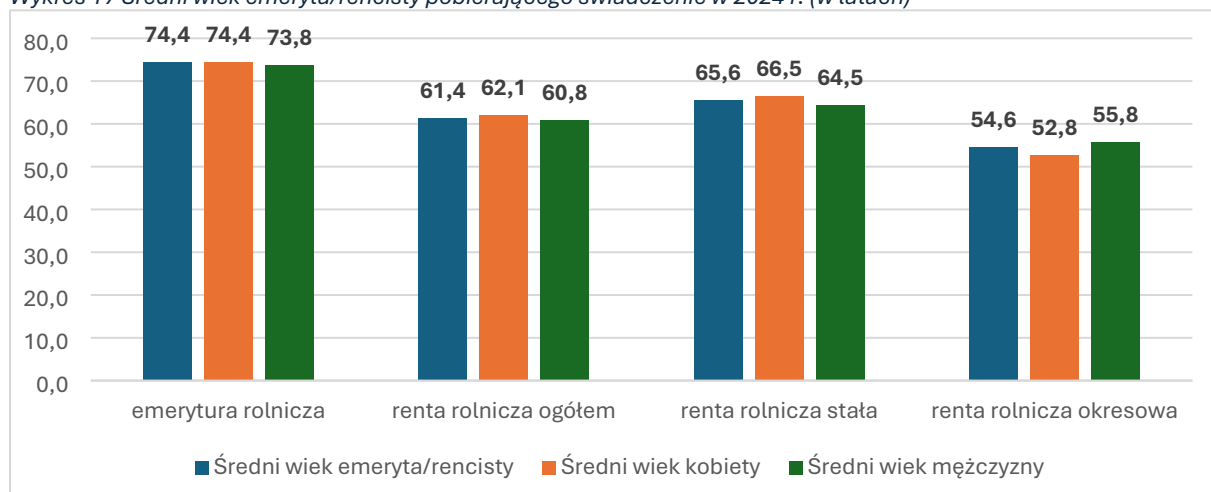
¹⁵⁾ Raport: Emerytury nowosystemowe wypłacone w grudniu 2024 r. w wysokości niższej niż wysokość najniższej emerytury (tj. niższej niż 1 780,96 zł).

¹⁶⁾ zgodnie z art. 87 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, 1674).

¹⁷⁾ z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. 197, z późn.zm.).

¹⁸⁾ Prezentowana ogólna liczba osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą dotyczy nie tylko osób starszych, ale wszystkich ubezpieczonych.

Wykres 17 Średni wiek emeryta/rencisty pobierającego świadczenie w 2024 r. (w latach)

Źródło: dane z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

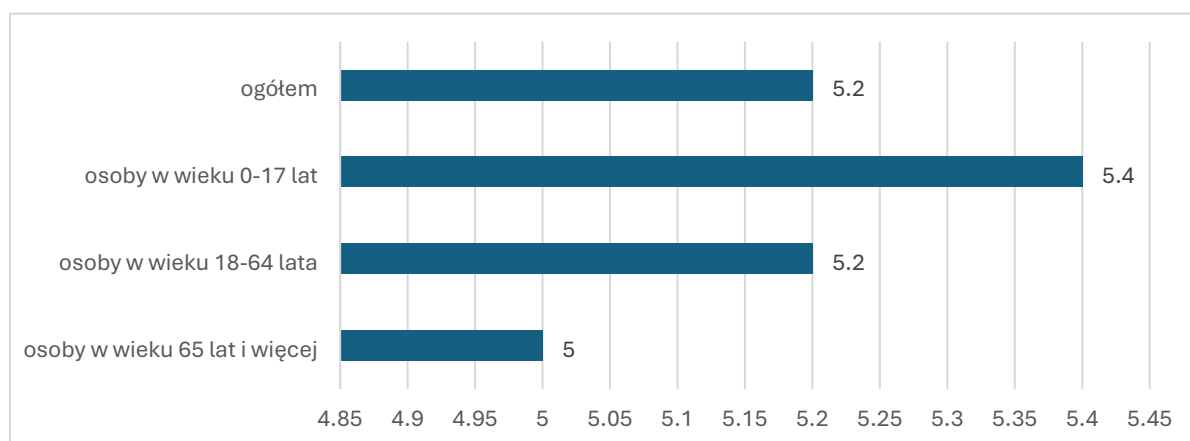
Średni okres pobierania świadczeń emerytalno-rentowych w 2024 r. wyniósł 23 lata w przypadku emerytury rolniczej, 15,5 lat w przypadku renty rolniczej (ogółem).

Ponadto 800 osób zostało skierowanych na rehabilitację leczniczą w ramach KRUS w 2024 r.

Poziom ubóstwa

W 2024 r. w Polsce nastąpiło zmniejszenie zasięgu zagrożenia ubóstwem skrajnym (z 6,6% do 5,2% osób w gospodarstwach domowych). W grupie osób w wieku 60 lat i więcej wskaźnik ten w 2024 r. wyniósł 5,0% (wobec 5,9% w roku poprzednim) i był niższy niż w młodszych grupach wieku.

Wykres 18 Zasięg zagrożenia ubóstwem skrajnym w gospodarstwach domowych w 2024 r. (% osób w gospodarstwach domowych)

Źródła: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

Jednocześnie w 2024 r. zwiększył się zasięg zagrożenia ubóstwem relatywnym (o 1,1 p. proc. do 13,3%), a zmniejszył zasięg zagrożenia ubóstwem ustawowym (o 1,5 p. proc. z 4,1% do 2,6%, przy niezmiennych od 2022 r. progach zagrożenia tym rodzajem ubóstwa).

W 2024 r. wartości odsetek osób zagrożonych ubóstwem skrajnym we wszystkich analizowanych grupach wieku były na zbliżonym poziomie (5,2–5,4%). Biorąc pod uwagę podział ze względu na płeć – mężczyźni byli częściej zagrożeni ubóstwem skrajnym niż kobiety – w grupie osób w wieku 65 lat lub więcej – wśród mężczyzn było 5,6% zagrożonych ubóstwem skrajnym, a wśród kobiet – 4,9%. Osoby starsze były rzadziej zagrożone niedostatkiem (osoby w wieku 65 lat lub więcej – 40,3%), niż osoby w wieku 0–17 lat (46%). Analogicznie, jak w przypadku ubóstwa skrajnego,

tak w przypadku niedostatku, zagrożeni nim byli częściej mężczyźni niż kobiety. W najstarszej grupie wieku (65 lat lub więcej), wśród mężczyzn odnotowany odsetek zagrożonych niedostatkiem wyniósł 41,4%, a wśród kobiet 39,5%.

Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych osób w wieku 60 lat i więcej

DANE Z NARODOWEGO SPISU POWSZECHNEGO 2021, GUS¹⁹⁾

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2021 r. w Polsce było 12 516,5 tys. gospodarstw domowych, w skład których wchodziło 37 459,3 tys. osób.

Liczba gospodarstw domowych, w skład których wchodziły osoby z w wieku 60 lat i więcej wyniosła 6 545,3 tys. z liczbą osób 19 728,8 tys. Na wsi było 2 262,5 tys. gospodarstw domowych z osobami starszymi, co stanowiło 34,6% ogółu gospodarstw z osobą starszą – liczba ludności wchodząca w skład takich gospodarstw wynosiła 8 705,1 tys. osób. Natomiast w miastach było ich niemal dwa razy więcej – 4 282,8 tys. gospodarstw domowych z osobami starszymi – co stanowiło 65,4% takich gospodarstw domowych z liczbą 11 023,7 tys. osób.

Tabela 4 Gospodarstwa domowe i ludność w gospodarstwach domowych z osobami w wieku 60 lat i więcej

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe	Ludność w gospodarstwach domowych	Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym
z osobami w wieku 60 lat i więcej (w tys.)			
ogółem	6 545,3	19 728,8	3,01
miasto	4 282,8	11 023,7	2,57
wieś	2 262,5	8 705,1	3,85

Źródło: dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2021, GUS

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym była wyższa na wsi niż w miastach. Sytuacja ta wyglądała podobnie wśród ogółu gospodarstw, jak i wśród gospodarstw domowych z osobami starszymi, gdzie przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosiła 3,01. Nieco wyższa była na wsi 3,85.

Wyniki spisu z roku 2011 do wyników z roku 2021 zmieniły proporcję gospodarstw domowych, w których mieszkała osoba starsza. W omawianym okresie na wsi nastąpił znaczny wzrost liczby gospodarstw domowych z osobami starszymi z 1 932,6 tys. do 2 262,5 tys. (tj. o 17,1%), a ich udział w wśród ogółu gospodarstw domowych na wsi wynosił 55,8% (2021 r.). Warto podkreślić, że 10 lat wcześniej udział gospodarstw domowych z osobą starszą był niższy i wynosił 49,1%. Podobny trend zaobserwowano w miastach – liczba gospodarstw domowych z osobą starszą wzrosła z 3 569,2 tys. do 4 282,8 tys., co stanowi 50,6% gospodarstw domowych w miastach. W 2011 r. udział tych gospodarstw domowych w miastach wyniósł 41,6%.

Obserwowane jest również zróżnicowanie regionalne występowania gospodarstw domowych, w skład których wchodzi osoba powyżej 60 r.ż., jak również w liczbie osób wchodzących w ich skład. Województwa o najwyższym, ponad 60%, udziale gospodarstw domowych z osobą starszą, które mieszkały na wsi to: świętokrzyskie (63,3%), podlaskie (62,2%), lubelskie (60,8%).

W województwach: łódzkim, opolskim, podkarpackim i śląskim udział takich gospodarstw wynosił blisko 60%. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że wskaźnik dla Polski ogółem wynosił 55,8%. Z kolei najmniej gospodarstw z osobą starszą, które mieszkały na wsi było w województwach: pomorskim (47,3%), wielkopolskim (51,0%) i dolnośląskim (51,7%).

¹⁹⁾ dane z Głównego Urzędu Statystycznego.

Natomiast najwyższy udział gospodarstw z osobą starszą, które mieszkały w miastach, był w województwie świętokrzyskim (58,4%), podkarpackim (54,0%), lubelskim (53,8%) oraz łódzkim (53,6%). Warto zauważyć, że jedynie w trzech województwach udział gospodarstw domowych, w których mieszkała osoba powyżej 60 r.ż. wynosił poniżej 50% tj. w województwie mazowieckim (45,1%), małopolskim oraz pomorskim (po 48,9%).

Gospodarstwa z najwyższą przeciętną liczbą osób w gospodarstwie domowym mieszkały na terenach wiejskich w województwach: małopolskim (4,27), podkarpackim i pomorskim ze wskaźnikiem (4,03). Natomiast o najniższej przeciętnej liczbie osób w gospodarstwie domowym w województwie: zachodniopomorskim, lubelskim, warmińsko mazurskim i lubuskim.

Gospodarstwa domowe z osobą starszą, które mieszkały w miastach, z najwyższą przeciętną liczbą osób w gospodarstwie domowym, mieszkały w województwie: podkarpackim (2,89) małopolskim (2,80), wielkopolskim (2,76) oraz podlaskim (2,71), a najmniejszą w województwie: – łódzkim (2,37), dolnośląskim (2,44), mazowieckim (2,47).

Dokonując charakterystyki gospodarstw domowych z osobami starszymi warto wziąć również pod uwagę podział według grup wieku. Na wsi wśród 2 262,5 tys. gospodarstw domowych z osobami starszymi połowę (54,5%) stanowiły gospodarstwa z osobami w wieku powyżej 70 lat, a ponad 23% gospodarstwa, w skład których wchodziła osoba w wieku 80 lat i więcej. Podobnie w miastach spośród 4 282,8 tys. gospodarstw domowych z osobą starszą ponad połowę stanowiły gospodarstwa z osobą w wieku powyżej 70 lat (55,2%), a ponad 21% z osobą w wieku 80 lat i więcej. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w starszych grupach wiekowych częściej w skład gospodarstw domowych wchodziły kobiety.

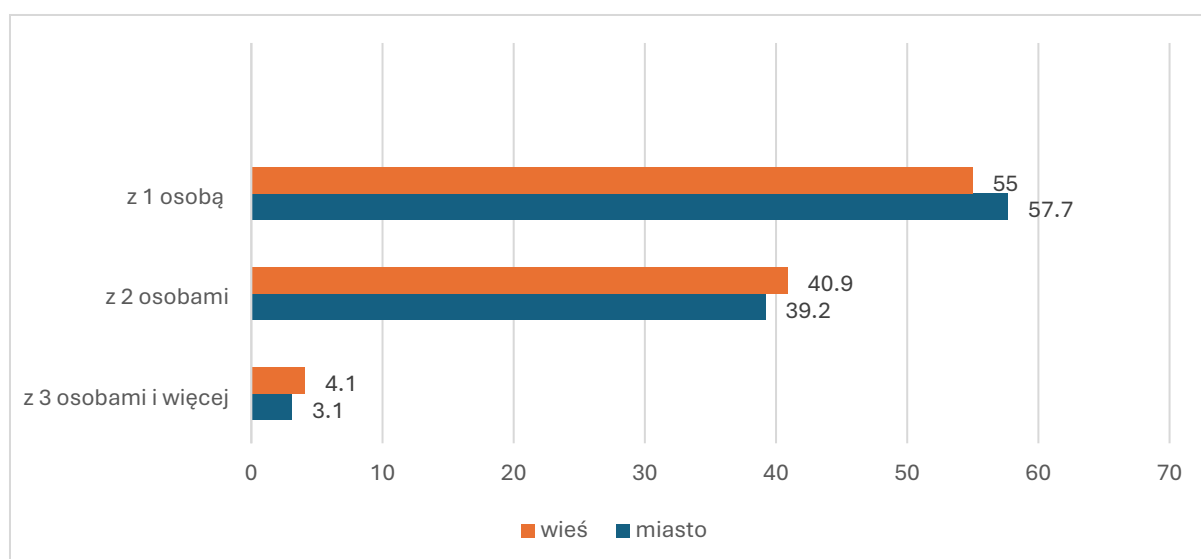
Tabela 5 Gospodarstwa domowe z osobami w wieku 60 lat i więcej i ludność w gospodarstwach domowych według płci i miejsca zamieszkania

Gospodarstwa domowe		Ludność w gospodarstwach domowych		
		ogółem	kobiety	mężczyźni
w tys.				
z osobami w wieku 60 lat i więcej				
miasto	4 282,8	11 023,7	6 069,2	4 954,5
wieś	2 262,5	8 705,1	4 465,2	4 239,9
z osobami w wieku 70 lat i więcej				
miasto	2 364,9	5 880,9	3 377,7	2 503,2
wieś	1 233,6	4 837,3	2 569,5	2 267,8
z osobami w wieku 80 lat i więcej				
miasto	926,2	2 252,2	1 358,8	893,4
wieś	521,9	2 064,3	1 131,3	933

Źródło: GUS

Na wsi w skład gospodarstw domowych z osobami w wieku 60 lat i więcej najczęściej wchodziła jedna osoba i gospodarstwa takie stanowiły przeszło połowę ogółu takich gospodarstw (55%) i blisko 60% w miastach. Udział gospodarstw domowych z dwiema osobami starszymi wyniósł blisko 41% na wsi i ponad 38% w miastach. Najmniej (ponad 4% na wsi i 2,6% w miastach) było gospodarstw domowych w skład których wchodziło 3 i więcej osób powyżej 60. roku życia.

Wykres 19 Gospodarstwa domowe z osobami 60 lat i więcej według liczby osób w gospodarstwie (w %)

Źródło: GUS

Na wsi prawie co trzecie (637,6 tys., tj. 28,2% z ogółu gospodarstw domowych z osobami starszymi) gospodarstwo domowe stanowiły gospodarstwo domowe, w skład którego wchodziły wyłącznie osoby powyżej 60. roku życia. Wśród nich najwięcej (328 tys., tj. ponad 51%) było gospodarstw domowych jednoosobowych, a dwuosobowe stanowiły blisko 45%. W miastach natomiast spośród 4 282,8 tys. takich gospodarstw domowych aż ponad połowa była tworzona wyłącznie przez osobę starszą (2 148,2 tys., tj. 50,2%). Wśród nich najwięcej (1 230 tys., tj. 57%) było gospodarstw domowych jednoosobowych, a dwuosobowe stanowiły prawie 41%.

Tabela 6 Gospodarstwa domowe z osobami starszymi zamieszkane na wsi według pokoleniowych grup wieku i liczby osób w gospodarstwie oraz miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe z osobami starszymi					
	ogółem	wyłącznie z osobami starszymi	z osobami starszymi	z tego:		
				młode z osobami starszymi	w średnim wieku z osobami starszymi	młode i w średnim wieku z osobami starszymi
w tys.						
Miasta	4 282,8	2 148,2	2 134,6	151,8	1 143,8	839,1
1-osobowe	1 230,4	1 230,4	-	-	-	-
2-osobowe	1 438,4	876,3	562,1	57,6	504,4	-
3-osobowe	696,8	37,1	659,8	67,9	467,7	124,2
4-osobowe	374,8	4,0	370,8	18,5	132,3	220,0
5 i więcej osobowe	542,4	0,4	542,0	7,8	39,4	494,8
Wieś	2 262,5	637,6	1 624,9	71,9	566,5	986,4
1-osobowe	328,0	328,0	-	-	-	-
2-osobowe	500,3	285,9	214,4	16,8	197,7	-
3-osobowe	346,0	21,1	324,9	31,9	234,8	58,3
4-osobowe	275,2	2,4	272,9	13,5	96,8	162,6
5 i więcej osobowe	812,9	0,2	812,7	9,8	37,3	765,6

Źródło: GUS

Liczba gospodarstw domowych na wsi, w skład których, oprócz osób starszych wchodziły również inne osoby, wynosiła 1 624,9 tys., tj. 71,8% ogółu gospodarstw z osobami starszymi. W miastach wynosiła 2 134,6 tys., tj. niemal połowę ogółu gospodarstw.

Na wsi blisko 43,6% gospodarstwa tworzyły osoby młode i w średnim wieku oraz osoby starsze tzn. trzy i więcej pokoleń, w których mieszkało pięć i więcej osób. W co czwartym gospodarstwie domowym mieszkały osoby starsze i osoby w średnim wieku (głównie 3 osobowe gospodarstwa).

W miastach niemal co piąte takie gospodarstwo domowe składało się z osób starszych i w średnim wieku (głównie 2 i 3 osobowe gospodarstwa).

Dane za 2024 r.

Gospodarstwa domowe składające się wyłącznie z osób starszych mieszkały głównie w budynkach wielorodzinnych (58,8% w 2024 r.). W domach jednorodzinnych w analizowanym roku mieszkało 41,1% tego typu gospodarstw. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 gospodarstwo domowe osób starszych wynosiła 73,8 m², przy czym w miastach była ona o 27,6 m² mniejsza niż na wsi (66,9 m² wobec 94,5 m²).

Tabela 7 Sytuacja mieszkaniowa gospodarstw domowych według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
				1-osobowe	2-osobowe (obydwie osoby w wieku 60 lat i więcej)
w % danej grupy gospodarstw					
OGÓŁEM					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rodzaj budynku:					
budynek wielorodzinny	54,3	44,5	58,8	66,9	50,6
dom 1-rodzinny	45,6	55,4	41,1	33,0	49,3
inny	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
MIASTA					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rodzaj budynku:					
budynek wielorodzinny	75,1	65,1	73,8	81,5	66,7
dom 1-rodzinny	24,8	34,8	26,1	18,4	33,3
inny	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
WIEŚ					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rodzaj budynku:					
budynek wielorodzinny	8,7	7,8	13,3	15,7	11,5
dom 1-rodzinny	91,2	92,1	86,4	84,0	88,3
inny	0,1	0,1	0,2	0,3	0,2

Źródło: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

UWAGA: Dane za 2024 r. zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci.

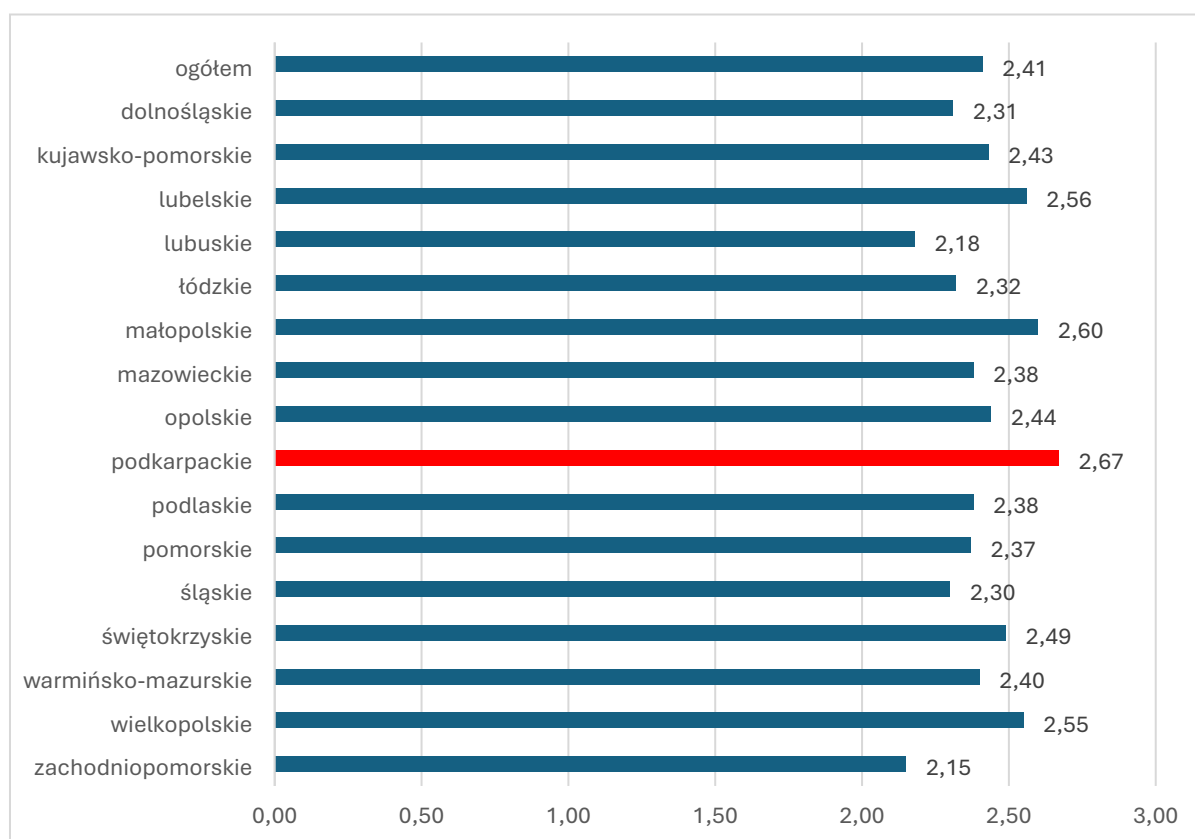
Mieszkania wyposażone w wodociąg miało w 2024 r. 99,8% gospodarstw osób starszych.

Mieszkania wyposażone w łazienkę, ciepłą wodę bieżącą – użytkowało odpowiednio 98,6% i 99,1%

gospodarstw osób starszych. Gaz z sieci miało doprowadzone do mieszkań 64,3% gospodarstw osób starszych, a 25,0% korzystało z gazu z butli. Z ogrzewania centralnego (z elektrociepłowni, kotłowni osiedlowej lub lokalnego) korzystało 84,2% gospodarstw osób starszych. Najwięcej gospodarstw domowych osób starszych, które używały do ogrzewania mieszkania pieca było wśród jednoosobowych gospodarstw osób w wieku 60 lat i więcej, które mieszkały na wsi – 27,5% (wobec 15,5% gospodarstw domowych też mieszkających na wsi, ale bez osób starszych).

Użytkowanie mieszkań, które posiadały odpowiednie warunki techniczno-sanitarne zadeklarowało w 2024 r. 96,0% gospodarstw osób w wieku 60 lat i więcej (96,9% w miastach i 93,1% na wsi). Osoby starsze w większości zadeklarowały, że ich mieszkania wyposażone były w balkon, taras lub ogródek (80,3%), że jest wystarczająco ciepłe w zimie i wystarczająco chłodne w lecie (96,7%). Na zamieszkiwanie w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu wskazało 7,3% gospodarstw osób starszych, 2,9% oceniło, że mieszka w rejonie o złej infrastrukturze, a 1,5% wskazało na szczególne zagrożenie przestępczością (także przemocą, wandalizmem).

Wykres 20 Przeciętna liczba osób w zbadanych gospodarstwach domowych w podziale na województwa w 2024 r.

Źródło: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

Przeciętna liczba osób w zbadanych gospodarstwach domowych w 2024 r. wyniosła 2,41 w skali kraju. Największa przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych wystąpiła w woj. podkarpackim i małopolskim, natomiast najmniejsza w woj. zachodniopomorskim i lubuskim.

Tabela 8 Subiektywna opinia na temat użytkowanego przez gospodarstwo domowe mieszkania według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w 2024 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
				1- osobowe	2- osobowe (obydwie osoby w wieku 60 lat i więcej)
w % danej grupy gospodarstw					
OGÓŁEM					
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne	96,9	96,0	96,0	94,7	97,4
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu	7,0	7,2	7,3	7,5	6,8
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem	1,7	1,4	1,5	1,6	1,3
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze	3,8	3,4	2,9	2,6	3,6
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach	8,3	6,3	7,7	7,9	7,6
Posiada balkon (taras), ogródek	82,8	84,0	80,3	75,9	85,5
Jest wystarczająco ciepłe w zimie	97,4	97,0	96,7	95,5	98,0
Jest wystarczająco chłodne w lecie	96,1	96,7	96,7	96,0	97,3
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania	22,2	23,8	26,6	27,7	25,6

Źródło: Badanie budżetów gospodarstw domowych, GUS

UWAGA: Dane za 2024 r. zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci.

Według subiektywnej oceny gospodarstw domowych osób w wieku 60 lat i więcej w 2024 r. 96,0% spośród nich zamieszkiwało mieszkania posiadające odpowiednie warunki techniczno-sanitarne. Odsetek ten był nieco niższy w jednoosobowych gospodarstwach domowych osób w wieku 60 lat i więcej i wyniósł 94,7%. Zdecydowana większość mieszkań gospodarstw osób w wieku 60 lat i więcej była wystarczająco ciepła w zimie i wystarczająco chłodna w lecie – po 96,7%.

Szczególną uwagę należy zwrócić na fakt, że 26,6% gospodarstw domowych wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej mieszkało w budynkach z barierami architektonicznymi, które utrudniały dostęp do mieszkania i problem ten sygnalizowały częściej gospodarstwa domowe w miastach – 30,2% niż na wsi – 16,0%.

Dane dotyczące sytuacji gospodarstw domowych seniorów wskazują, że pomimo ogólnego dobrego stanu mieszkań, niezbędne jest projektowanie nowych rozwiązań w polityce mieszkaniowej, które przyczynią się do poprawy komfortu życia osób starszych. Konieczne jest uwzględnienie faktu, iż pogarszający się stan zdrowia i zmieniające się możliwości psychofizyczne osób starszych wraz z postępującym wiekiem, będą wymagały dostosowywania przestrzeni, w której mieszkają, w taki sposób, aby nie ograniczała ich samodzielności.

W najbliższych latach szczególnie ważne będzie likwidowanie barier architektonicznych w gospodarstwach domowych seniorów oraz otaczającej ich infrastruktury społecznej. Pomoc

ta powinna dotrzeć w pierwszej kolejności do tzw. „więźniów 4. piętra”, którzy ze względu na problemy z poruszaniem się są szczególnie narażeni na gwałtowne pogorszenie się stanu zdrowia

i wykluczenie społeczne. Działania powinny uwzględnić także pomoc dla osób starszych na terenach wiejskich, które biorąc pod uwagę duże odległości i koszty życia nie są w stanie korzystać z przysługujących im usług społecznych i zdrowotnych.

3. Sytuacja rodzinna

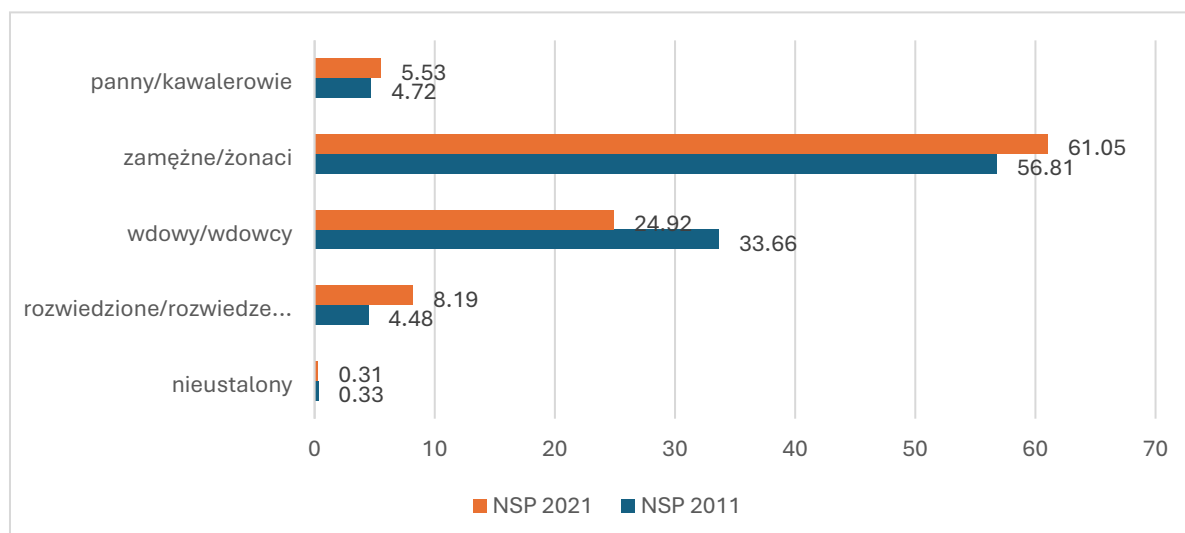
Stan cywilny osób starszych²⁰⁾

Na podstawie danych porównawczych z Narodowego Spisu Powszechnego 2011 i 2021 można zauważyć, że spadek udziału wdów i wdowców w populacji Polski był znaczący. Różnica wynosi prawie 9 p. proc. (około 140 tys. osób). Prawdopodobnie jest to konsekwencją poprawy stanu zdrowia, dostępu do diagnostyki i długości życia osób starszych, w szczególności mężczyzn. Choć różnica między przeciętnym trwaniem życia kobiet i mężczyzn nadal jest znacząca to z biegiem lat się zmniejsza. W 2024 r. wyniosła 7,3 roku.

Dostrzegany jest także dwukrotny wzrost liczby osób rozwiedzionych w wieku 60 lat i więcej. W 2011 r. osoby te stanowiły 4,5%, a w 2021 r. ponad 8%. Jednocześnie wzrósł udział osób żonatych zameżnych o ponad 4 p. proc. (około 1,6 mln).

Na przestrzeni lat nieznaczny wzrost odnotowano w liczbie kawalerów i panien w wieku 60 lat i więcej, co może być efektem opóźniania decyzji o małżeństwie lub pozostawania w stanie wolnym do późniejszego wieku.

Wykres 21 Ludność w wieku 60 lat i więcej według stanu cywilnego (w %)

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Gospodarstwa domowe osób starszych według składu rodzinnego²¹⁾

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego 2021 ogólna liczba gospodarstw domowych z osobami 60+ wyniosła 6 545,3 tys., w tym w miastach 4282,8 tys. i 2262,5 na wsi.

Najczęściej występującym typem gospodarstwa osób starszych były gospodarstwa jednorodzinne – stanowiły one ponad 55% wszystkich gospodarstw (około 3,6 mln) oraz gospodarstwa

²⁰⁾ dane z Głównego Urzędu Statystycznego

²¹⁾ dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2021, GUS.

nierodzinne (zarówno jednoosobowe jak i wieloosobowe) – 28% (około 1,8 mln). Gospodarstw dwurodzinnych odnotowano 14,2% (prawie 1 mln), natomiast trzy i więcej rodzinnych zaledwie 2% (około 133 tys.).

Analizując dane dotyczące gospodarstw nierodzinnych warto podkreślić, że dominują tam gospodarstwa jednoosobowe, których było ponad 1,5 mln (około 84,8% nierodzinnych). Świadczy to o dużej liczbie seniorów mieszkających samotnie.

Dane z poszczególnych województw uwidaczniają różnice regionalne, które są konsekwencją m.in. gęstością zaludnienia i sytuacją demograficzną na tym obszarze. W województwach o większej liczbie ludności tj. woj. mazowieckie czy śląskie jest większa liczba gospodarstw jednorodzinnych oraz nierodzinnych.

W woj. mazowieckim odnotowano największą liczbę gospodarstw domowych osób starszych – ponad 916, 3 tys., w tym wysoki udział gospodarstw jednorodzinnych (491,5 tys.) i nierodzinnych jednoosobowych (245,5 tys.). Na drugim miejscu znalazło się woj. śląskie (807, 3 tys.), a następnie woj. małopolskie (535,5 tys.). Najmniej gospodarstw odnotowano w woj. lubuskim (173,6 tys.) i woj. opolskim (171,0 tys.).

Warto także zwrócić uwagę, że, w woj. śląskim wystąpiła duża liczba nierodzinnych gospodarstw jednoosobowych (ponad 207 tys.), a w woj. małopolskim relatywnie wysoki odsetek gospodarstw dwurodzinnych (103 tys.). Woj. lubuskie i woj. opolskie wyróżniły się z kolei relatywnie małą liczbą gospodarstw z osobami 60 lat i więcej.

Miasto

W miastach większość stanowiły mieszkania w gospodarstwach jednorodzinnych – 2 396,4 tys. (56%) oraz jednoosobowych nierodzinnych – 1 230,4 tys. (85%). Gospodarstwa trzy i więcej rodzinne występowały bardzo rzadko 49,2 tys. (około 1%). Gospodarstwa dwurodzinne natomiast stanowiły 396,4 tys. (ponad 9%).

Najwięcej gospodarstw domowych osób w wieku 60 lat i więcej w miastach było w woj. mazowieckim (624,9 tys.). Kolejne miejsca zajęły woj. śląskie (646, 6 tys.), woj. wielkopolskie (339,5 tys.) i woj. dolnośląskie (388,5 tys.). Najmniej gospodarstw w miastach odnotowano w woj. opolskim (99,9 tys.) oraz woj. lubuskim (121,2 tys.).

Porównując dane z poszczególnych regionów można zauważyć, że woj. mazowieckie miało najwięcej zarówno gospodarstw jednorodzinnych (330,7 tys.), dwurodzinnych (50,0 tys.) i wielorodzinnych (7,2 tys.). Podobnie sytuacja prezentowała się w kontekście gospodarstw jednoosobowych nierodzinnych (199,0 tys.).

Wieś

Spośród wszystkich 2262,5 tys. gospodarstw domowych z osobą starszą zamieszkałych na wsi ponad 82% stanowiły gospodarstwa rodzinne, przy czym 1246,3 tys. (tj. 55,1%) było tworzonych przez jedną rodzinę. Gospodarstwa domowe dwurodzinne stanowiły 23,6% ogółu gospodarstw domowych z osobą starszą i mieszkają na wsi.

Widoczne jest zróżnicowanie regionalne biorąc pod uwagę skład rodzinnych gospodarstw domowych z osobami starszymi, które mieszkają na wsi. Najwięcej gospodarstw jednorodzinnych mieszkało w województwach: zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim, lubuskim, opolskim i kujawsko-pomorskim, gdzie ich udziały wynosiły odpowiednio od 58,0% do 56,4%. Natomiast najmniej w małopolskim (52,4%) oraz świętokrzyskim, podlaskim, podkarpackim i śląskim (powyżej 54%).

Gospodarstwa dwurodzinne, w których mieszkała osoba powyżej 60 r.ż. najczęściej przebywały w województwie małopolskim (28,5%) oraz śląskim i wielkopolskim – prawie co czwarte gospodarstwo. Najmniej takich gospodarstw było w województwach: zachodniopomorskim (18,0%), warmińsko-mazurskim (19,4%), dolnośląskim i lubuskim (nieco ponad 20,0%).

Gospodarstwa składające się z trzech i większej liczby rodzin występowały rzadko w każdym z województw, a ich udział oscylował pomiędzy 5,0% w województwie pomorskim a 2,8% w województwach opolskim i łódzkim.

Warto zwrócić uwagę na wysokie – ponad 20% – udziały gospodarstw domowych nierodzinnych w województwach podlaskim, zachodniopomorskim, lubelskim. Najmniej gospodarstw nierodzinnych z osobą starszą było w województwie małopolskim, wielkopolskim i śląskim, a ich udziały wynosiły odpowiednio 14,3%, 14,7% i 15,2%.

Analizując sytuację rodzinną należy wziąć również pod uwagę stały, na przestrzeni dziesięcioleci, spadek liczby rodzin wielopokoleniowych na rzecz rozwoju rodzin nuklearnych, a także skalę feminizacji starości. Proces ten niesie za sobą wiele wyzwań społecznych, w tym m.in. rozluźnienie relacji rodzinnych czy brak poczucia przynależności – szczególnie w przypadku osób starszych, niesamodzielnych.

4. Usługi społeczne

System pomocy społecznej oferuje szereg różnorodnych form wsparcia. Skierowany jest do osób, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wymagają opieki w codziennym życiu. Wsparcie dla osób starszych dotyczy szczególnie osób samotnych, w trudnej sytuacji finansowej, ale również tych, którzy z różnych przyczyn nie mogą liczyć na najbliższych. Pomoc ta może być udzielana w miejscu zamieszkania, podczas dziennego pobytu w ośrodkach wsparcia albo pobytu w placówce całodobowej.

W 2024 r. rzeczywista liczba rodzin objętych pomocą społeczną, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej w 2024 r. wyniosła 851 732, w tym na wsi 334 543.

W 2024 r. pomocą społeczną objęto 193 060 rodzin emerytów i rencistów. Należy zwrócić uwagę, że prawie 75% rodzin składających się z emerytów i rencistów prowadziła gospodarstwa jednoosobowe, w tym ponad 1/3 na wsi – 64 825.

WSPARCIE ŚRODOWISKOWE

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania

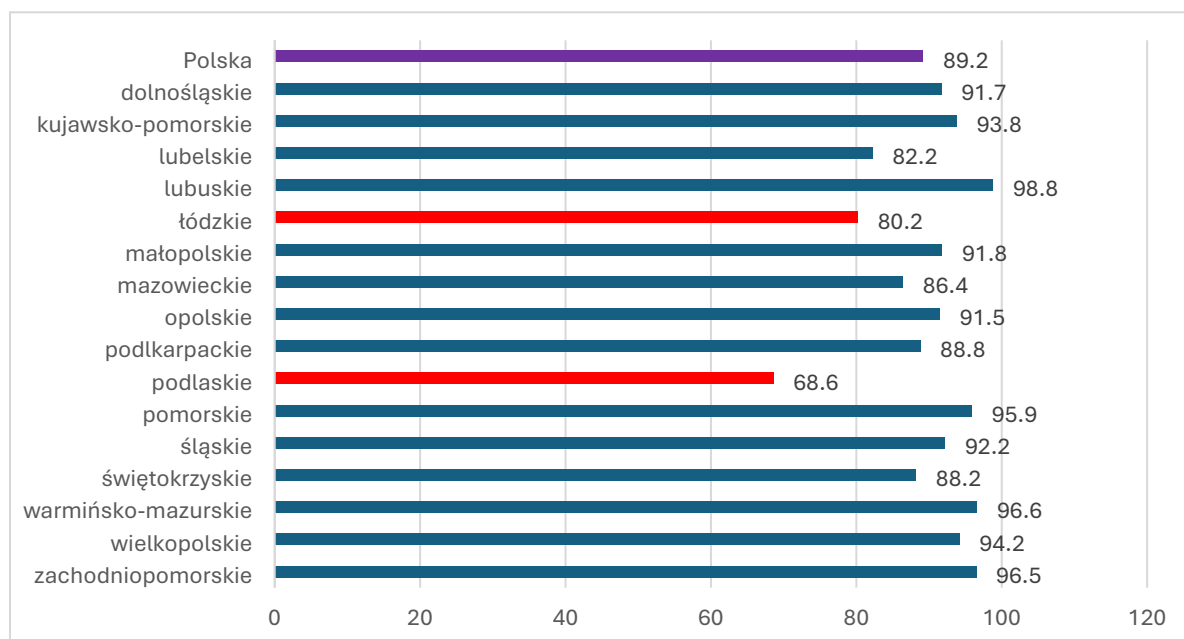
Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, przysługują osobie, która jest samotna i z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn, wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi mogą zostać przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogą jej takiej pomocy zapewnić.

Usługi te obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

- liczba osób, w tym osób starszych, którym przyznano w drodze decyzji usługi opiekuńcze ogółem w ramach zadań własnych gminy²²⁾ – 111 537.

²²⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-03 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Wykres 22 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są usługi opiekuńcze ogółem (w tym specjalistyczne, sąsiedzkie) w %

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-03R za 2024 r.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich

Są to usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, przyznane w formie usług sąsiedzkich. Jest to zatem jedna z form (nieobligatoryjna) świadczenia usług opiekuńczych.

Usługi te obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniarską, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

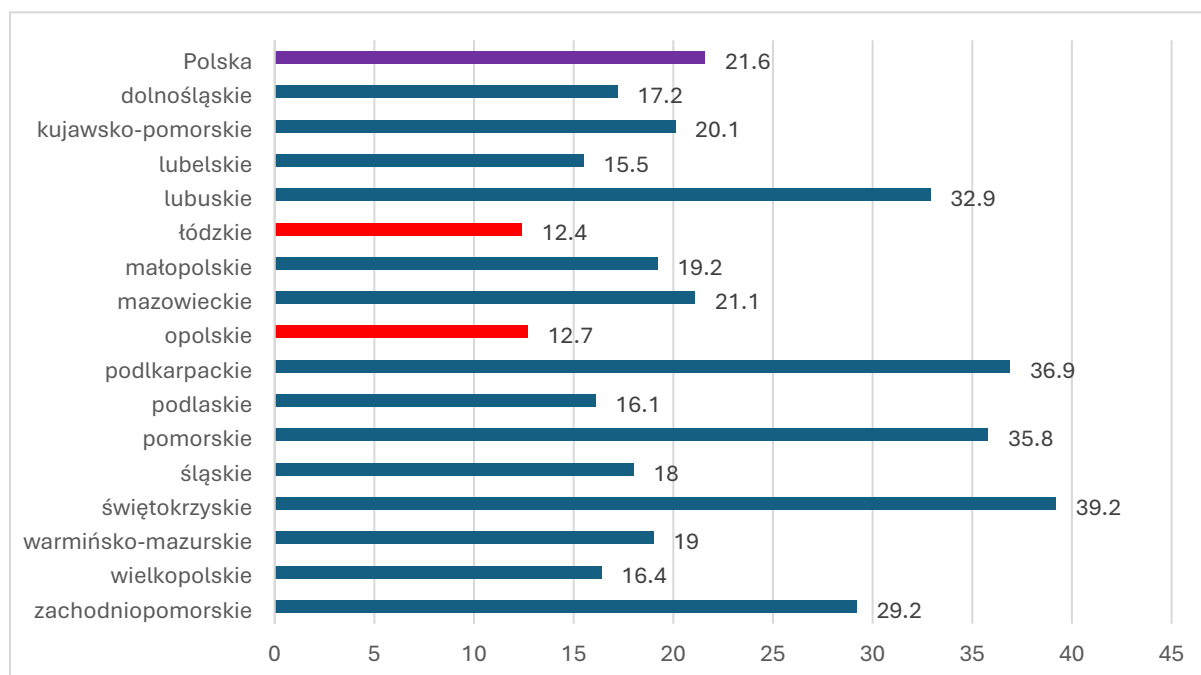
Usługi te mogą być świadczone przez osobę pełnoletnią, która spełnia wymagania określone w ustawie²³⁾.

- liczba osób, w tym osób starszych, którym przyznano w drodze decyzji tego rodzaju usługi²⁴⁾ – 3 153.

²³⁾ ustawa o pomocy społecznej.

²⁴⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-03 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Wykres 23 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są usługi sąsiedzkie (z usług opiekuńczych ogółem) w %

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-03R za 2024 r.

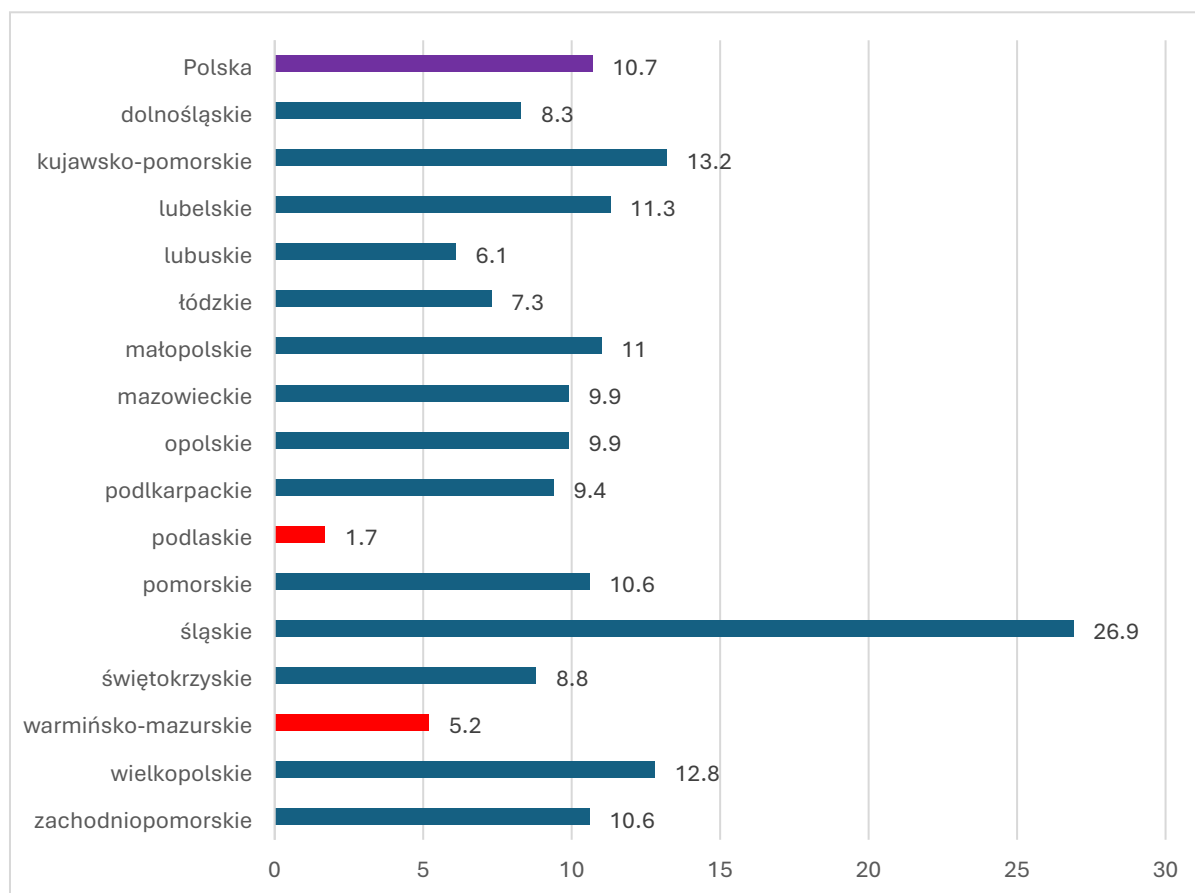
Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania przysługują osobie, która jest samotna i z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i świadczone są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

- liczba osób, w tym osób starszych, którym przyznano w drodze decyzji tego rodzaju usługi²⁵⁾ – 5 139.

²⁵⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-03 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Wykres 24 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze (z usług opiekuńczych ogółem) w %

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-03R za 2024 r.

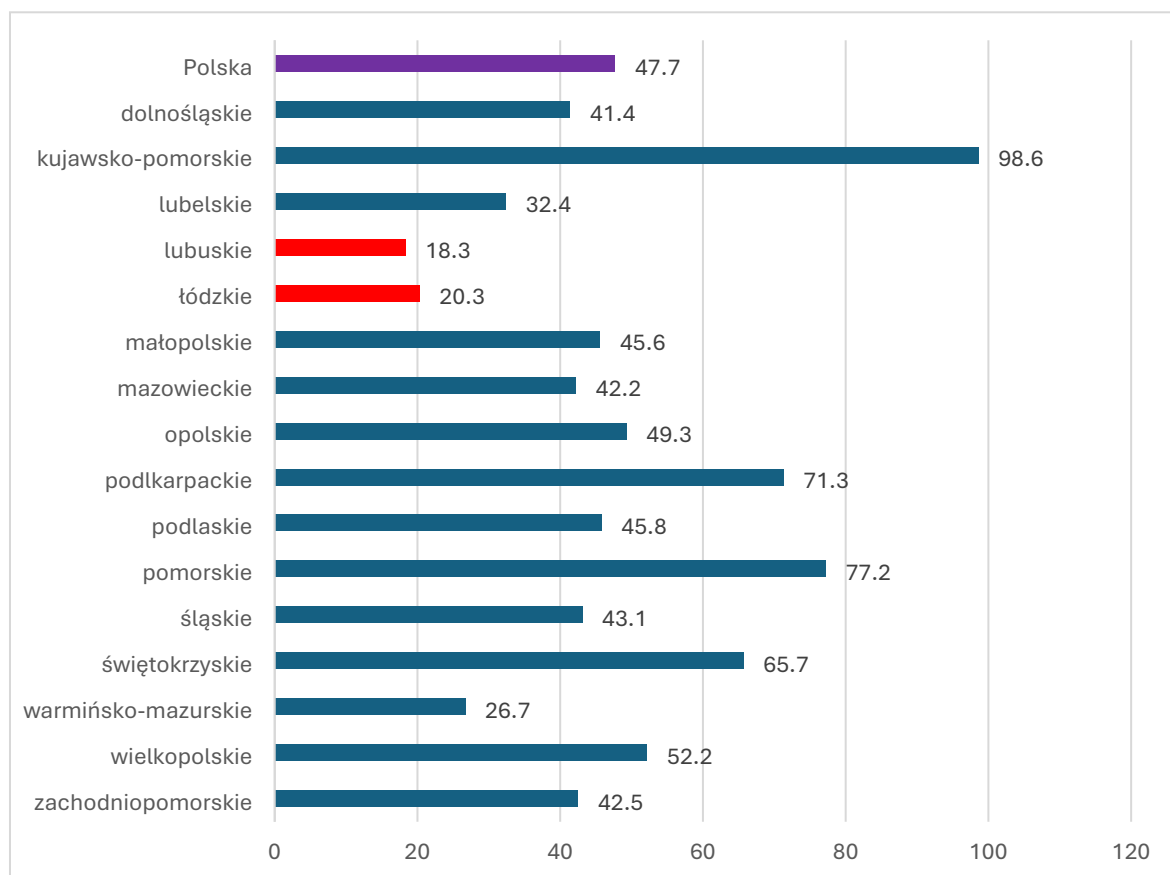
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są świadczeniem należącym do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i realizowane są ze środków budżetu państwa dla szczególnej grupy osób wykazujących zaburzenia psychiczne.

- liczba osób, w tym osób starszych, którym przyznano w drodze decyzji tego rodzaju usługi²⁶⁾ – 14 555.

²⁶⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-03 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Wykres 25 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w %

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-03R za 2024 r.

Usługi świadczone w ośrodkach wsparcia

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia.

Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu.

Ośrodkiem wsparcia może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

- liczba ośrodków²⁷⁾ – 2 676
- liczba miejsc²⁸⁾ – 89 400
- liczba osób, w tym osób starszych, które skorzystały z tego rodzaju usług²⁹⁾ – 109 482.

Mieszkania treningowe i wspomagane

²⁷⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

²⁸⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

²⁹⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Mieszkania treningowe i wspomagane³⁰⁾ są formą przygotowującą, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierające te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Pobyt w mieszkaniu treningowym lub wspomagany przysługuje osobom pełnoletnim, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują pomocy w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.

Każde mieszkanie treningowe i wspomagane musi spełniać minimalne standardy określone w rozporządzeniu³¹⁾.

- liczba ośrodków³²⁾ – 2 093
 - liczba miejsc³³⁾ – 5 571
- liczba osób, w tym osób starszych, które skorzystały z tego rodzaju usług³⁴⁾ – 5 225.

Tabela 9 Mieszkania treningowe i wspomagane w 2024 r.

województwo	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
dolnośląskie	213	513	385
kujawsko-pomorskie	123	289	288
lubelskie	105	371	313
lubuskie	64	138	112
łódzkie	119	303	342
małopolskie	143	489	444
mazowieckie	81	260	223
opolskie	89	147	156
podkarpackie	36	114	84
podlaskie	36	106	69
pomorskie	132	444	520
śląskie	247	792	846
świętokrzyskie	329	420	360
warmińsko-mazurskie	95	257	159
wielkopolskie	184	568	520
zachodniopomorskie	97	360	404
RAZEM	2 093	5 571	5 225

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-06 za I–XII 2024 r.

Usługi wsparcia krótkoterminowego realizowane w domach pomocy społecznej

³⁰⁾ zgodnie z art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

³¹⁾ Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. (Dz. U. 2023 r. poz. 2354) w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych.

³²⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

³³⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

³⁴⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

To usługi świadczone przez dom pomocy społecznej w formie pobytu całodobowego lub w formie dziennej osobom pełnoletnim wymagającym wsparcia z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niebędącym mieszkańcami domu.

Usługi wsparcia krótkoterminowego mogą być przyznane osobie, która wymaga doraźnej pomocy w formie pobytu całodobowego lub w formie dziennej, ze względu na czasowe ograniczenie możliwości zapewnienia właściwego wsparcia w miejscu zamieszkania przez osoby na co dzień sprawujące opiekę nad tą osobą.

Usługi wsparcia krótkoterminowego w domach pomocy społecznej³⁵⁾:

- liczba jednostek – 34
- liczba miejsc – 151
- liczba osób korzystających – 167³⁶⁾

INSTYTUCJONALNA POMOC CAŁODOBOWA

Instytucjonalna pomoc całodobowa obejmuje całodobową opiekę i wsparcie dla osób będących w trudnej sytuacji życiowej. Dzięki tej formie pomocy możliwe jest zapewnienie godnych warunków życia, w tym bezpiecznych i komfortowych warunków pobytu oraz stałego monitorowania jej stanu zdrowia psychofizycznego.

Domy Pomocy Społecznej

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób, które w nim przebywają. Możliwość pobytu w domu pomocy społecznej przysługuje osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu oraz której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

- liczba jednostek³⁷⁾ – 824
- liczba miejsc, w tym dla osób starszych³⁸⁾ – 80 322 (49 338 miejsc dla osób urodzonych w latach 1916–1964)
- liczba osób, w tym osób starszych, które skorzystały z tego rodzaju usług, rodzaje DPS-ów³⁹⁾ – było 78 323 mieszkańców, w tym 49 338 osób w wieku 60 lat i więcej.

Tabela 10 Domy Pomocy Społecznej w 2024 r.

Domy Pomocy Społecznej w podziale na typy i sposoby ich łączenia ⁴⁰⁾	ogółem liczba	
	jednostek	Mieszkańców urodzonych w

³⁵⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

³⁶⁾ Zgodnie z objaśnieniami: Należy wykazać liczbę osób korzystających z usługi wsparcia krótkoterminowego w ciągu całego roku sprawozdawczego (od 1 I 2024 do 31 XII 2024). Każdą osobę należy wykazać tylko jeden raz, nawet jeśli wielokrotnie skorzystała w ciągu roku z usług.

³⁷⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

³⁸⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

³⁹⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁴⁰⁾ zgodnie z art. 56 i 56a ustawy o pomocy społecznej.

		latach 1916–1964
OGÓŁEM	824	49 338
z tego dla:		
1) osób w podeszłym wieku	84	5 150
2) osób przewlekłe somatycznie chorych	139	11 093
3) osób przewlekłe psychicznie chorych	175	11 240
4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	112	3 317
5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	35	174
6) osób niepełnosprawnych fizycznie	6	297
7) osób uzależnionych od alkoholu	1	24
8) osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekłe somatycznie chorych	122	8 760
9) osób przewlekłe somatycznie chorych oraz osób niepełnosprawnych fizycznie	12	1 153
10) osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych fizycznie	21	1 410
11) osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	65	1 007
12) inne, zgodnie z art. 56a, ust. 2 i 3 ustawy ⁴¹⁾	52	5 713

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Rodzinne Domy Pomocy

Usługi opiekuńcze i bytowe w rodzinnym domu pomocy świadczone są całodobowo przez osobę fizyczną lub podmiot uprawniony (o jakim mowa w art. 25 ustawy o pomocy społecznej). W domu takim może mieszkać od trzech do ośmiu osób wymagających wsparcia w tej formie.

Z usług tych może skorzystać osoba, która spełnia łącznie następujące warunki: z powodu wieku lub niepełnosprawności wymaga pomocy innych osób, nie można zapewnić jej usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

- liczba ośrodków⁴²⁾ – 55 ogółem
- liczba miejsc, w tym dla osób starszych⁴³⁾ – 406 ogółem
- liczba osób, w tym osób starszych, które skorzystały z tego rodzaju usług⁴⁴⁾ – 430 ogółem.

Tabela 11 Rodzinne Domy Pomocy w 2024 r.

Województwo	Inny podmiot prowadzący na zlecenie gminy		
	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
dolnośląskie	3	21	13
kujawsko-pomorskie	3	24	26

⁴¹⁾ Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

⁴²⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁴³⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁴⁴⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

lubelskie	4	32	32
lubuskie	1	4	4
łódzkie	1	4	4
małopolskie	1	8	8
mazowieckie	0	0	0
opolskie	0	0	0
podkarpackie	1	8	8
podlaskie	7	51	54
pomorskie	3	24	33
śląskie	1	8	9
świętokrzyskie	10	79	95
warmińsko-mazurskie	14	97	103
wielkopolskie	5	38	33
zachodniopomorskie	1	8	8
RAZEM	55	406	430

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-06 za I–XII 2024 r.

Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku

Działalność gospodarcza w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku może być prowadzona po uzyskaniu zezwolenia wojewody⁴⁵⁾.

Wojewoda wydaje zezwolenie, jeżeli podmiot o nie występujący: spełnia warunki określone w ustawie o pomocy społecznej, spełnia standardy, o których mowa w ustawie⁴⁶⁾. Standardy te określają zakres usług opiekuńczych i bytowych świadczonych w placówce, wymogi dotyczące budynku, w którym jest ona usytuowana, oraz pomieszczeń znajdujących się w tym budynku. Opieka w placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku polega na świadczeniu przez całą dobę usług:

1. opiekuńczych zapewniających:

- udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
- pielęgnację, w tym pielęgnację w czasie choroby,
- opiekę higieniczną,
- niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych,
- kontakty z otoczeniem;

2. bytowych zapewniających:

- miejsce pobytu,
- wyżywienie,
- utrzymanie czystości.

Sposób świadczenia usług powinien uwzględniać stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby i możliwości osoby przebywającej w placówce, a także prawa człowieka, w tym w szczególności prawo do godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa.

- liczba ośrodków⁴⁷⁾ – 707

⁴⁵⁾ zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

⁴⁶⁾ art. 68 ustawy o pomocy społecznej

⁴⁷⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

- liczba miejsc, w tym dla osób starszych⁴⁸⁾ – 28 896
- liczba osób, w tym osób starszych, które skorzystały z tego rodzaju usług, rodzaje DPS-ów placówek⁴⁹⁾ – 24 956 (prowadzone w ramach działalności gospodarczej 21 542, statutowej 3 414), brak danych w zakresie osób starszych.

Tabela 12 Placówki zapewniające całodobową opiekę w 2024 r.

Województwo	Ogółem liczba		
	Placówek	Miejsc	Mieszkańców
dolnośląskie	58	2 360	2 086
kujawsko-pomorskie	29	947	753
lubelskie	21	697	590
lubuskie	14	415	354
łódzkie	33	1 160	1 098
małopolskie	56	2 453	2 142
mazowieckie	151	6 748	5 814
opolskie	33	1 310	1 188
podkarpackie	19	812	687
podlaskie	23	963	816
pomorskie	87	3 168	2 741
śląskie	92	3 994	3 442
świętokrzyskie	20	911	742
warmińsko-mazurskie	0	0	0
wielkopolskie	46	1 817	1 493
zachodniopomorskie	25	1 141	1 010
RAZEM	707	28 896	24 956

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdanie MRiPS-05 za 2024 r.

KADRA POMOCY SPOŁECZNEJ

- liczba pracowników socjalnych (zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024) – 22 046 osób
- liczba pracowników wykonujących usługi opiekuńcze⁵⁰⁾ – zatrudnieni w OPS – 6 305, w CUS – 332

Kadra pomocy społecznej w domach pomocy społecznej (etatowi) wg stanu na 31.12.2024⁵¹⁾

- liczba pracowników socjalnych – 1 962,
- liczba pielęgniarek – 3 988,
- liczba opiekunów i opiekunów medycznych – 21 124,
- liczba terapeutów – 2 551,
- liczba fizjoterapeutów – 991 osób.

Kadra pomocy społecznej w środowiskowych domach samopomocy (etatowi) wg stanu na 31.12.2024⁵²⁾

- liczba pracowników socjalnych – 346
- liczba pielęgniarek – 159
- liczba instruktorów terapii zajęciowej – 2 368

PROGRAMY SKIEROWANE DO SENIORÓW

⁴⁸⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁴⁹⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁵⁰⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁵¹⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-05 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

⁵²⁾ zgodnie ze sprawozdaniem MRiPS-06 za 2024 r., wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Opieka 75+

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizowany jest program „Opieka 75+”, który skierowany jest do gmin miejskich, wiejskich oraz miejsko – wiejskich, liczących do 60 tys. mieszkańców.

Celem programu jest zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych które pozostają w rodzinie. Wysokość dotacji celowej z budżetu państwa w roku bieżącym nie może przekroczyć 60% kosztów realizacji zadania.

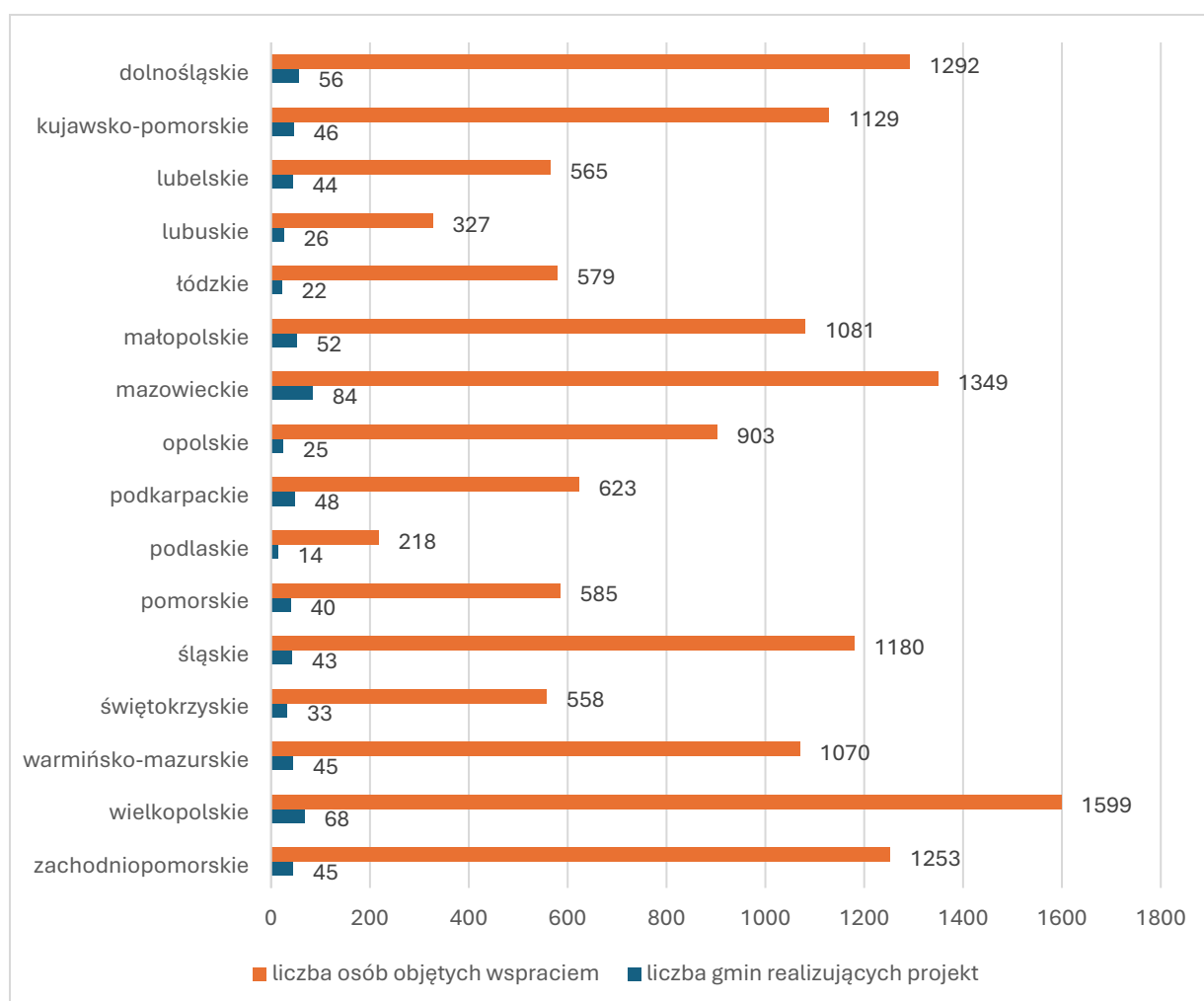
W ramach programu, gmina przystępująca do jego realizacji, może skorzystać z dofinansowania ze środków budżetu państwa na świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, jeżeli:

- 1) dane świadczenie realizuje samodzielnie tj. przez pracowników ośrodka pomocy społecznej, urzędu gminy lub innych gminnych jednostek organizacyjnych lub
- 2) zleca realizację przedmiotowego zadania organizacjom pozarządowym lub
- 3) kupuje usługi opiekuńcze od podmiotów sektora prywatnego.

Środki finansowe z programu mogą być przeznaczone na dofinansowanie do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez MRPiPS w 2024 r. program był realizowany przez 691 gmin – najwięcej w woj. mazowieckim i wielkopolskim, natomiast najmniej w woj. łódzkim i opolskim. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę gmin w Polsce (2 477 gmin) wynika, że program realizowało około 28%. Dla porównania w 2023 r. było to 612 gmin. Wsparciem w ramach usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych z programu objęto łącznie 14 311 osób.

Wykres 26 Program Opieka 75+

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Korpus Wsparcia Seniorów

Realizowany w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej program „Korpus Wsparcia Seniorów” jest elementem polityki państwa w zakresie wsparcia działań na rzecz seniorów niesamodzielnym ze względu na wiek oraz stan zdrowia.

W roku 2024 program zakładał realizację dwóch Modułów:

Moduł I, którego celem było zapewnienie usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich seniorom w wieku 60 lat i więcej. Usługi sąsiedzkie świadczone w ramach Modułu I obejmowały swoim zakresem pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniarską, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Moduł II, którego celem była poprawa bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez zwiększanie dostępu do tzw. „opieki na odległość”, a także wsparcie gmin w realizacji świadczenia usług opiekuńczych.

W ramach Modułu II gminy mogły uzyskać wsparcie finansowe na dofinansowanie zakupu, jak również kosztów użytkowania tzw. opasek lub innych urządzeń bezpieczeństwa oraz

na dofinansowanie kosztów użytkowania opasek lub innych urządzeń bezpieczeństwa zakupionych w ramach programu Korpus Wsparcia Seniorów w latach 2022–2023.

Na realizację programu w 2024 r. przeznaczono ogółem kwotę 50 mln zł, w tym 29 840.000,00 zł na realizację Modułu I oraz 20 160 000,00 zł na realizację Modułu II.

Tabela 13 Program Korpus Wsparcia Seniorów – stan na 31 grudnia 2024 r.

Województwo	Liczba gmin	Liczba osób w wieku 60 lat i więcej objętych wsparciem w ramach Modułu I	Całkowity koszt realizacji Modułu I programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na 2024 r. (dotacja + wkład własny) – (w zł)	WYKONANIE – Wysokość środków faktycznie wydatkowanych na realizację MODUŁU I programu „Korpus Wsparcia Seniorów” (dotacja) – (w zł)
dolnośląskie	26	138	654 286,09	484 993,94
kujawsko-pomorskie	30	221	1 147 644,79	813 341,51
lubelskie	30	129	637 164,03	502 094,60
lubuskie	25	141	567 955,83	439 565,58
łódzkie	17	94	449 330,00	350 973,67
małopolskie	34	211	936 777,95	699 148,64
mazowieckie	64	310	1 557 688,86	1 158 329,42
opolskie	9	36	156 608,30	124 969,85
podkarpackie	56	276	1 263 064,07	989 592,13
podlaskie	17	85	418 057,27	316 614,45
pomorskie	43	250	1 142 094,11	886 530,51
śląskie	28	141	609 251,36	486 249,19
świętokrzyskie	36	241	1 228 148,67	927 221,11
warmińsko-mazurskie	22	108	496 849,15	385 163,22
wielkopolskie	36	240	1 071 915,66	796 792,78
zachodniopomorskie	30	178	687 298,41	539 961,69
RAZEM	503	2799	13 024 134,55	9 901 542,29

Źródło: dane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Z analizy przekazanych danych wynika, że w 2024 r. w programie uczestniczyło ogółem 503 gminy. Wsparciem w ramach programu objęto 2 799 osób. Wysokość środków wydatkowanych na jego realizację w 2024 r. wyniosła 9 901 542,29 zł.

Biorąc pod uwagę powyższe dane należy podkreślić, że zauważalny jest widoczny w ostatnich latach rozwój katalogu świadczonych usług społecznych, jednak ich poziom jest zdecydowanie niewystarczający. Konsekwentnie rozszerzana oferta usług, zarówno w formie ogólnokrajowych, jak i lokalnych rozwiązań, umożliwi skuteczne i dopasowane do indywidualnych potrzeb wsparcie osób najbardziej potrzebujących. Działania te przyczynią się do ograniczenia nierówności społecznych i wykluczenia społecznego w zbiorowości osób starszych.

5. Sytuacja na rynku pracy

W 2024 r. ludność aktywna zawodowo w wieku 60–89 lat liczyła 1 438 tys. osób tj. o 0,3% mniej niż rok wcześniej (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności BAEL). Wśród tych osób 98,5% to osoby pracujące. Osoby aktywne zawodowo w wieku 60–89 lat, podobnie jak w roku poprzednim, stanowiły 8,1% ogółu aktywnych zawodowo osób w wieku 15–89 lat. Wśród aktywnych zawodowo seniorów przeważają mężczyźni, których odsetek w 2024 r., w analizowanej grupie wieku, wyniósł 65,6%.

W 2024 r. współczynnik aktywności zawodowej w grupie wieku 60–89 lat wyniósł 15,2%, co oznacza spadek w porównaniu do roku poprzedniego, kiedy to wynosił 15,4%. Wskaźnik zatrudnienia ukształtował się w 2024 r. na poziomie 15,0% (wobec 15,2% rok wcześniej).

Tabela 14 Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat według płci i miejsca zamieszkania w 2024 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto	Wieś
LUDNOŚĆ w tys.	30 350	14 558	15 792	18 303	12 047
w tym osoby w wieku 60–89 lat	9 448	4 006	5 442	6 029	3 418
Aktywni zawodowo – razem (w tysiącach). Dane średnioroczne.					
Ogółem	17 743	9 558	8 184	10 791	6 952
w tym osoby w wieku 60–89 lat	1 438	944	493	946	492
Aktywni zawodowo – pracujący (w tysiącach). Dane średnioroczne.					
Ogółem	17 231	9 300	7 931	10 490	6 740
w tym osoby w wieku 60–89 lat	1 417	927	490	931	486
Bierni zawodowo (w tysiącach). Dane średnioroczne.					
Ogółem	12 607	4 999	7 608	7 512	5 095
w tym osoby w wieku 60–89 lat	8 010	3 061	4 949	5 083	2 927
Współczynnik aktywności zawodowej – w %. Dane średnioroczne.					
Ogółem	58,5	65,7	51,8	59,0	57,7
w tym osoby w wieku 60–89 lat	15,2	23,6	9,1	15,7	14,4
Wskaźnik zatrudnienia – w %. Dane średnioroczne.					
Ogółem	56,8	63,9	50,2	57,3	55,9
w tym osoby w wieku 60–89 lat	15,0	23,1	9,0	15,4	14,2
Bierni zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tysiącach). Dane średnioroczne.					
Ogółem	5 438	2 095	3 343	3 346	2 092
w tym:					
osoby nieposzukujące pracy – razem	5 436	2 093	3 343	3 345	2 091
osoby nieposzukujące pracy – emerytura	4 958	1 800	3 158	3 090	1 868
osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	295	224	71	154	141
Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy (w tysiącach). Stan w końcu grudnia.					
Ogółem	786,2	380,4	405,8	427,2	359
w tym osoby w wieku 60 lat i więcej	49,0	48,7	0,3	28,1	20,9

Według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jako bezrobotne mogą być zarejestrowane osoby w wieku: kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata.

Dodatkowo, na mocy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, mogą być zarejestrowani, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy obywatele Ukrainy w wieku 18 lat i więcej, bez względu na płeć.

Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) ; dane dot. bezrobotnych – dane MRPiPS.

Liczba osób biernych zawodowo w wieku 60–89 lat wyniosła 8 010 tys. i wzrosła o 1,0% w stosunku do roku poprzedniego. Bierni zawodowo stanowili 84,8% osób w analizowanej grupie wieku.

Główną przyczyną bierności zawodowej wśród osób w wieku 60–74 lata było pobieranie emerytury, którą w 2024 r. wskazało 91,2% z nich. Drugą istotną przyczyną bierności była choroba lub niepełnosprawność, wskazana przez 5,4% biernych zawodowo w wieku 60–74 lata.

W końcu 2024 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 211,7 tys. bezrobotnych powyżej 50. roku życia, tj. o 0,3 tys. osób, czyli 0,2% więcej niż w końcu 2023 r. Bezrobotni powyżej 50. roku życia w końcu 2024 r. stanowili 26,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych wobec 26,8% rok wcześniej.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w końcu 2024 r. 49,0 tys. (tj. 6,2%) stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (niemal wyłącznie mężczyźni). W stosunku do końca 2023 r. liczba bezrobotnych seniorów zmniejszyła się o 2,6 tys. osób, tj. o 4,9%, a ich udział wśród ogółu bezrobotnych nieznacznie spadł (o 0,3 punktu procentowego).

W 2024 r. udział w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu rozpoczęło 33,1 tys. bezrobotnych powyżej 50. roku życia i stanowili oni 14,0% wszystkich zaktywizowanych bezrobotnych. (Niektóre osoby są liczone kilkakrotnie, jeśli w ciągu roku brały udział w więcej niż jednej aktywnej formie przeciwdziałania bezrobociu.) W porównaniu do 2023 r. liczba bezrobotnych powyżej 50. roku życia objętych aktywnymi formami pomocy zmniejszyła się o 0,6 tys. osób, tj. o 1,7%, przy ogólnym spadku liczby zaktywizowanych bezrobotnych o 2,8%. Najwięcej bezrobotnych pow. 50. roku życia rozpoczęło prace subsydiowane (17,6 tys. osób), prace społecznie użyteczne (6,5 tys.) oraz staż (6,2 tys.).

Udział w programach specjalnych rozpoczęło w 2024 r. 96 osób bezrobotnych powyżej 50. roku życia i stanowili oni 22,2% ogólnej liczby bezrobotnych, którzy rozpoczęli programy specjalne. Prawie 86,7% osób powyżej 50. roku życia, które ukończyły programy specjalne w 2024 r. podjęło pracę w trakcie lub do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w programie i wykonywało ją co najmniej 30 dni.

W programach regionalnych w 2024 r. rozpoczęło udział 595 bezrobotnych powyżej 50. roku życia, co stanowiło 20,4% ogółu bezrobotnych, którzy rozpoczęli udział w programach regionalnych. Udział w programach zakończyło 515 osób bezrobotnych powyżej 50. roku życia, a pracę w trakcie lub do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w programie podjęło 357 osób (tj. 69,3% tych, którzy zakończyli udział).

Na mocy ustawy⁵³⁾, osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia były w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Szczegółowe dane na temat udziału w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu były więc zbierane o osobach bezrobotnych w tym wieku.

Na mocy ustawy o promocji (...) osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia mogły na zasadach ogólnych korzystać z usług i instrumentów rynku pracy, takich m.in. jak: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, skierowanie do pracy na refundowane stanowiska pracy, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej. Dodatkowo, wg ustawy bezrobotnym powyżej 50. roku życia przysługiwało pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych, umożliwiających zastosowanie niestandardowych rozwiązań mających doprowadzić uczestników do zatrudnienia.

Ustawa o promocji przewidywała także szereg instrumentów kierowanych do pracodawców, mających stanowić zachętę do zatrudniania osób w starszym wieku i wydłużania okresu aktywności zawodowej tych osób, w ramach których:

⁵³⁾ z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która obowiązywała w 2024 r.

- pracodawca, do którego w ramach prac interwencyjnych został skierowany bezrobotny, który ukończył 50. rok życia, mógł otrzymać refundację wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne za tę osobę;
- pracodawcy i inne jednostki organizacyjne, zatrudniające osoby, które ukończyły 50 rok życia, i w okresie 30 dni przed zatrudnieniem pozostawały w ewidencji bezrobotnych powiatowego urzędu pracy byli zwolnieni z obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy (FP) i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP) przez okres 12 miesięcy;
- pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne zatrudniające osoby w wieku co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn byli całkowicie zwolnieni z obowiązku odprowadzania za nich składek na FP i FGŚP;
- pracodawcy lub przedsiębiorcy mogli również otrzymać dofinansowanie do wynagrodzenia zatrudnionego skierowanego bezrobotnego, przez okres 12 miesięcy (jeżeli bezrobotny ukończył 50 lat, a nie ukończył 60 lat) lub 24 miesięcy (jeżeli bezrobotny ukończył 60. rok życia).

6. Stan zdrowia i opieka zdrowotna

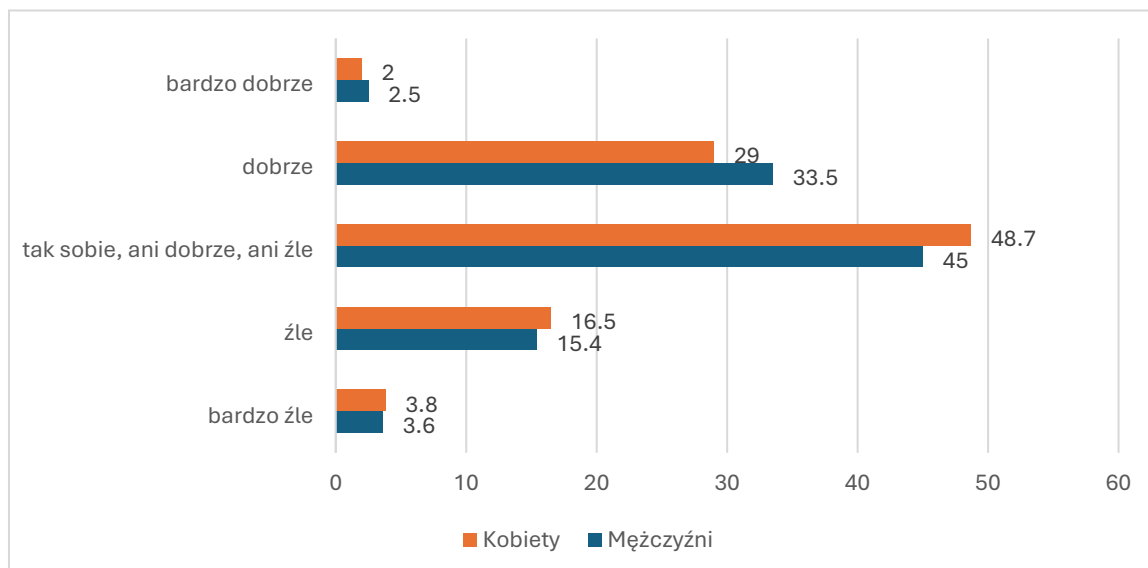
Samoocena stanu zdrowia

Na podstawie wyników Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC) można stwierdzić, że w 2024 r. 33,1% osób w wieku 60 lat i więcej oceniło swoje zdrowie jako „dobre” lub „bardzo dobre”. Częściej jako „dobre” lub „bardzo dobre” określali swoje zdrowie mężczyźni (36,0%) niż kobiety (31,0%). Z kolei 19,7% osób starszych uznało, że ich zdrowie jest „złe” lub „bardzo złe”. Częściej stwierdzały tak kobiety niż mężczyźni (20,2% wobec 19,0%).

Zgodnie z samooceną „dobrym” lub „bardzo dobrym” zdrowiem częściej cieszyły się osoby starsze mieszkające w miastach (33,8%) niż na wsi (31,9%), „zły” lub „bardzo zły” stan zdrowia wskazał również większy odsetek mieszkańców miast (20,2%) niż wsi (18,9%).

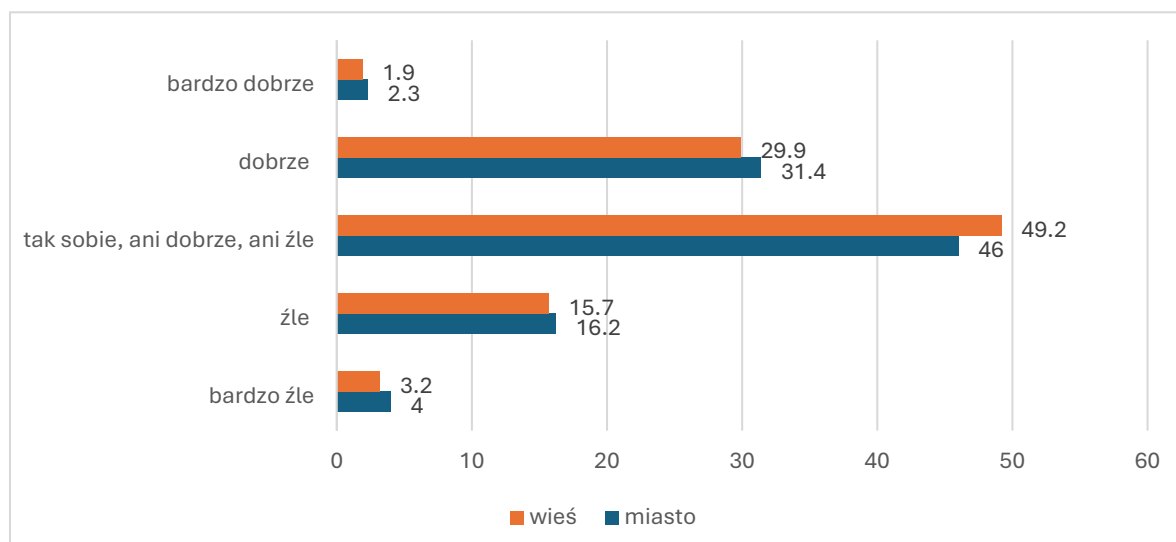
Jednocześnie prawie połowa wszystkich osób w wieku 60 lat i więcej nie określiła swojego zdrowia w sposób jednoznaczny, 47,2% z nich stwierdziło, że ogólnie ocenia swoje zdrowie jako „takie sobie, ani dobre ani złe”.

Wykres 27 Samoocena zdrowia w 2024 r. w podziale na płeć – Jak ocenia Pan/Pani swoje zdrowie? (w %)

Źródło: Badanie EU-SILC, GUS

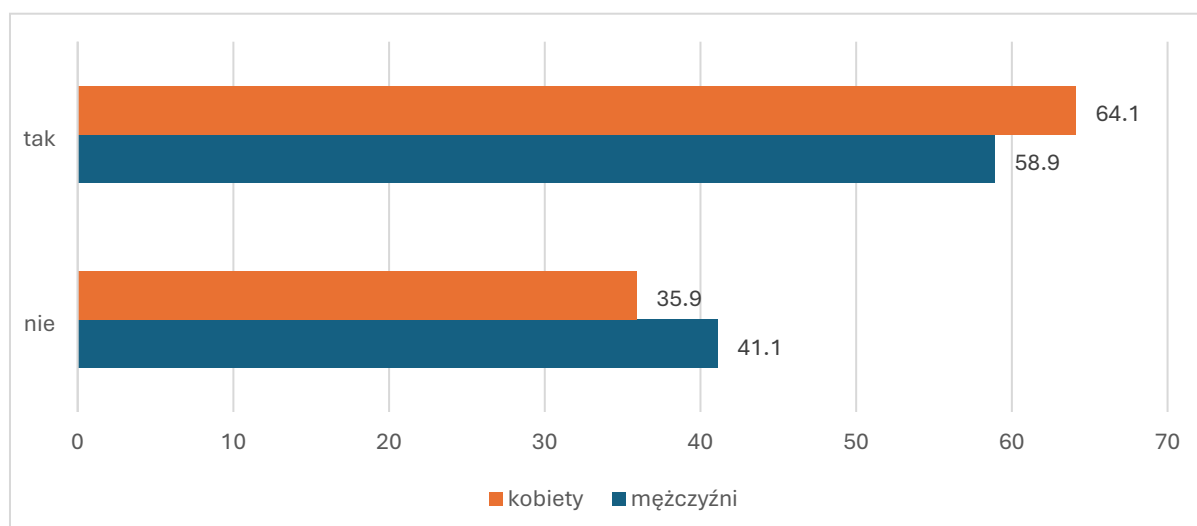
Wykres 28 Samoocena zdrowia w 2024 r. w podziale na miejsce zamieszkania – Jak ocenia Pan/Pani swoje zdrowie? (w %)

Źródło: Badanie EU-SILC, GUS

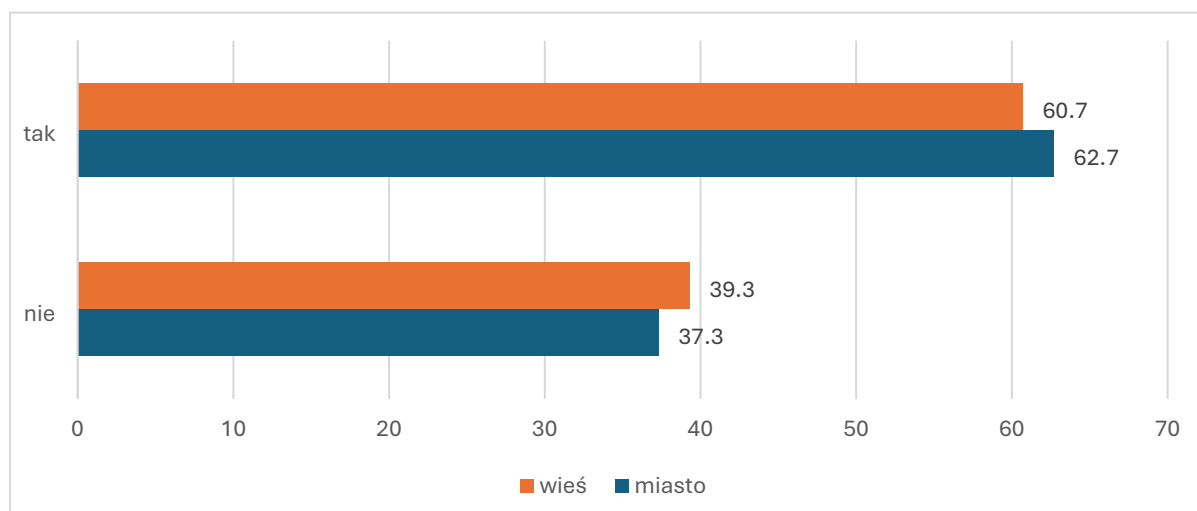
W 2024 r. 62,0% osób w wieku 60 lat i więcej wskazało na długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe, które trwały (lub przewidywano, że będą trwały) co najmniej 6 miesięcy. Częściej były to kobiety (64,1%) niż mężczyźni (58,9%). Wyższy udział osób o długotrwałych problemach zdrowotnych lub chorobach przewlekłych odnotowano w miastach (62,7%) niż na wsi (60,7%).

Wykres 29 Długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe w 2024 r. w podziale na płeć- Czy ma Pan/Pani jakieś długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe, trwające (lub przewidywane że będą trwały) przez 6 miesięcy lub dłużej? (w %)

Źródło: Badanie EU-SILC, GUS

Wykres 30 Długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe w 2024 r. w podziale na m-sce zamieszkania-Czy ma Pan/Pani jakieś długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe, trwające (lub przewidywane że będą trwały) przez 6 miesięcy lub dłużej? (w %)

Źródło: Badanie EU-SILC, GUS

Poważnie ograniczona lub ograniczona, ale niezbyt poważnie zdolność do wykonywania codziennych czynności (trwająca od co najmniej 6 miesięcy) dotyczyła w 2024 r. 42,0% osób starszych. Odsetek takich wskazań był o 4,5 p. proc. wyższy wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

Tabela 15 Ograniczona zdolność wykonywania czynności w 2024 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Czy z powodu problemów zdrowotnych miał(a) Pan/Pani ograniczoną zdolność wykonywania czynności, jakie ludzie zwykle wykonują, trwającą co najmniej ostatnie 6 miesięcy?			
		Tak			Nie
		Razem	Poważnie ograniczoną	Ograniczoną, ale niezbyt poważnie	Nie miałem(-am) żadnych ograniczeń
	w % osób danej grupy				
Osoby w wieku 60 lat i więcej					
Ogółem	100	42,0	12,7	29,2	58,0
Mężczyźni	100	39,3	12,9	26,4	60,7
Kobiety	100	43,8	12,6	31,2	56,2
Miasta	100	42,0	13,4	28,6	58,0
Wieś	100	41,8	11,5	30,3	58,2

Źródło: Badanie EU-SILC, GUS

Biorąc pod uwagę 12 miesięcy poprzedzających badanie rzeczywistą potrzebę leczenia lub badania zadeklarowało 84,5% osób starszych. Z tej grupy 8,9% osób przyznało, że nie zawsze skorzystało z leczenia lub badania, gdy była taka potrzeba. Wśród nich największa część (52,1%) jako powód podała zbyt długą kolejkę lub listę oczekujących.

Stan opieki zdrowotnej dedykowanej osobom starszym w 2024 r.

Osoby starsze należą do grupy pacjentów, która ze względu na częste występowanie kilku chorób przewlekłych jednocześnie wymaga w wielu przypadkach świadczeń opieki zdrowotnej z różnych zakresów. Niezwykle istotne jest zapewnienie tym osobom dostępu do kompleksowej i skoordynowanej opieki, która odpowiadałaby na ich potrzeby, kładąc nacisk na działania zapobiegawcze.

ŚWIADCZENIA UDZIELANE OSOBOM STARSZYM

Podstawowa opieka zdrowotna

Podstawowa Opieka Zdrowotna stanowi kluczowy element systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Obejmuje świadczenia medyczne udzielane przez lekarza rodzinnego czy pielęgniarkę. Celem POZ jest zapewnienie pacjentom – w tym osobom starszym – łatwego dostępu do podstawowej diagnostyki, leczenia, profilaktyki oraz opieki zdrowotnej bez konieczności skierowania do specjalisty.

Dla seniorów POZ odgrywa kluczową rolę w monitorowaniu chorób przewlekłych, prowadzeniu badań kontrolnych i utrzymaniu dobrej jakości życia.

- ogólna liczba porad udzielona osobom w wieku 60 i więcej lat: 80 413 370
- liczba porad udzielona kobietom w wieku 60 i więcej lat: 48 851 112
- liczba porad udzielona mężczyznom w wieku 60 i więcej lat: 31 561 957
- liczba porad udzielona osobom w wieku 60 i więcej lat (płeć nieokreślona): 301

Przeciętna liczba porad udzielonych w podstawowej opiece zdrowotnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce w 2024 r. wyniosła 5 porad, podczas gdy w przypadku osób w wieku 65 lat

i więcej wskaźnik ten wyniósł 8,8 porady.

Ambulatoryjna opieka specjalistyczna

Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna (AOS) – to część systemu opieki zdrowotnej w Polsce, która obejmuje świadczenia zdrowotne udzielane przez lekarzy specjalistów poza szpitalem, najczęściej w poradniach specjalistycznych. W ramach AOS pacjent może skorzystać z konsultacji, diagnostyki oraz leczenia w takich dziedzinach jak m.in. kardiologia, ortopedia, neurologia, dermatologia czy endokrynologia.

Do skorzystania z AOS (w ramach NFZ) zwykle wymagane jest skierowanie od lekarza POZ, z wyjątkiem niektórych specjalizacji (np. ginekologa, psychiatry, onkologa). AOS jest szczególnie ważna w leczeniu schorzeń przewlekłych i wymagających specjalistycznej wiedzy.

Tabela 16 Liczba porad udzielonych pacjentom 60+ w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej, w podziale na płeć w 2024 r.

OW NFZ	OW pacjenta	płeć	liczba porad
01	Dolnośląskie	kobiety	1 777 056
01	Dolnośląskie	mężczyźni	1 110 858
02	Kujawsko-pomorskie	kobiety	1 230 355
02	Kujawsko-pomorskie	mężczyźni	830 277
03	Lubelskie	kobiety	1 547 047
03	Lubelskie	mężczyźni	967 030
04	Lubuskie	kobiety	554 264
04	Lubuskie	mężczyźni	393 751
05	Łódzkie	kobiety	1 970 394
05	Łódzkie	mężczyźni	1 186 933
06	Małopolskie	kobiety	2 294 137
06	Małopolskie	mężczyźni	1 501 603
07	Mazowieckie	kobiety	3 839 260
07	Mazowieckie	mężczyźni	2 307 131
08	Opolskie	kobiety	535 119
08	Opolskie	mężczyźni	362 411
09	Podkarpackie	kobiety	1 331 459
09	Podkarpackie	mężczyźni	934 189
10	Podlaskie	kobiety	887 345

10	Podlaskie	mężczyźni	570 261
11	Pomorskie	kobiety	1 627 624
11	Pomorskie	mężczyźni	1 109 790
12	Śląskie	kobiety	3 704 650
12	Śląskie	mężczyźni	2 410 367
13	Świętokrzyskie	kobiety	849 585
13	Świętokrzyskie	mężczyźni	568 126
14	Warmińsko-mazurskie	kobiety	861 623
14	Warmińsko-mazurskie	mężczyźni	566 349
15	Wielkopolskie	kobiety	1 936 315
15	Wielkopolskie	mężczyźni	1 336 015
16	Zachodniopomorskie	kobiety	1 097 861
16	Zachodniopomorskie	mężczyźni	736 179
Polska	Polska	kobiety	26 044 094
Polska	Polska	mężczyźni	16 891 270

Źródło: dane z Ministerstwa Zdrowia

Zgodnie z danymi Narodowego Funduszu Zdrowia w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej udzielono łącznie 42,5 mln porad pacjentom w wieku 60 lat i więcej, w tym 60% z nich dotyczyła kobiet i 40% mężczyzn. Ponadto, lekarze dentyści udzielili osobom starszym 5,8 mln porad stomatologicznych, co stanowiło 16,2% wszystkich udzielonych przez nich porad.

Przeciętna liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce w 2024 r. wyniosła 9,6 porady, podczas gdy w przypadku osób w wieku 65 lat i więcej wskaźnik ten wyniósł 15,1 porady.

Opieka geriatryczna

Geriatra to specjalistyczna dziedzina medycyny, która zajmuje się zdrowiem i chorobami oraz opieką i pomocą osobom w podeszłym wieku. Opieka geriatryczna sprawowana jest m.in. na oddziałach geriatrycznych, które realizują całonocową, całodobową opiekę medyczną nad chorymi w wieku starszym. W przedmiotowych oddziałach hospitalizowani są pacjenci w ostrych stanach chorobowych, chorobami przewlekłymi bądź też w celach diagnostycznych.

Świadczenia z zakresu geriatry realizowane są również w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS). W ramach AOS osoby w wieku senioralnym mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej we wszystkich poradniach specjalistycznych dedykowanych pacjentom dorosłym, zgodnie z aktualnymi potrzebami wynikającymi ze stanu zdrowia.

Tabela 17 Opieka geriatryczna w 2024 r.

liczba pacjentów geriatrycznych	63 224
wartość rozliczonych świadczeń	348 503 482 zł
liczba świadczeniodawców	138
liczba oddziałów geriatrycznych	60
liczba łóżek	1 266⁵⁴⁾
liczba korzystających	33 353
liczba poradni geriatrycznych	110

Źródło: dane z Ministerstwa Zdrowia

Opieka długoterminowa

Opiekę długoterminową definiuje się jako zakres usług udzielanych osobom z ograniczoną fizyczną, psychiczną lub poznawczą zdolnością funkcjonowania, które na skutek tych ograniczeń przez dłuższy czas stają się zależne od pomocy w podstawowych aktywnościach życia codziennego. Opiekę tę można traktować jako całokształt działań medycznych i społecznych polegających

⁵⁴⁾ dane za 2023 r.

na świadczeniu długotrwałej opieki pielęgniarstwa, rehabilitacji, świadczeń terapeutycznych i usług pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz kontynuacji leczenia farmakologicznego i dietetycznego osobom przewlekłe chorym i niesamodzielnym, które nie wymagają hospitalizacji w warunkach oddziału szpitalnego. Opieka ta może być udzielana przez opiekunów formalnych (personel medyczny i pracowników pomocy społecznej) lub opiekunów nieformalnych (rodzinę, bliskich, wolontariuszy).

W Polsce pod pojęciem opieki długoterminowej zwykło się rozumieć korzystanie z systemu opieki zdrowotnej (co odzwierciedla również formalne nazewnictwo systemu świadczeń gwarantowanych, gdyż jedynie świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w systemie ochrony zdrowia są udzielane jako „świadczenia opieki długoterminowej”, natomiast świadczenia opiekuńcze udzielane w ramach systemu pomocy społecznej przyjmują formalnie inną nazwę, stosownie do ich rodzaju i zakresu).

Opieka długoterminowa w ramach systemu ochrony zdrowia dedykowana jest osobom przewlekłe chorym, których stan zdrowia nie wymaga leczenia w warunkach ostrego oddziału szpitalnego, natomiast powoduje występowanie poważnych deficytów w samoopiece i samopielęgnacji, uniemożliwiając niezależne, samodzielne funkcjonowanie.

W ramach kamienia milowego A70G Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)⁵⁵⁾ trwa aktualnie realizacja priorytetów reformy opieki długoterminowej w Polsce określonych na podstawie strategicznego przeglądu opieki długoterminowej w Polsce (w oparciu o wnioski z realizacji kamienia milowego A69G).

Reforma zakłada wejście w życie do końca 2025 r. przepisów prawnych zapewniających w szczególności:

- zdefiniowanie „opieki długoterminowej” w spójny sposób w całości systemu opiekuńczego kraju (tzn. zarówno w systemie opieki zdrowotnej, jak i pomocy społecznej);
- zdefiniowanie pojęcia „opiekuna nieformalnego” oraz „opieki nieformalnej”;
- zwiększenie nakładów finansowych na system opieki długoterminowej przez wprowadzenie bonu senioralnego;
- zmianę przepisów lub przyjęcie nowych przepisów dotyczących standardów jakości opieki długoterminowej w ramach systemów pomocy społecznej i opieki zdrowotnej, w oparciu o wyniki przeprowadzonej analizy;
- wskazanie organów odpowiedzialnych za koordynację systemu opieki długoterminowej, ogół działań w zakresie monitorowania i ewaluacji jakości oraz działalność informacyjną.

Nowe definicje opieki długoterminowej, opieki nieformalnej oraz opiekuna nieformalnego zostaną wprowadzone w życie poprzez ustawę. Rozwiązanie to pozwoli na formalne włączenie w obszar opieki długoterminowej działań z zakresu pomocy społecznej lub wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

⁵⁵⁾ realizowanego w ramach reformy A4.6 „Wzrost współczynnika aktywności zawodowej określonych grup poprzez rozwój opieki długoterminowej”

Tabela 18 Opieka długoterminowa w 2024 r.

liczba zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych/opiekuńczo leczniczych	490
liczba zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych dla pacjentów wentylowanych mechanicznie/opiekuńczo leczniczych dla pacjentów wentylowanych mechanicznie	62
liczba pacjentów korzystających ze świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych	107541 pacjentów w wieku ≥ 60 lat
wartość rozliczonych świadczeń	3 391 088 039 zł, uwzględniając pacjentów w wieku ≥ 60 lat
liczba świadczeniodawców	1 417 świadczeniodawców
liczba wizyt pielęgniarki lub fizjoterapeuty (opieka domowa)	9 590 272 wizyty pielęgniarki lub fizjoterapeuty, uwzględniając pacjentów w wieku ≥ 60 lat
liczba porad lekarskich (w opiece stacjonarnej i domowej) w ramach świadczeń z zakresu opieki długoterminowej	3 229 917 porad lekarskich, uwzględniając pacjentów w wieku ≥ 60 lat
liczba oczekujących do ZPO i ZOL-i	22 011 (dane NFZ)
przeciętny czas oczekiwania na miejsce	warunkowany wypisem pacjenta

Źródło: dane z Ministerstwa Zdrowia

Opieka paliatywna i hospicyjna

Opieka paliatywna i hospicyjna to wszechstronna, całościowa opieka i leczenie objawowe pacjentów chorujących na nieuleczalne, niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące, ograniczające życie choroby. Opieka ta jest ukierunkowana na poprawę jakości życia, ma na celu zapobieganie bólowi i innym objawom somatycznym oraz ich uśmierzanie, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych. Świadczenia gwarantowane przysługują świadczeniobiorcom chorującym na nieuleczalne, postępujące, ograniczające życie choroby nowotworowe i nienowotworowe.

Świadczenia gwarantowane w ramach opieki paliatywnej i hospicyjnej osobom starszym są udzielane w warunkach:

- stacjonarnych – w hospicjach domowym i oddziałach medycyny paliatywnej;
- ambulatoryjnych – w poradni medycyny paliatywnej;
- domowych – w ramach hospicjum domowego przez zespół medycyny paliatywnej.

Tabela 19 Opieka paliatywna i hospicyjna w 2024 r.

liczba hospicjów stacjonarnych	148
liczba łóżek	4 737 ⁵⁶⁾
liczba hospicjów domowych	568
liczba pacjentów korzystających z opieki paliatywnej i hospicyjnej	93 063 pacjentów w wieku ≥ 60 lat
wartość rozliczonych świadczeń	1 674 280 202 zł dla pacjentów w wieku ≥ 60 lat
liczba świadczeniodawców	544

Źródło: dane z Ministerstwa Zdrowia

⁵⁶⁾ dane za 2023 r. Dane za 2024 r. są aktualnie niedostępne.

Rehabilitacja

Świadczenia rehabilitacyjne w ramach powszechnego ubezpieczenia finansowane i realizowane są w oparciu o rozporządzenie⁵⁷⁾. Wykaz świadczeń w nim zawartych obejmuje świadczenia ambulatoryjne i stacjonarne. W systemie nie są realizowane świadczenia dedykowane wyłącznie osobom starszym – świadczeniobiorcy, w zależności od aktualnego stanu zdrowia, korzystają z rehabilitacji na zasadach ogólnych tj.

- 1. udzielanej w warunkach ambulatoryjnych:**
 - lekarskiej ambulatoryjnej opieki rehabilitacyjnej,
 - fizjoterapii ambulatoryjnej;
- 2. udzielanej w warunkach domowych – fizjoterapii domowej;**
- 3. udzielanej w warunkach ośrodka/oddziału dziennego:**
 - rehabilitacji ogólnoustrojowej,
 - rehabilitacji kardiologicznej,
 - rehabilitacji osób z dysfunkcją słuchu i mowy,
 - rehabilitacji osób z dysfunkcją wzroku,
 - rehabilitacji pulmonologicznej;
- 4. udzielanej w warunkach stacjonarnych:**
 - rehabilitacji neurologicznej,
 - rehabilitacji ogólnoustrojowej,
 - rehabilitacji kardiologicznej,
 - rehabilitacji pulmonologicznej.

Świadczeniami z zakresu rehabilitacji leczniczej mogą być objęci pacjenci z bardzo szerokim i różnorodnym spektrum zaburzeń i dysfunkcji (ortopedycznych, reumatologicznych, neurologicznych, onkologicznych itp.). W zależności od stanu zdrowia świadczeniobiorcy lekarz kierujący, wystawiając skierowanie decyduje w ramach jakiego zakresu prowadzona ma być rehabilitacja.

Tabela 20 Rehabilitacja w 2024 r.

liczba pacjentów korzystających z rehabilitacji	1 929 285 pacjentów w wieku >= 60 lat
wartość rozliczonych świadczeń	4 696 401 096 zł dla pacjentów w wieku >= 60 lat
liczba świadczeniodawców	2 781 (2 611 udzielało świadczeń pacjentom w wieku >= 60 lat)
liczba porad lekarskich,	881 831 dla pacjentów w wieku >= 60 lat
liczba wizyt fizjoterapeutycznych,	3 640 263 dla pacjentów w wieku >= 60 lat
liczba zabiegów fizjoterapeutycznych skierowanych do osób w wieku 60 lat i więcej	200 621 268 dla pacjentów w wieku >= 60 lat

Źródło: dane z Ministerstwa Zdrowia

Do najczęściej występujących rozpoznań wśród pacjentów w wieku 60 lat i więcej, którym udzielane były świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej należały: M47 – Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa, M15 – Zwyrodnienia wielostawowe, M17 – Choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych (gonartroza).

⁵⁷⁾ rozporządzenie Ministra Zdrowia z zakresu rehabilitacji leczniczej (Dz. U. 2023 poz. 1954).

Opieka psychiatryczna

Realizacja świadczeń gwarantowanych psychiatrycznych, psychologicznych, psychoterapeutycznych w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień odbywa się, co do zasady, na zasadach określonych przepisami rozporządzenia⁵⁸⁾.

Osoby dorosłe, tj. powyżej 18 r.ż., mogą również skorzystać z powyższych świadczeń (z wyłączeniem leczenia uzależnień) zorganizowanych w formie pilotażowego programu w centrach zdrowia psychicznego.

Rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu psychiatrii wyróżnia następujące zakresy świadczeń dedykowane grupie osób w wieku 60 lat i więcej:

- świadczenia stacjonarne – świadczenia psychogeriatryczne obejmujące diagnostykę i leczenie osób z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności zaburzeniami procesów poznawczych, u osób powyżej 60 roku życia;
- świadczenia dzienne psychiatryczne geriatryczne obejmujące diagnostykę, leczenie i rehabilitację osób z zaburzeniami psychicznymi powyżej 60. roku życia.

W 2024 r. udzielono łącznie 7 638 świadczeń psychogeriatrycznych osobom w wieku 60 lat i więcej.

Ratownictwo medyczne

W 2024 r. ze świadczeń zdrowotnych udzielanych w ramach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego w zakresie pozaszpitalnym skorzystało 3 153,7 tys. osób, z tego 1 593,6 tys. osób stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej (50,5%). Ponadto 4 093,0 tys. osób skorzystało ze świadczeń w izbie przyjęć lub SOR w trybie ambulatoryjnym. Osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły prawie 25% tej grupy.

Tabela 21 Ratownictwo medyczne w 2024 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Z ogółem w wieku	
		65 lat i więcej	0–64 lata
Osoby, którym udzielono świadczeń w ramach systemu PRM na miejscu zdarzenia (w tys.)	3 153,7	1 593,6	1 560,0
Osoby, którym udzielono świadczeń w ramach systemu PRM na miejscu zdarzenia na 1 tys. ludności w danym wieku	84	209	52
Osoby, którym udzielono świadczeń w izbie przyjęć i SOR w trybie ambulatoryjnym (w tys.)	4 093,0	993,5	3 099,4
Osoby, którym udzielono świadczeń w izbie przyjęć i SOR w trybie ambulatoryjnym na 1 tys. ludności w danym wieku	109	130	104

Źródło: Badanie GUS (formularz ZD-4)

Lecznictwo uzdrowiskowe

Ponadto, w 2024 r. odnotowano 849,6 tys. kuracjuszy leczenia uzdrowiskowego w trybie stacjonarnym i ambulatoryjnym (z wyłączeniem cudzoziemców). Z tej liczby kuracjuszy leczonych stacjonarnie i ambulatoryjnie w wieku 65 lat i więcej było 477,3 tys. osób (tj. 56,2% ogółu kuracjuszy). Najwięcej kuracjuszy odnotowano na terenie woj. kujawsko-pomorskiego (117 647) oraz woj. zachodniopomorskiego (94 630).

⁵⁸⁾ Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień.

KADRA UDZIELAJĄCA ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH OSOBOM STARSZYM

Lekarze

Lekarze udzielający świadczeń osobom dorosłym w głównej mierze zapewniają wsparcie rosnącej liczbie osób starszych. Osoby w starszym wieku są bardzo niejednorodną grupą, zarówno pod względem fizycznym, psychicznym, jak i społecznym.

Specjalistami w sposób szczególny predysponowanymi do sprawowania opieki nad pacjentami w wieku starszym, których problemy medyczne są najbardziej skomplikowane i którzy cechują się znacznym ryzykiem powstania lub nasilenia niesprawności, są geriatrzy.

Liczba pracujących geriatrów w 2024 r. była równa 559 (stan na ostatni kwartał roku), a liczba pracujących lekarzy specjalistów w dziedzinie chorób wewnętrznych wynosiła 26 512. Specjalizację z geriatрії odbywało dodatkowych 101 lekarzy, natomiast z chorób wewnętrznych 2 434 lekarzy⁵⁹⁾.

Według metodologii Ministerstwa Zdrowia za aktywnego zawodowo lekarza uważa się osobę posiadającą prawo wykonywania zawodu (PWZ), która znajduje się w Centralnym Wykazie Pracowników Medycznych (CWPM). Na podstawie danych z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych (CWU) zweryfikowano czy dana osoba pracuje – czy odprowadza składki do ZUS (w tym są osoby na własnej działalności oraz pracujący emeryci).

Naczelna Izba Lekarska za aktywnego zawodowo lekarza uznaje osobę, która składa oświadczenie aktywności zawodowej w Naczelnej Izbie Lekarskiej i nie zgłasza zaprzestania aktywności zawodowej lub nie została zgłoszona jej śmierć ani nie zidentyfikowano zgonu w danych GUS (identyfikacja jest przeprowadzana 1–2 razy w roku).

Na koniec 2024 r. liczba lekarzy pracujących w dziedzinie:

- geriatрії była równa 559 lekarzy – najwięcej w woj. śląskim (111) oraz woj. mazowieckim (95), najmniej w woj. świętokrzyskim (6) oraz woj. warmińsko-mazurskim i opolskim (9);
- chorób wewnętrznych była równa 26 512 lekarzy – najwięcej w woj. mazowieckim (5 930) oraz woj. śląskim (3 425), natomiast najmniej w woj. lubuskim (430) oraz woj. opolskim (495).

Pielęgniarki

Opiekę nad osobami starszymi i niesamodzielnymi sprawują również pielęgniarki przygotowane na poziomie ogólnym do sprawowania opieki nad pacjentem w różnym okresie życia oraz w różnym stanie zdrowia, a także pielęgniarki z kwalifikacjami specjalistycznymi uzyskanymi w procesie kształcenia podyplomowego w poszczególnych dziedzinach:

- chorób wewnętrznych i pielęgniarstwa internistycznego,
- anestezjologii i pielęgniarstwa w zagrożeniu życia,
- pielęgniarstwa opieki długoterminowej,
- neurologii i pielęgniarstwa neurologicznego, geriatрії i pielęgniarstwa geriatrycznego,
- opieki paliatywnej,
- podstaw rehabilitacji.

Zgodnie z danymi za 2024 r. zatrudnionych było łącznie 230 750 pielęgniarek (stan na ostatni kwartał roku).

Za aktywną zawodowo pielęgniarkę uważa się osobę posiadającą prawo wykonywania zawodu (PWZ), która znajduje się w Centralnym Wykazie Pracowników Medycznych (CWPM)⁶⁰⁾.

⁵⁹⁾ według metodologii DAiS MZ.

⁶⁰⁾ Według metodologii Ministerstwa Zdrowia.

Na podstawie danych z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych (CWU) zweryfikowano czy dana osoba pracuje – czy odprowadza składki do ZUS (w tym są osoby na własnej działalności oraz pracujący emeryci).

Ze względu na brak wystarczającej jakości danych dotyczących szkoleń specjalizacyjnych nie prowadzone są analizy zatrudnienia pielęgniarek i położnych w podziale na dodatkowe szkolenia czy kursy.

Według danych Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych, według stanu na dzień 31.12.2024 r., liczba pielęgniarek z poszczególną specjalizacją była równa:

- pielęgniarstwo geriatryczne – 2 866,
- pielęgniarstwo internistyczne – 12 828,
- pielęgniarstwo opieki długoterminowej – 3 258,
- pielęgniarstwo opieki paliatywnej – 2 962,
- pielęgniarstwo rodzinne – 5 822.

Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych nie publikuje danych dotyczących kursów specjalistycznych. Ze względu na brak wystarczającej jakości danych dotyczących szkoleń specjalizacyjnych nie prowadzone są analizy zatrudnienia pielęgniarek i położnych w podziale na dodatkowe szkolenia czy kursy.

NIPiP publikuje jednak dane dotyczące osób, które ukończyły kurs kwalifikacyjny w określonej dziedzinie pielęgniarstwa (stan na 31.12.2024 r.) i liczby te prezentują się następująco dla wybranych, przykładowych dziedzin:

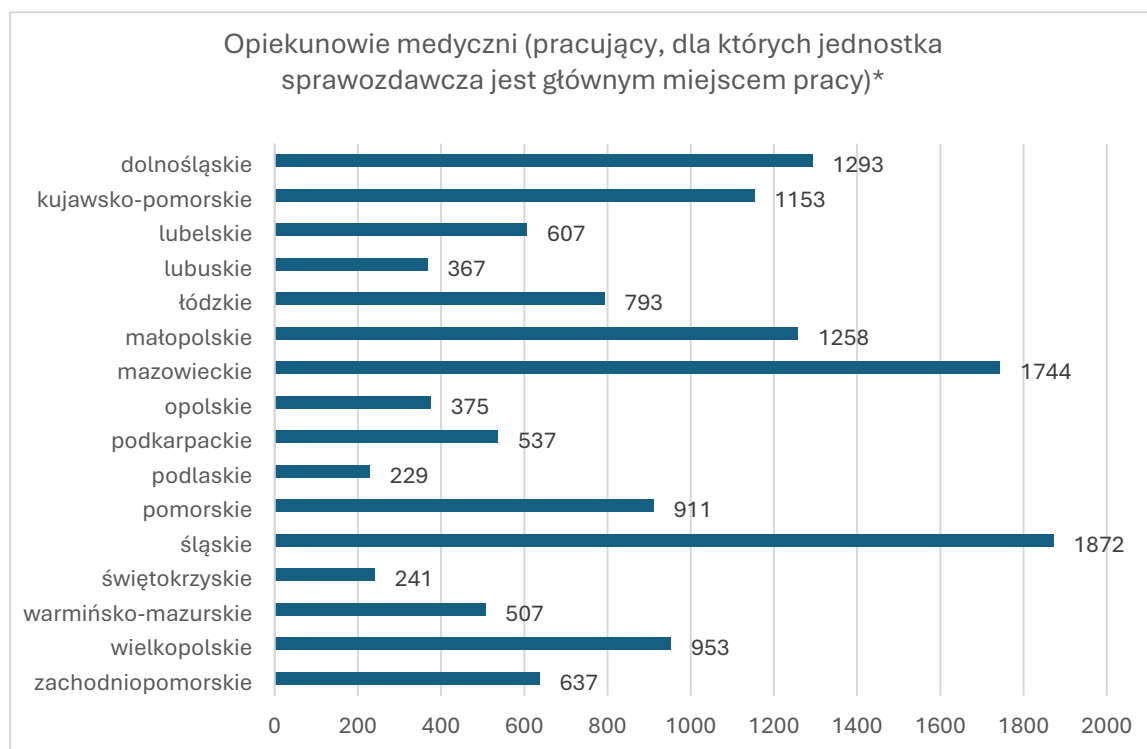
- pielęgniarstwo geriatryczne – 525
- pielęgniarstwo internistyczne – 213
- pielęgniarstwo opieki długoterminowej – 12 018
- pielęgniarstwo opieki paliatywnej – 3 210
- pielęgniarstwo rodzinne – 24 420.

Opiekunowie medyczni

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., w placówkach ochrony zdrowia pracowało 13 477 opiekunów medycznych⁶¹⁾ – najwięcej w woj. śląskim (1 872) oraz woj. mazowieckim (1 744), natomiast najmniej w woj. podlaskim (229) oraz woj. świętokrzyskim (241).

⁶¹⁾ Dane uzyskane z Centrum e-Zdrowia, MZ-88 Sprawozdanie o pracujących w podmiotach wykonujących działalność leczniczą wg stanu na dzień 31.12.2023 r. (Bez podmiotów podległych MSWiA oraz MS).

Wykres 31 Liczba opiekunów medycznych, która pracuje w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w podziale na województwa – grudzień 2023 r.

Źródło: dane z Ministerstwa Zdrowia

Jednocześnie, łącznie 2 457 opiekunów medycznych pracowało w obszarze opieki długoterminowej – podobnie jak w przypadku liczb na poziomie ogólnokrajowym – najwięcej w woj. mazowieckim (431) oraz woj. śląskim (329), natomiast najmniej w woj. podlaskim (31) oraz woj. świętokrzyskim (41).

Starzenie się jest związane ze stopniowym pogorszeniem się stanu zdrowia i narastaniem problemów z wykonywaniem codziennych czynności. Stanowi to znaczące wyzwanie dla systemu ochrony zdrowia w zakresie dostępności świadczeń medycznych oraz opieki długoterminowej.

Realizowana reforma opieki długoterminowej, w ramach KPO, poprzez między innymi zdefiniowanie opieki długoterminowej wraz z określeniem usług i świadczeń zaliczanych do tego obszaru, pozwoli na określenie rzeczywistego zaspokojenia potrzeb w tym zakresie, identyfikację skali niezaspokojonych potrzeb oraz podjęcie działań zmierzających do lepszej koordynacji wsparcia pomiędzy systemem ochrony zdrowia i pomocy społecznej.

7. Dostępne formy aktywności

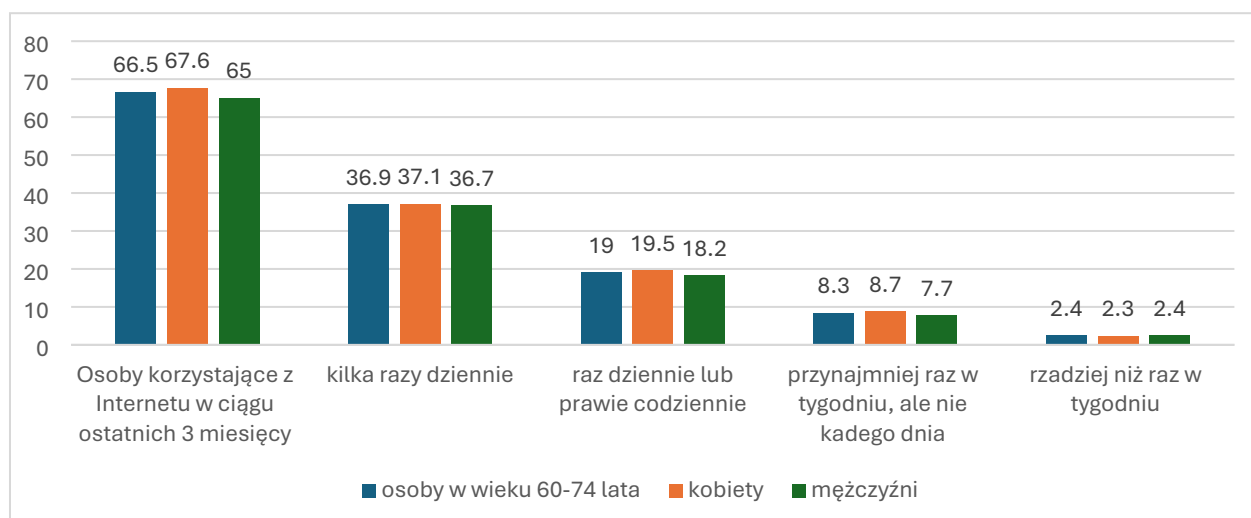
Korzystanie z Internetu

Osoby starsze posiadają najniższe kompetencje cyfrowe na tle innych grup wiekowych. Wśród osób w wieku 55–64 posiadający podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe stanowili w 2024 r. 30,8%, natomiast w grupie 65–74 lata tylko 13,7%. W przypadku szerszej grupy wiekowej – osób w wieku od 55. do 74 roku życia osoby z co najmniej podstawowymi umiejętnościami cyfrowymi stanowiły 22,0% tej grupy (tj. 1 911 602 osób z 8 699 943). Dla porównania w Polsce osób z co najmniej podstawowymi kompetencjami cyfrowymi (wśród osób w wieku 16–74 lata) było 48,8%.

W 2024 r. w stosunku do roku poprzedniego odnotowano poprawę w zakresie wzrostu kompetencji cyfrowych osób starszych, w tym zmniejszenie wśród tej grupy liczby osób nigdy nie korzystających z Internetu. W 2023 r. wśród osób w wieku 55–74 było 18,4% posiadających podstawowe oraz ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe (tj. 1 628 030 z 8 826 908), natomiast osoby nigdy nie korzystające z Internetu stanowiły 25,8% tej grupy (tj. 2 274 586 z 8 826 908 osób).

Najwięcej osób nigdy nie korzystających z Internetu było również wśród najstarszych grup wiekowych. Osoby, które nigdy nie korzystały z internetu (pierwotne wykluczenie cyfrowe) wśród osób w wieku 60–74 lata stanowiły 26,5%. Dla porównania w Polsce osoby nigdy nie korzystające z internetu wśród osób w wieku 16–74 lata stanowiły 8,5% w 2024 r.

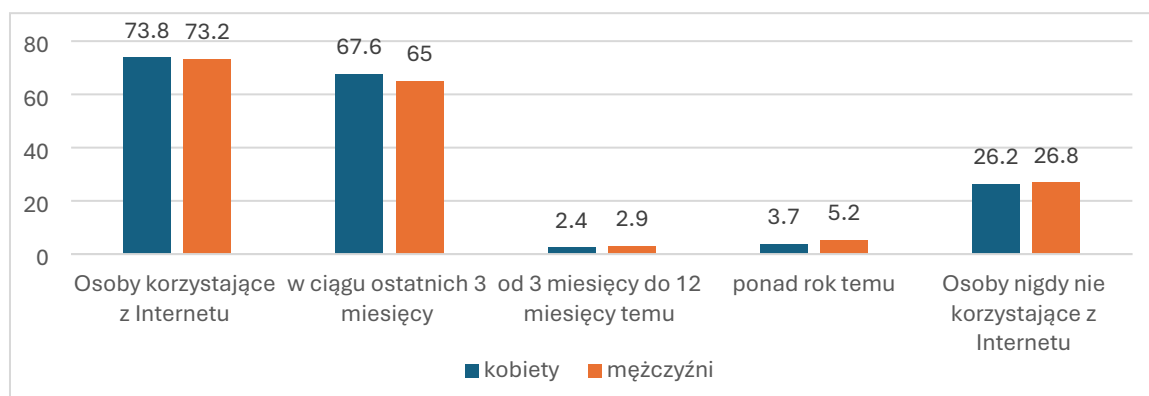
Wykres 32 Częstotliwość korzystania z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w 2024 r. przez osoby w wieku 60–74 lata (w %)

Źródło: Badanie "Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarstwach domowych", GUS

Kilka razy dziennie z Internetu korzystało 36,9% osób z tej grupy wieku, raz dziennie lub prawie codziennie – 19,0%, a przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia – 8,3%. Rzadziej niż raz w tygodniu z Internetem łączyło się 2,4% osób w wieku 60–74 lata.

Wykres 33 Osoby korzystające z Internetu w 2024 r. w wieku 60–74 lata (w %)

Źródło: Badanie "Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarstwach domowych", GUS

W Polsce w 2024 r. z Internetu (w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających badanie) korzystało łącznie 22 886,4 tys. osób w wieku 16–74 lata, z tego 4542,4 tys. osób w wieku 60–74 lata – stanowiło to 66,5% ogółu osób w tej grupie wieku, wobec 61,9% w roku poprzednim.

Kobiety częściej niż mężczyźni są użytkownikami sieci Internet. W 2024 r. 67,6% kobiet i 65,0% mężczyzn w analizowanej grupie wieku korzystało z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy.

Szkoła międzypokoleniowa

W celu wzmacniania kompetencji cyfrowej seniorów – Minister ds. Polityki Senioralnej Pani Marzena Okła-Drewnowicz, Ministerstwo Cyfryzacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej, i Państwowy Instytut Badawczy NASK – zrealizowali wspólnie projekt „Szkoła międzypokoleniowa”.

Konkurs był skierowany do szkół podstawowych i ponadpodstawowych podłączonych do Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej. Zadaniem szkół biorących udział w rywalizacji było zaangażowanie swoich uczniów i zorganizowanie z nimi międzypokoleniowych warsztatów dla seniorów dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.

Projekt miał na celu otwarcie szkół na zajęcia z udziałem seniorów oraz stworzenie warunków do integracji międzypokoleniowej.

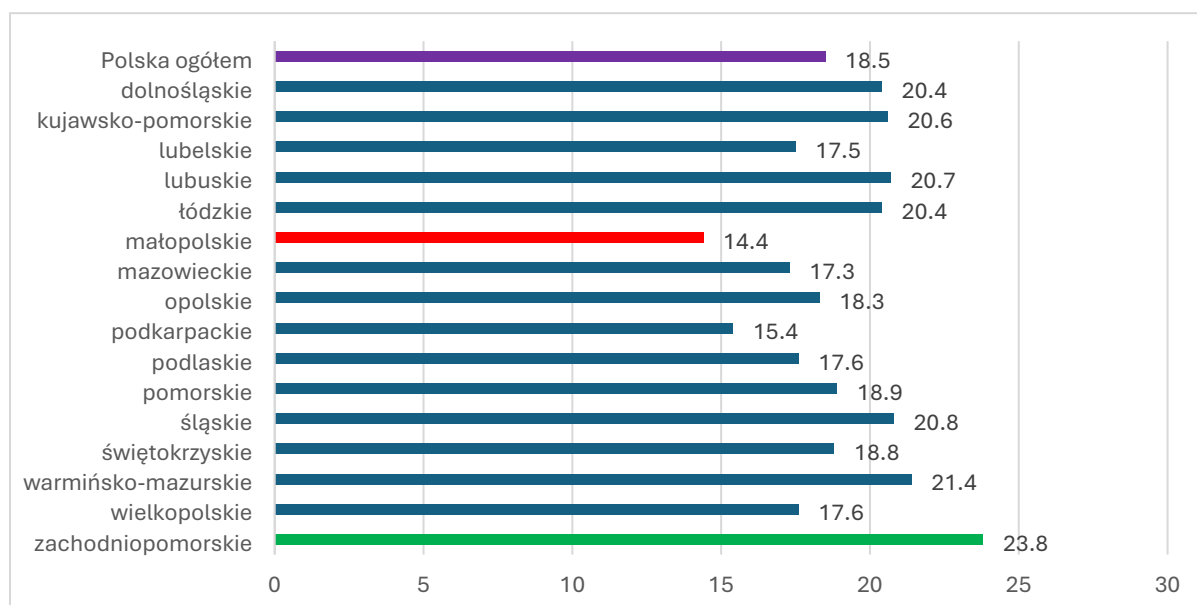
Nauczyciele wraz ze swoimi uczniami mieli za zadanie wymyślić i zorganizować warsztaty dla seniorów poświęcone kompetencjom cyfrowym i cyberbezpieczeństwu, podczas których dzielili się nie tylko swoją wiedzą i umiejętnościami, ale też rozpoczęli bezcenny międzypokoleniowy dialog.

W inicjatywie udział wzięło ponad 1550 szkół, 10 tysięcy seniorów oraz 11 tysięcy uczniów, którzy razem pracowali nad przełamywaniem barier cyfrowych. Dzięki zaangażowaniu młodszych pokoleń, osoby starsze mogły nauczyć się korzystania z internetu, aplikacji mobilnych, a także zdobyć wiedzę z zakresu cyberbezpieczeństwa.

Czytelnictwo wśród osób starszych

W 2024 r. biblioteki publiczne odnotowały ponad 5,4 mln czytelników, z czego 18,5% stanowiły osoby starsze (w porównaniu do 2023 r. jest to o 0,6 p. proc. więcej). Największy udział procentowy w ogólnej liczbie czytelników wykazali seniorzy z woj. zachodniopomorskiego (23,8%), woj. warmińsko-mazurskiego (21,4%), a najmniejszy z woj. małopolskiego (14,4%) i woj. podkarpackiego (15,4%).

Wykres 34 Odsetek osób starszych wśród czytelników bibliotek publicznych (w %)

Aktywność edukacyjna

W 2022 r.⁶²⁾ w Polsce 31,7% osób w wieku 60–69 lat deklarowało, że zdobywało wiedzę w różnych formach, podczas gdy dla ogółu osób w wieku 18–69 lat odsetek ten ukształtował się na poziomie 54,0%. Wśród osób starszych, podobnie jak wśród ogółu osób w wieku 18–69 lat wskaźnik uczestnictwa w aktywności edukacyjnej był nieco wyższy dla kobiet niż dla mężczyzn. W 2022 r. w jakiegokolwiek formie uczenia się brało udział 32,9% kobiet i 30,2% mężczyzn w wieku 60–69 lat. Osoby starsze najczęściej deklarowały uczestnictwo w uczeniu się nieformalnym.

Tabela 22 Osoby w wieku 18–69 lat uczestniczące w edukacji formalnej i pozaformalnej oraz uczeniu się nieformalnym w 2022 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym osoby uczestniczące					W tym osoby nieuczestniczące w żadnej formie kształcenia
		w jakiegokolwiek formie uczenia się	w edukacji formalnej	w edukacji pozaformalnej	w edukacji formalnej lub pozaformalnej	w uczeniu się nieformalnym	
	w tys.						
ogółem	24 833	13 399	2 288	4 917	6 646	11 988	11 435
w tym 60–64	2 361	800	•	178	179	740	1 561
65–69 lat	2 529	749	•	126	127	732	1 780
mężczyźni	12 224	6 425	963	2 289	3 034	5 704	5 800
w tym 60–64	1 107	387	•	109	110	337	721
65–69 lat	1 056	266	•	25 ^v	26 ^v	256	790
kobiety	12 609	6 974	1 325	2 628	3 612	6 283	5 635
w tym 60–64	1 254	413	•	68	69	404	841
65–69 lat	1 473	483	•	101 ^v	101 ^v	476	990

Źródło: Badanie „Uczenie się osób dorosłych 2022”, GUS

(•) Brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

Wśród osób w wieku 60–69 lat ponad połowa zadeklarowała (55,7%), że potrafi posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym. Wśród kobiet znajomość przynajmniej jednego języka obcego zadeklarowało 57,2% osób w tym wieku, a wśród mężczyzn – 53,7%.

Tabela 23 Osoby w wieku 18–69 lat według liczby znanych języków obcych w 2022 r.⁶³⁾

Wyszczególnienie	Ogółem	Osoby potrafiące posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym	W tym osoby potrafiące posługiwać się językiem obcym			Osoby, które nie potrafią posługiwać się żadnym językiem obcym
			jednym	dwoma	trzema lub więcej	
			w tys.			
ogółem	24 833	17 913	11 271	5 346	1 297	6 679
w tym 60-64	2 361	1 340	940	309	91	1 008
65-69 lat	2 529	1 382	895	377	110	1 124
mężczyźni	12 224	8 686	5 516	2 601	569	3 413
w tym 60-64	1 107	623	436	151	36 ^v	479

⁶²⁾ Dane pochodzą z badania GUS „Uczenie się osób dorosłych 2022”.

⁶³⁾ (-) Zjawisko nie wystąpiło

(•) Brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

(v) Zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi, ze względu na niską precyzję wyników.

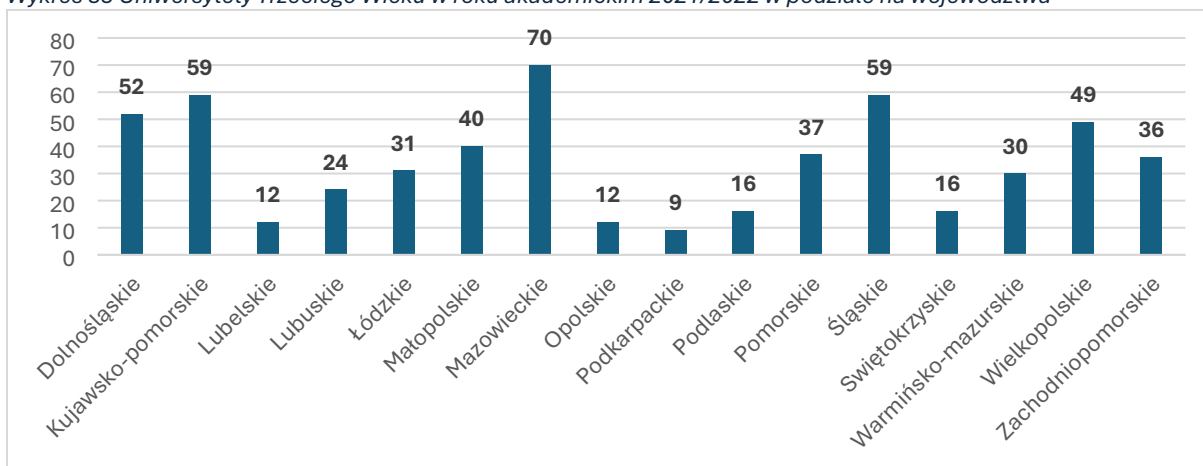
65–69 lat	1 056	538	375	139	25 ^v	501
kobiety	12 609	9 227	5 754	2 745	727	3 266
w tym 60–64	1 254	717	504	157	55 ^v	529
65–69 lat	1 473	844	521	239	85 ^v	623

Źródło: Badanie „Uczenie się osób dorosłych 2022”, GUS

Uniwersytety Trzeciego Wieku

W badaniu GUS w roku akademickim 2021/2022⁶⁴⁾ udział wzięły 552 uniwersytety trzeciego wieku, wśród których najczęściej odnotowano w województwie mazowieckim (70 jednostek), kujawsko-pomorskim i śląskim (po 59 jednostek). Łączna liczba słuchaczy UTW w roku akademickim 2021/2022 wyniosła 86,6 tys., z czego 72,6 tys. tj. 83,8% to kobiety.

Wykres 35 Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2021/2022 w podziale na województwa

Źródło: Sprawozdanie z działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku za rok akademicki 2021/22, GUS

Osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły blisko 93% słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku. Najliczniejszą grupę uczestników UTW tworzyli seniorzy w wieku 70–79 lat (41,9%), nieco niższy udział miały osoby w grupie wieku 60–69 lat (41,0%). Prawie co dziesiąty słuchacz to osoba w wieku 80 lat i więcej.

Mając na uwadze, że dane z GUS dotyczące liczby UTW w Polsce pochodzą z badania realizowanego w cyklu kilkuletnim – poniżej umieszczona została także informacja aktualizująca, przekazana przez Fundację Ogólnopolskie Porozumienie UTW.

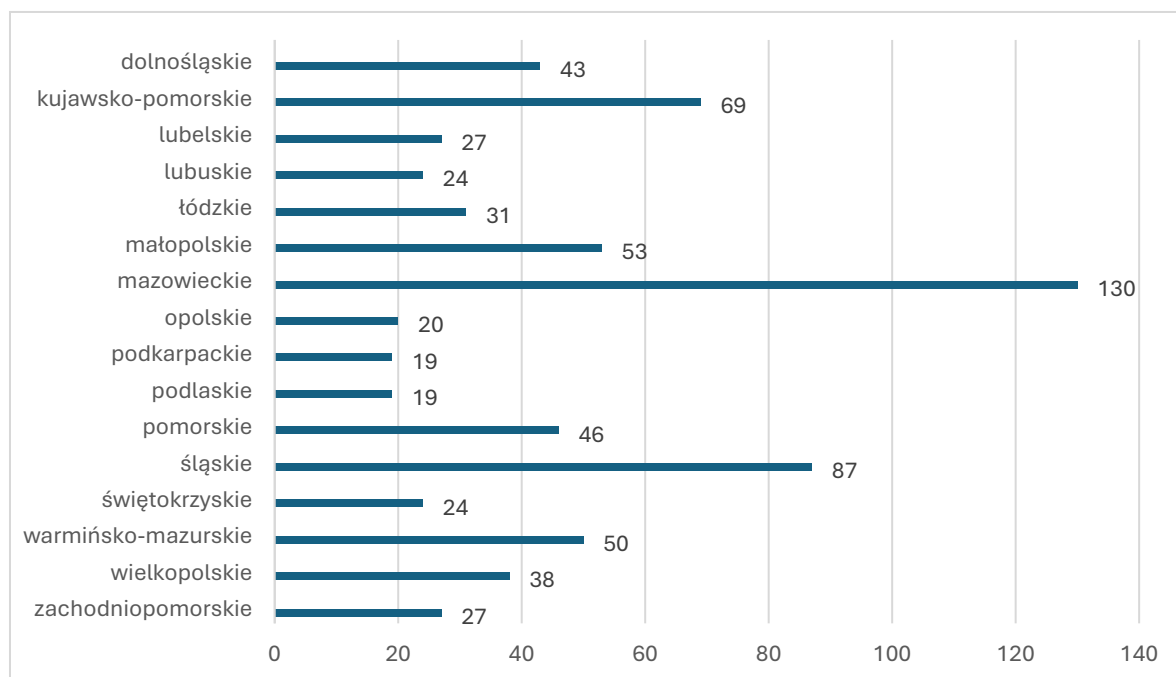
Zgodnie z przekazanymi danymi dokładne ustalenie działających w Polsce UTW jest trudne i zawsze obarczone błędem, z uwagi na różnorodność form organizacyjno-prawnych, w jakich działają.

Jedynie UTW posiadające osobowość prawną – Stowarzyszenia i Fundacje (wpisane do KRS) są łatwe do identyfikacji – jest ich ok. 40%. Pozostałe funkcjonują w ramach: jednostek samorządu terytorialnego, (jak GOSIR-y, Domy Kultury), w strukturach wyższych uczelni, państwowych i prywatnych jako jednostki administracyjne. Najtrudniejsze do identyfikacji są UTW działające w strukturach innych osób prawnych np. Towarzystwach Krajoznawczych, Kulturalnych, spółkach sportowych, Cechach Rzemiosł, Zakładach Doskonalenia Zawodowego i innych.

⁶⁴⁾ Do przygotowania opracowania zostały wykorzystane najnowsze, dostępne wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Odwołanie do ubiegłych lat wynika z faktu, że niektóre badania, ze względu na ich częstotliwość są publikowane w cyklu kilkuletnim.

Fundacja Ogólnopolskie Porozumienie UTW podjęła próbę uaktualnienia posiadanych danych i drogą wywiadów z jednostkami samorządami oraz w oparciu o własne dane. Wg Fundacji Ogólnopolskie Porozumienie UTW aktualnie funkcjonuje 707 UTW na terenie całej Polski.

Wykres 36 Liczba UTW w poszczególnych województwach

Źródło: dane przekazane przez Fundację Ogólnopolskie Porozumienie UTW.

Aktywność społeczna i kulturalna

Osoby starsze korzystają z różnorodnych form aktywności kulturalnej i artystycznej organizowanej przez instytucje kultury, organizacje pozarządowe, w tym UTW oraz szkoły artystyczne, a także innego typu organizacje i zrzeszenia, w tym chóry, orkiestry, zespoły muzyczne.

Instytucje kultury, w ramach przygotowywania swojej oferty kulturalnej, realizują projekty przygotowane z myślą o seniorach lub ogólnodostępne, w których uczestniczy liczne grono osób starszych. Przy realizacji działań senioralnych placówki kultury współpracują zarówno ze stowarzyszeniami zrzeszającymi seniorów, ośrodkami opiekuńczymi, lokalnymi samorządami i administracją państwową.

Tabela 24 Osoby uczestniczące w formach aktywności kulturalnej organizowanych przez domy, ośrodki i centra kultury, kluby i świetlice w 2024 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Z ogółem osoby powyżej 60 lat		
		razem	miasta	wieś
Członkowie grup artystycznych w domach, ośrodkach i centrach kultury, klubach i świetlicach				
Ogółem	256 057	53 211	30 960	22 251
w tym:				
teatralnych	25 911	5 112	3 213	1 899
muzycznych – instrumentalnych	37 015	4 161	2 457	1 704
wokalnych i chórów	49 026	19 192	12 499	6 693
folklorystycznych	53 116	18 490	7 760	10 730
tanecznych	77 049	3 490	2 868	622
Członkowie kół/klubów/sekcji w domach, ośrodkach i centrach kultury, klubach i świetlicach				
Ogółem	534 689	177 039	134 169	42 870

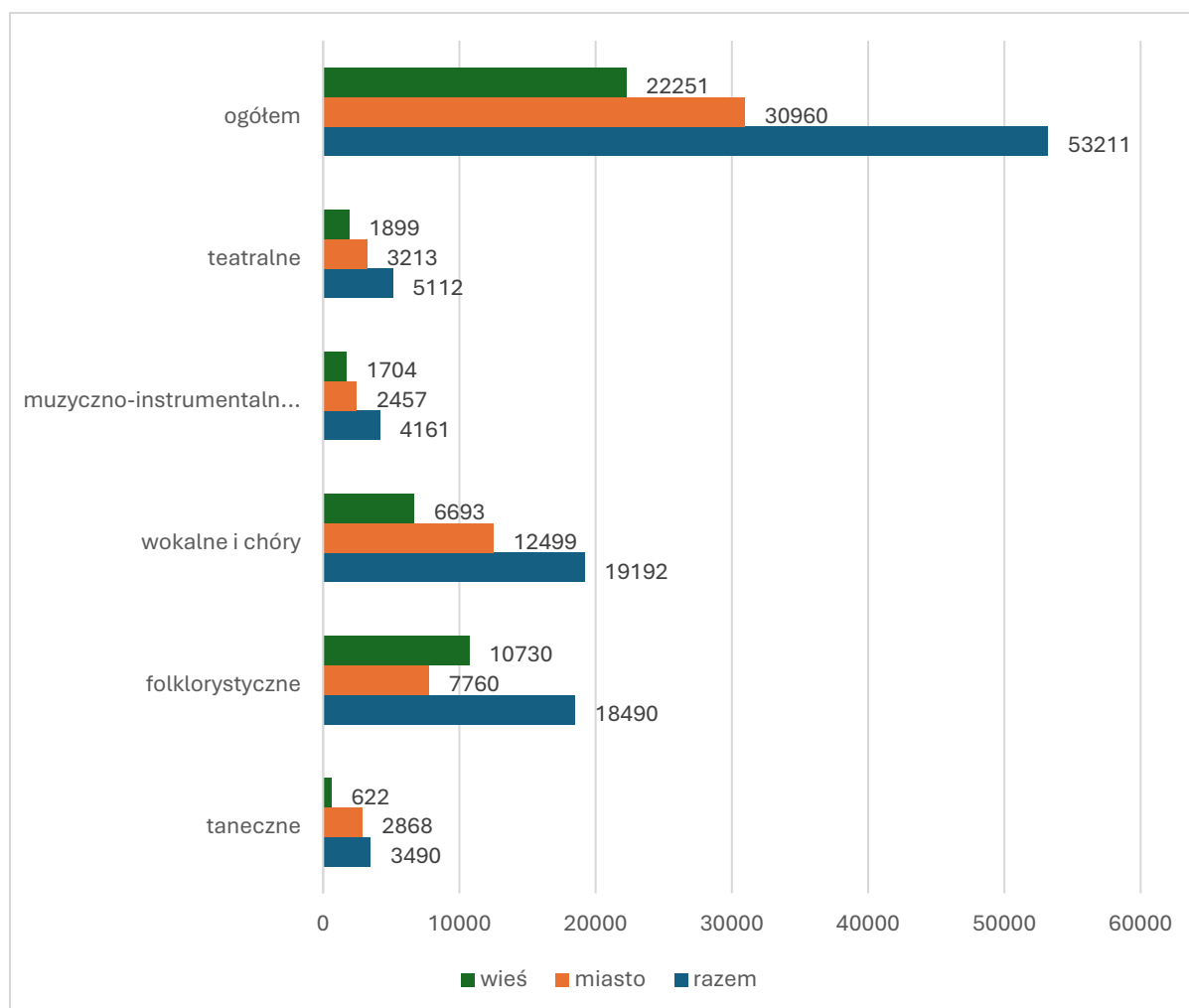
w tym:				
plastycznych/ technicznych	117 294	12 185	8 585	3 600
tanecznych	81 704	6 399	5 447	952
muzycznych	48 384	3 578	2 543	1 035
informatycznych	4 701	1 112	1 024	88
fotograficznych i filmowych	6 208	912	843	69
teatralnych	12 935	1 280	1 001	279
turystycznych i sportowo-rekreacyjnych	71 931	21 379	16 889	4 490
literackich	5 050	2 175	1 687	488
seniora	71 474	67 919	45 595	22 324
Uniwersytetów Trzeciego Wieku	48 610	45 427	38 864	6 563
dyskusyjnych klubów filmowych	8 196	2 155	2 042	113
Absolwenci kursów organizowanych przez domy, ośrodki i centra kultury, kluby i świetlice				
Ogółem	70 923	9 969	7 610	2 359
w tym:				
języków obcych	13 396	2 215	2 074	141
plastycznych	13 242	1 826	1 212	614
nauki gry na instrumentach	11 124	119	53	66
wiedzy praktycznej	5 001	1 030	500	530
tańca	12 993	1 895	1 709	186
komputerowych	2 588	1 405	974	431

Źródło: Badanie GUS (sprawozdanie K-07)

Osoby starsze biorą aktywny udział w formach działalności kulturalnej organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. Należy zauważyć, że wybierane formy aktywności związane są często z miejscem zamieszkania i dostępną lokalnie ofertą kulturalną.

Mieszkańcy wsi powyżej 60. roku życia włączają się w inne rodzaje działań kulturalnych i społecznych, niż mieszkańcy miast. Mieszkańcy miast, zwłaszcza większych, częściej angażują się w działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz w wolontariat, natomiast mieszkańcy wsi decydują się m.in. na członkostwo w kołach gospodyń wiejskich oraz w zespołach ludowych.

Wykres 37 Członkowie grup artystycznych w domach, ośrodkach i centrach kultury, klubach i świetlicach w 2024 r.

Źródło: Badanie GUS (sprawozdanie K-07), stan na 31 XII

Z danych GUS wynika, że aktywny udział osób w wieku 60 lat lub więcej odnotowano w ramach działalności różnorodnych kół zainteresowań, klubów i sekcji w instytucjach kultury. Osoby starsze liczyły ponad 20% uczestników tych stałych form działalności.

Wolontariat

W pierwszym kwartale 2022⁶⁵⁾ r. 30,7% mieszkańców Polski w wieku 60–64 lata przynajmniej raz świadczyło wolontariat w ciągu czterech tygodni poprzedzających badanie. W grupie wieku 65–89 lat odsetek wolontariuszy wyniósł 20,3%. Osoby w wieku 60–89 lat stanowiły łącznie nieco ponad jedną czwartą wszystkich wolontariuszy działających w Polsce.

⁶⁵⁾ Do przygotowania opracowania zostały wykorzystane najnowsze, dostępne wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Odwołanie do ubiegłych lat wynika z faktu, że niektóre badania, ze względu na ich częstotliwość są publikowane w cyklu kilkuletnim.

Tabela 25 Osoby w wieku 15–89 lat świadczące wolontariat w 2022 r. (w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie)⁶⁶⁾

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Osoby świadczące wolontariat indywidualny				Osoby świadczące wolontariat w ramach organizacji, instytucji				
		razem m	na rzecz			razem m	w tym			sektor publiczny
	znajomych , przyjaciół, sąsiadów		osób nieznajomych	społeczeństwa, środowiska naturalnego, miejscowości	sektor non-profit					
					w tym					
					stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne ¹		kościół, wspólnoty lub organizacje religijne ²			
	w % wszystkich osób w danej kategorii									
OGÓŁEM										
OGÓŁEM	28,4	26,5	22,0	5,8	1,9	5,0	3,4	1,9	1,5	1,3
w tym 60-64 lata	30,7	28,7	24,7	4,9	2,5	4,5	3,6	1,6	1,7	0,6
65-89 lat	20,3	18,6	15,5	3,0	1,8	4,0	3,2	1,2	2,1	0,6
MĘŻCZYŹNI										
Razem	26,8	25,4	21,0	6,0	1,9	4,1	2,9	1,7	1,2	0,8
w tym 60-64 lata	27,9	26,4	22,8	4,9	3,0	3,8	2,9	1,5	0,9	0,4
65-89 lat	19,5	18,3	14,9	3,5	1,9	3,3	2,4	1,1	1,4	0,5
KOBIECY										
Razem	29,9	27,5	23,0	5,7	1,8	5,8	3,9	2,2	1,7	1,9
w tym 60-64 lata	33,2	30,8	26,3	4,9	2,1	5,0	4,2	1,6	2,4	0,8
65-89 lat	20,9	18,9	15,8	2,6	1,7	4,5	3,7	1,2	2,6	0,7

Źródło: Badanie „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”, GUS

Zaangażowanie w wolontariat było wyższe wśród kobiet niż wśród mężczyzn. W grupie wieku 60–64 lata przewaga kobiet nad mężczyznami zaangażowanymi w wolontariat wyniosła 5,3 p. proc. (33,2% kobiet i 27,9% mężczyzn świadczyło wolontariat). Wśród osób w wieku 65–89 lat różnica była mniejsza i wyniosła 1,4 p. proc. (20,9% kobiet wobec 19,5% mężczyzn).

Rady seniorów

Rady seniorów są podmiotami o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym. Głównym celem ich działania jest integracja, wspieranie i reprezentowanie środowisk seniorów poprzez współpracę z władzami gminy, przedstawianie propozycji zadań i działań na rzecz seniorów, wydawanie opinii i formułowanie wniosków służących rozwojowi działalności samorządu terytorialnego na rzecz seniorów, zgłaszanie uwag do aktów prawa miejscowego, wspieranie wszelkich form aktywności seniorów, działania na rzecz umacniania międzypokoleniowych więzi społecznych oraz upowszechnianie wiedzy o potrzebach, prawach i możliwościach osób starszych.

Członkowie gminnych rad seniorów pełnią swoje funkcje społecznie. Rada seniorów powoływana jest przez radę gminy, która nadaje jej statut określając w nim m.in. tryb wyboru jej członków i zasady działania oraz dążąc do wykorzystania potencjału działających organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyboru członków gminnej rady seniorów.

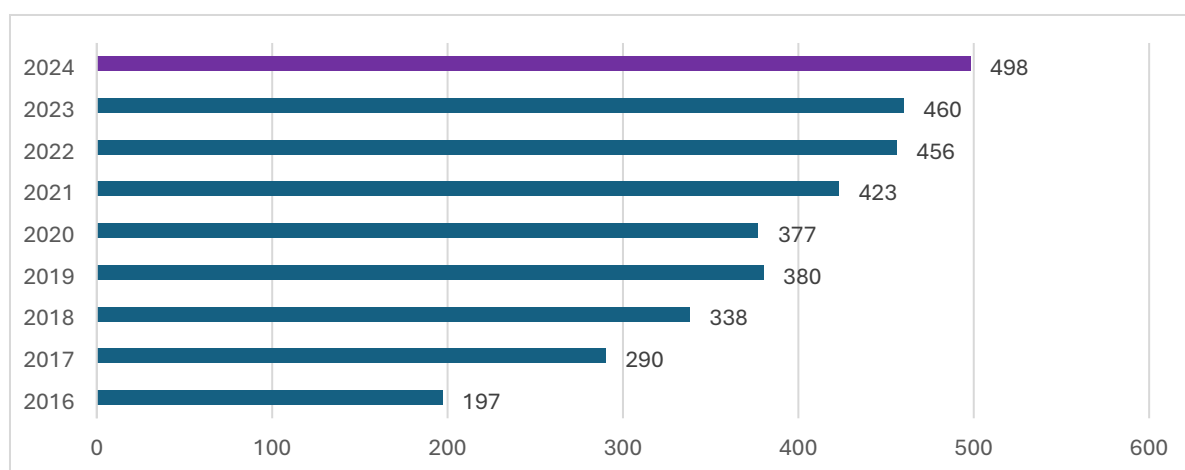
Zgodnie z danymi z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wynika, że pod koniec 2024 r. w kraju funkcjonowało 498 gminnych rad seniorów⁶⁷⁾. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę gmin w Polsce (2 477 gmin) wynika, że gminne rady seniorów występowały w ponad 20% gmin.

⁶⁶⁾ 1. Stowarzyszenia (w tym: kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, rady rodziców, stowarzyszenia zwykłe), podobne organizacje społeczne (np. koła łowieckie, Polski Czerwony Krzyż), fundacje oraz grupy nieformalne.

2. Kościoły, wspólnoty lub organizacje religijne albo placówki przez nie prowadzone.

⁶⁷⁾ Powołanych zgodnie z art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 poz. 1153).

Wykres 38 Rady seniorów w latach 2016–2024

Źródło: dane z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

Analizując dane z lat poprzednich można zauważyć, że liczba rad seniorów systematycznie rośnie, jednak jest ona w dalszym ciągu niewystarczająca. Postępujące zmiany demograficzne powinny skłaniać władze lokalne do tworzenia polityk publicznych i rozwiązań, które w sposób systematyczny i trwały będą wspierały potencjał osób starszych w lokalnej społeczności oraz zapewniały im bezpieczne i aktywne formy spędzania czasu wolnego. Działalność rad będzie się przyczyniała także do właściwego zidentyfikowania potrzeb i możliwości osób starszych.

Aktywność sportowa osób starszych

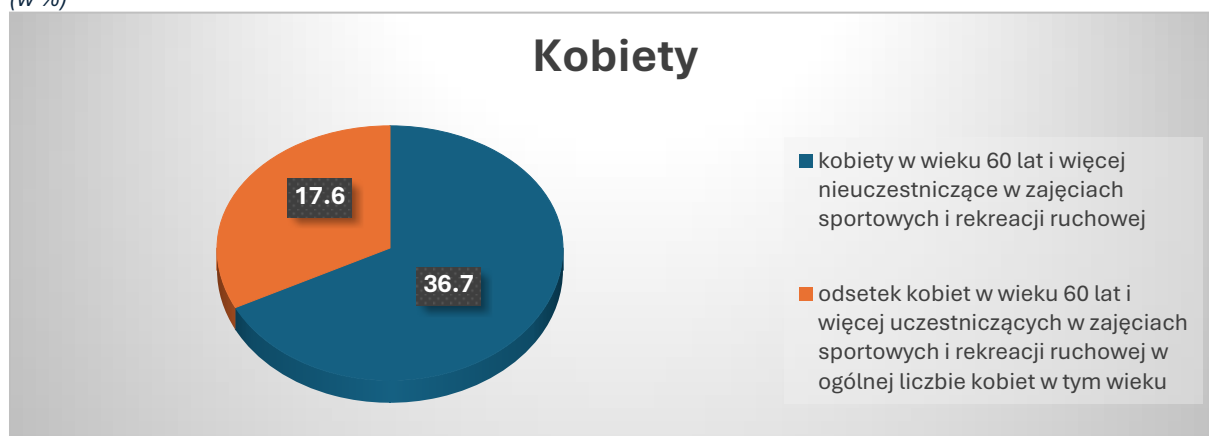
Na podstawie wyników badania „Uczestnictwo w sporcie i rekreacji ruchowej”⁶⁸⁾ można stwierdzić, że w okresie objętym badaniem (od 1.10.2020 r. do 30.09.2021 r.) 28,8% członków gospodarstw domowych w wieku 60 lat i więcej oceniło swoją sprawność fizyczną jako bardzo dobrą lub dobrą, w tym jako bardzo dobrą jedynie – 1,4%. Odsetek osób starszych określających swoją kondycję jako złą wyniósł 18,0%, a bardzo złą – 3,0%. Co drugi senior ocenił ją jako średnią.

Ocena kondycji fizycznej w dużym stopniu zależy od płci. Generalnie to kobiety znacznie gorzej niż mężczyźni oceniają swoją sprawność fizyczną. W 2021 r. odsetek kobiet w wieku 60 lat i więcej, które oceniły swoją sprawność jako bardzo dobrą lub dobrą był blisko o 6 p. proc. mniej niż w przypadku mężczyzn. Kobiet określających swoją kondycję fizyczną jako złą lub bardzo złą było 21,7%, a mężczyzn z taką oceną – o 1,5 p. proc. mniej.

W okresie od 1.10.2020 r. do 30.09.2021 r. w zajęciach sportowych lub rekreacji ruchowej uczestniczyło 18,3% osób w wieku 60 lat i więcej. Wśród mężczyzn w tym wieku odsetek uczestników zajęć sportowych i rekreacji ruchowej wyniósł 19,3%, podczas gdy w grupie kobiet był nieco niższy i ukształtował się na poziomie 17,6%.

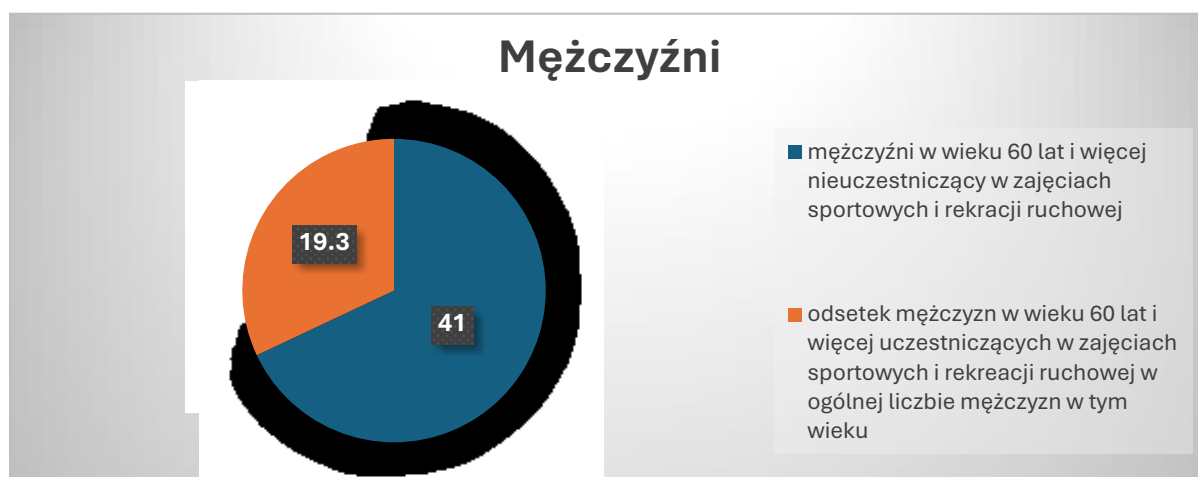
⁶⁸⁾ Do przygotowania opracowania zostały wykorzystane najnowsze, dostępne wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Odwołanie do ubiegłych lat wynika z faktu, że niektóre badania ze względu na ich częstotliwość są publikowane w cyklu kilkuletnim.

Wykres 39 Uczestnictwo członków gospodarstw domowych w zajęciach sportowych lub rekreacji ruchowej w 2021 r. (w %)

Źródło: Badanie „Uczestnictwo w sporcie i rekreacji ruchowej” 2021, GUS

Wykres 40 Uczestnictwo członków gospodarstw domowych w zajęciach sportowych lub rekreacji ruchowej w 2021 r. (w %)

Źródło: Badanie „Uczestnictwo w sporcie i rekreacji ruchowej” 2021, GUS

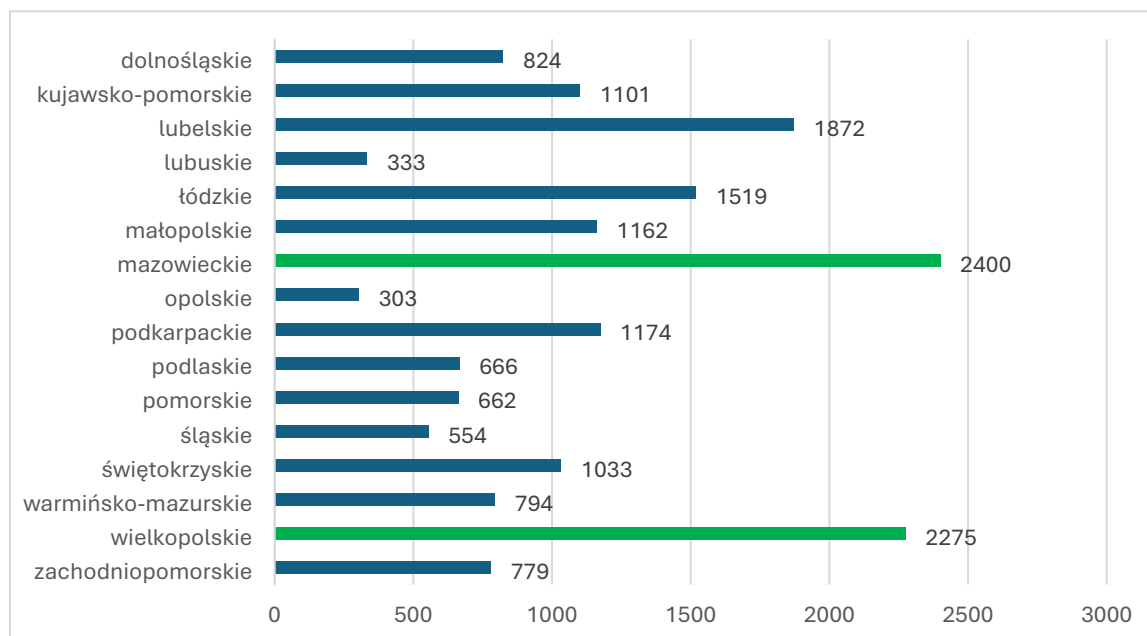
Najpopularniejszą aktywnością sportową wśród osób w wieku 60 lat i więcej była jazda na rowerze. W 2021 r. wskazała ją połowa uczestników zajęć sportowych lub rekreacji ruchowej w tym wieku. Popularne wśród seniorów były również ogólnorozwojowe zajęcia ruchowe poprawiające kondycję fizyczną (m.in. spacerowanie rekreacyjne, skakanie na skakance, ćwiczenia na rowerze stacjonarnym, trenerze), które w 2021 r. wykonywało około 40% osób starszych. Dużą popularnością w gronie osób starszych cieszył się również jogging i nordic walking, a także pływanie.

Koła gospodyń wiejskich

Od wielu lat zwiększa się liczba funkcjonujących Kół Gospodyń Wiejskich. To organizacje, które skupiają mieszkanki wsi i prowadzą wiele różnorodnych działań na rzecz lokalnej społeczności. Koła gospodyń wiejskich odpowiadają między innymi za: prowadzenie działalności społeczno-wychowawczej i oświatowo – kulturalnej w środowiskach wiejskich, prowadzenie działalności na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości kobiet, inicjowanie i prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi, upowszechnienie i rozwijanie form współdziałania, gospodarowania i racjonalnych metod prowadzenia gospodarstw domowych, reprezentowanie interesów środowiska kobiet wiejskich

wobec organów administracji publicznej, rozwijanie kultury ludowej, w tym w szczególności kulturę lokalną i regionalną.

Wykres 41 Koła gospodyń wiejskich w 2024 r.

Źródło: dane z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w 2024 r. funkcjonowało 17 451 kół gospodyń wiejskich – najwięcej w województwie mazowieckim, woj. wielkopolskim i woj. lubelskim. W porównaniu do 2023 r. nastąpił wzrost o ponad 3 335 nowych KGW. Łącznie w 2024 r. na Koła gospodyń wiejskich wydano 143 189 964,86 zł.

Uczestnictwo osób starszych w podróżach

Aktywność turystyczna osób starszych jest wielowymiarowa. Aktualnie seniorzy coraz chętniej korzystają z różnych form turystyki – zarówno krajowej, jak i zagranicznej – co sprzyja ich integracji społecznej, poprawie zdrowia fizycznego oraz dobrostanu psychicznego. Turystyka dla osób starszych obejmuje różnorodne formy, takie jak wyjazdy rekreacyjne, zdrowotne, edukacyjne, a także uczestnictwo w specjalistycznych programach „silver tourism” dostosowanych do ich potrzeb i możliwości.

Wyjazdy te umożliwiają seniorom nie tylko poznawanie nowych miejsc, ale także rozwijanie zainteresowań, budowanie relacji społecznych oraz aktywne spędzanie czasu wolnego. Ponadto aktywność turystyczna sprzyja przeciwdziałaniu izolacji społecznej, poprawia samopoczucie i motywuje do prowadzenia zdrowego stylu życia.

W 2024 r. wśród mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej, odsetek osób w wieku 60 lat i więcej, które uczestniczyły w podróżach (krajowych i/lub zagranicznych), z co najmniej 1 noclegiem w celu prywatnym (wypoczynek, rekreacja i wakacje, odwiedziny u krewnych lub znajomych, zdrowotny, religijny, pielgrzymka, edukacyjny, zakupy) wyniósł 12,8% tj. o 0,7 p. proc. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Mieszkańcy miast w wieku 60 lat i więcej uczestniczący w podróżach (krajowych i/lub zagranicznych), z co najmniej jednym noclegiem w celu prywatnym stanowili w 2024 r. 9,1% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, a wsi – 3,8%.

PROGRAMY SKIEROWANE DO SENIORÓW

Program wieloletni Senior+ na lata 2021–2025

Program zakłada wsparcie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”.

Program ma na celu zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Program skierowany jest do seniorów, osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60 lat i więcej, i umożliwia im korzystanie z oferty na rzecz społecznej aktywności, aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym.

- według danych zebranych od wojewodów, w 2024 r. utworzono 15 Dziennych Domów Senior+ i 25 Klubów Senior+,
- dofinansowanie do funkcjonowania otrzymały 704 ośrodki wsparcia „Senior+”.

Program Wieloletni na rzecz osób starszych Aktywni+ na lata 2021–2025

W ramach Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 dotacje przyznawane są w ramach 4 priorytetów:

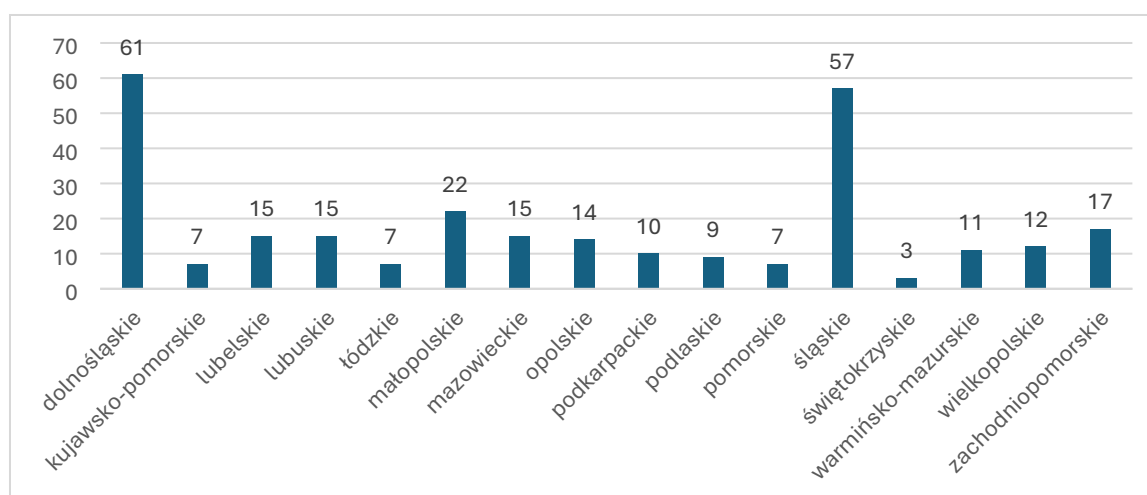
1. Aktywność społeczna,
2. Partycypacja społeczna,
3. Włączenie cyfrowe,
4. Przygotowanie do starości.

Celem Programu Aktywni+ jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego oraz wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów.

- dofinansowanych zostało łącznie 199 ofert,
- Minister do spraw Polityki Senioralnej, przyznała dodatkowo dotację dla 92 organizacji z terenów objętych stanem klęski żywiołowej – dotacje pochodziły z w rezygnacji z realizacji zadań publicznych przez inne organizacje oraz ze środków na obsługę techniczną Programu,
- w sumie w ramach realizacji programu w 2024 r. zawarto 282 umowy dotacyjne.

W 2024 r. najwięcej dofinansowanych projektów należało do organizacji z województw: dolnośląskiego (61), śląskiego (57), małopolskiego (22) i zachodniopomorskiego (17) – łącznie 157 projektów. W tych województwach zrealizowano ponad 55% wszystkich projektów. Z kolei najmniej projektów zrealizowały organizacje z województw: świętokrzyskiego (3), łódzkiego (7), pomorskiego (7) i kujawsko-pomorskiego (7), co łącznie daje 8,5%.

Wykres 42 Liczba ofert dofinansowanych w podziale na województwa

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Program „Turystyka bez barier” – Edycja 2024

Program „Polskie szlaki turystyczne” – Edycja 2024

Konkurs ofert „Program Wsparcia Turystyki” – Edycja 2024

Ważnym uzupełnieniem były działania Ministerstwa Sportu i Turystyki w roku 2024 na rzecz osób starszych w zakresie turystyki społecznej w ramach 3 Programów dotacyjnych. Wsparcie finansowe otrzymało 49 zadań realizujących cele związane z udostępnianiem usług turystycznych dla beneficjentów turystyki społecznej, w tym seniorów, oraz przeznaczono na ich realizację ponad 10 mln zł, z czego ponad 2,5 mln z budżetu państwa i 7,5 mln z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

Celem wszystkich powyższych działań wspieranych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki było zapewnienie możliwości podróżowania oraz wyrównywania szans uprawiania turystyki jak największej liczbie beneficjentów turystyki społecznej, w tym seniorom.

W 2024 r. zrealizowano w MSiT następujące działania w obszarze turystyki, w ramach których zrealizowano cele na rzecz osób starszych:

– Konkurs ofert pn. „Program wsparcia Turystyki” – Edycja 2024

W ramach konkursu zrealizowano 13 zadań, których efekty związane były z udostępnianiem usług turystycznych seniorom. Na realizację powyższych zadań wydatkowano łącznie kwotę 2 466 612 zł.

– Program „Polskie szlaki turystyczne” – Edycja 2024

W ramach programu zrealizowano 9 zadań, na które Minister Sportu i Turystyki przyznał dofinansowanie w łącznej wysokości 2 963 540,77 zł. Zadania te realizowały cele związane z udostępnianiem szlaków turystycznych m.in. osobom starszym.

– Program „Turystyka bez barier” – Edycja 2024

W ramach programu zrealizowano 16 zadań, które skierowane były do osób starszych i przeznaczono na dofinansowanie w łącznej kwocie 3 494 584,57 zł.

Podsumowanie działań w 2024 r.:

W ramach ww. programów dotacyjnych zrealizowano na rzecz seniorów **38 zadań**, na które wydatkowano łącznie ok. **9 mln zł**, z czego z budżetu państwa ok. 2,5 mln zł i ok. 6,5 mln zł z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

Efekty wszystkich zrealizowanych działań w 2024 r. w tym dla seniorów to m. in.:

- ok. 2 tys. seniorów było uczestnikami wyjazdów krajoznawczych,
- ok. 138 km nowych szlaków rowerowych dostępnych dla seniorów,
- 19 km nowych szlaków pieszych z elementami infrastruktury zapewniającymi dostępność dla seniorów;
- 7 nowych narzędzi cyfrowych dostosowanych dla osób o szczególnych potrzebach (aplikacje mobilne, portale informacyjno-krajoznawcze);
- 3 konferencje dot. turystyki dostępnej.

Program NOWEFIO

Pośrednio seniorzy wspierani są również w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030, realizowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

W ramach Programu dofinansowywane są działania podejmowane przez organizacje pozarządowe obejmujące m.in.:

- zwiększanie aktywności i samoorganizacji obywatelskiej, w tym działania adresowane do osób starszych – w ramach Priorytetu 2. Programu,
- wspieranie tworzenia i aktywnej działalności rad seniorów przy jednostkach samorządu terytorialnego – w ramach Priorytetu 3. Programu.

W ramach edycji 2024 Programu dofinansowano 17 projektów adresowanych do seniorów, które zostały wsparte środkami NOWEFIO 2024 na łączną kwotę 3 091 038 zł.

8. Równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji i przemocy

W Polsce podstawowym dokumentem, który określa politykę rządu w zakresie równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji jest Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.⁶⁹⁾. Zasada równości obywatela wobec prawa, która głosi, że wszyscy są wobec prawa równi oraz mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, a także świadczy o tym, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Dokumentem szczegółowo określającym przesłanki dyskryminacji oraz możliwość wszczęcia procedury w przypadku, gdy dochodzi do dyskryminacji jest ustawa⁷⁰⁾ w zakresie równego traktowania. Określa ona również organy właściwe w sprawach przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania. Przytoczona ustawa zakazuje dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

W 2023 r. funkcjonował Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania 2022–2030, który skupia się wokół VIII Priorytetów: Polityka antydyskryminacyjna, Praca i zabezpieczanie społeczne, Edukacja, Zdrowie, Dostęp do dóbr i usług, Budowanie świadomości, Gromadzenie danych i badania, Koordynacja.

Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania 2022–2030 przewiduje zadania, które będą realizowane w perspektywie wieloletniej w tym działania skierowane do osób starszych, które mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu ze względu na wiek czy budowanie świadomości

⁶⁹⁾ (Dz. U. z 1997 r. poz. 483, z późn. zm.), art. 32.

⁷⁰⁾ z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2024 r. poz. 1175 i 1871 oraz z 2025 r. poz. 620).

w zakresie przeciwdziałania stereotypowemu wizerunkowi osób starszych lub/i krzywdzącemu albo odbiegającemu od rzeczywistości.

Konkretne zadania zawarte w Krajowym Programie, które należy wyszczególnić, to między innymi:

- przeciwdziałanie negatywnemu wizerunkowi osób starszych, poprzez szkolenia dla pracowników oświaty, nauczycieli, pedagogów, a także szkolenia dla pracowników instytucji publicznych w zakresie uwrażliwiania na zjawisko dyskryminacji wiekowej na rynku pracy,
- debata z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych instytucji zrzeszających i zajmujących się osobami starszymi oraz reprezentantów pracodawców zainteresowanych możliwościami współpracy z osobami w starszym wieku,
- wdrażanie polityki zarządzania wiekiem w urzędach – wzrost liczby pracowników w wieku dojrzałym, a także zmniejszenie liczby osób w wieku produkcyjnym,
- współpraca z osobami, które są lub mogą być liderami w społecznościach lokalnych, w celu budowania solidarności międzypokoleniowej przez ukazywanie roli seniorów jako przekazicieli wartości, tradycji, doświadczenia życiowego poprzez wykluczenie ze względu na wiek,
- organizacja giełdy pracy dla seniorów w siedzibach urzędów wojewódzkich spowodowana zbyt małą aktywnością zawodową seniorów.

Dodatkowo warto też wspomnieć, że w ramach Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania 2022–2030 przewidywana jest także, realizacja kampanii edukacyjnych na stronach internetowych i w mediach społecznościowych na temat starzenia się.

Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej uregulowane są w ustawie⁷¹⁾ oraz w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023⁷²⁾.

Regulacje zawarte w wymienionych aktach prawnych są tak skonstruowane, aby można się do nich odwołać w przypadku wszystkich kategorii osób doznających przemocy domowej, w tym kobiet, mężczyzn, dzieci, osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami.

Na podstawie przepisów ustawy⁷³⁾, pomoc w każdym indywidualnym przypadku udzielana jest w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia – w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, tj. w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A” przez przedstawiciela jednego z określonych podmiotów⁷⁴⁾.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie obowiązuje od 2006 r., pierwotnie do jego opracowania obligował przepis⁷⁵⁾, natomiast od 2022 r. artykuł⁷⁶⁾. Krajowy Program

⁷¹⁾ z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673).

⁷²⁾ Przyjętym uchwałą nr 183 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 (M.P. 2021 r. poz. 1204).

⁷³⁾ o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

⁷⁴⁾ Wymienionych w art. 9a ust. 11–11d ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

⁷⁵⁾ art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w domowej.

⁷⁶⁾ art. 10 ust. 1 w ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535).

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest operacjonalizacją zadań określonych w przepisach tejże ustawy.

Program zakłada podejmowanie działań w czterech głównych obszarach:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową;
- zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową;
- zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W 2023 r. odnotowano 15 403 osoby starsze, doświadczające przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” – w tym prawie 80% stanowiły kobiety.

Z punktów konsultacyjnych skorzystało 1 739 osób starszych, z pomocy w gminnych i powiatowych ośrodkach wsparcia – 17 osób starszych, z miejsc całodobowych w gminnych i powiatowych ośrodkach wsparcia – 3 osoby starsze.

Ponadto liczba osób doznających przemocy w rodzinie, które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej wyniosła 917 osób starszych. Z miejsc całodobowych w ośrodkach interwencji kryzysowej skorzystało 25 osób starszych.

Z pomocy w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie skorzystały 303 osoby starsze, w tym 75% stanowiły kobiety. Z różnych form pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie skorzystało 207 osób w wieku 60 lat i więcej.

Dodatkowo 49 osób starszych zostało objętych monitoringiem po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała.

Imigranci w wieku senioralnym

Departament Pomocy Socjalnej Urzędu do Spraw Cudzoziemców zapewnia świadczenia pomocy socjalnej i opieki medycznej jedynie tym cudzoziemcom, którzy złożyli wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej lub otrzymali zaświadczenie o objęciu ochroną czasową.

Spośród wszystkich zarejestrowanych w Departamencie Pomocy Socjalnej świadczeniobiorców pomocy socjalnej i opieki medycznej, cudzoziemcy w wieku 60 lat i powyżej, liczyli w 2024 r. 226 osób, co stanowi 3,59% całkowitej liczby świadczeniobiorców (dane na dzień 31.12.2024 r.).

Wśród nich zaledwie 23 osoby mieszkały w ośrodkach dla cudzoziemców, a 203 osoby wybrały możliwość zamieszkania poza ośrodkiem. We wskazanej grupie 226 cudzoziemców w wieku 60+, znajdowało się 141 kobiet i 85 mężczyzn.

Bezpieczeństwo osób starszych – działania Policji

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w 2024 r. dokonano 68 177 przestępstw, w tym 21 960 oszustw wobec osób w wieku 60 lat i więcej.

Jednocześnie w 2024 r. policjanci w całym kraju zrealizowali 648 różnego rodzaju inicjatyw profilaktycznych w obszarze dotyczącym bezpieczeństwa seniorów, w ramach których odbyło

się 17 445 spotkań, z udziałem 416 791 osób. Jako przykłady przedmiotowych działań realizowanych przez Policję w 2024 r. na rzecz ochrony osób starszych można wskazać:

1. Ogólnopolską kampanię społeczną #ZnamTeNumery, której celem jest wypracowanie łatwego i zrozumiałego algorytmu zachowań w sytuacji potencjalnego zagrożenia oszustwem, a także uświadomienie seniorów oraz ich najbliższych na temat niebezpieczeństw i metod oszustw, z jakimi mogą się nieświadomie spotkać. Założenia kampanii to: uświadomienie seniorów jak ważne jest ustalenie hasła „rodzinnego”, poznanie dzielnicowego i posiadanie do niego numeru telefonu, posiadanie listy numerów telefonów do najbliższych osób, zapamiętanie motta „sprawdzaj, nie ufaj”.

W ramach kampanii Telewizja Puls wspólnie z Komendą Główną Policji oraz Fundacją Pod Dębem przygotowuje materiały na stronę internetową, np. spoty edukacyjne, które są wykorzystywane przez policjantów podczas spotkań z seniorami, ale również są emitowane na ekranach w salach obsługi klientów w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, w sanatoriach, komunikacji miejskiej, itp. Ponadto przygotowano plakaty, ulotki w formie plików graficznych, które są drukowane i rozdawane przez policjantów seniorom. Twarzami projektu są znani i lubiani bohaterowie serialu Telewizji Puls „Lombard. Życie pod zastaw”. Należy podkreślić, że cztery odcinki w dwóch ostatnich sezonach (po dwa na sezon) były poświęcone oszustwu metodą na tzw. legendę.

Należy dodać, że w 2024 r. zrealizowano kolejną odsłonę kampanii „#ZnamTeNumery”, skierowaną do seniorów i ich bliskich – akcję Emerytura na maxa, która opierała się na wykorzystaniu sztucznej inteligencji. Do kampanii włączyły się: Poczta Polska, Polski Związek Kół Gospodyń Wiejskich, Polskie Koleje Państwowe S.A., Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Głos Seniora, zaś patronami merytorycznymi były: Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości⁷⁷⁾, Związek Banków Polskich, Fincert.pl Bankowe Centrum Bezpieczeństwa.

2. Program profilaktyczny Świadomy Senior=Bezpieczny Senior, którego głównym celem jest podniesienie poziomu szeroko rozumianego bezpieczeństwa seniorów, poprzez ich edukację w zakresie zagrożeń występujących w starszym wieku oraz przestępstw popełnianych na ich szkodę. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono 1 537 spotkań, w których wzięło udział 12 258 osób, w tym seniorzy, ich rodziny i opiekunowie. Podmiotami partnerskimi programu są m.in. Urząd Wojewódzki w Białymstoku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Białymstoku, Muzeum Wojska Polskiego w Białymstoku, Polski Związek Niewidomych (organizator Komenda Wojewódzka Policji⁷⁸⁾ w Białymstoku).
3. Program profilaktyczny Bezpieczne Życie Seniorów, którego głównym celem jest podniesienie świadomości seniorów w zakresie wpływu prawidłowych zachowań w sytuacji zagrożenia ich bezpieczeństwa, a także uświadomienie konieczności zgłaszania zdarzeń z udziałem osób starszych oraz stworzenie koalicji zrzeszającej podmioty działające na rzecz osób starszych. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono 484 spotkania, w których wzięło udział 8 309 seniorów. W projekcie pośrednio uczestniczą m.in. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Centrum Inicjatyw Senioralnych, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Centrum Inicjatyw Senioralnych, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poznaniu, Straż Miejska, Kluby Seniora, Domy Kultury (organizator KWP w Poznaniu).

⁷⁷⁾ dalej CBZC.

⁷⁸⁾ dalej KWP

4. Program profilaktyczny Bezpieczny senior, którego głównym celem jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa osób w podeszłym wieku, poprzez pobudzenie lokalnych społeczności do przeciwdziałania wszelkiego rodzaju zjawiskom patologicznym oraz poprawę świadomości prawno-wiktymologicznej, jak również zapoznanie adresatów programu ze specyfiką pracy w terenie, m.in. pracowników zakładu energetycznego, gazowni, poczty, pracowników socjalnych. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono 694 spotkania, w których wzięło udział 10 896 seniorów. Podmiotami partnerskimi programu są m.in. przedstawiciele lokalnych władz i mediów, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej, Fundacja PZU, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Gminne Rady Seniorów, Ośrodki i Domy Pomocy Społecznej, Kluby Seniora (organizator KWP w Rzeszowie).
5. Program profilaktyczny Roztropny senior, którego głównym celem jest ograniczenie negatywnych zjawisk, tj. kradzieży, oszustw oraz innych przestępstw i wykroczeń popełnianych na szkodę osób starszych. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono 614 spotkań, w których wzięło udział 96 926 osób. Podmiotami partnerskimi są Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Uniwersytet Szczeciński, ZUS, Rzecznik Praw Konsumenta, Kluby Seniora (organizator KWP w Szczecinie).
6. Działania informacyjno-edukacyjne Cyberbank 3.0, których głównym celem jest upowszechnienie zasad bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej oraz popularyzacja wiedzy na temat inwestowania i świadomego zaciągania zobowiązań za pośrednictwem Internetu. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono 67 spotkań, w których wzięło udział 1 173 seniorów. Podmiotami partnerskimi programu są m.in.: Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach, Domy i Kluby Seniora, ZUS, Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytety III Wieku, Ośrodki Pomocy Społecznej, lokalne media, (organizator KWP w Kielcach).
7. Działania informacyjno-edukacyjne Cyberdojrza. Bądź mądrzejszy od oszusta, których celem jest budowanie świadomości w zakresie rozpoznawania i unikania oszustw przez osoby starsze, zarówno w Internecie, jak i w realnym świecie. Powyższe działania polegają na organizowaniu cyklicznych webinarów, na których w przystępny sposób prezentowana jest szeroko pojęta problematyka zagrożeń w korzystaniu z usług finansowych. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono 4 webinary, które osiągnęły 343 785 wyświetleń na platformach YouTube, Facebook i „X” (organizator Komenda Stołeczna Policji).
8. Audycje na kanale YouTube pn. Senior Online – spotkania odbywają się w zależności od potrzeby i są organizowane przez policjantów z danej Komendy Powiatowej/Miejskiej Policji, którzy spotykają się z mieszkańcami i omawiają zagrożenia, w tym konkretne przykłady zdarzeń, do jakich doszło w ostatnim czasie z udziałem seniorów na terenie powiatu. Celem omawianych audycji jest przede wszystkim kontakt Policji z seniorami i uświadamianie społeczeństwa na sytuacje, w których osoby starsze stają się ofiarami przestępstw. Podczas audycji policjanci i zaproszeni eksperci zwracają uwagę na różnego rodzaju zagrożenia, w tym m.in. na powody wyboru seniorów jako ofiar, np. oszustw oraz podają wskazówki, jak można ten proces zatrzymać lub gdzie szukać pomocy.

Bezpieczeństwo osób starszych – działania Państwowej Straży Pożarnej

W ramach działań z zakresu prewencji społecznej i szeroko rozumianego bezpieczeństwa Państwowa Straż Pożarna (PSP) realizowała przedsięwzięcia skierowane do seniorów w całym kraju, w których udział wzięło 209 395 osób w wieku powyżej 65 roku życia.

Treści edukacyjne były przekazywane w ramach spotkań w jednostce organizacyjnej PSP, w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku, na zaproszenie klubów seniora, w ramach lekcji on-line oraz pikników, festynów, itp. W ramach zajęć poruszana była tematyka z zakresu m.in.:

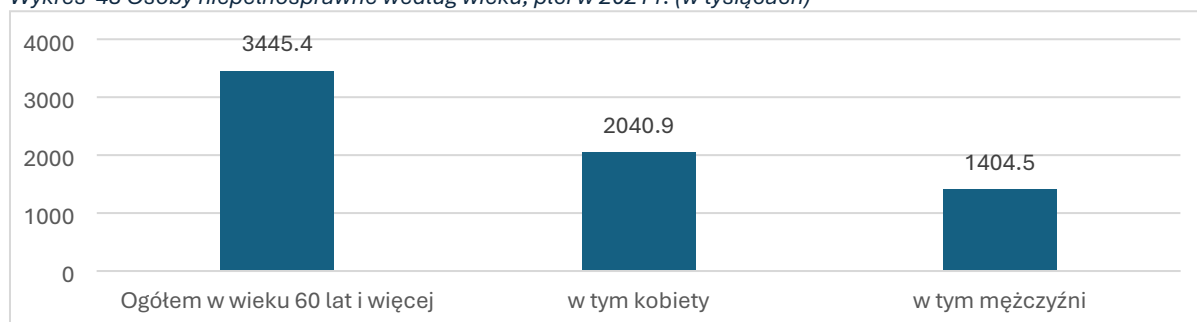
- realizowanych kampanii społecznych PSP, tj. „Czujka na straży Twojego Bezpieczeństwa” i „Stop pożarom traw”,
- zagrożeń związanych z powstaniem pożaru w mieszkaniu i sposobów przeciwdziałania pożarom,
- pierwszej pomocy,
- sposobów alarmowania oraz postępowania na wypadek wystąpienia zagrożenia,
- zasad bezpiecznego wypoczynku nad wodą, w lesie, itp.,
- zasad zachowania podczas upałów, mrozów, burz, silnych wiatrów, itp.,
- zasad bezpiecznej ewakuacji,
- bezpiecznego użytkowania instalacji elektrycznych i kominowych, gazowej, czujki tlenku węgla, itp.

W ramach realizowanych przez PSP przedsięwzięć skierowanych do seniorów wykorzystano z poradnika „Bezpieczni poradnik dla seniorów i nie tylko”, który służy do bezpośredniego prowadzenia zajęć, pracy indywidualnej z Uniwersytetami Trzeciego Wieku oraz w formie elektronicznej jako prezentacja do prowadzenia zajęć dotyczących prewencji społecznej i szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Podczas zajęć uczestnikom często przekazywane były bezpłatne czujki dymu i czadu, które poszczególne jednostki organizacyjne PSP otrzymują w ramach realizowanych programów we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz sponsorów.

9. Sytuacja niepełnosprawnych osób starszych

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego 2021 w Polsce było prawie 5,5 mln osób z niepełnosprawnością, w tym prawie 3,5 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej. W grupie starszych osób z niepełnosprawnością dominowały kobiety (stanowiły 59%).

Wykres 43 Osoby niepełnosprawne według wieku, płci w 2021 r. (w tysiącach)

Źródło: dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2021, GUS

Najwięcej osób starszych z niepełnosprawnością odnotowano w woj. mazowieckim (426,6 tys. osób) oraz woj. śląskim (389,5 tys. osób), natomiast najmniej w woj. opolskim (82,4 tys. osób), a także w woj. podlaskim (103,4 tys. osób).

Instrumenty wsparcia aktywizacji zawodowej na podstawie przepisów ustawy⁷⁹⁾ nie są kierowane do osób 60+, ale ogólnie do osób niepełnosprawnych. Instrumenty realizowane przez powiatowe

⁷⁹⁾ o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913 i 1301).

urzędy pracy – są dostępne także dla seniorów, w tym emerytów, po zarejestrowaniu w urzędzie pracy jako poszukująca pracy i niepozostająca w zatrudnieniu.

INSTRUMENTY WSPARCIA DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej

Osoba z niepełnosprawnością może otrzymać ze środków PFRON jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu, w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą:

- nie wyższej niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- wynoszącej od sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy

– jeżeli nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel.

Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego

Osoba z niepełnosprawnością prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne może otrzymać ze środków PFRON dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej

działalności, jeżeli:

- nie korzystała z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo pożyczka została w całości spłacona lub umorzona;
- nie otrzymała bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo prowadziła tę działalność co najmniej przez 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel.

Refundacja składek – obowiązkowe składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych refunduje:

- osobie niepełnosprawnej wykonującej działalność gospodarczą obowiązkowe składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe do wysokości odpowiadającej wysokości składki,
- niepełnosprawnemu rolnikowi lub rolnikowi zobowiązanemu do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika, składki na ubezpieczenia społeczne rolników – wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno-rentowe – pod warunkiem opłacenia tych składek w całości najpóźniej w dniu złożenia wniosku.

Refundacja dla niepełnosprawnego przedsiębiorcy przysługuje w wysokości:

- 100% kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – w przypadku osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 60% kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
- 30% kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – w przypadku osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

ŚWIADCZENIA DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego/

„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych

Celem programów jest zapewnienie możliwości skorzystania przez osoby z niepełnosprawnością z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym, ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz stymulowanie ww. osób do podejmowania aktywności i umożliwienie im realizowania prawa do niezależnego życia. Ważnym ich aspektem jest także przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności. Beneficjentami Programów są m.in. osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi powyżej, zgodnie z ustawą⁸⁰⁾.

„Opieka Wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego/ „Opieka Wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych

Głównym celem usługi opieki wytchnieniowej świadczonej w ramach ww. programów jest odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami zaangażowanych na co dzień w sprawowanie opieki nad osobami niepełnosprawnymi, poprzez udzielenie im wsparcia w wykonywaniu codziennych obowiązków opiekuńczych i zapewnienie im w tym zakresie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu zyskują oni czas, który mogą wykorzystać zarówno na odpoczynek czy regenerację, jak i na załatwienie niezbędnych życiowych spraw. Usługa opieki wytchnieniowej może również służyć zabezpieczeniu potrzeb osób z niepełnosprawnościami w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie mogą wykonywać swoich obowiązków.

Adresatami usług opieki wytchnieniowej są członkowie rodzin lub opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad m. in. osobami niepełnosprawnymi posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z ustawą⁸¹⁾.

„Centra Opiekuńczo-Mieszkalne”

Głównym założeniem programu jest stworzenie warunków dla jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, pozwalających na tworzenie i utrzymanie placówek pobytu dziennego lub całodobowego dla osób z niepełnosprawnościami. Centra te mają za zadanie poprawić sytuację osób z niepełnosprawnościami, dając im szansę na samodzielne i niezależne życie. Centra opiekuńczo-mieszkalne przeznaczone są dla dorosłych osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, o których mowa w ustawie⁸²⁾ oraz orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ww. ustawy.

Świadczenie uzupełniające

Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji to dodatkowe środki służące zaspokajaniu potrzeb życiowych dorosłych osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, ze względu na zwiększone koszty związane z pielęgnacją, rehabilitacją i opieką medyczną. Warunki przyznawania: ukończony 18 r.ż., posiadanie orzeczenia o niezdolności do samodzielnej egzystencji,

⁸⁰⁾ art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, z późn. zm.).

⁸¹⁾ art. 5 i art. 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

⁸²⁾ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

spełnienie kryterium dochodowego. Przysługuje w wysokości nie wyższej niż 500 zł miesięcznie. Zróżnicowanie wysokości świadczenia zależy od łącznej kwoty świadczeń pobieranych przez osobę uprawnioną ze środków publicznych (przy zastosowaniu formuły "złotówka za złotówkę"). Brak waloryzacji samego świadczenia – corocznej waloryzacji (od 1 marca) podlega próg dochodowy uprawniający do jego otrzymania. Według stanu na koniec 2024 r. liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności powyżej 16 roku życia ogólnie: 2 909 965 osób, w tym 1 562 116 osób w wieku 60 lat i więcej (w tym 901 461 kobiet i 660 655 mężczyzn).

Świadczenie wspierające

Zgodnie z ustawą⁸³⁾ świadczenie wspierające przysługuje osobie w wieku od ukończenia 18. roku życia posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w ustawie⁸⁴⁾, w której potrzebę wsparcia określono na poziomie od 70 do 100 punktów w skali potrzeby wsparcia.

Celem świadczenia wspierającego jest udzielenie osobom niepełnosprawnym mającym potrzebę wsparcia pomocy służącej częściowemu pokryciu wydatków związanych z zaspokojeniem szczególnych potrzeb życiowych tych osób. Świadczenie wspierające przysługuje miesięcznie w wysokości od 40 do 220% renty socjalnej. Wysokość świadczenia uzależniona jest od liczby punktów w skali potrzeby wsparcia.

Podsumowując, materiał zebrany w ramach Narodowego Spisu Powszechnego potwierdza, że postępujące zmiany demograficzne, ale także wydłużenie się długości życia seniorów skutkuje zwiększonym ryzykiem występowania chorób przewlekłych, w tym wzrostem liczby osób z niepełnosprawnością.

Długoterminowa strategia, realizowana zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym, powinna uwzględniać rozwój różnorodnych form wsparcia osób z niepełnosprawnościami w wielu płaszczyznach życia. Kluczowe jest dostosowanie usług społecznych i zdrowotnych do zmieniających się potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami, które dzięki odpowiedniemu wsparciu zapewnią im dłuższą samodzielność i niezależność oraz ograniczą ryzyko samotności i wykluczenia społecznego.

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost liczby programów, projektów pilotażowych i inicjatyw skierowanych do tej grupy. Mając jednak na uwadze rosnące potrzeby, niezbędne jest dalsze wsparcie finansowe, instytucjonalne działań w tym zakresie.

Liczba uprawnionych osób do świadczenia wspierającego za okres styczeń–listopad 2024 r. (osób, które pobrały w tym okresie co najmniej jedno świadczenie wspierające) wyniosła ponad 70 tys. osób.

10. Wybrane elementy jakości życia

Satysfakcja z życia wg Eurostatu

Satysfakcja z życia to subiektywna ocena ogólnego zadowolenia z życia. Na jej poziom mają wpływ zarówno czynniki zewnętrzne jak i wewnętrzne. Są to m. in: wiek, poziom wykształcenia, sytuacja rodzinna i finansowa, zdrowie, umiejętność radzenia sobie ze stresem, poczucie bezpieczeństwa, czy niezależność i samodzielne funkcjonowanie w życiu codziennym.

⁸³⁾ Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429, 2760).

⁸⁴⁾ art. 6b3 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Zgodnie z danymi z Eurostatu w 2023 r. średnia ocena satysfakcji z życia w UE wyniosła 7,3 (w skali od 0 do 10). Spośród 27 krajów UE, 15 uzyskało ocenę na poziomie lub powyżej średniej unijnej. W Polsce w 2023 r. ogólna satysfakcja z życia była wyższa, niż średnia unijna – wyniosła 7,6 (w skali od 0 do 10).

Ponadto, średnia ocena satysfakcji z życia w UE dla osób w wieku 65 lat i więcej wyniosła 7,1, natomiast w Polsce 7,4.

Biorąc pod uwagę poziom zadowolenia, w 2024 r. całkowita satysfakcja z życia w UE w grupie wiekowej 65 lat i więcej – w przypadku 19% była wysoka, 61% oceniło ją jako średnią, natomiast w przypadku 20% była niska.

W Polsce sytuacja ta wyglądała korzystniej – wysoki poziom satysfakcji z życia wskazało prawie 25% osób w wieku 65 lat i więcej, prawie 63% oceniło ją na średnim i o ponad 7,6 p. proc. mniej niż w UE (12,8%) na poziomie niskim.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie ze względu na płeć, kobiety w wieku 65 lat i więcej w Polsce zdecydowanie częściej oceniały swoją satysfakcję z życia na poziomie wysokim (w UE 18,2%, w Polsce 25,4%).

Średnią satysfakcję z życia wykazało 64,5% mężczyzn w wieku 65 lat i więcej (w UE 61,1%) oraz 61,5% kobiet w tym wieku (w UE 60,1%). Natomiast niski poziom satysfakcji w Polsce ukształtował się – w przypadku kobiet na poziomie 13,1% oraz 12,3% mężczyzn.

Zadowolenie z życia

Zgodnie z raportem CBOS z 2023 r. 72% osób w wieku 65 lat i więcej deklarowały zadowolenie z całego życia, 26% osób – średnie zadowolenie, 2% – niezadowolenie. Zaledwie 1% osób w wieku 65 lat i więcej zadeklarował problem z określeniem się lub odmówił odpowiedzi.

Jednocześnie, osoby w wieku 65 lat i więcej są jedną z najbardziej licznych grup badanych (15%), które deklarują samotne spędzanie czasu wolnego⁸⁵⁾.

⁸⁵⁾ Raport Więzi społeczne, nr 90/2024, CBOS

Wnioski i rekomendacje, w tym ocena realizacji polityki senioralnej

Na podstawie zebranych informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2024 r. oraz informacji na temat realizacji działań wobec osób starszych realizowanych na poziomie regionalnym zostały sformułowane wnioski i rekomendacje.

Zmiany demograficzne

Na proces starzenia się społeczeństwa ma wpływ wiele czynników tj. poprawa warunków życia, stały rozwój medycyny oraz świadomość społeczna, w tym zdrowy tryb życia i profilaktyka zdrowotna. Ważną rolę odgrywają również zmiany zachodzące w strukturze rodziny, rynku pracy, migracje czy zmiany kulturowe.

Na koniec 2024 r. liczba ludności Polski wyniosła 37489,1 tys., tj. o ponad 147,4 tys. mniej niż rok wcześniej. Liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła blisko 10 mln. Populacja osób w tym wieku wzrośnie w 2060 r. do 11,9 miliona i będzie stanowiła prawie 40% ogółu ludności. Powyższe zmiany demograficzne wymagają stałego podejmowania zintegrowanych działań w obszarze polityki senioralnej.

Priorytetem dla polityki senioralnej w najbliższych latach powinna być realizacja inicjatyw, działań, projektów i programów, które będą służyły wsparciu osób starszych we wszystkich sferach życia, a które będą wpływały na polepszanie jakości i warunków życia.

Sytuacja zdrowotna osób starszych

Zgodnie ze sprawozdawczością placówek ochrony zdrowia w 2024 r. osoby w wieku 65 lat i więcej skorzystały z 115,6 mln porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W podstawowej opiece zdrowotnej lekarze udzielili osobom starszym ponad 67,3 mln porad (36,0% ogółu porad w tym zakresie). W opiece specjalistycznej lekarze udzielili osobom starszym 42,5 mln porad lekarskich, tj. 30,9% wszystkich porad specjalistycznych.

W 2024 r. w Polsce funkcjonowało 60 oddziałów geriatrycznych. Liczba pracujących geriatrów w 2024 r. była równa 559 (stan na ostatni kwartał roku). Specjalizację z geriatрії odbywało dodatkowych 101 lekarzy⁸⁶⁾.

Biorąc powyższe pod uwagę niezbędne jest się kształcenie zawodowe specjalistów w zakresie leczenia oraz świadczenia usług zdrowotnych dla osób starszych, promowanie zawodów związanych z opieką nad najstarszymi pacjentami, ich szczególnymi potrzebami i wielochorobowością. Ważna jest również kontynuacja programów profilaktycznych, akcji promujących zdrowy tryb życia oraz działań uświadamiających społeczeństwo w zakresie edukacji zdrowotnej.

Ponadto konieczny jest rozwój opieki uzdrowiskowej, która wspiera profilaktykę, rehabilitację i rekonwalescencję osób starszych. Pobyt w uzdrowisku oddziałuje pozytywnie na wzmocnienie zarówno kondycji fizycznej jak i psychicznej organizmu poprzez m.in. złagodzenie dolegliwości bólowych, poprawę mobilności czy wydolności organizmu, ale także zmianę otoczenia i regularne kontakty międzyludzkie.

⁸⁶⁾ Według metodologii DAiS MZ.

Rozwój opieki długoterminowej w Polsce

Obecnie usługi opieki długoterminowej w Polsce są rozproszone między ochroną zdrowia, a pomocą społeczną, a świadczenia i usługi kierowane są do różnych grup (osób starszych, osób z niepełnosprawnościami). Ponadto, funkcjonują różnorodne kryteria dostępu do tego rodzaju wsparcia. W odpowiedzi na te wyzwania, w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Polska wdraża obecnie szereg reform systemu opieki długoterminowej. Działania podejmowane w ramach kamienia milowego A70G obejmują m.in.: zdefiniowanie pojęć „opieki długoterminowej” w spójny sposób w całości systemu opiekuńczego kraju (tzn. zarówno w systemie opieki zdrowotnej, jak i pomocy społecznej), wskazanie organów odpowiedzialnych za koordynację systemu opieki długoterminowej, zwiększenie nakładów finansowych na system opieki długoterminowej przez wprowadzenie bonu senioralnego czy przeprowadzenie przeglądu wydatków na opiekę długoterminową.

Zapewnienie bezpieczeństwa seniorom

Wyłużanie się średniej długości życia oraz zachowanie dobrej kondycji psychofizycznej organizmu, a także niezależności jest kluczowym wyzwaniem dla polityki społecznej wobec osób starszych i wymaga opracowania długofalowych rozwiązań m.in. w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Osoby starsze są grupą szczególnie narażoną na ryzyko urazów i kontuzji, które często prowadzą do stopniowej utraty samodzielności. Dlatego polityka senioralna powinna uwzględniać dzisiejsze zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, w tym profilaktykę, badania przesiewowe i dogodny dostęp do specjalistów (bez względu na miejsce zamieszkania).

Działania w ramach polityki społecznej powinny zachęcać seniorów do aktywnego udziału w życiu lokalnej społeczności, wzmacniać więzi społeczne, w tym sąsiedzkie, ale przede wszystkim zapewniać wsparcie i gwarantować poczucie bezpieczeństwa w codziennym funkcjonowaniu poprzez m. in. dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb i możliwości osób starszych, czy zapewnienie wspólnej przestrzeni, sprzyjającej integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej. Niezbędne będą także inicjatywy w zakresie szeroko rozumianej edukacji seniorów, m.in. w zakresie regulacji prawnych dotyczących różnych sfer życia, w tym, praw obywatelskich, konsumenckich, informacji na temat przysługujących świadczeń oraz dostępnych formach wsparcia ze strony instytucji społecznych.

Czynnikiem wzmacniającym godną starość jest również włączenie cyfrowe osób starszych – ogranicza ryzyko wykluczenia społecznego, ryzyko oszustw i wyłudzeń, a także podtrzymuje umiejętności samodzielnego funkcjonowania. To wyzwanie, które, biorąc pod uwagę tempo rozwoju nowych technologii, będzie jednym z kluczowych w najbliższej przyszłości.

Mając na uwadze, że osoby starsze są jedną z grup najbardziej narażonych na różnego rodzaju oszustwa, należy podjąć działania, które będą zapewniały szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Działania te powinny mieć m.in. charakter informacyjny, profilaktyczny, ekonomiczny, środowiskowy, tak aby realnie wpływały na poprawę bezpieczeństwa osób starszych.

Sytuacja mieszkaniowa osób starszych

Analizując stały przyrost liczby osób starszych w społeczeństwie, jednym z kluczowych obszarów do podjęcia działań w najbliższym czasie będzie poprawa sytuacji mieszkaniowej osób starszych poprzez zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych. Jest to niezwykle ważne z punktu widzenia występujących ograniczeń związanych z wiekiem.

Szczególną uwagę należy zwrócić na fakt, że w 2024 r. 26,6% gospodarstw domowych wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej zamieszkiwało w mieszkaniach znajdujących się w budynkach posiadających bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania. Problem ten sygnalizowały częściej gospodarstwa domowe w miastach – 30,2% niż na wsi – 16,0%.

W związku z powyższym, wyzwaniem w następnych latach będzie wdrożenie systemowych rozwiązań, które uwzględnią potrzebę dostosowania dostępnych mieszkań do potrzeb, wieku i możliwości osób starszych i z niepełnosprawnością.

Tworzenie przyjaznej przestrzeni dla osób starszych

Integracja społeczna seniorów pełni niezwykle ważną rolę – oddziałuje na ich zdrowie psychiczne i fizyczne, pomaga budować i utrzymać relacje międzyludzkie oraz poczucie przynależności w środowisku lokalnym. Ponadto, pomaga zachować aktywny tryb życia i samodzielność poprzez dostęp do usług (w tym społecznych). Integracja realizowana jest poprzez regularne spotkania i wszelkiego rodzaju aktywności, realizowane programy i projekty oraz usługi świadczone na rzecz osób starszych.

W Polsce, z roku na rok, zwiększa się zarówno liczba różnego rodzaju ośrodków, klubów i centrów społeczności lokalnych, w których seniorzy mogą aktywnie i bezpiecznie spędzić czas. Są to m. in. programy aktywizujące, edukacyjne i szkoleniowe, inicjatywy promujące aktywność kulturalną i społeczną, np. wolontariat, działania profilaktyczne i zdrowotne czy działania z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa seniorów.

Mając na uwadze proces starzenia się populacji i systematycznie rosnącą długość życia w Polsce coraz większe znaczenie będzie miało projektowanie przestrzeni (planowanie przestrzenne) dostosowanych do potrzeb i możliwości osób starszych. Odpowiednie rozwiązania architektoniczne, budowlane, komunikacyjne i transportowe zapewnią seniorom jak najdłuższą niezależność, bezpieczeństwo i umożliwią zachowanie kontaktów społecznych w środowisku lokalnym, przeciwdziałając ich osamotnieniu.

Niezbędny jest także dalszy rozwój usług społecznych i wspólnych, przyjaznych przestrzeni w środowisku zamieszkania osób starszych, które zapewnią integrację oraz aktywne i bezpieczne formy spędzania czasu. Należy zintensyfikować działania na rzecz rozwoju działań samopomocowych oraz zwiększenia zaangażowania seniorów w życie społeczności lokalnych. Dodatkowo, niezbędny jest rozwój usług transportowych dla osób starszych, które nie są w stanie samodzielnie dotrzeć do docelowego miejsca.

Solidarność międzypokoleniowa i wzmocnienie pozytywnego wizerunku osób starszych

Szczególnie ważną rolę w zapewnieniu jakości życia osób starszych ma integracja międzypokoleniowa, która wzmacnia relacje społeczne, zapewnia wsparcie oraz sprzyja wymianie doświadczeń życiowych. Coraz częściej placówki skupiające seniorów w środowisku lokalnym nawiązują stałą współpracę ze żłobkami, przedszkolami i szkołami. Wspólnie realizowane inicjatywy budują trwałe, wartościowe relacje, a także szacunek i zrozumienie dla potrzeb osób w określonym wieku.

Edukacja na temat starzenia się społeczeństwa pomaga zrozumieć procesy zachodzące w organizmie, uświadamia możliwość adaptacji do zmian oraz spowolnienia niektórych procesów przez zmianę stylu życia, utrzymanie sprawności organizmu, aktywności i kontaktów społecznych, a także utrzymania samodzielności i niezależności. Nauka ta ma także ogromne znaczenie dla młodszych pokoleń.

Dlatego też, szczególnie ważne jest kontynuowanie działań na wielu poziomach, tj. ogólnokrajowe kampanie społeczne, programy edukacyjne skierowane zarówno do instytucji publicznych, organizacji samorządowych (realizujących programy i projekty skierowane do seniorów) jak i szkół i przedszkoli na temat starości i aktywnego starzenia się. Szczególnie ważne jest wdrażanie metod edukacyjnych ukierunkowanych na przeciwdziałanie stereotypom, dyskryminacji i przemocy wobec osób starszych, wzmacniania tolerancji i zaangażowania w życie społeczne.

Współpraca z samorządami i organizacjami pozarządowymi

Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego stanowi fundament zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnej. Samorządy, wykorzystując swoją wiedzę i doświadczenie w zakresie realizacji polityki senioralnej, dostosowują dostępną infrastrukturę oraz katalog usług do zmieniających się potrzeb i możliwości osób starszych. W ramach swojej działalności tworzą lokalne strategie i programy, koordynują działania różnych instytucji i wdrażają rozwiązania, które mają na celu podniesienie jakości życia najstarszych mieszkańców.

Analizując dane przekazane przez wojewodów można zauważyć, że działalność samorządów skupia się głównie na zapewnieniu usług opiekuńczych, usług z zakresu teleopieki, ale także zapewnieniu oferty bardzo różnorodnych działań aktywizujących. Ponadto, w samorządach rozwinięte są usługi tj. transportowe, „złotej rączki”, dowozu posiłków czy książek. Jednostki samorządu terytorialnego skutecznie współpracują z ośrodkami wsparcia dla osób starszych, placówkami ochrony zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi, w tym Uniwersytetami Trzeciego Wieku czy Radami Seniorów. Jednocześnie należy dążyć do zwiększania skuteczności działania rad seniorów oraz ich wpływu na polityki publiczne. Cel ten może być osiągany poprzez m.in. systematyczne finansowanie rad przez jednostki samorządu terytorialnego, merytoryczne wspieranie opiekunów i członków rad, a także intensyfikowanie współpracy rad z jednostkami samorządu oraz innymi partnerami lokalnymi.

Mając na uwadze postępujące procesy demograficzne, a także zróżnicowaną sytuację osób starszych w regionach – rola jednostek samorządu terytorialnego będzie miała coraz większe znaczenie.

Ponadto, z roku na rok coraz bardziej widoczna jest współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, które w wybranych obszarach uzupełniają zadania instytucji publicznych. Mowa tu np. o dostarczaniu usług i wsparcia społecznego, edukacji w zakresie zdrowego stylu życia, włączenia cyfrowego, integracji społecznej. Dlatego też niezbędna jest kontynuacja współpracy pomiędzy samorządami oraz lokalnymi organizacjami w celu poszerzenia oferty działań na rzecz osób starszych.

Podsumowując, sytuacja demograficzna w Polsce wymaga współpracy międzysektorowej i kompleksowych rozwiązań w ramach polityki senioralnej. Odpowiedzialne działania, realizowane równocześnie na wielu płaszczyznach wpłyną korzystnie na jakość życia osób starszych.

Realizacja nowych działań, podejmowanych na poziomie centralnym oaz regionalnym, będzie wymagać każdorazowo akceptacji Rady Ministrów i powinna odbywać się w ramach środków ujmowanych w ustawie budżetowej na dany rok. Ewentualna realizacja nie powinna być także podstawą do wystąpień o dodatkowe środki.

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura ludności w 2024 r. według grup wieku (w%)	5
Wykres 2 Osoby starsze w 2024 r. w podziale na grupy wieku (w %)	6
Wykres 3 Osoby starsze w 2024 r. w podziale na płeć (w %)	6
Wykres 4 Współczynnik feminizacji w 2024 r.	7
Wykres 5 Osoby w wieku 60 lat i więcej w 2024 r. w podziale na miejsce zamieszkania (w %).....	7
Wykres 6 Współczynnik zgonów w 2024 r.	8
Wykres 7 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w 2024 r.	9
Wykres 8 Prognoza ludności w 2030 r. (w %).....	10
Wykres 9 Prognoza ludności w 2040 r. (w %).....	10
Wykres 10 Prognoza ludności w 2050 r. (w %).....	10
Wykres 11 Prognoza ludności w 2060 r. (w %).....	11
Wykres 12 Łączna liczba osób pobierających emeryturę wypłacane przez ZUS w grudniu 2024 r. (w tys.)	14
Wykres 13 Łączna liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacane przez ZUS w grudniu 2024 r. (w tys.)	14
Wykres 14 Liczba osób uprawnionych do rent rodzinnych wypłacanych przez ZUS w grudniu 2024 r. (w tys.)	15
Wykres 15 Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających emeryturę i renty realizowane przez ZUS w 2024 r. (w tys.)	15
Wykres 16 Wysokość przeciętnej wypłaty emerytury i renty wypłacanej przez ZUS w grudniu 2024 r. (w zł)	16
Wykres 17 Średni wiek emeryta/rencisty pobierającego świadczenie w 2024 r. (w latach)	17
Wykres 18 Zasięg zagrożenia ubóstwem skrajnym w gospodarstwach domowych w 2024 r. (% osób w gospodarstwach domowych)	17
Wykres 19 Gospodarstwa domowe z osobami 60 lat i więcej według liczby osób w gospodarstwie (w %)	20
Wykres 20 Przeciętna liczba osób w zbadanych gospodarstwach domowych w podziale na województwa w 2024 r.	22
Wykres 21 Ludność w wieku 60 lat i więcej według stanu cywilnego (w %)	24
Wykres 22 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są usługi opiekuńcze ogółem (w tym specjalistyczne, sąsiedzkie) w %	27
Wykres 23 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są usługi sąsiedzkie (z usług opiekuńczych ogółem) w %	28
Wykres 24 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze (z usług opiekuńczych ogółem) w %	29
Wykres 25 Odsetek Ośrodków Pomocy Społecznej/Centrów Usług Społecznych, w których realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w %	30
Wykres 26 Program Opieka 75+	37
Wykres 27 Samoocena zdrowia w 2024 r. w podziale na płeć – Jak ocenia Pan/Pani swoje zdrowie? (w %).....	41
Wykres 28 Samoocena zdrowia w 2024 r. w podziale na miejsce zamieszkania – Jak ocenia Pan/Pani swoje zdrowie? (w %).....	42
Wykres 29 Długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe w 2024 r. w podziale na płeć- Czy ma Pan/Pani jakieś długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe, trwające (lub przewidywane że będą trwały) przez 6 miesięcy lub dłużej? (w %)	42

Wykres 30 Długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe w 2024 r. w podziale na m- sce zamieszkania-Czy ma Pan/Pani jakieś długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe, trwające (lub przewidywane że będą trwały) przez 6 miesięcy lub dłużej? (w %)	43
Wykres 31 Liczba opiekunów medycznych, która pracuje w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w podziale na województwa – grudzień 2023 r.	52
Wykres 32 Częstotliwość korzystania z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w 2024 r. przez osoby w wieku 60–74 lata (w %)	53
Wykres 33 Osoby korzystające z Internetu w 2024 r. w wieku 60–74 lata (w %)	53
Wykres 34 Odsetek osób starszych wśród czytelników bibliotek publicznych (w %)	54
Wykres 35 Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2021/2022 w podziale na województwa	56
Wykres 36 Liczba UTW w poszczególnych województwach	57
Wykres 37 Członkowie grup artystycznych w domach, ośrodkach i centrach kultury, klubach i świetlicach w 2024 r.	59
Wykres 38 Rady seniorów w latach 2016–2024	61
Wykres 39 Uczestnictwo członków gospodarstw domowych w zajęciach sportowych lub rekreacji ruchowej w 2021 r. (w %)	62
Wykres 41 Uczestnictwo członków gospodarstw domowych w zajęciach sportowych lub rekreacji ruchowej w 2021 r. (w %)	62
Wykres 42 Koła gospodyń wiejskich w 2024 r.	63
Wykres 43 Liczba ofert dofinansowanych w podziale na województwa	65
Wykres 44 Osoby niepełnosprawne według wieku, płci w 2021 r. (w tysiącach)	71

Spis tabel

Tabela 1 Przeciętne miesięczne dochody na 1 osobę w gospodarstwach domowych według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.	12
Tabela 2 Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.	12
Tabela 3 Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstwa domowego według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.	13
Tabela 4 Gospodarstwa domowe i ludność w gospodarstwach domowych z osobami w wieku 60 lat i więcej	18
Tabela 5 Gospodarstwa domowe z osobami w wieku 60 lat i więcej i ludność w gospodarstwach domowych według płci i miejsca zamieszkania	19
Tabela 6 Gospodarstwa domowe z osobami starszymi zamieszkałe na wsi według pokoleniowych grup wieku i liczby osób w gospodarstwie oraz miejsca zamieszkania	20
Tabela 7 Sytuacja mieszkaniowa gospodarstw domowych według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w gospodarstwie domowym w 2024 r.	21
Tabela 8 Subiektywna opinia na temat użytkowanego przez gospodarstwo domowe mieszkania według liczby osób w wieku 60 lat i więcej w 2024 r.	23
Tabela 9 Mieszkania treningowe i wspomagane w 2024 r.	31
Tabela 10 Domy Pomocy Społecznej w 2024 r.	32
Tabela 11 Rodzinne Domy Pomocy w 2024 r.	33
Tabela 12 Placówki zapewniające całodobową opiekę w 2024 r.	35
Tabela 13 Program Korpus Wsparcia Seniorów – stan na 31 grudnia 2024 r.	38

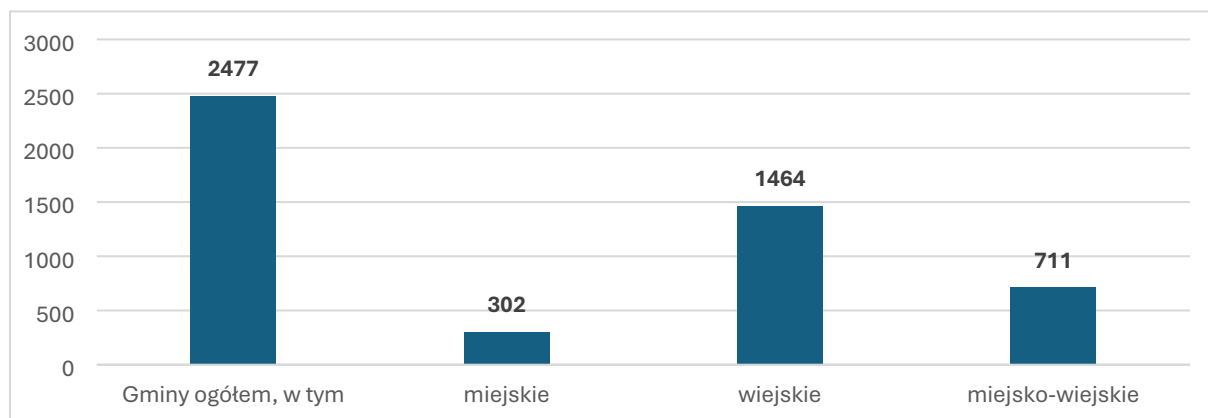
Tabela 14 Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat według płci i miejsca zamieszkania w 2024 r.	39
Tabela 15 Ograniczona zdolność wykonywania czynności w 2024 r.	43
Tabela 16 Liczba porad udzielonych pacjentom 60+ w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej, w podziale na płeć w 2024 r.	44
Tabela 17 Opieka geriatryczna w 2024 r.	45
Tabela 18 Opieka długoterminowa w 2024 r.	47
Tabela 19 Opieka paliatywna i hospicyjna w 2024 r.	47
Tabela 20 Rehabilitacja w 2024 r.	48
Tabela 21 Ratownictwo medyczne w 2024 r.	49
Tabela 22 Osoby w wieku 18–69 lat uczestniczące w edukacji formalnej i pozaformalnej oraz uczeniu się nieformalnym w 2022 r.	55
Tabela 23 Osoby w wieku 18–69 lat według liczby znanych języków obcych w 2022 r.	55
Tabela 24 Osoby uczestniczące w formach aktywności kulturalnej organizowanych przez domy, ośrodki i centra kultury, kluby i świetlice w 2024 r.	57
Tabela 25 Osoby w wieku 15–89 lat świadczące wolontariat w 2022 r. (w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie)	60

Załącznik nr 1 Polityka społeczna wobec osób starszych na szczeblu regionalnym

Według stanu w dniu 1 stycznia 2024 r. podział administracyjny Polski obejmował:
16 województw, 314 powiatów oraz 2 477 gmin, w tym 66 miast na prawach powiatu.

Porównując z rokiem poprzednim, w grupie 2 477 gmin spadek liczby mieszkańców nastąpił w 1 876 jednostkach (75,7% gmin). W 18 gminach liczba mieszkańców nie uległa zmianie, w pozostałych 583 jednostkach wystąpił wzrost liczby mieszkańców.

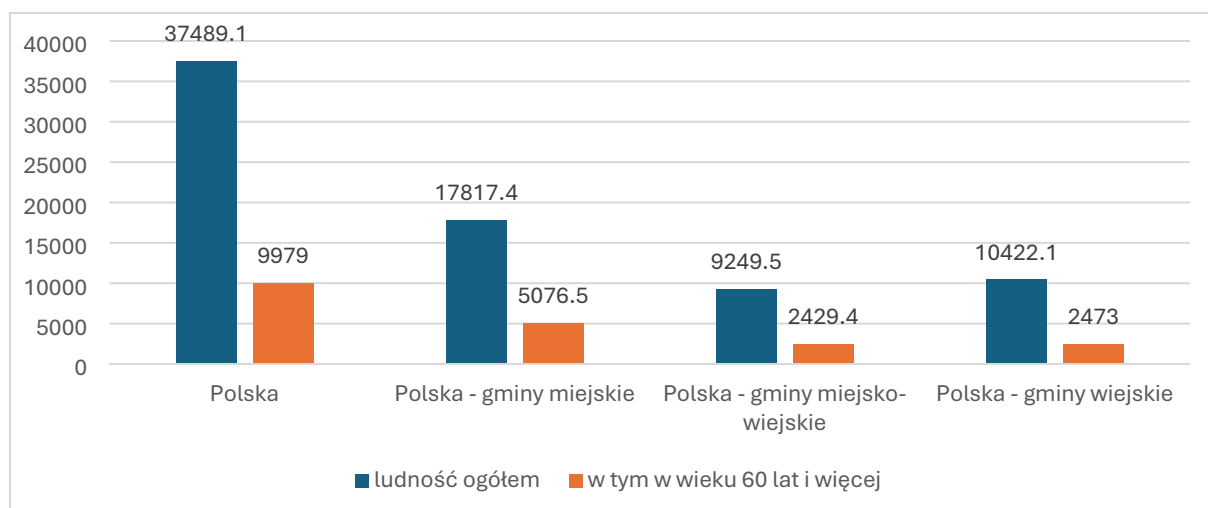
Wykres 1 Liczba gmin w 2024¹⁾ r.

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Biorąc pod uwagę liczbę ludności w poszczególnych rodzajach gmin na koniec 2024 r. – sytuacja prezentuje się następująco:

Wykres 2 Ludność Polski w podziale na rodzaj gmin – stan na 31 grudnia 2024 r. (w tys.)

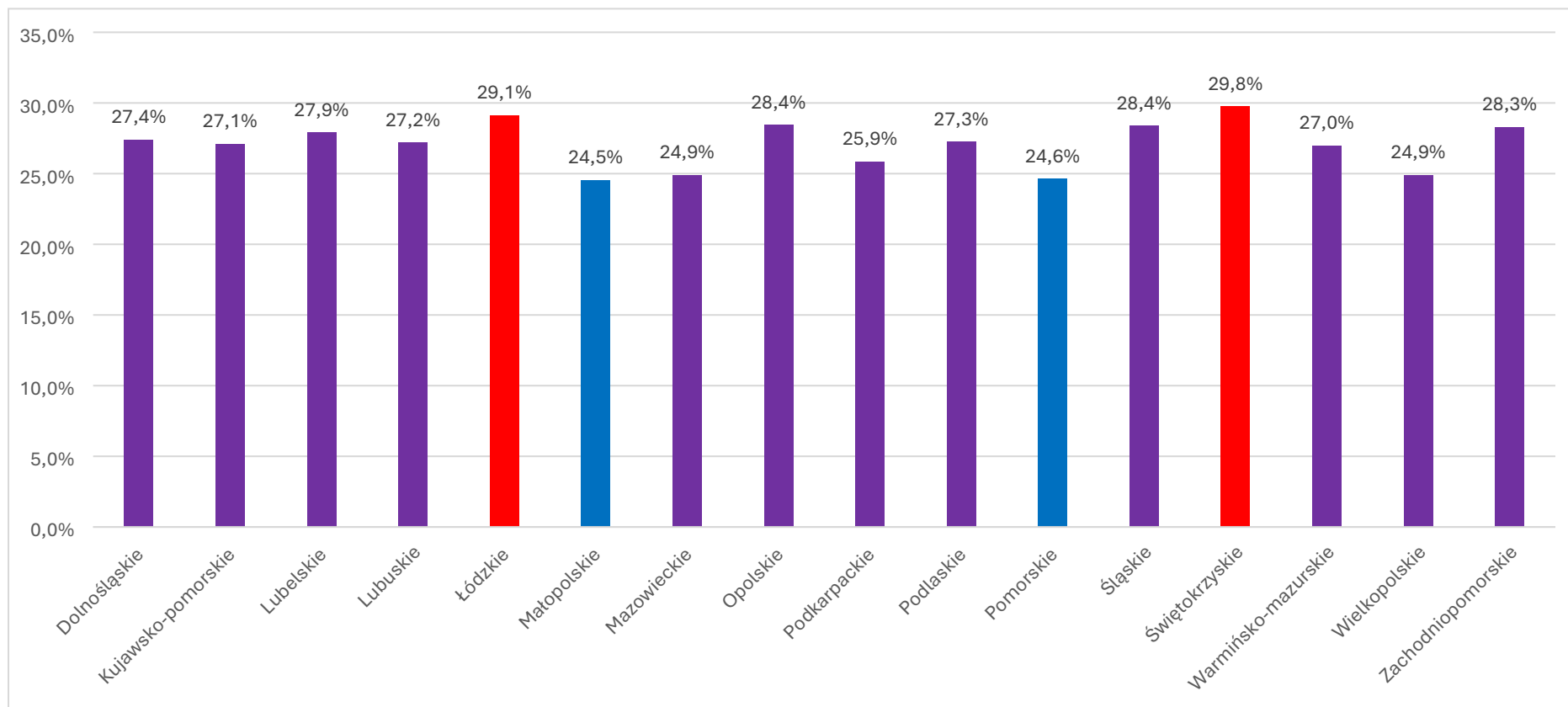

Źródło: dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Starzenie się społeczeństwa obserwowane jest z różnym natężeniem w poszczególnych województwach. W 2024 r. najwyższym odsetkiem osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się woj. świętokrzyskie (29,8%) i woj. łódzkie (29,1%), natomiast najniższym – małopolskie (z udziałem wynoszącym 24,5%) oraz woj. pomorskie (24,6%). Zjawisko to obrazuje poniższy wykres.

¹⁾ stan na 1.01.2024 r.

Wykres 3 Udział osób w wieku 60 lat i więcej w populacji poszczególnych województw (w %)

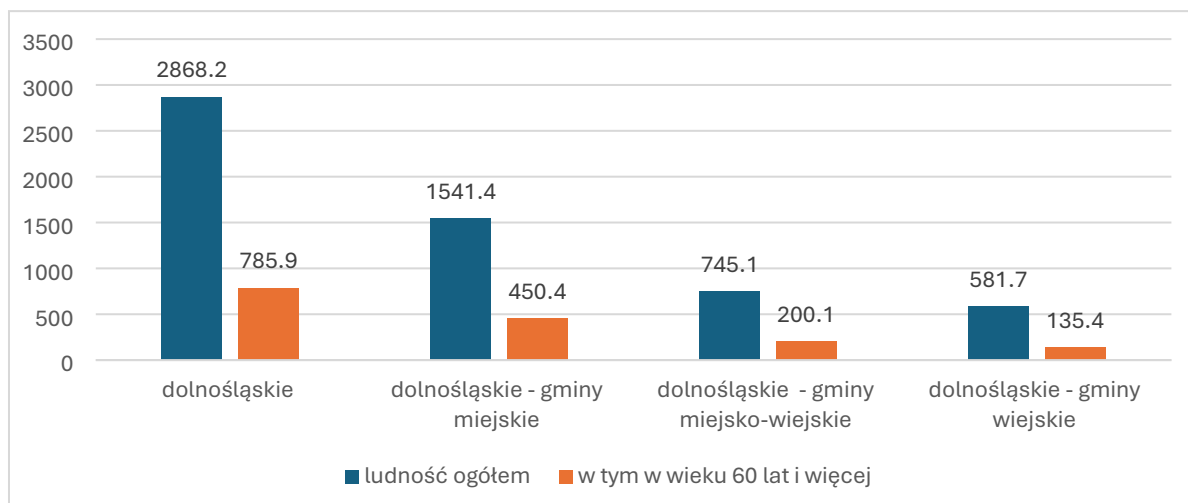
Źródło: Wyniki bieżących bilansów ludności, GUS

Spis treści

1.	Województwo dolnośląskie	4
2.	Województwo kujawsko-pomorskie	11
3.	Województwo lubelskie	18
4.	Województwo lubuskie	26
5.	Województwo łódzkie	32
6.	Województwo małopolskie	38
7.	Województwo mazowieckie	45
8.	Województwo opolskie	52
9.	Województwo podkarpackie	59
10.	Województwo podlaskie	67
11.	Województwo pomorskie	74
12.	Województwo śląskie	79
13.	Województwo świętokrzyskie	87
14.	Województwo warmińsko-mazurskie	93
15.	Województwo wielkopolskie	98
16.	Województwo zachodniopomorskie	101
	Zestawienie kart wojewódzkich	107

1. Województwo dolnośląskie

Wykres 4 Ludność woj. dolnośląskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie dolnośląskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3131,38 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 55,3% i 31,5%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 2149,89 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 23,2% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 18,5%, a na zdrowie – 6,4%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 59,7% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 35,0%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 5,3%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,31. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 81,5 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2021–2030
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością Edycja 2024

- **Cel:** zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami,
- **Alokacja środków:** gminy uczestniczące w projekcie,
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy,
- **Rezultaty:** ze wsparcia skorzystało 3 079 osób, w tym 1 987 seniorów.

Program "Opieka 75+" Edycja 2024

- **Cel:** poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie; zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych oraz kontaktów z otoczeniem.
- **Alokacja środków:** gminy uczestniczące w projekcie
- **Źródło finansowania:** budżet państwa, budżet gminy
- **Rezultaty:** w programie uczestniczyło 58 gmin, wsparciem objęto 1 292 osoby.

Program "Korpus wsparcia Seniorów"

- **Cel:** poprawa bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych w wieku 60 lat i więcej
- **Alokacja środków:** gminy uczestniczące w projekcie
- **Źródło finansowania:** budżet państwa, budżet gminy
- **Rezultaty:** ze wsparcia skorzystało 32 130 osób (z tego 27 658 w formie usług sąsiedzkich i 4 472 w formie opasek).

Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021–2025

- **Cel:** poprawa życia seniorów, wspieranie ich aktywności społecznej, kulturalnej i fizycznej; zapewnienie seniorom przestrzeni do spotkań, rozwijania zainteresowań, integracji oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu, a także edukacji.
- **Alokacja środków:** gminy uczestniczące w projekcie
- **Źródło finansowania:** budżet państwa, budżet gminy
- **Rezultaty:** ze wsparcia skorzystało 3 026 osób.

Program Opieka wychowawcza Edycja 2024

- **Cel:** odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami, w tym osób starszych, poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu osoby, które na co dzień sprawują opiekę, mogą przeznaczyć czas na odpoczynek i regenerację, a także na załatwienie niezbędnych spraw.
- **Alokacja środków:** gminy uczestniczące w projekcie
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy
- **Rezultaty:** ze wsparcia skorzystały 1 435 osób (z czego w formie dziennej 1 200 osób, a w formie całodobowej 235 osób), w tym 713 seniorów (z czego w formie dziennej 551 osób i w formie całodobowej 162 osoby).

Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027

- **Cel:** pomoc w formie paczek żywnościowych m.in. dla Seniorów
- **Alokacja środków:** gminy uczestniczące w projekcie
- **Źródło finansowania:** współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oraz środki własne Gminy
- **Rezultaty:** uprawnionych do korzystania z programu było 45 508 osób.

Program Gmina Przyjazna Seniorom – Ogólnopolska Karta Seniora

- **Cel:** dystrybucja ogólnopolskich kart seniora, zapewniających zniżki i rabaty dla osób starszych w całej Polsce
- **Alokacja środków:** nie dotyczy
- **Źródło finansowania:** współfinansowany przez gminy uczestniczące w projekcie

- **Rezultaty:** w programie uczestniczyło 29 gmin. Wydano 3 561 kart.

Program Wsparcia Rad Seniorów na Dolnym Śląsku

- **Cel:** podnoszenie kompetencji członków rad seniorów, wymiana dobrych praktyk między radami seniorów, uświadamianie potrzeb partycypacji osób starszych w życiu obywatelskim, określenie potrzeb rad seniorów w zakresie wsparcia działalności w środowisku lokalnym, budowanie i rozwój polityki senioralnej na Dolnym Śląsku, integracja i aktywizacja osób starszych, a także zapobieganie ich wykluczaniu oraz udzielenie gminom, powiatom z terenu województwa dolnośląskiego pomocy finansowej przeznaczonej na realizację własnych zadań bieżących gmin/powiatów, będących inicjatywą rad seniorów.
- **Alokacja środków:** udzielenie i przekazanie pomocy finansowej z budżetu Województwa Dolnośląskiego 36 Jednostkom Samorządu Terytorialnego
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Dolnośląskiego
- **Rezultaty:** udzielenie i przekazanie pomocy finansowej z budżetu Województwa Dolnośląskiego 36 Jednostkom Samorządu Terytorialnego (329 036,70 zł).

Ogłoszenie przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego otwartego konkursu ofert z zakresu asystentury osób starszych w 2024 r.

- **Cel:** udostępnienie usług asystenckich tj. wsparcie seniorów w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego (np. wsparcie w przemieszczaniu się do m.in. lekarza, punktów usługowych i innych miejsc publicznych oraz asysta w tych miejscach, spędzanie czasu wolnego, w tym wsparcie podczas zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, turystycznych itp.) oraz opieki wytchnieniowej.
- **Alokacja środków:** udzielono 8 dotacji
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Dolnośląskiego
- **Rezultaty:** udzielono 8 dotacji (1 499 464,47 zł).

Ogłoszenie przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych dotyczących prowadzenia działań aktywizujących dolnośląskich seniorów w 2024 r.

- **Cel:** prowadzenie działań zapewniających wsparcie psychologiczne i środowiskowe seniorów, w tym wsparcie seniorów w sytuacjach kryzysowych, jako formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; wzmacnianie różnych form aktywności i kompetencji seniorów, w tym również działań mających na celu przeciwdziałanie defaworyzacji oraz działań międzypokoleniowych; działania edukacyjne mające na celu wykształcenie zachowań i postaw prozdrowotnych seniorów, promocję aktywnego i zdrowego stylu życia, zdobyciu oraz podnoszeniu kompetencji cyfrowych, zwiększaniu wiedzy w zakresie bezpiecznego poruszania się i komunikacji w sieci, w tym korzystaniu z usług e-administracji.
- **Alokacja środków:** udzielono 20 dotacji
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Dolnośląskiego
- **Rezultaty:** udzielono 20 dotacji (974 987,84 zł).

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Karpacz

Rodzaj działania: Program sportowy dla seniorów

Szczegółowy opis: Zimowa Akademia Sportu w Karpaczu. Innowacyjna formuła zajęć sportowych z symulacjami zimowych dyscyplin – curling, skisymulator, minihokej.

Alokacja środków: 10 000 zł

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: w programie uczestniczyło 10 osób.

Powiat dzierżoniowski

Rodzaj działania: badania przesiewowe w busach

Szczegółowy opis: W 2024 r. zorganizowano akcje profilaktyczne w dniach 10 i 21 września oraz w dniu 24 października. Badania przeprowadzone w dniach 10 i 21 września odbyły się w gabinecie mobilnym, natomiast badanie w dniu 24 października odbyło się w gabinecie stacjonarnym należącym do struktur PCPRiOZ w Dzierżoniowie. Wszystkie badania wykonywane były przez wykwalifikowany personel. Mieszkańcy powiatu dzierżoniowskiego mogli korzystać z bezpłatnych mobilnych badań densytometrycznych kości (osteoporoza), badań tętnic kończyn dolnych ABI, badań spirometrycznych, a także badań Doppler tętnic szyjnych i kręgowych.

Alokacja środków: Powiat Dzierżoniowski/PCPRiOZ w Dzierżoniowie

Źródło finansowania: Powiat Dzierżoniowski/PCPRiOZ w Dzierżoniowie

Rezultaty: Z badań densytometrycznych skorzystało 109 osób, z badań tętnic kończyn dolnych ABI skorzystały 182 osoby, z badań spirometrycznych 74 osoby, natomiast z USG Doppler tętnic szyjnych i kręgowych skorzystało 80 osób.

Gmina Głogów

Rodzaj działania: Projekt – Warsztaty edukacyjne pt. Międzypokoleniowe spotkania warsztatowe „Uczymy rzeczy, których się nie uczy”

Szczegółowy opis: Warsztaty międzypokoleniowe, które polegały na wzajemnym uczeniu się dzieci i młodzieży i osób starszych, przekazie wiedzy i umiejętności między pokoleniami.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: w projekcie uczestniczyło 48 osób.

Gmina Strzelin

Rodzaj działania: Organizacja szkoleń

Szczegółowy opis: Organizacja szkolenia "Bezpieczny Senior" przy współpracy z Aglomeracją Wrocławską oraz Fundacją Przyszłość Pokoleń. Zakres i tematyka szkolenia: prawo spadkowe, oszustwa i kradzieże. Szkolenie połączone zostało z bezpłatnymi, indywidualnymi poradami prawnymi.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: Ze szkolenia skorzystało ok. 40 seniorów i senierek z Gminy Strzelin.

Gmina Czernica

Rodzaj działania: Edukacja i rozwój osobisty

Szczegółowy opis: Kursy komputerowe dla seniorów – obsługa Internetu, e-recepta, bankowość online; warsztaty tematyczne: rękodzieło: ceramika, docoupage, wianki okolicznościowe, ręczne

szycie, kluby dyskusyjne, spotkania autorskie; wycieczki krajoznawcze: wyjazdy jedno lub kilku dniowe po terenie Polski, Karta Seniora Aglomeracji Wrocławskiej; spotkania z Policją nt. bezpieczeństwa w domu i oszustw "na wnuczka", bezpieczeństwa na drodze i noszenia odblasków.

Alokacja środków: 80% dotacja z budżetu gminy

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: w kursie uczestniczyło 18 osób.

Gmina Wisznia Mała

Rodzaj działania: wolontariat indywidualny i grupowy na rzecz seniorów

Szczegółowy opis: Wolontariat indywidualny: Młodzież w wieku szkolnym (klasy 7–8) w ramach wolontariatu świadczyła nieodpłatną pomoc na rzecz seniorów zamieszkujących na terenie gminy Wiszni Małej, w szczególności wykonując drobne prace porządkowe, robiąc zakupy seniorom, dotrzymując towarzystwa. Wolontariat grupowy: młodzież angażowała się w organizację wydarzeń dla seniorów, tj. wigilia dla seniorów, warsztaty dla seniorów, zbiórki żywności.

Alokacja środków: działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: W wolontariat zaangażowanych było 28 wolontariuszy. Ze wsparcia skorzystało ok. 40 osób

Gmina Miejska Dzierżoniów

Rodzaj działania: Projekt "Seniorzy – seniorom"

Szczegółowy opis: Projekt zorganizowany jest przy Dziennym Domu Senior+ w Dzierżoniowie i polega na prowadzeniu punktu wymiany sprzętu rehabilitacyjnego. Akcja umożliwia bezpłatne wypożyczenie sprzętu seniorom, którzy z uwagi na swoje dysfunkcje potrzebują w wsparcia w postaci wyposażenia w kule, wózki, balkoniki oraz inny niezbędny sprzęt. Wypożyczalnia sprzętu do rehabilitacji jest bezpłatna dla wszystkich osób po 60 roku życia.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: z usług skorzystało 25 osób

Gmina Stoszowice – Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Stoszowicach

Rodzaj działania: Warsztaty kulinarne dla seniorów „Zdrowa żywność”

Szczegółowy opis: Warsztaty kulinarne prowadzone przez instruktorkę prowadzącą działalność na rzecz propagowania zdrowej żywności w każdym wieku. W zajęciach uczestniczyły głównie panie, które uczyły się przygotowywać posiłki wg nowych receptur lub ulepszając stare receptury, uczyły się stosować w swoich posiłkach zdrowe produkty – jako zamienniki tych mniej zdrowych, poznawały sposoby zdrowszego odżywiania oraz wpływu jakości żywienia na stan zdrowia

Alokacja środków: zgodnie z planem finansowym GOKSiR

Źródło finansowania: środki finansowe GOKSiR

Rezultaty: z warsztatów skorzystało 25 osób.

Gmina Wrocław

Rodzaj działania: Wrocławskie Filmowe Centrum Seniora

Szczegółowy opis: Podczas trwania projektu osoby starsze uczestniczyły w warsztatach aktorskich z zakresu ruchu scenicznego, castingach, spotkaniach z aktorami i reżyserami, monodramach oraz pokazie polskich filmów fabularnych konkursowych, spotkaniach z aktorami, w Festiwalu Reżyserii i Aktorstwa Filmowego, w przygotowaniu i realizacji przedstawień oraz przygotowaniu i realizacji filmu fabularnego oraz spektaklu. Projekt jest organizowany corocznie od 2021 r.

Źródło finansowania: Gmina Wrocław

Rezultaty: W projekcie wzięło udział około 1 000 osób.

Gmina/ MOPS Wałbrzych

Rodzaj działania: Punkt Informacyjny dla osób w wieku starszym, z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin

Szczegółowy opis: W październiku uruchomiono w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej Punkt Informacyjny dla osób w wieku starszym, z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin. Punkt informacyjny jest zadaniem realizowanym na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami, mieszkających na terenie miasta Wałbrzycha, które w związku z napotykanymi na co dzień trudnościami, wymagają wsparcia w zakresie informacyjnym, doradczym lub bezpośredniego dostępu do dedykowanej im oferty instytucji oraz podmiotów funkcjonujących na terenie miasta. Punkt wspiera osoby z niepełnosprawnościami w następującym zakresie ulg i uprawnień wynikających z obowiązujących przepisów, możliwości uzyskania wsparcia finansowego i rzeczowego w ramach pomocy społecznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej, programów realizowanych na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami oraz projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, działające w najbliższej okolicy oraz zakresu działalności instytucji i organizacji zajmujących się wspieraniem osób niepełnosprawnych. Z Punktu można korzystać telefonicznie – w tym celu została utworzona infolinia czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00, mailowo lub osobiście w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: ze wsparcia od października 2024 r. skorzystało ok. 150 osób.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Długołęka

Rodzaj działania: Projekt socjalny – Trening Pamięci dla Seniorów

Szczegółowy opis: Treningi pamięci to cykl spotkań skierowanych do osób w wieku 65 lat i więcej, zamieszkałych na terenie Gminy Długołęka. Celem projektu była poprawa sprawności umysłu i aktywizacja pamięci i uwagi. Treningi polegały na ćwiczeniach angażujących różne obszary i funkcje mózgu, a tym samym poprawę sprawności umysłu lub utrzymanie jego aktualnego stanu. Treningi były bezpłatne i odbywały się w miejscu zamieszkania seniora. Cykl treningów składał się z 5 spotkań, trwających w zależności od możliwości klienta 30 – 45 minut.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: Liczba uczestników Treningów pamięci w 2024 r. wyniosła 5 osób.

Gmina Sobótka

Rodzaj działania: Pomoc w drobnych remontach

Szczegółowy opis: Pomoc osób w drobnych remontach osobom starszych, samotnych, tj. malowanie, sprząatanie

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: brak

Rezultaty: ze wsparcia skorzystały 4 osoby, (w tym 3 seniorów i 1 osoba niepełnosprawna).

Wałbrzych – miasto na prawach powiatu

Rodzaj działania: moderowana komunikacja z wykorzystaniem 60 sztuk tabletów i abonamentu Internetowego

Szczegółowy opis: Komunikacja z wykorzystaniem obrazu i dźwięku pozwala na dodatkowy kontakt z opiekunami świadczącymi usługi asystenckie, kontakt ze specjalistami także spoza regionu, zapraszany do współpracy przez pracowników moderujących. System pozwala także prezentować nagrane materiały i dostępne w sieci, a także zmniejsza poczucie samotności i odrzucenia, daje możliwość tak zwanego „wygadania się”, co jest bardzo istotne dla wsparcia emocjonalnego. Komunikatory pozwalają sieciować osoby na spotkania online wg zainteresowań lub potrzeb.

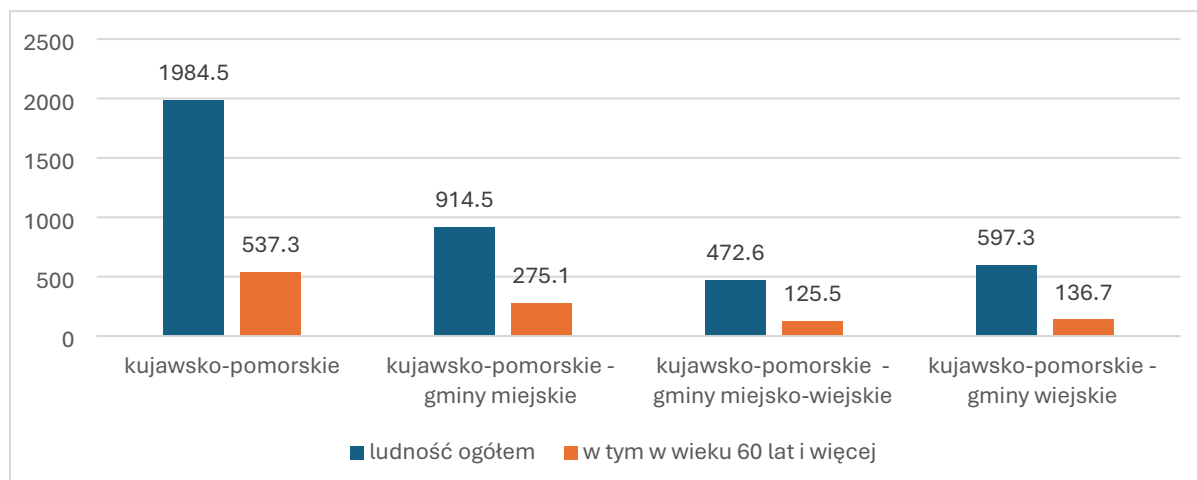
Alokacja środków: 70 % – dofinansowanie ze środków UE, 10 % – dofinansowanie ze środków budżetu Państwa, 20 % – wkład własny

Źródło finansowania: projekt dofinansowany ze środków UE

Rezultaty: Komunikatory pozwalają na ograniczenie skali bezpośredniego fizycznego wsparcia, a zarazem wzmacniają stan i poczucie bezpieczeństwa, os. w szczególności w okresach pozostawania w osamotnieniu.

2. Województwo kujawsko-pomorskie

Wykres 5 Ludność woj. kujawsko-pomorskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie kujawsko-pomorskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3019,44 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,7% i 33,8%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1923,49 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczają przeciętnie 24,1% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 18,9%, a na zdrowie – 6,0%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 51,3% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 42,9%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 5,8%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,43. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 82,3 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program "Opieka wytnieniowa" dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024

- **Cel:** wsparcie członków rodzin lub opiekunów w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.
- **Alokacja środków:** dotacja – 100 794,24 zł, koszty obsługi programu – 1 996,83 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja
- **Rezultaty:** Łącznie skorzystało 14 osób, w tym 7 osób dorosłych.

Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021–2025 Edycja 2024

- **Cel:** poprawa życia seniorów, wspieranie ich aktywności społecznej, kulturalnej i fizycznej; zapewnienie seniorom przestrzeni do spotkań, rozwijania zainteresowań, integracji oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu, a także edukacji. W ramach zajęć przewidziane zostały między innymi zajęcia ruchowe, warsztaty rękodzieła, warsztaty krawieckie, zajęcia z kosmologiem, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, zajęcia komputerowe i przegląd prasy. Ponadto realizowano różnego rodzaju spotkania: karnawałowe, wielkanocne, walentynkowe, wigilijne, dzień kobiet i mężczyzn, dzień seniora. W 2024 r. zrealizowano również Akcję Żonkile, a wspólnie z Gminną Biblioteką Publiczną – Czytanie Narodowe, w którym uczestniczyć mogli mieszkańcy gminy Bądkowo. Klubowicze skorzystać mogli również z wyjazdów krajoznawczych i integracyjnych.
- **Alokacja środków:** dotacja w wysokości 41 085,00 zł oraz wkład własny w wysokości 96 113,39 zł.
- **Źródło finansowania:** dotacja
- **Rezultaty:** Klub Senior+ działający na terenie gminy mieści się w Toporzyszczewie Starym i liczy 20 klubowiczów. Uczestnictwo w Klubie Senior+ miało służyć zaspokajaniu potrzeb osób starszych, dawać im poczucie jedności i przynależności do grupy, dostarczać wsparcia psychicznego. Wśród seniorów zaobserwować można poprawę ogólnego samopoczucia i wzrost aktywności fizycznej. Uczestnictwo w zajęciach pozwoliło nawiązać nowe znajomości, zbudować relację, dzięki czemu seniorzy aktywniej włączają się w życie lokalnej społeczności.

„Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim” Powiat Mogileński

- **Cel:** Powiat Mogileński zorganizował zajęcia aktywności fizycznej, w ramach których prowadzone były ćwiczenia usprawniające dla zrekrutowanych seniorów z terenu powiatu mogileńskiego. Zajęcia realizowane były trzy razy w tygodniu w okresie wrzesień-listopad 2024 r. Program zakończony został w dniu 6 grudnia 2024 r. przeprowadzonym szkoleniem oraz badaniami kontrolnymi seniorów.
- **Alokacja środków:** 14 757,00zł z budżetu JST (Powiatu Mogileńskiego)
- **Źródło finansowania:** budżet JST: Powiatu Mogileńskiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- **Rezultaty:** Zrekrutowano 60 uczestników, tj.: 4 grupy po 15 osób w wieku 60 lat i więcej oraz przeprowadzono nabór trenera aktywności fizycznej. Udział w programie poprzedzony został kwalifikacyjnymi badaniami lekarskimi, w wyniku których 4 osoby ze względu na stan zdrowia nie zostały zakwalifikowane do udziału w zajęciach. Finalnie w programie uczestniczyły 53 osoby. Wszyscy uczestnicy projektu poprawili sprawność fizyczną. Większość uczestników wykształciła nawyk systematycznych ćwiczeń, o czym może świadczyć informacja o utworzeniu się grup prywatnych i kontynuacji indywidualnych ćwiczeń. Dzięki realizacji programu uczestnicy zwiększyli wiedzę dotyczącą wpływu aktywności fizycznej na zdrowie, zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, prewencji upadków oraz związanych z nimi urazów.

Program "Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością – edycja 2024"

- **Cel:** zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej spełniającym warunki przystąpienia do programu, wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych.
- **Alokacja środków:** 117 208,11 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja

- **Rezultaty:** Programem objęto 9 osób. Poprawa bezpieczeństwa oraz wsparcie w życiu codziennym dla osób z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, znacznym lub sprężonym. Wzmocnienie pozycji w życiu społecznym, integracja z osobami z sąsiedztwa.

Korpus wsparcia Seniorów – Gmina Drzycim

- **Cel:** poprawa bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych w wieku 60 lat i więcej, poprzez zwiększenie dostępu do tzw. "opieki na odległość". Usługa polegała na całodobowym monitoringu czynności życiowych poprzez tzw. opaski monitorujące.
- **Alokacja środków:** dotacja – 7 452,80 zł, środki własne gminy – 1 863,20 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja, środki własne gminy
- **Rezultaty:** Usługą objęto 24 osoby. Poprawa bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych.

Program "Opieka 75+" na rok 2024

- **Cel:** zwiększenie dostępności usług opiekuńczych – w tym specjalistycznych – dla osób w wieku 75 lat i więcej, szczególnie tych, które są samotne, samotnie gospodarujące, lub pozostające w rodzinach, poprzez wsparcie gmin małych i średnich (do 60 tys. mieszkańców) w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym.
- **Alokacja środków:** dotacja z budżetu państwa – 121 262,00 zł, środki własne – 80 841,00 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja, środki własne
- **Rezultaty:** Wsparciem objęto 50 osób w formie usług opiekuńczych oraz 6 osób w formie specjalistycznych usług opiekuńczych. Zapewniono osobom starszym w wieku 75 lat i więcej wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia

Projekt: 'kujawsko-pomorska teleopieka etap I'.

- **Cel:** zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym w postaci usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu opiekuńczego przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii tj. teleopieka dla 3 500 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, mieszkających na terenie województwa. Projekt opierał się na 3 zadaniach: usługi społeczne świadczone w środowisku lokalnym, świadczenie usług w obszarze teleopieki, świadczenia w obszarze telemedycyny. Projekt partnerski. Lider projektu Województwo Kujawsko – Pomorskie/ROPS w Toruniu, partner projektu Gmina Więcbork/MGOPS w Więcborku.
- **Alokacja środków:** całkowita wartość projektu wynosi 33 316 302,61 zł, w tym łączne dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oraz budżetu Państwa wynosi 31 650 487,47 zł. Zgodnie z budżetem szczegółowym projektu, Gmina Więcbork w okresie realizacji projektu dysponuje łączną kwotą 156 091,60 zł, z czego 20 000,00 zł stanowi wkład własny, pozostałą kwotę 136 091,60 zł stanowi dofinansowanie.
- **Źródło finansowania:** Europejski Fundusz Społeczny Plus
- **Rezultaty:** W 2024 r. – 8 osób niesamodzielnych w wieku 60 lat i więcej skorzystało z usług teleopieki.

Projekt Kujawsko-Pomorska Sieć Dziennych Domów Pomocy w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021–2027

- **Cel:** wyżywienie, usługi w zakresie opieki, aktywizacja w sferze fizycznej, intelektualnej i społecznej, pomoc psychologiczna, poradnictwo i wsparcie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw życia codziennego
- **Alokacja środków:** 541 297,09 zł dofinansowanie, 356 000,00 zł środki własne
- **Źródło finansowania:** Projekt Kujawsko-Pomorska Sieć Dziennych Domów Pomocy w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021–2027 oraz środki własne
- **Rezultaty:** W projekcie uczestniczyło 30 osób w ramach zajęć w Dziennym Domu "Senior+" w Świdziebni z siedzibą w Michałkach.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina Piotrków Kujawski

Rodzaj działania: wsparcie seniorów w miejscu zamieszkania

Szczegółowy opis: zapewnienie wsparcia i opieki seniorom chcącym mieszkać w swoich mieszkaniach w ramach usług opiekuńczych; regularne wizyty pracowników socjalnych oraz opiekunek środowiskowych polegające na rozmowach, pomocy w robieniu zakupów, sprzątaniu czy wyjściu do lekarzy; bieżące monitorowanie na podstawie informacji zebranych od służby zdrowia, sąsiadów, sołtysów czy innych osób, które mają kontakt ze seniorami.

Alokacja środków: środki własne gminy – 176 953,43 zł; środki Wojewody – 7 033,20 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki Wojewody

Rezultaty: poprawa funkcjonowania 16 osób starszych w miejscu zamieszkania

Łasin

Rodzaj działania: usługi asystenckie osobą z niepełnosprawnością

Szczegółowy opis: pomoc osobom z niepełnosprawnością w codziennych czynnościach w prowadzeniu gospodarstwa domowego, załatwianiu spraw urzędowych, aktywne spędzanie czasu

Alokacja środków: zapewnienie wytnienia – 109 548,00 zł, usługi asystenckie – 242 250,00 zł.

Źródło finansowania: Fundusz Solidarnościowy

Rezultaty: pomoc w codziennym funkcjonowaniu, uspołecznianie osób z niepełnosprawnością, zwiększenie aktywności w kontaktach ze środowiskiem – Klub Senior – ok. 28 osób, opieka Wytnieniowa – 14 osób, asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością – 13 osób.

Gmina Solec Kujawski

Rodzaj działania: Klub Samopomocy "Stokrotka"

Szczegółowy opis: Klub Samopomocy „Stokrotka” działa przy CUS, przeznaczony jest dla 15 osób starszych, potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Placówka działa pięć dni w tygodniu, zajęcia odbywały się według przygotowanych planów pracy. Uczestnicy w trakcie pobytu mieli zapewniony poczęstunek i dowóz na zajęcia. Osoby starsze miały dostęp do sali rehabilitacyjnej, wsparcia fizjoterapeuty, uczestniczyli w zajęciach integracyjnych, wspierali się wzajemnie, uczestniczyli w wyjściach do placówek kulturalnych. Klub samopomocy w 2024 r. współpracował między innymi z: Muzeum Solca Kujawskiego im. Księcia Przemysła, przedszkolem „Dinuś” oraz „Promyczek”, Stowarzyszeniem im. Sue Ryder. Klub Samopomocy oferował duży wybór różnorodnych zajęć, które były dopasowane do zainteresowań każdego uczestnika. Zapraszano gości, którzy przeprowadzili pogadanki na rozmaite tematy, dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem. Była to doskonała okazja dla seniorów na rozwijanie swoich zainteresowań, poszerzanie wiedzy i prowadzenie inspirujących dyskusji. Osoby korzystające z formy wsparcia w

postaci klubu brały udział w zajęciach, które poświęcone były profilaktyce prozdrowotnej (regularne ćwiczenia, pogadanki). Praca w grupie pozwalała seniorom na powrót do życia społecznego i nawiązanie nowych znajomości.

Alokacja środków: 28 760,12 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: w 2024 r. z oferty skorzystało 16 osób.

Mrocza

Rodzaj działania: Centrum Usług Społecznych w Mroczy – Projekt profilaktyczno-edukacyjny dla osób starszych, samotnych, z niepełnosprawnościami: „Moja jesień życia – aktywna, zdrowa, bez palenia i picia”

Szczegółowy opis: Spotkanie z osobami starszymi z terenu Gminy Mrocza, połączone z prelekcją specjalisty- psychologa, mające na celu podniesienie świadomości na temat procesu starzenia się, jego następstw zarówno w sferze fizycznej jak i psychicznej, radzenia sobie z zachodzącymi zmianami; promocja zdrowych nawyków, podejmowania aktywności zarówno fizycznej, jak i w sferze życia społecznego; przedstawienie rodzajów najczęstszych uzależnień występujących w wieku starszym m.in. od alkoholu, tytoniu, leków, łączenia tych środków i ewentualnych następstw, połączone z poczęstunkiem,

Alokacja środków: wynagrodzenie dla specjalisty – 300,00 zł, poczęstunek dla 90 osób oraz sala – 9 000zł, drobne upominki, kartki z życzeniami – 1 000zł

Źródło finansowania: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Rezultaty: W spotkaniu wzięło udział 90 seniorów. Podniesienie świadomości uczestników na temat procesów starzenia, aktywnościach jakie powinno podejmować się w starszym wieku, problemów i ograniczeń oraz sposobów radzenia sobie z nimi a także promocja zachowań prozdrowotnych z uwzględnieniem przeciwdziałania uzależnieniom.

Gmina Kruszwica

Rodzaj działania: Grupowe warsztaty z psychologiem

Szczegółowy opis: Seniorzy zdobywali umiejętności z zakresu: radzenia sobie ze stresem i sytuacjami związanymi z przeciążeniem emocjonalnym, sposobów niwelowania barier w komunikacji, uczenia się pozytywnego myślenia i asertywności oraz poznania sposobów rozładowywania napięcia fizycznego i emocjonalnego, w tym nauka technik relaksacyjnych.

Alokacja środków: całkowity koszt zadania publicznego 170 947,57 zł, w tym środki z Województwa Kujawsko-Pomorskiego 71 265,03 zł oraz środki własne Gminy Kruszwica 99 682,54 zł.

Źródło finansowania: budżet Wojewody Kujawsko-Pomorskiego i budżet Gminy Kruszwica

Rezultaty: zapewniono seniorom wsparcie emocjonalne i wyposażono w wiedzę z zakresu umiejętności intrapsychicznych i interpersonalnych – 36 osób

Toruń

Rodzaj działania: Toruńska Karta Seniora

Szczegółowy opis: Karta wydawana jest ramach realizacji Programu „Rodzina Razem, Toruń dla Pokoleń”, którego celem jest wsparcie dwóch grup: osób w wieku 65+ oraz rodzin wielodzietnych. Kartę Seniora może otrzymać każdy mieszkaniec Torunia, który ukończył 65 lat. Karta jest bezpłatna i wydawana na 3 lata. Celem Programu jest zwiększenie aktywności społecznej oraz fizycznej, poprzez ułatwienie dostępu do dóbr kultury, turystyki, rekreacji i sportu.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: Gmina Miasta Toruń

Rezultaty: łącznie wydano 13 362 karty. Seniorzy mogli skorzystać z różnego rodzaju zniżek u 65 partnerów.

Solec Kujawski

Rodzaj działania: Mieszkania wspomagane

Szczegółowy opis: świadczenie usług bytowych, pracy socjalnej oraz innych działań w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. W mieszkaniu świadczone były usługi opiekuńcze 7 dni w tygodniu po 3 godziny dziennie; wsparcie opiekuna mieszkań i praca socjalna.

Alokacja środków: 15 546,81 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: W 2024 r. wsparciem w 3 mieszkaniach objęto narastająco 4 osoby.

Toruń

Rodzaj działania: Toruńska Karta Osoby z Niepełnosprawnością

Szczegółowy opis: Toruńska Karta Osoby z Niepełnosprawnością jest częścią „Programu działań miasta Torunia na rzecz osób z niepełnosprawnością na lata 2024–2030”. Z Karty korzysta liczna grupa seniorów, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. Daje ona możliwość uzyskania wielu atrakcyjnych rabatów. Kartę może otrzymać każdy mieszkaniec Torunia, posiadający orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. Karta jest bezpłatna i wydawana zgodnie z terminem orzeczenia o niepełnosprawności, nie dłużej jednak niż na okres 3 lat.

Alokacja środków: 15 546,81 zł

Źródło finansowania: Gmina Miasta Toruń

Rezultaty: łącznie wydano: 2 498 kart. Osoby niepełnosprawne mogły skorzystać z oferty 27 partnerów.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Miasto Inowrocław

Rodzaj działania: Pomoc w kryzysie bezdomności

Szczegółowy opis: Monitoring sytuacji osób bezdomnych pozostających w przestrzeni publicznej; udzielanie pomocy osobom bezdomnym w formie zakupów leków, zasiłku stałego, opłacania składki na ubezpieczenie społeczne. Finansowanie pobytu i wyżywienia w schroniskach dla osób bezdomnych.

Alokacja środków: 1 521 795,72 zł

Źródło finansowania: budżet miasta

Rezultaty: W 2024 r. opłacono pobyt w schroniskach 44 osobom starszym.

Gmina Brzozie

Rodzaj działania: Projekt Kujawsko Pomorska Teleopieka etap I na lata 2024 – 2026

Szczegółowy opis: Realizatorem Projektu jest ROPS w Toruniu, w partnerstwie z Wojewódzką Stacją Pogotowia Ratunkowego w Bydgoszczy, Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, Fundacją Ekspert-Kujawy oraz gminami Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Uczestnik po naciśnięciu przycisku SOS łączył się z ratownikiem medycznym w Telecentrum w celu uzyskania pomocy. Opaska ma geolokalizację, czujnik upadku, czujniki pomiaru tętna, ciśnienia.

Alokacja środków: 1 772,14 zł

Źródło finansowania: Projekt współfinansowany w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021–2027

Rezultaty: W 2024 r. 3 seniorów z terenu Gminy Brzozie w ramach realizacji w/w projektu było objętych pomocą w formie usługi teleopieki.

Inowrocław

Rodzaj działania: prowadzenie mieszkań wspomaganych

Szczegółowy opis: Przy MOPS Inowrocław funkcjonuje kompleks 34 mieszkań wspomaganych oferujących pobyt stały bądź czasowy maksymalnie 43 osobom, które mają ograniczoną zdolność do samodzielnego zaspokajania swoich potrzeb życiowych w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub przebywania.

Alokacja środków: 155775,41 zł

Źródło finansowania: budżet miasta

Rezultaty: W 2024 r. z tej formy pomocy skorzystało 20 osób powyżej 60 roku życia.

Koronowo

Rodzaj działania: bransoletka życia

Szczegółowy opis: opaska wyposażone w przycisk SOS, w momencie pogorszenia stanu zdrowia uczestnik naciskał przycisk, dzięki któremu łączył się z ratownikiem medycznym w Telecentrum w celu uzyskania pomocy

Alokacja środków: Kujawsko-Pomorska Teleopieka – Etap I, EFS – 8 500,00 zł , budżet państwa 1 000,00 zł oraz koszty pośrednie – 3 325,70 zł

Źródło finansowania: budżet Państwa i EFS

Rezultaty: łącznie 19 osób objętych szybką pomocą w razie pogorszenia stanu zdrowia oraz prostą obsługą która zapewnia poczucie bezpieczeństwa

Gmina Brzozie

Rodzaj działania: usługa transportowa door to door

Szczegółowy opis: Mieszkańcy Gminy Brzozie w tym głównie osoby z orzeczoną niepełnosprawnością lub osoby starsze mające problem z przemieszczaniem się miały możliwość skorzystania z bezpłatnej usługi transportowej door to door

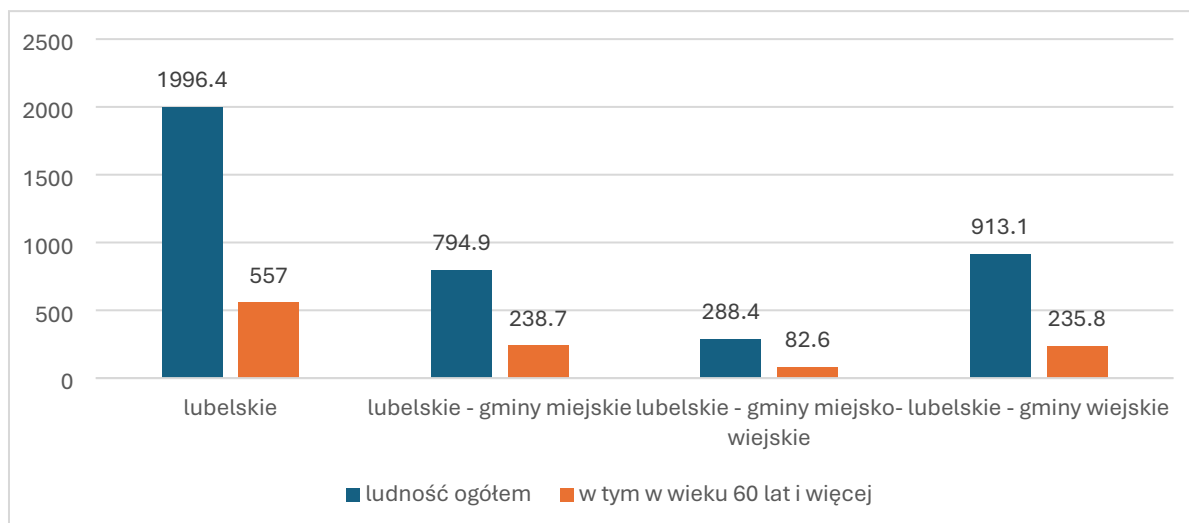
Alokacja środków: 84 605 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: dzięki usłudze Seniorzy otrzymują wsparcie polegające na transporcie z miejsca zamieszkania do celu i z powrotem. Zazwyczaj obejmuje pomoc w wyjściu z domu, przejazd i dotarcie do miejsca docelowego. Usługa ta ma na celu ułatwienie seniorom dostępu do różnych miejsc, takich jak ośrodki zdrowia, urzędy, czy wydarzenia kulturalne, a także wsparcie w aktywizacji społecznej. usługa ta cieszy się dużym zainteresowaniem – wsparcie otrzymały 74 osoby.

3. Województwo lubelskie

Wykres 6 Ludność woj. lubelskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie lubelskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 2905,42 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 49,6% i 33,6%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1754,47 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczają przeciętnie 25,6% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 15,6%, a na zdrowie – 5,5%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 54,4% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 41,4%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,2%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,56. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 104,3m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021–2030
- Wojewódzki Program na Rzecz Osób Starszych na lata 2021–2025

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program „Ogólnopolska Karta Seniora

- **Cel:** program przeznaczony jest dla seniorów zamieszkałych na terenie całej Polski, którzy dzięki posiadaniu karty mogą skorzystać z promocji przygotowanych przez partnerów programu. W program zaangażowały się m.in.: uzdrowiska, ośrodki zdrowotno – medyczne, instytucje kulturalne, sportowe, rekreacyjne. Karta Seniora jest bezpłatna i bezterminowa, a jedynym warunkiem jej otrzymania jest ukończone 60 lat.
- **Alokacja środków:** nie dotyczy

- **Źródło finansowania:** budżet samorządu województwa lubelskiego; środki własne Stowarzyszenia MANKO
- **Rezultaty:** W 2024 r. Ogólnopolską Kartę Seniora wydano dla 2 117 seniorów z województwa lubelskiego.

Projekt Polityka Senioralna (EFS+)

- **Cel:** poprawa dostępu do usług społecznych i zdrowotnych dla seniorów, w szczególności dla osób w niekorzystnej sytuacji oraz dla ich opiekunów z 36 gmin z terenu województwa lubelskiego. Projekt skierowany jest do seniorów, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a także do opiekunów faktycznych osób w wieku 65 lat i więcej z województwa lubelskiego. Adresatami projektu jest także kadra bezpośrednio świadcząca usługi na rzecz seniorów w społeczności lokalnej.
- **Alokacja środków:** całkowita wartość projektu wydatkowana w 2024 r.: 5 992 518,70 zł, w tym: wartość dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+): 5 684 393,96 zł, wkład własny: 308 124,74 zł
- **Źródło finansowania:** Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) – główne źródło finansowania, budżet państwa – współfinansowanie krajowe, wkład własny partnerów projektu – samorządów uczestniczących w realizacji działań
- **Rezultaty:** 1. Szkolenia kadry bezpośrednio świadczącej usługi na rzecz seniorów – 5 osób, szkolenie dla asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej – 10 osób, szkolenie z pierwszej pomocy przedmedycznej – 230 osób, szkolenia dla opiekunów świadczących usługi sąsiedzkie/wolontariackie – 115 osób, szkolenia dla opiekunów faktycznych – 300 osób. Ponadto, pomoc prawna dla osób w wieku 65 lat i więcej – 1727 godzin dla 791 osób, doradztwo w zakresie dostępności – 360 godzin dla 36 gmin, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego – 12 wypożyczalni na terenie województwa lubelskiego, a także zakup opasek życia z systemem przywołującym i pakietów bezpieczeństwa dla seniorów – 285 opasek dla 10 gmin.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez wspieranie różnorodnych form ich aktywizacji w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu na Rzecz Osób Starszych na lata 2021–2025.

- **Cel:** przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez wspieranie różnorodnych form ich aktywizacji zarówno w trybie konkursowym, jak i pozakonkursowym
- **Alokacja środków:** środki własne budżetu samorządu województwa lubelskiego w wysokości 197 600,00 zł
- **Źródło finansowania:** Budżet samorządu województwa lubelskiego
- **Rezultaty:** W 2024 r. dotacja została przekazana 23 organizacjom pozarządowym, które realizując różnorodne projekty, objęły wsparciem seniorów z terenu województwa lubelskiego. W ramach dofinansowanych inicjatyw zorganizowano m.in. warsztaty edukacyjne i kulinarne, wydarzenia o charakterze integracyjnym, wyjazdy rekreacyjne oraz działania sprzyjające rozwojowi kompetencji społecznych osób starszych. Przedsięwzięcia te miały na celu aktywizację społeczną seniorów, przeciwdziałanie ich wykluczeniu oraz umacnianie więzi międzypokoleniowych

Projekt "Świadomi i bezpieczni dzięki wiedzy" w ramach programu oświatowego Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy domowej – edycja 2024 – Miasto Puławy

- **Cel:** rozwój działań profilaktycznych podnoszących świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy domowej skierowany m.in. do seniorów. Projekt skierowany był do mieszkańców Miasta Puławy, m.in. do osób starszych; realizowany był w okresie lipiec-grudzień 2024.
- **Alokacja środków:** 3 000 000 zł
- **Źródło finansowania:** wkład własny jst, dotacja z budżetu państwa
- **Rezultaty:** projekt objął swoim bezpośrednim oddziaływaniem 525 osób – uczestników zajęć profilaktyczno-sportowych dla młodzieży, seminarium, konferencji, festynu, prelekcji dla seniorów. Dodatkowo grupę docelową nieokreśloną liczbowo stanowili odbiorcy kampanii medialnej, która swoim zasięgiem objęła społeczność Puław. Specjalnie przygotowane dla potrzeb kampanii spoty były dystrybuowane w mediach społecznościowych, w pojazdach komunikacji miejskiej, w ramach działań projektowych – seminarium, konferencja, prelekcji.

Projekt socjalny "pt. „Łączymy pokolenia" – Gmina Tomaszów Lubelski

- **Cel:** rozwijanie twórczej aktywności i ekspresji poprzez wspólne spędzanie czasu wolnego wychowanków świetlicy środowiskowej "Nasza świetlica" w Majdanku z seniorami. Zadania określone w projekcie zostały zrealizowane w czasie wakacji, zorganizowano m.in. warsztaty kulinarne, rękodzieła, garncarskie, zajęcia plastyczne oraz integracyjny piknik z animatorami.
- **Alokacja środków:** 6 273 zł.
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Tomaszów Lubelski
- **Rezultaty:** W projekcie wzięło udział 40 osób.

Program Lublin Strefa 60+

- **Cel:** wspieranie i wzmacnianie aktywności społecznej seniorów, zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług i dóbr oraz poprawa jakości życia osób starszych i kształtowanie ich pozytywnego wizerunku. Potwierdzeniem uczestnictwa w Programie było posiadanie Lubelskiej Karty Seniora.
- **Alokacja środków:** nie dotyczy
- **Źródło finansowania:** Budżet Miasta Lublin
- **Rezultaty:** Program ułatwił seniorom rozwój swoich pasji i zainteresowań oraz uatrakcyjnił sposób spędzania czasu wolnego. W Programie zaangażowanych było 170 partnerów. Efekty realizacji Programu. W 2024 r. wydano 1 969 Lubelskich Kart Seniora.

Projekt „Polityka Senioralna EFS+” – gmina Ryki

- **Cel:** realizacja szerokiego wachlarza usług społecznych o indywidualnym charakterze, które były skierowane do osób 65 + z całego województwa lubelskiego. Projekt był realizowany we współpracy z gminami, na podstawie umów partnerskich. Odbiorcami Projektu byli seniorzy z terenu Gminy Ryki, w tym osoby z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, opiekunowie faktyczni osób w wieku 65 lat i więcej.
- **Alokacja środków:** 118 361,80 zł
- **Źródło finansowania:** środki unijne – 95%, środki własne – 5%
- **Rezultaty:** Liczba osób objętych usługami realizowanymi w ramach zadania to 597 osób, co stanowi 15% populacji osób 65+ z terenu Gminy Ryki. Środki zostały przeznaczone m.in. na

1 110 godzin usług opiekuńczych, 574 godziny usług asystenckich, 24 godziny usług poradnictwa specjalistycznego psychologicznego

Projekt pt. "Spotkanie Wigilijne dla osób starszych i samotnych z Gminy Tomaszów Lubelski"

- **Cel:** przeciwdziałanie samotności wśród osób starszych poprzez zaproszenie ich do wspólnego, wigilijnego stołu. W dniu 19 grudnia 2024 r. w Wiejskim Domu Kultury w Majdanie Górnym zostało zorganizowane Spotkanie Wigilijne dla osób starszych i samotnych z Gminy Tomaszów Lubelski. Realizatorem zadania było Stowarzyszenie Liderki Gminy Tomaszów Lubelski we współpracy z Biblioteką Komunalną z/s w Majdanie Górnym.
- **Alokacja środków:** 6 000 zł
- **Źródło finansowania:** Fundacja Biedronki
- **Rezultaty:** Rezultatem spotkania była integracja osób, przeciwdziałanie izolacji społecznej wśród osób samotnych. Odbiorcami Projektu było 140 osób.

Projekt międzypokoleniowy Lublin. Zawodowcy

- **Cel:** pilotażowy, wakacyjny projekt zainicjowany w ramach programu „Rodzina Trzy Plus”. Projekt realizowany był w formie cyklu międzypokoleniowych spotkań dla najmłodszych oraz najstarszych mieszkanki i mieszkańców Lublina, podczas których poznali najważniejsze przedsiębiorstwa i instytucje w ich najbliższym otoczeniu oraz związane z nimi zawody. Najmłodsi wraz z dziadkami w sposób praktyczny zapoznali się z zasadami pracy, zakresami czynności i obowiązków.
- **Alokacja środków:** nie dotyczy
- **Źródło finansowania:** projekt był realizowany bezkosztowo.
- **Rezultaty:** w programie wzięło udział 700 uczestniczek i uczestników (seniorów oraz dzieci w wieku od 6 do 13 lata), odbyły się 33 spotkania w 14 lubelskich instytucjach i przedsiębiorstwach.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina Stanin/ powiat łukowski

Rodzaj działania: Funkcjonowanie bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego dla mieszkańców gminy Stanin

Szczegółowy opis: Kontynuowanie działalności wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, która powstała w 2019 r. w ramach projektu "Niesamodzielni i niepełnosprawni mają wsparcie w gminie Stanin". Wypożyczalnia funkcjonuje przy Klubie Seniora. Dysponuje sprzętem takim jak: łóżka rehabilitacyjne i materace przeciwoślężynowe, wózki inwalidzkie, rotory, chodziki, balkoniki, chodziki typu "ambona", kule ortopedyczne, itp.

Alokacja środków: 18 910,00 zł

Źródło finansowania: budżet gminy.

Rezultaty: w 2024 r. z wypożyczalni skorzystały ogółem 73 osoby, w tym 24 osoby wypożyczyły łóżka rehabilitacyjne na okres 6 miesięcy z możliwością przedłużenia na kolejny okres. Pozostałe wypożyczone sprzęty: koncentratory tlenu – 10 osób, chodziki – 9 osób, balkoniki – 11 osób, wózki inwalidzkie 6 osób, krzesła toaletowe i prysznicowe – 14 osób, wózki prysznicowe – 3 osoby, materace przeciwoślężynowe – 16 osób, rotory rehabilitacyjne – 3 osoby, pionizatory statyczne – 2 osoby, laski czwórnóg – 4 osoby, kule łokciowe – 4 osoby, ssak elektryczny – 1 osoba, wanna pneumatyczna – 1 osoba, basen do mycia głowy – 1 osoba, stolik przyłóżkowy – 1 osoba.

Gmina Dzwola/powiat janowski

Rodzaj działania: Pośnik Kocudzki

Szczegółowy opis: organizacja corocznego tzw. Pośnika Kocudzkiego, który skierowany jest do osób starszych, często samotnych z terenu gminy. Realizacja zadania możliwa była dzięki zaangażowaniu wielu osób i instytucji z terenu (m.in. uczniowie szkół, Stowarzyszenie KGW, szkoły z terenu Gminy, OSP).

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: bezkosztowo (sponsory i organizacje pozarządowe)

Rezultaty: w ramach Pośnika przygotowano i dostarczono ok. 200 paczek z żywnością i z upominkami, dla szczególnie potrzebujących. Paczki Bożonarodzeniowe zostały dostarczone 18 grudnia 2024 r.

Gmina Tyszowce

Rodzaj działania: XXIV Zbiórka Żywności „Tak! Pomagam”

Szczegółowy opis: zbiórki odbyły się w dniach 8–9 marca 2024 r. i 6–7 grudnia 2024 r. w sklepie Biedronka w Tyszowcach. Zbiórkę żywności prowadziło 13 wolontariuszy, uczestników Tyszowieckiego Klubu Seniora oraz Klubu „Senior+” w Perespie.

Podstawa prawna: nie dotyczy

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: środki własne budżetu gminy, Caritas Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej

Rezultaty: podczas zbiórki zebrano 261 kg żywności, którą przekazano 24 potrzebującym osobom i rodzinom z terenu gminy.

Miasto Kraśnik

Rodzaj działania: bezpłatne przejazdy MPK Kraśnik dla osób 60+

Szczegółowy opis: umożliwienie seniorom korzystania z darmowej komunikacji publicznej na terenie Kraśnika. Realizatorem działań jest Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. Celem są oszczędności w budżetach domowych wielu rodzin, zachęcanie mieszkańców do korzystania z usług komunikacji publicznej w celu uzyskania efektów ekologicznych, czy poprawy bezpieczeństwa na drogach.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne jest

Rezultaty: darmowa komunikacja miejska dla 10 000 seniorów.

Gmina Siennica Różana

Rodzaj działania: Kontynuacja działalności Teatru Pokoleń

Szczegółowy opis: przygotowanie przez seniorów oraz członków ich rodzin nowego spektaklu „Zielony Ładunek” w reżyserii Michała Zgieta i w wykonaniu Teatru Pokoleń. Teatr pokoleń funkcjonuje na ziemi siennickiej od przeszło 100 lat.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: Efekt: W spektaklu zaangażowanych było 12 osób.

Gmina Jabłonna

Rodzaj działania: Senioralia

Szczegółowy opis: przy współpracy Centrum Gminy Jabłonna i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłonce oraz Kół Gospodyń Wiejskich odbyły się pierwsze Senioralia (1–6

października), w ramach których codziennie odbywała się inna aktywność, np. nordic walking (Wierciszów), zajęcia zdrowy kręgosłup (Czerniejów), badanie wzroku (Tuszów), warsztaty kulinarne (Skrzynice), warsztaty rękodzieła (Jabłonna – Majątek). Całość została zakończona Galą Seniorów, gdzie odbyły się występy Zespołu TUJAWICZE, kabaretu Pod Siwym Włosem i Zespołu Sołectw Song

Alokacja środków: ok. 4 000 zł

Źródło finansowania: budżet gminy i opłaty uczestników

Rezultaty: w inicjatywie wzięło udział 140 seniorów z gminy.

Urząd Miasta Lublin

Rodzaj działania: Działania aktywizujące pod nazwą „Aktywny Senior”

Szczegółowy opis: Nowy cykl działań obejmował wydarzenia zarówno z zakresu profilaktyki zdrowotnej, kultury, rekreacji, jak i edukacji najstarszych mieszkańców. Były to m.in.: cykliczne spotkania „Dbamy o zdrowie” poświęcone zagadnieniom z zakresu diagnozy, profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego stylu życia; organizacja konferencji „Lublin – miasto zdrowego seniora”, podczas której uczestnicy mogli wykonać bezpłatne badania; cykl spotkań ze sztuką zorganizowanych przy współpracy z Fundacją Stock oraz Muzeum Narodowym w Lublinie, obejmujący różnorodne wykłady; koncerty, w tym cykliczne już spotkania z uczniami i nauczycielami Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Tadeusza Szeligowskiego w Lublinie; zajęcia „Pierwsza pomoc – ja też mogę uratować komuś życie” prowadzone przez strażniczki i strażników miejskich ze Straży Miejskiej Miasta Lublin; warsztaty Jak bezpiecznie korzystać z karty i uchronić się przed oszustami, zajęcia sportowo – sprawnościowe z elementami samoobrony zorganizowane przy współpracy z Uniwersytetem Medycznym i Komendą Miejską Policji, zajęcia w Interaktywnym Centrum Edukacji Przeciwpożarowej Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie, lekcje tenisa ziemnego dla seniorów oraz zajęcia taneczne, spacer z lubelskimi przewodnikami.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: budżet Miasta Lublin, niektóre działania były realizowane bezkosztowo

Rezultaty: w cyklu 7 spotkań „Dbamy o zdrowie” wzięło udział ok. 600 osób; w 6 spotkaniach ze sztuką – ok. 240 osób

Urząd Miasta Lublin

Rodzaj działania: Konkurs „Miejsce Przyjazne Seniorom”

Szczegółowy opis: miejski konkurs adresowany jest do instytucji, organizacji oraz lokalnych przedsiębiorców, którzy podczas realizowania swojej działalności uwzględniają potrzeby i oczekiwania osób starszych, oferując im różnorodne produkty, usługi czy zniżki lub stosując odpowiednie rozwiązania architektoniczne podnoszące jakość życia najstarszych mieszkank i mieszkańców miasta.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: budżet Miasta Lublin

Rezultaty: W jubileuszowej 10. edycji konkursu wyróżniono 64 podmioty działające na terenie Lublina. Ponadto w 2024 r. po raz drugi wręczono wyróżnienie „Przyjaciół Lubelskiego Seniora”, dedykowane osobie szczególnie zaangażowanej społecznie w inicjatywy służące wsparciu osób starszych.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Jabłoń

Rodzaj działania: Zakochaj się w teatrze – Amatorski Teatr Podwórkowy w Dawidach

Szczegółowy opis: Przygotowanie przedstawienia teatralnego: "Tłoka", "Misterium Drogi Krzyżowej" w Gęsi

Alokacja środków: 3 200 zł

Źródło finansowania: dotacja z budżetu miasta

Rezultaty: Teatr tworzy 8 seniorów oraz instruktorzy. W roku 2024 odbiorcami przedstawień teatralnych było ok. 200 osób.

Gmina Cyców

Rodzaj działania: „Książka na telefon”

Szczegółowy opis: Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie realizowała działanie polegające na dostarczaniu książek do domów osób starszych, chorych i niepełnosprawnych z terenu gminy. Usługa odbywała się po wcześniejszym telefonicznym umówieniu się z pracownikiem biblioteki.

Alokacja środków: działanie bezkosztowe

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: Umożliwienie osobom z ograniczoną mobilnością korzystania ze zbiorów bibliotecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu kulturalnemu. Z usług skorzystały dwie osoby zamieszkałe na terenie miejscowości Cyców.

Stoczek Łukowski/Łukowski

Rodzaj działania: opaski bezpieczeństwa

Szczegółowy opis: Opaski to nowoczesny system wsparcia dla seniorów, alternatywny sposób na zapewnienie bezpieczeństwa seniorom, odpowiada na potrzeby osób samotnie mieszkających. Urządzenie pozwala na natychmiastowe wzywanie pomocy w sytuacji zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Opaska wyposażona jest w przycisk SOS w celu połączenia z Centrum Teleopieki, zapewnia monitoring zdrowia całodobowo 24/7, 7 dni w tygodniu.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: środki unijne

Rezultaty: wsparciem objęto 10 seniorów z terenu gminy

Gmina Miejska Włodawa

Rodzaj działania: Nauka języka angielskiego seniorów metodą innowacyjną.

Szczegółowy opis: „Język angielski łączy pokolenia”, innowacja pedagogiczna w ramach współpracy Klubu „Senior+” z Przedszkolem Miejskim nr 2 we Włodawie. Zajęcia cykliczne polegające na nauce języka angielskiego, gdzie nauczycielami były dzieci. Nauka odbywała się przez zabawę, integrację międzypokoleniową.

Alokacja środków: działanie bezkosztowe

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: W trakcie 4 spotkań 16 seniorów nabyło podstawy umiejętności językowych. Ponadto zostały nawiązane trwałe więzi międzypokoleniowe. Nauka języka angielskiego była formą aktywizacji społecznej oraz ćwiczeń sfery poznawczej. Realizowane działanie wpłynęło na poprawę jakości komunikacji seniorów w języku angielskim (chętniej i odważniej podejmowali próbę rozmowy), np. z dziećmi i wnukami mieszkającymi za granicą.

Gmina Miasto Chełm

Rodzaj działania: utworzenie Bazy Usług Społecznych

Szczegółowy opis: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie utworzył Bazę Usług Społecznych w celu zwiększenia dostępności do lokalnego koszyka usług społecznych, stanowiącego zbiór różnorodnych, uporządkowanych i przydatnych rodzajów wsparcia. Wykorzystując zgromadzony zbiór informacji, możemy odnaleźć lokalne instytucje, podmioty niepubliczne oraz organizacje pozarządowe świadczące usługi społeczne na rzecz seniorów i osób starszych z miasta Chełm, a także posiadać wiedzę o dostępności i warunkach skorzystania z usług. Lokalna baza usług społecznych jest działaniem zbieżnym z zapisami LPDiRUS w Mieście Chełm. Baza jest ogólnodostępna i aktualizowana.

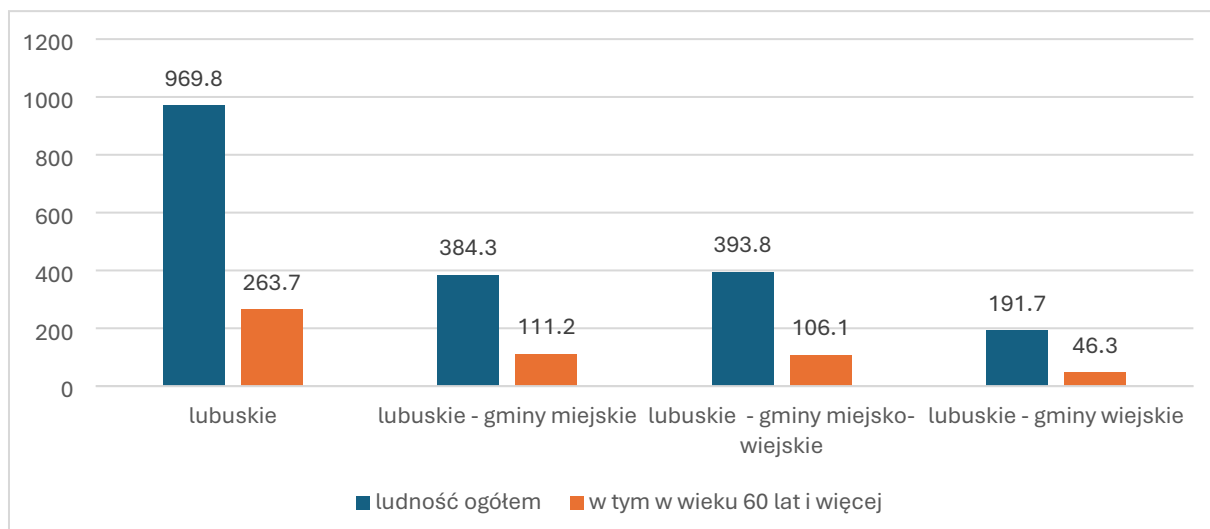
Alokacja środków: działanie bezkosztowe

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: Łatwiejszy dostęp seniorów do usług, lepsze dopasowanie usług do potrzeb, skuteczniejsze planowanie lokalnej polityki społecznej, większa integracja środowiska pomocowego. Liczba osób, które skorzystały z Bazy Usług Społecznych – ok. 300.

4. Województwo lubuskie

Wykres 7 Ludność woj. lubuskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie lubuskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3256,70 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,7% i 37,8%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1747,05 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczają przeciętnie 28,4% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 21,3%, a na zdrowie – 4,8%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 62,9% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 32,7%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,4%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,18. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 85,5 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2021 – 2030
- Wojewódzki Program na Rzecz Osób Starszych
- Zespół ds. opieki długoterminowej
- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej woj. lubuskiego
- Lubuska Rada Seniorów
- Wojewódzki Plan Transformacji Województwa Lubuskiego na lata 2022–2026

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Lubuska Karta Seniora

- **Cel:** posiadacze Karty są uprawnieni do ulg przez podmioty, przedsiębiorstwa przystępujące do projektu.
- **Alokacja środków:** działanie bezkosztowe
- **Źródło finansowania:** działanie bezkosztowe
- **Rezultaty:** w 2024 r. 39 podmiotów zaoferowało zniżki i rabaty dla seniorów w woj. lubuskim. Łącznie wydano 623 karty seniora.

Program wieloletni "Senior+" na lata 2021–2025

- **Cel:** poprawa życia seniorów, wspieranie ich aktywności społecznej, kulturalnej i fizycznej; zapewnienie seniorom przestrzeni do spotkań, rozwijania zainteresowań, integracji oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu, a także edukacji; wsparcie w tworzeniu dziennych placówek dla seniorów.
- **Alokacja środków:** 11 303 626,82 zł
- **Źródło finansowania:** rezerwa celowa, środki własne.
- **Rezultaty:** do edycji 2024 przystąpiło 31 jednostek samorządu terytorialnego, w tym: 30 gmin i 1 powiat. Na koniec 2024 r. prowadzonych było 19 Domów Dziennego Pobytu z 500 miejscami oraz 33 Kluby z 728 miejscami. Łącznie w ramach programu zapewniono 1 228 miejsc w woj. lubuskim.

Program "Korpus Wsparcia Seniorów" – edycja 2024

- **Cel:** poprawa bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych w wieku 60 lat i więcej
- **Alokacja środków:** moduł I – 439 565,58 zł, moduł II – 547 631,68 zł
- **Źródło finansowania:** rezerwa celowa
- **Rezultaty:** Do Modułu I przystąpiło 28 gmin; z tej formy pomocy w 2024 r. skorzystało 141 seniorów. Do Modułu II przystąpiły w 2024 r. 44 gminy. W ramach Modułu II w 2024 r. skorzystało 1 711 seniorów.

Program "Opieka 75+" – edycja 2024

- **Cel:** zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.
- **Alokacja środków:** 841 583,57 zł
- **Źródło finansowania:** rezerwa celowa
- **Rezultaty:** Do programu „Opieka 75+” przystąpiło 26 gmin. Programem zostało objętych 327 osób.

Program polityki zdrowotnej

- **Cel:** ABC zdrowia – działania profilaktyki i promocji zdrowia osób 60+ – bezpłatne szczepienia przeciw grypie, badania densytometryczne w kierunku osteoporozy, badania cholesterolu i antygenu prostaty PSA, badania słuchu, badania hormonów tarczycy, USG piersi, echo serca, porady dietetyka, porady dermatologa. Gmina Zbąszynek wspiera organizacyjnie program profilaktyki raka piersi – badania mammograficzne w mammobusie.
- **Alokacja środków:** 6.808,00 zł – budżet gminy – 12.000,00 zł – budżet MZ
- **Źródło finansowania:** środki własne gminy, budżet Ministerstwa Zdrowia
- **Rezultaty:** Z programu skorzystało 122 osoby (77 kobiet, 45 mężczyzn).

Program profilaktyki zdrowotnej – Program rehabilitacji dla mieszkańców Gminy Żary

- **Cel:** zahamowanie lub ograniczenie skutków procesów chorobowych m.in. wśród populacji powyżej 65 roku życia, posiadających dolegliwości ze strony narządu ruchu. Wyboru realizatora dokonano w drodze konkursu ofert.
- **Alokacja środków:** 139 998,60 zł
- **Źródło finansowania:** środki własne gminy, środki pozyskane z Narodowego Funduszu Zdrowia
- **Rezultaty:** W 2024 r. planowana liczba uczestników wynosiła 400, lecz w zawiązku z dużym zainteresowaniem programem zwiększono liczbę uczestników do 457.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Miasto Gorzów Wielkopolski

Rodzaj działania: Lubuskie Igrzyska Seniorów

Szczegółowy opis: Miasto, we współpracy z licznymi partnerami, współorganizowało II edycję Lubuskich Igrzysk Seniora. Podczas trwania Lubuskich Igrzysk Seniorów mieszkańcy województwa rywalizowali m.in. o puchar Prezydenta Miasta w różnych dyscyplinach sportowych. Wydarzenie odbyło się w Arenie Gorzów, w której seniorzy grali w ringo, boccia, koszykówkę oraz rywalizowali na basenie Słowianka.

Alokacja środków: 400 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: w edycji 2024 r. wzięło udział ok. 300 seniorów.

Miasto Nowa Sól

Rodzaj działania: Majster dla Seniora

Szczegółowy opis: Program skierowany do mieszkańców Nowej Soli, którzy ukończyli 60 lat i posiadają Nowosolską Kartę Senior. W ramach programu seniorowi przysługiwała realizacja trzech usług w roku. Realizacja dotyczyła wyłącznie prac roboczych. Materiały niezbędne do naprawy musiał zapewnić senior.

Alokacja środków: 50 000,00 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: Liczba złożonych i przyjętych do realizacji wniosków – 190; liczba zrealizowanych usług – 336; wartość zrealizowanych usług – 45 170,00 zł.

Gmina Świebódzin

Rodzaj działania: Program Taxi Senior 60+

Szczegółowy opis: Program Taxi Senior 60 plus. Program polegał na wsparciu seniorów poprzez świadczenie bezpłatnych usług transportowych do lekarza na terenie gminy. Adresatami programu byli seniorzy, którzy ukończyli 60 rok życia, zamieszkujący na terenie Gminy Świebódzin, a w szczególności osoby samotne, chore, z niepełnosprawnością. Zgłoszenia przejazdów i odwołanie odbywało się za pośrednictwem infolinii w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świebodziźnie.

Alokacja środków: 127 416,43 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: W 2024r. w ramach usług transportowych dla seniorów zamieszkałych na terenie gminy wykonano 5 679 przejazdów. Z programu skorzystało 483 seniorów.

Strzelce Krajeńskie

Rodzaj działania: Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej na terenie Gminy

Szczegółowy opis: Centrum Aktywności Społecznej w Strzelcach Krajeńskich to miejsce, którego celem jest wychodzenie naprzeciw zróżnicowanym potrzebom osób starszych, stwarzając przy tym warunki szeroko pojmowanego rozwoju seniorów, wsparcia społecznego oraz przygotowania do życia na emeryturze. Przynależność jest dobrowolna oraz nieodpłatna. Uczestnikami są osoby nieaktywne zawodowo w wieku 60+, zamieszkujące obszar Gminy i Miasta Strzelce Krajeńskie. Wspólnie celebrowane są święta, a także uczestnicy angażują się w ważne sprawy społeczne. W ramach Centrum Aktywności Społecznej działa Klub Seniora, który wypełnia czas wolny, aby seniorzy mogli wyjść z domu, spotkać się z ludźmi. Klub Seniora to przede wszystkim miejsce, które tworzy każdy z jego uczestników poprzez swoją historię, motywację, chęć dzielenia się doświadczeniami i chęć dalszego rozwijania się. Seniorzy mają tu okazję zawiązać nowe znajomości, pielęgnować przyjaźnie i przy okazji skorzystać z bogatej oferty dydaktycznej klubu. W Centrum działają lokalne stowarzyszenia.

Alokacja środków: 123 074,12 zł

Źródło finansowania: środki własne Gminy

Rezultaty: w 2024 r. zorganizowano 315 wydarzeń/warsztatów, z zajęć skorzystało łącznie 152 seniorów.

Gmina Żary

Rodzaj działania: Zdrowie fizyczne

Szczegółowy opis: Adresatami programu są seniorzy w wieku co najmniej 65 lat zameldowani w Gminie Żary. Celem programu jest ułatwienie seniorom dostępu do dóbr kultury, sportu i rozrywki, kształtowanie pozytywnego wizerunku seniorów, wzmacnianie kondycji fizycznej oraz podnoszenie aktywności i sprawności seniorów. Program jest elementem polityki społecznej realizowanej przez Gminę Żary i obejmuje system zniżek, ulg, preferencji i uprawnień skierowanych do seniorów. Adresatami programu są seniorzy, za których uznaje się osoby zameldowane w Gminie Żary w wieku co najmniej 65 lat. Od początku realizacji programu wydano kartę dla 560 osób. W ramach programu seniorzy mają możliwość korzystania z pływalni Wodnik w Żarach w formie 100% zniżki od ceny biletu obowiązującej za pierwszą godzinę pobytu na basenie 4 razy w miesiącu.

Alokacja środków: 114 240,00 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: W 2024 r. 115 osób skorzystało z pływalni.

Gorzów Wielkopolski

Rodzaj działania: Projekt Miasto Seniorów – poznajmy się lokalnie

Szczegółowy opis: Cykl spotkań kulturalnych przy muzyce dla seniorów z różnych grup

Alokacja środków: 1 600 zł

Źródło finansowania: środki własne JST

Rezultaty: W wydarzeniu wzięło udział ok. 80 seniorów.

Świebodzin

Rodzaj działania: Program Majsterkowicz dla Seniora 60 plus

Szczegółowy opis: Program polegał na wsparciu seniorów poprzez świadczenie bezpłatnych usług naprawczych niewymagających dużych nakładów finansowych na zakup materiałów oraz takich usług, które nie były świadczone w ramach innych umów np. ze wspólnotą mieszkaniową, administracją itd. na terenie gminy. Problem techniczny można było zgłaszać wykorzystując jedną z

trzech dostępnych możliwości: telefonicznie, mailowo, składając formularz zgłoszeniowy w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świebodzinie. Naprawy realizowane były w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach 9:00-18:00.

Alokacja środków: 27 450,35 zł

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: W okresie sprawozdawczym przyjęto 72 zgłoszenia od 57 seniorów. Wykonano 67 napraw, 9 zleceń zostało anulowanych przez seniorów, a 1 naprawa nie została wykonana ze względu na brak możliwości dokonania naprawy.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Trzciel/Gmina Świebodzin

Rodzaj działania: Zielone Gospodarstwa Opiekuńcze

Szczegółowy opis: Innowacyjna forma wsparcia seniorów, która zapewnia im odpowiedni poziom opieki a jednocześnie pozwala aktywnie prowadzić życie społeczne. Projekt mający na celu wsparcie osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Usługi świadczone w gospodarstwie wiejskim, które posiada potencjał do prowadzenia działań terapeutycznych opartych na uprawach rolniczych i hodowli zwierząt gospodarskich. Gospodarstwa opiekuńcze mają zapewnić seniorom fachową opiekę oraz kontakt z innymi ludźmi i różnego rodzaju aktywności. Realizacja projektu „Zielone gospodarstwa opiekuńcze” realizowały 2 gminy.

Alokacja środków: 280 000,00 zł

Źródło finansowania: zamówienie publiczne.

Rezultaty: Opieką zostało objętych 18 podopiecznych z 2 gmin.

Gmina Zbąszynek

Rodzaj działania: Mieszkania wspomagane

Szczegółowy opis: Rozwój usług mieszkalnictwa wspomagane w Gminie Zbąszynek skierowany jest do osób starszych, w szczególności samotnych i niepełnosprawnych, które są mało samodzielne w czynnościach dnia codziennego / pranie, sprzątanie, gotowanie, robienie zakupów, załatwianie spraw urzędowych itp./ ale stan zdrowia umożliwia im samodzielne poruszanie się i wykonywanie czynności samoobsługowych. Mieszkania wspomagane oferują oprócz lokalu mieszkalnego pełen zakres usług wspierających i aktywizujących pobyt osoby w mieszkaniu, tj. pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze i asystenckie oraz rehabilitację. Rodzaj oraz zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspomagany jest dostosowany do indywidualnych potrzeb mieszkańców.

Alokacja środków: 689 451,39 zł

Źródło finansowania: własne zasoby lokalowe

Rezultaty: Gmina Zbąszynek utworzyła 10 mieszkań wspomaganych dla osób starszych w wieku 75+.

Gmina Trzciel

Rodzaj działania: Odwrócona asystentura " Dzieci dla seniora" projekty z dziećmi objętymi wsparciem asystenta rodziny.

Szczegółowy opis: Podjęcie współpracy asystentów rodziny z seniorami zakwalifikowanymi do projektu usług społecznych "Zielone Gospodarstwo Opiekuńcze" w celu podjęcia wspólnych przedsięwzięć z dziećmi objętymi pomocą asystenta rodziny z jednoczesnym propagowaniem propagowaniem rozwoju dzieci, kulturowości i różnic międzypokoleniowych. Projekt z współpracą z Nadleśnictwem w Trzcielu.

Alokacja środków: bezkosztowo (w ramach zielonego gospodarstwa)

Źródło finansowania: bezkosztowo

Rezultaty: Integracja seniorów z dziećmi w ramach projektów: Wysiewanie wiosennych kwiatów, Karma dla ptaków, Na tropie wielkanocnego zająca oraz Bee fun, Dzień dziecka na wesoło.

Gmina Wschowa

Rodzaj działania: Listy do Świętego Mikołaja

Szczegółowy opis: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wschowie, we współpracy z Biblioteką Publiczną Miasta i Gminy Wschowa, współorganizował świąteczną akcję, której celem było spełnienie marzeń Seniorów w potrzebie. Seniorzy pisali listy do Świętego Mikołaja, prosząc o najbardziej potrzebne im rzeczy często były to skromne, codzienne przedmioty. Mieszkańcy Wschowy i okolic z ogromnym zaangażowaniem odpowiedzieli na tę inicjatywę. Chętnie wybierali listy Seniorów, przygotowując dla nich prezenty. Co więcej, w wielu przypadkach darczyńcy przekazywali znacznie więcej, niż proszono dołączając do paczek dodatkowe upominki, słodycze. W akcję włączyły się także lokalne firmy, które wspomogły akcję nie tylko finansowo czy rzeczowo, ale także usługowo (np. doręczając paczki do miejsca zamieszkania Seniora, czy zapewniając obsługę techniczną).

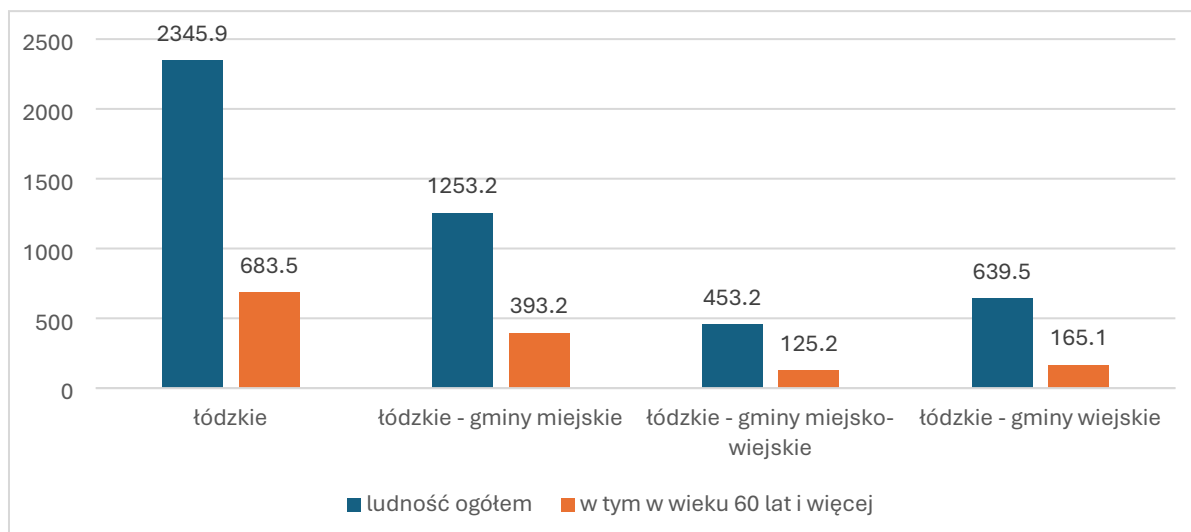
Alokacja środków: bezkosztowo

Źródło finansowania: wskazane w listach potrzeby zostały zaspokojone w sposób rzeczowy przez darczyńców

Rezultaty: W akcji udział wzięło 22 seniorów.

5. Województwo łódzkie

Wykres 8 Ludność woj. łódzkiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie łódzkim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3163,98 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,2% i 31,1%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1899,07 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 24,8% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 16,8%, a na zdrowie – 5,9%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 53,3% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 38,3%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 8,4%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,32. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 84,3 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Łódzkiego na lata 2023–2025
- Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 r.

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program Karta Seniora Województwa Łódzkiego.

- **Cel:** zbiór ulg i uprawnień oferowanych mieszkańcom województwa, którzy ukończyli 60 rok życia. Karta upoważnia do korzystania z ulg i uprawnień oferowanych przez partnerów programu. Partnerami programu mogą być jednostki samorządu województwa, instytucje oraz prywatne przedsiębiorstwa.
- **Alokacja środków:** Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Łódzkiego
- **Rezultaty:** W 2024 r. wydano 3 975 Kart. Według stanu na 31.12.2024 r. w programie „Karta Seniora Województwa Łódzkiego” uczestniczyło 90 partnerów, w tym 8 podmiotów jednostek podległych Samorządowi Województwa Łódzkiego oraz 82 podmioty prywatne/instytucje, z którymi Samorząd Województwa Łódzkiego podpisał porozumienia. W 2024 r. do programu przystąpiło 10 podmiotów oferujących zniżki w obszarze wypoczynku, zdrowia i usług.

Działania wspierające i aktywizujące osoby starsze.

- **Cel:** poprawa jakości życia seniorów z terenu województwa poprzez inicjowanie działań służących aktywizacji i integracji środowiska osób starszych oraz wzrost kompetencji liderów działających w organizacjach pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób starszych na terenie naszego województwa.
- **Alokacja środków:** 39 900 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Łódzkiego
- **Rezultaty:** W 2024 r. przeprowadzono następujące szkolenia i inicjatywy dla przedstawicieli podmiotów i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych w woj. łódzkim:
 - „Warsztaty florystyczne – jako forma aktywizacji społecznej osób starszych” (20 uczestników);
 - dwa szkolenia pn. „Jesień życia czy wiosna możliwości – jak dbać o jakość życia i budować odporność psychiczną” (w sumie 32 uczestników);
 - szkolenie: „KPA w ngo” obejmującego zagadnienia kodeksu postępowania administracyjnego w kontekście funkcjonowania organizacji pozarządowych (20 uczestników),
 - event pn. „Rola organizacji pozarządowych i innych podmiotów realizujących działania na rzecz osób starszych w środowisku lokalnym (82 uczestników).

„Wojewódzki Telefon Wsparcia dla Seniorów”.

- **Cel:** poradnictwo dla osób starszych od następujących specjalistów: prawnika, psychologa, pracownika pomocy społecznej. Telefon jest odpowiedzią na problemy osób starszych z dotarciem do specjalistycznego poradnictwa, bez wychodzenia z domu.
- **Alokacja środków:** 97 968,60 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Łódzkiego
- **Rezultaty:** W 2024 r. w ramach zadania porad osobom starszym udzielali m. in. psycholog, prawnik oraz pracownik pomocy społecznej. W 2024 r. liczba przepracowanych godzin wyniosła 666.

Współpraca z mediami

- **Cel:** kontynuacja współpracy z mediami: TVP 3, Telewizją TOYA w zakresie promocji wizerunku osób starszych, ich potencjału i aktywności społecznej.
- **Alokacja środków:** 14 100 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Łódzkiego
- **Rezultaty:** W 2024 r. zrealizowano: 1) reportaż telewizyjny pn. „Co nam w duszy gra...” promujący aktywność osób starszych i będący relacją z II Przeglądu Twórczości Artystycznej Seniorów „Co nam w duszy gra....”, 2) emisję telewizyjnych spotów reklamowych promujących Kartę Seniora Województwa Łódzkiego i Wojewódzki Telefon Wsparcia dla Seniorów

Centra zdrowego i aktywnego seniora w Łodzi

- **Cel:** edukacja zdrowotna, promowanie zdrowego i aktywnego starzenia się. Obecnie w Łodzi funkcjonuje 7 Centrów Zdrowego i Aktywnego Seniora. CZAS działają 5 dni w tygodniu w oparciu o ustalony harmonogram cyklicznych zajęć edukacyjnych, zdrowotnych oraz rekreacyjnych. W wybranych terminach odbywają się w nich wykłady, prelekcje, spotkania z „ciekawymi ludźmi” oraz kursy komputerowe. Z sal Centrów mogą nieodpłatnie korzystać seniorzy, którzy chcą podzielić się z innymi swoimi pasjami lub umiejętnościami (w formie wykładów bądź warsztatów), a także grupy seniorskie i międzypokoleniowe, które nie mają własnej siedziby (grupy zainteresowań, brydżyści, szachiści, kluby dyskusyjne etc.). W ramach rozwoju projektu planowane jest utworzenie kolejnych Centrów Zdrowego i Aktywnego Seniora w każdej z dzielnic.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** brak danych
- **Rezultaty:** Z oferty Centrów Zdrowego i Aktywnego Seniora w roku 2024 r. łódzcy seniorzy skorzystali 50 103 razy.

Wsparcie oddolnych inicjatyw seniorskich. Mikrogranty dla Seniorów – Miasto Łódź

- **Cel:** bezzwrotne wsparcie finansowe do 5 000 zł na realizację działań dedykowanych osobom 60+. Projekt ma na celu udzielenie wsparcia finansowego organizacjom pozarządowym oraz grupom nieformalnym i samopomocowym działającym na terenie miasta w zakresie edukacji osób starszych, aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i międzypokoleniową, aktywności sportowo-rekreacyjnej osób starszych, organizacji wydarzeń kulturalnych o charakterze integracyjnym, służących rozwojowi wolontariatu i samopomocy sąsiedzkiej oraz podnoszeniu poziomu świadomości społecznej i rozwijaniu wrażliwości na potrzeby osób starszych.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta Łodzi
- **Rezultaty:** W 2024 r. wsparcie finansowe w ramach projektu otrzymały 23 podmioty.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Miasto Bełchatów

Rodzaj działania: Funkcjonowanie placówek wspierających aktywizację intelektualną, fizyczną oraz społeczną bełchatowskich seniorów

Szczegółowy opis: „Cafe Senior Raj – Centrum Aktywności Seniora” działa od 2018 r., powstało w ramach Budżetu Obywatelskiego Bełchatowa i jest miejscem szczególnie przyjaznym osobom starszym. Podejmowane działania umożliwiają seniorom nawiązywanie nowych znajomości oraz zapewniają dostęp do informacji o wszelkich ofertach miasta adresowanych do bełchatowskich seniorów. Ponadto w miejscu tym realizowane są programy integrujące i aktywizujące lokalne środowisko seniorów w zakresie społecznym, kulturalnym i edukacyjnym. Cafe Senior Raj stawia też na aktywność i rozwój zainteresowań najstarszych mieszkańców miasta m. in. poprzez zajęcia komputerowe, warsztaty plastyczne, muzyczne, florystyczne, teatralno-literackie, sportowe, dietetyczne, kulinarne. Ważną częścią tej inicjatywy jest także Punkt Informacji Prozdrowotnej, gdzie można uzyskać wyczerpującą wiedzę w zakresie szeroko rozumianej profilaktyki zdrowotnej. Cafe Senior Raj prowadzi Regionalne Towarzystwo Społeczno-Kulturalne ERSKA.

Rezultaty: W ciągu roku w zajęciach uczestniczyło około 200 osób w wieku senioralnym.

Miasto Bełchatów

Rodzaj działania: Akademia Seniora w Bełchatowie

Szczegółowy opis: Akademia Seniora to kolejne miejsce działalności bełchatowskich seniorów. Podejmowane działania w ramach inicjatywy mają charakter edukacyjno-profilaktyczno-integracyjny, a ich celem jest wzmocnienie aktywności osób starszych Bełchatowa w życiu społecznym, a tym samym poprawa komfortu życia oraz zwiększanie świadomości, wiedzy i umiejętności seniorów w zakresie zachowań wpływających na ich bezpieczeństwo. Spotkania w Akademii tworzą okazję do budowania więzi międzyludzkich oraz grup samopomocowych.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: W 2024 r. beneficjentami Akademii było 214 seniorów.

Miasto Łódź

Rodzaj działania: Miejski Informator dla Seniorów

Szczegółowy opis: Miejski Informator dla Seniorów to publikacja, w której mieszkańcy miasta w wieku 60+ mogą znaleźć m.in. kompleksowe informacje na temat różnych form aktywności, wsparcia i opieki oferowanych przez Miasto Łódź oraz podległe mu jednostki. Publikacja stanowi praktyczny "przewodnik" po Łodzi, wskazując miejsca, w których seniorzy mogą nie tylko załatwić ważne sprawy, czy uzyskać pomoc, ale też skorzystać z ciekawych zajęć i rozwijać swoje pasje.

Alokacja środków: budżet miasta

Źródło finansowania: budżet miasta

Rezultaty: W 2024 r. rozdysponowano 2 000 sztuk Informatora wśród mieszkańców Łodzi.

Gmina Pabianice

Rodzaj działania: Gminny Dzień Seniora

Szczegółowy opis: Gminny Dzień Seniora to inicjatywa dedykowana seniorom z terenu Gminy Pabianice, organizowana przez Gminny Dom Kultury w Bychlewie. Odbywa się raz w roku, w październiku, z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Seniora. W roku 2024 miał on miejsce w dniu 13.10.2025 w sali GDK. W programie wydarzenia znalazły się: występ artystyczny solistów Teatru Muzycznego w Łodzi, poczęstunek oraz zabawa taneczna z DJ. Udział w Dniu Seniora był bezpłatny. Celem wydarzenia była integracja środowiska seniorów z terenu Gminy Pabianice.

Alokacja środków: 10 000 zł

Źródło finansowania: dotacja podmiotowa – budżet Gminnego Domu Kultury w Bychlewie

Rezultaty: w Gminnym Dniu Seniora Udział wzięło 120 seniorów, wydarzenie stanowiło okazję do integracji, rozrywki, obcowania ze sztuką wokalną oraz spędzenia czasu wolnego w atrakcyjny sposób.

Miasto Zgierz

Rodzaj działania: Działalność Zgierskiego Centrum Seniora

Szczegółowy opis: Zgierskie Centrum Seniora powstało z myślą o stworzeniu wspólnej przestrzeni dla seniorów z terenu miasta Zgierza. W ramach Centrum zaplanowana jest oferta społeczno – kulturalna, edukacyjna, profilaktyczna. Oferta uwzględnia zajęcia i warsztaty dla seniorów m.in. ceramiczne, gimnastyczne, taneczno-ruchowe, językowe, informatyczne, wokarno-muzyczne, z rękodzieła artystycznego; spotkania informacyjno-profilaktyczne w sferze bezpieczeństwa ogólnego seniorów, w tym cyberbezpieczeństwa oraz szeroko rozumianej profilaktyki zdrowotnej i propagującej proekologiczne postawy; organizacja wycieczek krajoznawczych w ramach

propagowania działań rekreacyjno-turystycznych; organizacja koncertów i wydarzeń kulturalnych, w tym zgierskiego Sylwestra dla seniorów.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: budżet gminy Miasto Zgierz

Rezultaty: Łącznie z działań realizowanych przez Zgierskie Centrum Seniora skorzystało blisko 200 osób.

Miasto Bełchatów

Rodzaj działania: Organizowanie wydarzeń cyklicznych

Szczegółowy opis: Bełchatowska Olimpiada Seniorów. Impreza ma charakter rekreacyjno-integracyjny z elementami rywalizacji sportowej. Celem zawodów jest wypracowanie w pokoleniu osób powyżej 60. roku życia nawyków dbania o własne zdrowie, dobrą kondycję fizyczną i psychiczną, zrozumienia potrzeby ruchu oraz promowania aktywnego stylu życia. Organizatorem Olimpiady, która odbyła się w Hali Energia byli Miasto Bełchatów oraz Miejskie Centrum Sportu.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: III Bełchatowska Olimpiada Sportowa Seniorów pn. „Seniorzy na sportowo, radośnie i profilaktycznie”, w której najstarsi mieszkańcy miasta wzięli czynny udział. Do zmagania sportowych przystąpiło blisko 60 osób z bełchatowskich klubów seniora. Uczestnicy musieli wykazać się szybkością, celnością, zdolnościami manualnymi, a także wiedzą.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Miasto Bełchatów

Rodzaj działania: Usługa „Książka z dostawą do domu” realizowana przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Bełchatowie

Szczegółowy opis: Usługa przeznaczona dla osób starszych, przewlekłe chorych oraz niepełnosprawnych ruchowo mających problem z dotarciem do biblioteki i mieszkających na terenie powiatu bełchatowskiego.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne jednostki

Rezultaty: W 2024 r. Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna obsłużyła 21 osób – 91 wizyt – 274 książki, 84 zbiory specjalne, 10 czasopism wypożyczonych.

Miasto Bełchatów

Rodzaj działania: Zapewnienie usług zwiększających mobilność oraz samodzielność seniorów, m.in. w zakresie: usług transportowych door-to-door, organizacji i dowożenia posiłków.

Szczegółowy opis: Wsparcie polega na transporcie uczestnika z i do miejsca zamieszkania w celu załatwienia m.in. wizyty lekarskiej, leczenia lub rehabilitacji, w celu załatwienia spraw urzędowych, zakupu leków, aktywizacji zawodowej lub potrzeb duchowych, do biblioteki, kina, filharmonii, teatru. Usługa ta jest dostępna na terenie powiatu bełchatowskiego a w szczególnych sytuacjach możliwe są wyjazdy poza granice powiatu.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki pozyskane przez Stowarzyszenie Przyszań w Bełchatowie.

Rezultaty: W 2024 r. wsparciem objęto 45 seniorów.

Miasto Łódź

Rodzaj działania: Wsparcie seniorów w miejscu zamieszkania poprzez wdrażanie teleopieki

Szczegółowy opis: Projekt „Teleopieka dla łódzkich Seniorów” realizowany jest w ramach programu Korpus Wsparcia Seniorów. Projekt adresowany jest do osób starszych, po przebytych udarach, zawałach, narażonych na utratę przytomności, mających problem z pamięcią wynikający z przebytych chorób lub zabiegów, do osób niepełnosprawnych, jak i również pozostających samotnie w swoich domach.

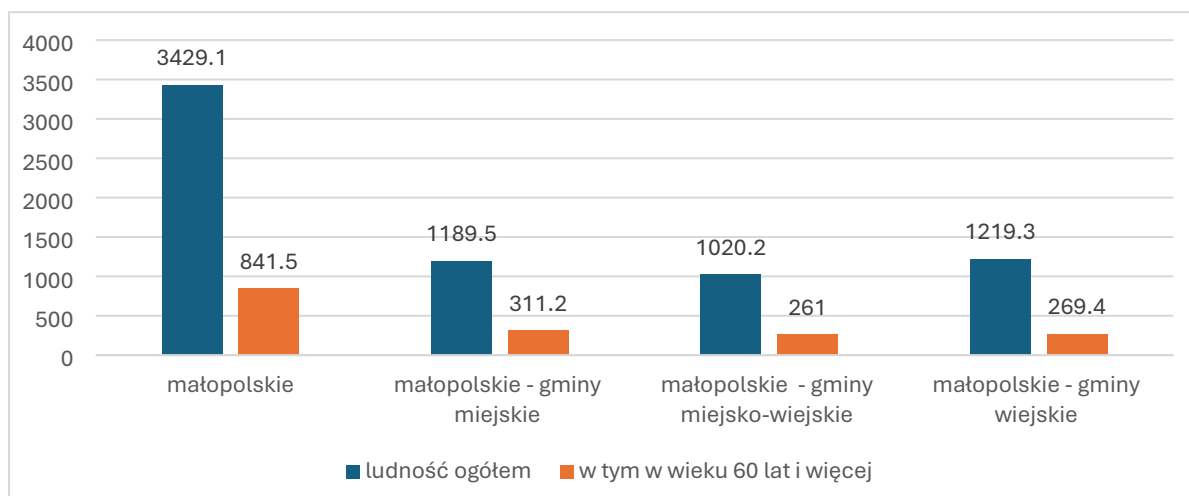
Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: dotacja celowa budżetu państwa oraz budżet miasta.

Rezultaty: w 2024 r. usługą objęto 550 seniorów.

6. Województwo małopolskie

Wykres 9 Ludność woj. małopolskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie małopolskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3254,27 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 60,7% i 23,7%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1659,01 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczają przeciętnie 26,1% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 19,1%, a na zdrowie – 4,7%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 66,9% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 30,6%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 2,6%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,60. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 101,9 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”
- Program strategiczny Srebrna Małopolska 2030

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

[Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy wśród mieszkańców województwa małopolskiego.](#)

- **Cel:** uzyskanie lub utrzymanie wysokiego poziomu wiedzy z zakresu profilaktyki osteoporozy oraz zapobiegania złamaniom osteoporotycznym. W ramach programu każdemu wykonywana jest ocena ryzyka wystąpienia poważnych złamań osteoporotycznych. Osobom, u których wyniki wskażą na ryzyko złamań dokonywany jest pomiar gęstości mineralnej kości z wykorzystaniem badania densytometrycznego DXA wraz z konsultacją lekarską. W ramach programu przeprowadzane są również działania

informacyjno-promocyjne adresowane do szerokiego grona odbiorców, upowszechniające wiedzę o tym, co możemy zrobić, żeby lepiej zadbać o zdrowie swoich kości. Uczestnicy, u których wykonano badanie densytometryczne uzyskali również konsultację lekarską z omówieniem otrzymanych wyników.

- **Alokacja środków:** 201 000 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Małopolskiego
- **Rezultaty:** Zrealizowane działania umożliwiły wykrycie osteoporozy wśród uczestników programu oraz pozwoliły na identyfikację osób szczególnie narażonych na wystąpienie tej choroby. Działaniami Programu w 2024 r. zostało objętych 915 osób.

Program Prozdrowotne oddziaływania edukacyjne na rzecz zmniejszenia umieralności na nowotwory w Małopolsce

- **Cel:** zwiększenie odsetka wcześniej wykrytych nowotworów poprzez wzrost czułości onkologicznej w wyniku prowadzonych działań edukacyjnych, a w konsekwencji spadek zachorowań na nowotwory złośliwe związane z modyfikowalnymi czynnikami ryzyka poprzez zmianę stylu życia.
- **Alokacja środków:** 201 000 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Małopolskiego
- **Rezultaty:** zrealizowano 11 spotkań edukacyjnych dla ok. 1 022 Małopolan, w tym 6 spotkań stacjonarnie, 5 w trybie online. Ponadto, 5 dni w tygodniu funkcjonował onkologiczny telefon zaufania, prowadzony przez lekarza specjalistę z zakresu onkologii, z którego skorzystało około 134 osoby. Prowadzona była także kampania informacyjna w mediach lokalnych: emisja spotów i audycji radiowych, emisja spotów i audycji video w 38 lokalnych portalach informacyjnych oraz emisja 2 audycji wideo i 2 spotów video w TVP Kraków. Publikowane były posty na portalu Facebook.

Program Zdrowie w centrum uwagi – cykl konferencji edukacyjnych na temat zdrowia dla seniorów wpisujących się w ideę uczenia się przez całe życie

- **Cel:** organizacja 3 konferencji edukacyjnych dla seniorów na temat znaczenia aktywności fizycznej i diety dla utrzymania dobrej kondycji psychofizycznej jako podstawy wszelkich aktywności osób starszych, warunkującej możliwość uczenia się. Druk i dystrybucja 50 000 Zeszytów Pacjenta do blisko 100 podmiotów Podstawowej Opieki Zdrowotnej z terenu całego województwa małopolskiego.
- **Alokacja środków:** 203 500,00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Małopolskiego
- **Rezultaty:** W 2024 r. blisko 450 seniorów zwiększyło swoją wiedzę z zakresu szeroko pojmowanego zdrowia tj.: bezpiecznego stosowania leków i suplementów diety, czynników wpływających na zaburzenia poznawcze i psychiczne wieku podeszłego, wpływu żywienia i stylu życia na zdrowie seniora oraz formy rehabilitacji czy ćwiczenia poprawiające funkcjonowanie aparatu ruchu. Ponadto, 50 000 Małopolan zostało wyposażonych w Zeszyty Pacjenta, który pomaga im kształtowaniu umiejętności dotyczących zarządzania własnym zdrowiem i dobrym samopoczuciem.

Projekt – „Aktywny Senior” – Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego w zakresie wspierania funkcjonowania społecznego oraz przeciwdziałania wykluczeniu osób starszych – zadanie zaplanowane na lata 2023–2024.

- **Cel:** realizacja zajęć edukacyjnych, w tym edukacji w zakresie aktywności obywatelskiej, warsztatów rękodzielniczych, przedsięwzięć turystycznych, krajoznawczych, wydarzeń kulturalnych, wolontariatu seniorów, promocji zdrowego stylu życia – warsztatów,

wykładów, rekreacji i rehabilitacji ruchowej, nauki obsługi komputera i korzystania z Internetu, integracji międzypokoleniowej.

- **Alokacja środków:** 748 000 zł.
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Małopolskiego
- **Rezultaty:** W 2024 roku dofinansowano 43 oferty skierowane do seniorów.

Program Projekt pn. Wielopokoleniowa Edukacja Małopolan.

- **Cel:** rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (kartki okolicznościowe, kalendarze) adresowane do seniorów, poprzez dotarcie do ich naturalnych środowisk. Forma publikacji treści edukacyjnych jest zróżnicowana i opracowana tak, by dzięki wykorzystaniu funkcjonalności użytkowej poszczególnych elementów kampanii, zoptymalizować skuteczność przekazu edukacyjnego. Projekt podnosił poziom poczucia bezpieczeństwa oraz uczył gdzie uczyć pomocy. Projekt był realizowany we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie – Wydział Prewencji oraz z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką im. Hugona Kołłątaja w Krakowie.
- **Alokacja środków:** 50 000 zł
- **Źródło finansowania:** Budżet Województwa Małopolskiego
- **Rezultaty:** 250 000 kartek zostało przekazanych do przedszkoli z województwa małopolskiego, gdzie następnie dzieci udekorowały je i przekazały swoim babciom i dziadkom. Ponadto zostały przygotowane kalendarze o charakterze edukacyjnym, które w kompetentny i profesjonalny sposób informowały o metodologii przestępczej wobec seniorów oraz skutecznych formach ochrony w liczbie kilkaset sztuk.

Projekt Małopolski Tele-Anioł 2.0

- **Cel:** zorganizowanie kompleksowego systemu opieki umożliwiającego osobom niesamodzielnym jak najdłuższe, bezpieczne pozostanie w ich środowisku oraz miejscu zamieszkania. Projekt uwzględnia wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz zapewnienie wsparcia w zakresie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania poprzez realizację działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania oraz usług wykorzystujących nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne (teleopiekę i telemedycynę), a także działań w zakresie opieki wytchnieniowej.
- **Alokacja środków:** 11 714 087,88 zł
- **Źródło finansowania:** środki europejskie – 85%, środki budżetu państwa – 10%, wkład własny Województwa Małopolskiego – 2,5%, wkład własny Parterów – 2,5%
- **Rezultaty:** Od początku realizacji projektu z usług teleopiekuńczych skorzystało 1 988 osób niesamodzielnym z terenu całego województwa. Dodatkowe wsparcie w postaci usług opiekuńczych/sąsiedzkich świadczonych w miejscu zamieszkania otrzymało 248 osób, dla których zrealizowano łącznie 2 311 godzin wsparcia opiekuńczego/sąsiedzkiego. Przeszkolono 250 osób z zakresu realizacji usług opiekuńczych/sąsiedzkich. Zdecydowaną większość z tej grupy stanowili seniorzy. „Małopolski Tele-Anioł 2.0” jest największym projektem teleopiekuńczym w Polsce.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina Zakopane

Rodzaj działania: Wolontariat

Szczegółowy opis: Wolontariusze pomagali osobom potrzebującym – starszym i niepełnosprawnym w codziennych zakupach, drobnych pracach domowych, organizacji wolnego czasu (np. spacer, rozmowa).

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: Wolontariat świadczyło 40 uczniów dla 60 seniorów.

Gmina Wojnicz

Rodzaj działania: Program osłonowy "Pomoc lekowa dla mieszkańców gminy Wojnicz"

Szczegółowy opis: Celem programu było wsparcie finansowe dla osób długotrwale lub przewlekle chorych, które ponoszą znaczne koszty związane z koniecznością zakupu leków, co w poważnym stopniu ogranicza zaspokajanie innych pilnych, podstawowych potrzeb.

Alokacja środków: 16 027,83 zł

Źródło finansowania: budżet Gminy Wojnicz

Rezultaty: 33 osobom wypłacono zasiłki celowe i celowe specjalne; udzielono 54 świadczenia.

Miasto Tarnów

Rodzaj działania: Półkolonia dla Seniora

Szczegółowy opis: Program półkolonii obejmował kilkudniowe turnusy, w trakcie których uczestnicy brali udział w różnorodnych zajęciach – m.in. rekreacyjnych, edukacyjnych, ruchowych, artystycznych oraz integracyjnych. Codzienne aktywności odbywały się w przyjaznym, lokalnym środowisku, często w plenerze lub miejskich instytucjach kultury i sportu.

Alokacja środków: Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, przy współudziale lokalnych partnerów i instytucji kultury

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: w półkoloniach wzięło udział łącznie 85 osób, a średnia dzienna frekwencja wyniosła 55 uczestników.

Gmina Skawina

Rodzaj działania: Treningi Pamięci dla Seniorów

Szczegółowy opis: To zajęcia prowadzone przez psychologa, które mają na celu poprawę i utrzymanie sprawności umysłowej osób starszych. Podczas spotkań uczestnicy wykonują ćwiczenia wspierające pamięć, koncentrację i logiczne myślenie, dostosowane do ich możliwości i potrzeb. Zajęcia odbywają się w przyjaznej atmosferze, sprzyjającej aktywizacji społecznej i budowaniu poczucia własnej wartości.

Alokacja środków: 1 173,36 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: w treningach wzięło udział 41 seniorów.

Gmina Myślenice

Rodzaj działania: Usługi Społeczne w ramach Pakietu Senior

Szczegółowy opis: Pakiet "Senior" to wsparcie dla mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej służy zaspokojeniu potrzeb i poprawie jakości życia Seniorów znajdujących się w różnorodnych sytuacjach życiowych. Projekt ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wspieranie

rozwoju jednostek oraz umożliwienie osiągnięcia stabilności i samodzielności Seniorom. Seniorzy z gminy Myślenice mogli skorzystać ze wsparcia specjalistycznego (tj. z: poradnictwa psychologicznego, terapii rodzinnej, poradnictwa prawnego, wsparcia logopedycznego i neurologopedycznego, rehabilitacji ogólnoustrojowej), wsparcia indywidualnego np. w postaci pracy socjalnej

Alokacja środków: budżet Gminy

Źródło finansowania: budżet Gminy

Rezultaty: z rehabilitacji ogólnoustrojowej skorzystało – 459 Seniorów, co stanowi 67% ogółu korzystających z usługi; z wsparcia neurologopedycznego skorzystało – 3 Seniorów; z poradnictwa prawnego skorzystało – 31 Seniorów.

Gmina Brzeszcze

Rodzaj działania: Projekt socjalny na rzecz aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Szczegółowy opis: Celem projektu była organizacja i realizacja przedsięwzięć aktywizujących o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, edukacyjnym i integracyjnym, adresowanych do osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami i jednocześnie żyjących samotnie, osób z niepełnosprawnościami i jednocześnie żyjących samotnie, osób bezdomnych, w tym starszych i z niepełnosprawnościami. Bezpośrednim realizatorem projektu socjalnego był Ośrodek Pomocy Społecznej, który zakładał podjęcie współpracy z lokalnymi placówkami, instytucjami oraz z podmiotami ekonomii społecznej np. kołami gospodyń wiejskich.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne gminy: (budżet OPS w Brzeszczach, 2. budżet Ośrodka Kultury w Brzeszczach)

Rezultaty: W2024 r. działaniami objęto 56 osób (112%), z czego: 53,57% to osoby w wieku 60 lat i więcej, 32,14% to osoby w wieku 60 lat i więcej i z niepełnosprawnością, 8,92% to osoby w wieku 60 lat i więcej i z niepełnosprawnością, w kryzysie bezdomności.

Powiat Gorlicki

Rodzaj działania: Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Gorlickim na lata 2021–2027

Szczegółowy opis: zapewnienie osobom z niepełnosprawnością różnorodnych form wsparcia umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym i dostępie do edukacji

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne Powiatu, środki PFRON

Rezultaty: w ramach programu wsparcie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego otrzymało 31 osób w wieku 60 +.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Województwo małopolskie

Rodzaj działania: Projekt „Pracownicy – najlepsza inwestycja dla firmy”

Szczegółowy opis: Celem projektu jest pokazanie pracodawcom potencjału wynikającego z różnorodności pracowników, m.in. wiekowej oraz promowanie wydłużenia aktywności zawodowej. Pracodawcy w projekcie otrzymują pomoc ekspertów w określeniu, jakie działania mogą poprawić efektywność ich firm, uczą się jak budować transgeneracyjne zespoły oraz jak efektywnie wykorzystać potencjał pracowników, uwzględniając ich potrzeby i oczekiwania. Dużą wartością projektu jest podnoszenie świadomości na temat zarządzania wiedzą pracowników w organizacji. Kluczowym wyzwaniem zwiększania udziału osób starszych w populacji pracowniczej i wydłużania ich aktywności na rynku pracy stało się także promowanie zdrowego stylu życia oraz umożliwianie

pracownikom, bez względu na wiek, jak najdłuższego pozostawania w dobrym zdrowiu oraz satysfakcjonującej kondycji psychofizycznej.

Alokacja środków: 34 000 000 zł

Źródło finansowania: EFS – 85%, budżet Województwa Małopolskiego – 5%, wkład własny prywatny – 10%

Rezultaty: W projekcie wsparciem objęto łącznie 200 małych i średnich pracodawców, którzy otrzymali wsparcie w opracowaniu oraz wdrożeniu kompleksowych rozwiązań z zakresu efektywnego zarządzania pracownikami – ze szczególnym uwzględnieniem zarządzania wiekiem i różnorodnością. Przeprowadzono 108 szkoleń z zarządzania różnorodnością (w szczególności: wiekiem), 80 z zakresu wydłużania aktywności zawodowej i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, 80 z zakresu niedyskryminacji i współpracy w zespołach międzypokoleniowych. Dla 120 firm powstały strategie zarządzania wiekiem, a 128 pracodawcom przekazano granty na realizację działań zaplanowanych w uzgodnionych Indywidualnych Planach Wsparcia.

Województwo małopolskie

Rodzaj działania: Festiwal Kultury Wrażliwej

Szczegółowy opis: Kilkadziesiąt instytucji z całego województwa, wśród nich muzea, teatry i ośrodki muzyczne, zaprezentowały ofertę kulturalną przeznaczoną dla każdego. Wydarzenia zostały zaplanowane z myślą o pełnej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz tych, którzy mogą napotykać trudności w uczestnictwie w tradycyjnych formach kultury. Projekt realizowany przez Małopolski Instytut Kultury wraz z 24 instytucjami kultury z całego województwa.

Alokacja środków: 125 000 zł

Źródło finansowania: budżet Województwa Małopolskiego

Rezultaty: Kilkadziesiąt wydarzeń – spektakle, koncerty, warsztaty, wystawy, pokazy filmowe itp. Wydarzenia odbywały się w takich miejscowościach, jak: Alwernia, Gorlice, Kraków, Krynica-Zdrój, Łusławice, Nowa Sącz, Oświęcim, Tarnów, Wadowice, Wierzchosławice, Wygiełzów, Zakopane i Zubrzyca Górna.

Gmina Zabierzów

Rodzaj działania: Konkurs Mocni Seniorzy 2024 Samorządowego Centrum Kultury i Promocji Gminy Zabierzów

Szczegółowy opis: Celem konkursu była aktywizacja seniorów i integracja międzypokoleniowa w lokalnej społeczności.

Alokacja środków: 70 000 zł

Źródło finansowania: środki Gminy Zabierzów

Rezultaty: 17 projektów na rzecz społeczności lokalnej

Gmina miejska Kraków

Rodzaj działania: Projekt Wzmocnienie systemu przeciwdziałania przemocy domowej wobec osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami w Krakowie

Szczegółowy opis: Projekt miał na celu rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także wzrost kompetencji specjalistów podejmujących interwencję w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. W 2024 r. upowszechniano model przeciwdziałania przemocy wobec osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy. W ramach projektu upowszechniano również materiały kampanii społecznej "Przemoc jest bliżej niż myślisz. Nie bądź obojętny. Reaguj". Szkolenia oraz konferencja dedykowane były

specjalistom realizującym zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz świadczącym usługi wsparcia i pomocy dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.

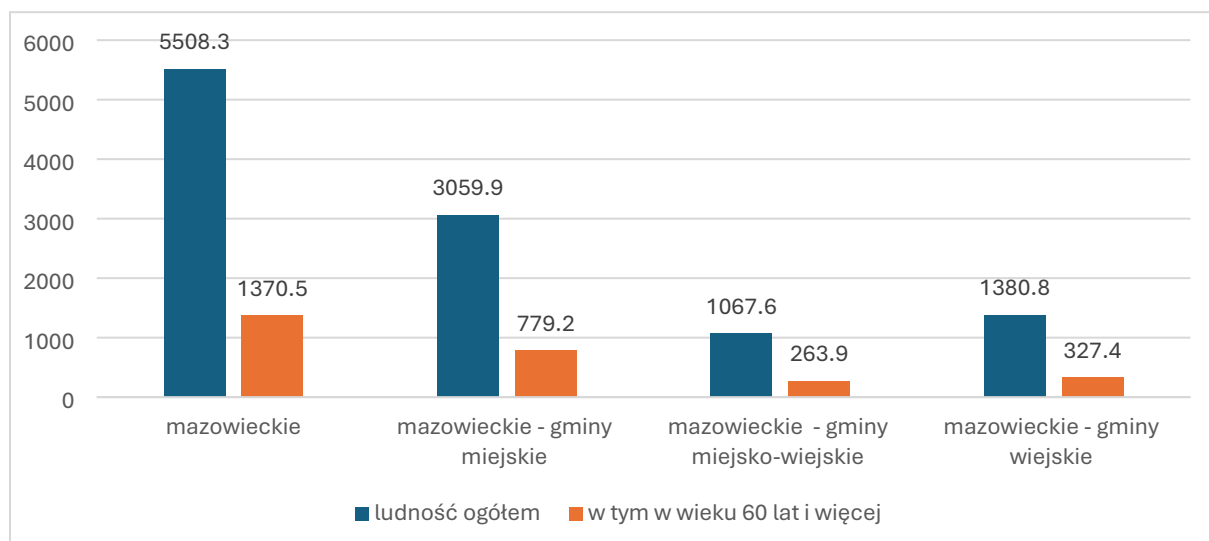
Alokacja środków: 133 710 zł

Źródło finansowania: Program Sprawiedliwość, Norweski Mechanizm Finansowy 2014–2021
środki Gminy Miejskiej Kraków

Rezultaty: promowano 4 filmy informacyjno-edukacyjne, 5 filmów animowanych. W 2024 r. w ramach projektu przeprowadzono 3 interdyscyplinarne szkolenia oraz 2 dniową konferencję pn. Rola specjalisty w skutecznej pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej.

7. Województwo mazowieckie

Wykres 10 Ludność woj. mazowieckiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie mazowieckim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3632,26 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 58,4% i 23,1%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 2155,08 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 22,6% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 17,9%, a na zdrowie – 5,7%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 61,9% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 33,8%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,3%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,38. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 83,4m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030
- Program Polityki Senioralnej Województwa Mazowieckiego na lata 2022–2026

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Działania na rzecz seniorów w zakresie zwiększania samodzielności i przeciwdziałania zagrożeniu marginalizacją społeczną

- **Cel:** wspieranie i umożliwianie aktywnego starzenia się oraz prowadzenia samodzielnego i satysfakcjonującego życia np. poprzez zapewnienie atrakcyjnego spędzania czasu, dostępu do nowych mediów cyfrowych, edukację, budowanie i rozwijanie dialogu pokoleniowego
- i międzypokoleniowego, organizację warsztatów i wydarzeń skierowanych do seniorów itp.
- **Alokacja środków:** 2 699 450 zł

- **Źródło finansowania:** dotacja
- **Rezultaty:** w 66 zadaniach publicznych udział wzięło łącznie 9166 osób. Przykładowe rezultaty twarde osiągnięte przez oferentów w ramach niniejszych 66 zadań obejmują m.in.: organizację wyjść (np. do teatru, kina, na basen), wyjazdów i wycieczek (np. do Zakopanego, Sulejówka, Płocka, Modlina), warsztatów (np. kulinarne, rękodzielnicze, florystyczne, fotograficzne, ekologiczne, muzyczne, komputerowe), pikników, spacerów nordic-walking, wykładów.

„Leki i alkohol – niebezpieczne związki”

- **Cel:** kontynuacja działań w ramach kampanii społecznej pn. „Leki i alkohol – niebezpieczne związki”, której głównym celem było zwrócenie uwagi na negatywne skutki nadużywania alkoholu przez osoby starsze, w tym negatywne skutki łączenia alkoholu z przyjmowanymi lekami. Kampania skierowana była do mieszkańców województwa mazowieckiego w wieku powyżej 60 roku życia.
- **Alokacja środków:** 135 972,81 zł
- **Źródło finansowania:** środki pochodzące z tytułu opłat za wydawanie zezwoleń na obrót hurtowy w kraju napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu.
- **Rezultaty:** Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców województwa mazowieckiego w wieku 60+ na temat szkodliwości spożywania alkoholu, a w szczególności jego interakcji z lekami. W 2024 r. w okresie od marca do października realizowano zadanie polegające na emisji dwóch 30-sekundowych filmów profilaktyczno-edukacyjnych w ramach kampanii społecznej „Leki i alkohol – niebezpieczne związki” w wybranych środkach komunikacji miejskiej i podmiejskiej na terenie Mazowsza tj.: w pociągach Kolei Mazowieckich – 84 dni emisji w podziale na 6 dwutygodniowych okresów emisji, co najmniej 3 razy w ciągu godziny; w pociągach Warszawskiej Kolei Dojazdowej – 42 dni emisji w podziale na 3 dwutygodniowe okresy emisji, co najmniej 4 razy w ciągu godziny; w tramwajach w Warszawie – 70 dni emisji w podziale na 5 dwutygodniowych okresów emisji, co najmniej 3 razy w ciągu godziny; w autobusach miejskich w Mińsku Mazowieckim i autobusach podmiejskich BAGS – 70 dni emisji w podziale na 5 dwutygodniowych okresów emisji, co najmniej 4 razy w ciągu godziny; w autobusach miejskich w Płocku – 70 dni emisji w podziale na 5 dwutygodniowych okresów emisji, co najmniej co 7 minut. Dodatkowo w okresie od lipca do listopada 2024 roku umieszczono plakaty profilaktyczno-informacyjne w ramach kampanii społecznej „Leki i alkohol – niebezpieczne związki” w wybranych środkach komunikacji miejskiej i podmiejskiej na terenie Mazowsza tj.: w autobusach miejskich w Ciechanowie – 4 pełne miesiące ekspozycji plakatów; w autobusach miejskich w Siedlcach – 70 dni ekspozycji plakatów w podziale na 5 dwutygodniowych okresów ekspozycji; w autobusach miejskich w Radomiu – 70 dni ekspozycji plakatów w podziale na 5 dwutygodniowych okresów ekspozycji; w autobusach miejskich w Ostrołęce – 70 dni ekspozycji plakatów w podziale na 5 dwutygodniowych okresów ekspozycji/

Konferencja "Recepta na aktywność" – wzmocnienie lokalnej polityki senioralnej

- **Cel:** współorganizatorem Konferencji było Centrum Usług Społecznych, Stowarzyszenie Inicjatywy bez Wykluczeń, Mazowiecka Akademia Seniorów, Powiat Ostrołęcki
- **Alokacja środków:** 6 900 zł
- **Źródło finansowania:** samorząd Województwa Mazowieckiego
- **Rezultaty:** w wydarzeniu udział wzięło 60 osób.

"Radość Kreatywność, Zdrowie: SeniorArt na Wysokich Obrotach" – inicjatywy przasnyskiej Rady Seniorów na rzecz poprawy jakości życia seniorów

- **Cel:** organizacja warsztatów artystycznych i kreatywnych zajęć wspierających zdrowie, aktywność oraz integrację seniorów, poprawiając tym samym ich jakość życia.
- **Alokacja środków:** 51 300 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Mazowieckiego program Mazowsze dla Seniorów
- **Rezultaty:** Zakładano udział 20 osób, jednak finalnie z programu skorzystało 30 osób w wieku 60+, co przyczyniło się do poprawy ich samopoczucia, zwiększenia integracji społecznej oraz poprawy jakości życia.

Kampania społeczna "Przemoc wobec starszych – skrywane cierpienie" realizowana w Warszawie przez Fundację Projekt Starsi i współfinansowana ze środków m.st. Warszawy i z funduszy EOG, w ramach programu „Obywatele dla Demokracji”

- **Cel:** zwrócenie uwagi opinii publicznej na problem przemocy wobec starszych; jakie zachowania są kwalifikowane jako przemoc; zmiana postaw społecznych w traktowaniu osób starszych; podniesienie wiedzy i świadomości społecznej na temat specyfiki przemocy wobec starszych
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** współfinansowanie ze środków m.st. Warszawy i z funduszy EOG, w ramach programu „Obywatele dla Demokracji”
- **Rezultaty:** wzrost poczucia bezpieczeństwa, świadomości. Odbiorcy 1. Komunikacja miejska, emisja przez 7 dni, dane odnośnie liczby ekranów i szacunkowych zasięgów emisji w pojazdach komunikacji miejskiej, spot 15 sekund: Autobusy: 4 000 ekranów w 915 pojazdach. Częstotliwość emisji: min. 4 x na godzinę. Playlista ma 15 minut. W godzinie jest emitowana 4 razy. Z przewozów korzysta ponad 1 mln pasażerów dziennie, a także Tramwaje: 1 500 ekranów LCD w niemal 200 pojazdach. Częstotliwość emisji: min. 3 x na godz. Pętla emisyjna trwa max. 20 minut, jeśli jest krótsza wtedy częstotliwość jest większa. Z przewozów korzysta ok. 400 tys. pasażerów dziennie. Wydrukowano także 5000 ulotek składanych i 5000 sztuk ulotek A5. Materiały te, łącznie z plakatami promującymi program pomocy i broszurami zostały dostarczone do 12 OPSów. Materiały wizualne do pobrania na stronie Fundacji realizującej projekt oraz na facebook: dostępne były ulotki, plakaty, spot radiowy, spot reklamowy oraz informacja prasowa.

Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych w wieku 60+

- **Cel:** z dotacji m.st. Warszawy w ramach umowy dotacyjnej z organizacją pozarządową w 2024 r. udzielono wsparcia opiekunom. Zostały przeprowadzone szkolenia dla opiekunów, a także instruktaży domowych. Opiekunowie skorzystali ze wsparcia psychologicznego. W ramach uzupełnienia wsparcia indywidualnego została utworzona grupa wsparcia dla opiekunów, którzy odczuwali potrzebę pomocy w pokonywaniu codziennych trudności, a zarazem byli otwarci na dzielenie się swoimi doświadczeniami. Grupa wsparcia spotykała się raz w tygodniu przez 2 godziny i była moderowana przez psychologa.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** środki własne jst
- **Rezultaty:** Wsparcie otrzymało łącznie 455 opiekunów. Zostało przeprowadzonych 16 szkoleń dla 68 opiekunów i 20 instruktaży domowych. 108 opiekunów skorzystało ze

wsparcia psychologicznego. Odbyło się 49 dwugodzinnych spotkań, łącznie 98 godzin. W ramach stacjonarnego punktu porad udzielono 530 konsultacji.

Program Wieloletni "Senior+" na lata 2021–2025, edycja 2024

- **Cel:** zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym poprzez rozbudowę sieci Dziennych Domów oraz Klubów Senior+. Dotacje skierowane do jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na: utworzenie lub wyposażenie placówki oraz na zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek.
- **Alokacja środków:** 33 370 819,25 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja oraz środki własne jst
- **Rezultaty:** dotacja była przyznana 142 ośrodkom Senior+.

Program "Opieka 75+"

- **Cel:** wsparcie finansowe samorządów gminnych w realizacji usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, w gminach do 60 tys. mieszkańców: wiejskich, miejskich i miejsko-wiejskich, które realizują usługi opiekuńcze samodzielnie
- **Alokacja środków:** 11 029 258,10 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja oraz środki własne jst
- **Rezultaty:** dotacja była przyznana 84 gminom

Program Korpus Wsparcia Seniorów na rok 2024

- **Cel:** wsparcie finansowe gmin w zakresie zapewnienia usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 60 lat i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie danej gminy, wpisujących się we wskazane w programie obszary oraz realizacja usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” osób starszych.
- **Alokacja środków:** 2 739 507,05 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja oraz środki własne jst
- **Rezultaty:** w 2024 r., w wyniku rozeznania potrzeb występujących w danej gminie, pomocą w ramach programu objęto: w ramach Modułu I – 310 osób, natomiast w ramach Modułu II – 2 298 osób.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina Piaseczno

Rodzaj działania: Potańcówka na Kisielu

Szczegółowy opis: Projekt ma na celu zorganizowanie i przeprowadzenie pięciu imprez tanecznych z wykorzystaniem otwartej przestrzeni miejskiej Skweru Kisiela położnego w centralnej części miasta Piaseczno. Udział w imprezie pozwolił mieszkańcom z różnych grup wiekowych otworzyć się na swoje społeczności, wejść w interakcje z innymi osobami, ośmielić ich i zachęcić do komunikowania się w społeczności lokalnej. Podczas trwania imprezy będą organizowane konkursy przez prowadzącego imprezę D-Ja.

Alokacja środków: 36 000 zł

Źródło finansowania: budżet MGOPS Piaseczno

Rezultaty: Organizacja 5 międzypokoleniowych plenerowych imprez tanecznych.

Gmina Myszyniec

Rodzaj działania: Seniorada – integracja seniorów z powiatów

Szczegółowy opis: Senioriada to międzypokoleniowe wydarzenie mające na celu promocję zdrowia i aktywność fizyczną ludzi w różnym wieku połączone z występami Klubów, zabawą taneczną i poczęstunkiem. Zachęca seniorów do spędzania wolnego czasu poza domem i spotkania się z innymi osobami.

Alokacja środków: 999,86 zł

Źródło finansowania: środki własne jst

Rezultaty: w wydarzeniu udział wzięło 120 osób.

Gmina Kampinos

Rodzaj działania: Debata społeczna skierowana do osób 60+

Szczegółowy opis: Debata dotycząca bezpieczeństwa seniorów w sieci i życia codziennego w środowisku społecznym.

Alokacja środków: 5 000 zł

Źródło finansowania: środki własne jst

Rezultaty: w debacie uczestniczyło 46 osób.

Powiat grójecki

Rodzaj działania: „Święto Seniorów Powiatu Grójeckiego”

Szczegółowy opis: Zorganizowano wydarzenie kulturalno-integracyjne pn. "Święto Seniorów Powiatu Grójeckiego" z okazji Ogólnopolskiego Dnia Seniora. Podczas wydarzenia zostały zorganizowane warsztaty, gry i zabawy mające charakter aktywizujący i integracyjny. Zorganizowano także koncert zespołu Partita oraz występy artystyczne z repertuarem znanym seniorom.

Alokacja środków: 187 000 zł

Źródło finansowania: dotacja

Rezultaty: w wydarzeniu wzięło 415 starszych mieszkańców powiatu grójeckiego.

5 gmin powiatu radomskiego oraz Miasto Radom

Rodzaj działania: „Senior w aucie – sprawny i bezpieczny – edycja II”

Szczegółowy opis: Projekt zrealizowany przez Stowarzyszenie pod nazwą Automobilklub Radomski z siedzibą w Radomiu. W ramach projektu osoby powyżej 60 roku życia, z 5 gmin powiatu radomskiego oraz z miasta Radom, posiadających prawo jazdy kategorii B, uczestniczyły w szkoleniach/ warsztatach, które obejmowały: spotkanie z funkcjonariuszem policji, zajęcia z ratownikiem medycznym z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej i ratownictwa drogowego oraz jazdy sprawnościowo – szkoleniowe samochodem, wyposażonym w troleje lub z talerzem Stewarta. Natomiast jazda samochodem w alkogoglach umożliwiła seniorom sprawdzenie w bezpieczny sposób, jak wpływa spożycie alkoholu na zdolności psychoruchowe kierowców. Ponadto, osoby starsze posiadające również prawo jazdy kategorii A odbyły dodatkowe szkolenie z instruktorem sportu motocyklowego. Dzięki realizacji zadania seniorzy dowiedzieli się, jakich zachowań w ruchu drogowym unikać, a jakie mogą uratować im życie. Projekt był odpowiedzią na potrzeby lokalnej społeczności seniorów.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: w projekcie wzięło udział 97 osób powyżej 60 roku życia (z prawem jazdy kat. B) oraz 4 osoby (z prawem kat. A), z 5 gmin powiatu radomskiego oraz z miasta Radom. Udział w projekcie przyczynił się do wzrostu wiedzy i umiejętności starszych mieszkańców Mazowsza z

zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, jak również do zwiększenia ich poczucia bezpieczeństwa.

Powiat żyrardowski, grójecki oraz sochaczewski

Rodzaj działania: Organizacja koncertów dla seniorów oraz koncertów charytatywnych na terenie Mazowsza

Szczegółowy opis: dotarcie do osób starszych wykluczonych z życia społecznego i umożliwienie im bezpośredniego odbioru sztuki dostosowanej do ich potrzeb, wieku i możliwości tego odbioru.

Alokacja środków: 186 615 zł

Źródło finansowania: w ramach realizacji projektu zorganizowano 12 koncertów, w których uczestniczyło łącznie 1 311 osób starszych zamieszkujących powiat żyrardowski, grójecki i sochaczewski.

Powiat Sierpecki, Ciechanów, Grębiszew

Rodzaj działania: Utworzenie Dziennych Domów Pobytu dla osób starszych z chorobami otępiennymi, w tym z chorobą Alzheimera

Szczegółowy opis: 3 Dienne Domy Pobytu utworzone w 2024 r.: Dzienny Dom Pobytu "Przyszłość" w Sierpcu, Dzienny Dom Pobytu PCK w Ciechanowie oraz Dzienny Dom Pobytu Obok Lasu w Grębiszewie. Podopieczni mieli zapewnioną m.in. terapię zajęciową, treningi umiejętności społecznych, treningi umiejętności codziennych, rehabilitację, terapię ruchem – gimnastykę korekcyjno-kompensacyjną dostosowaną do kondycji tych osób, logopedę, dietetyka czy psychologa. Wsparciem objęci byli również członkowie rodzin osób dotkniętych chorobą otępienną, którym zostało zapewnione m.in. poradnictwo psychologiczne, edukacja na temat metod radzenia sobie ze stresem, w tym np. nauka metod relaksacyjnych, opieka wytchnieniowa czy organizacja samopomocowych grup wsparcia.

Alokacja środków: 2 398 700 zł

Źródło finansowania: dotacja

Rezultaty: z terapii korzystało około 15–20 osób starszych z chorobami otępiennymi, w tym chorobą Alzheimera.

Miasto Pruszków

Rodzaj działania: Pruszkowskie Lato Seniora

Szczegółowy opis: Inicjatywa własna MOPS, skierowana do seniorów, którzy na co dzień uczęszczają do prowadzonych przez MOPS klubów seniora, a także do osób starszych, które nie wyjeżdżają na wakacje. Spotkania miały charakter sportowo rekreacyjny, kulturalny i artystyczny.

Alokacja środków: 4970,66 zł

Źródło finansowania: budżet Gminy Miasta Pruszkowa na 2024 r.

Rezultaty: Zrealizowano 9 spotkań plenerowych w częściach miasta, odpowiadających obszarom, w których znajdują się kluby. Odbity się także 2 zabawy taneczne.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Krasnosielc

Rodzaj działania: Teleopieka dla seniora w ramach projektu Cyfrowa Gmina

Szczegółowy opis: W ramach Projektu świadczone są usługi teleopiekuńcze, czyli całodobowy domowy system wsparcia uczestników przez teleopiekunów, którzy pracują w centrum teleopieki w pełnej gotowości do odebrania sygnału alarmowego od podopiecznego. Uczestnicy otrzymują nieodpłatnie monitorującą stan zdrowia opaskę na nadgarstek z przyciskiem SOS z możliwością połączenia głosowego z centrum teleopieki wraz z instrukcją obsługi i kartą SIM. Po otrzymaniu

sygnału, teleopiekunowie organizują pomoc adekwatną do sytuacji danej osoby. Opaska monitorująca stan zdrowia wyposażona jest w przycisk SOS z możliwością połączenia z centrum teleopieki oraz dodatkowe funkcje m. in. detektor upadku, lokalizator GPS.

Alokacja środków: 23 316,60 zł

Źródło finansowania: dotacja

Rezultaty: Objęcie wsparciem 20 seniorów z terenu Gminy Krasnosielc za pośrednictwem zdalnego monitorowania stanu zdrowia i samopoczucia osób starszych, a także szybkie wezwanie pomocy w sytuacjach zagrożenia.

Gmina Konstancin-Jeziorna

Rodzaj działania: Turniej Brydża online i lokalnie

Szczegółowy opis: Ogólnopolska interaktywna rozgrywka brydżowa, w tym lokalna edycja – łączenie technologii i aktywności umysłowej osób starszych. W wydarzeniu wzięło udział 44 uczestników.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: W wydarzeniu wzięło udział 44 uczestników.

Gmina Warka

Rodzaj działania: Program Poczta obiadowa

Szczegółowy opis: Poczta obiadowa to bezpłatna pomoc dla osób starszych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i mających problem z samodzielnym przygotowaniem ciepłego posiłku. Zapewnione są dostawy 3 razy w tygodniu posiłki składające się z 2 ciepłych dań. Program ma na celu przeciwdziałanie niedożywieniu osób starszych.

Alokacja środków: 59 085 zł

Źródło finansowania: umowa dotacji pomiędzy Fundacją a Fundacją Biedronki z siedzibą w Poznaniu.

Rezultaty: z programu skorzystało łącznie 210 seniorów z Radomia, Grójca, Białobrzeg, Koźienic i Warki.

Gmina Czarnia

Rodzaj działania: Budowa przestrzeni wspierającej dla seniorów

Szczegółowy opis: W ramach działań powstała altana ogrodowa zieleń, ścieżki bosych stóp

Alokacja środków: 129 315,34 zł

Źródło finansowania: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Rezultaty: Ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej, miejsce do wspólnego spędzenia czasu oraz przeprowadzania inicjatyw.

Gmina Nieporęt

Rodzaj działania: Innowacyjna rehabilitacja lecznicza

Szczegółowy opis: zabiegi nierefundowane przez NFZ, laseroterapia wysokoenergetyczna (HIL), superindokcyjna stymulacja (SIS), terapia radiologiczna ukierunkowana (TR-Therapy), zabiegi refundowane, fala uderzeniowa – skupiona

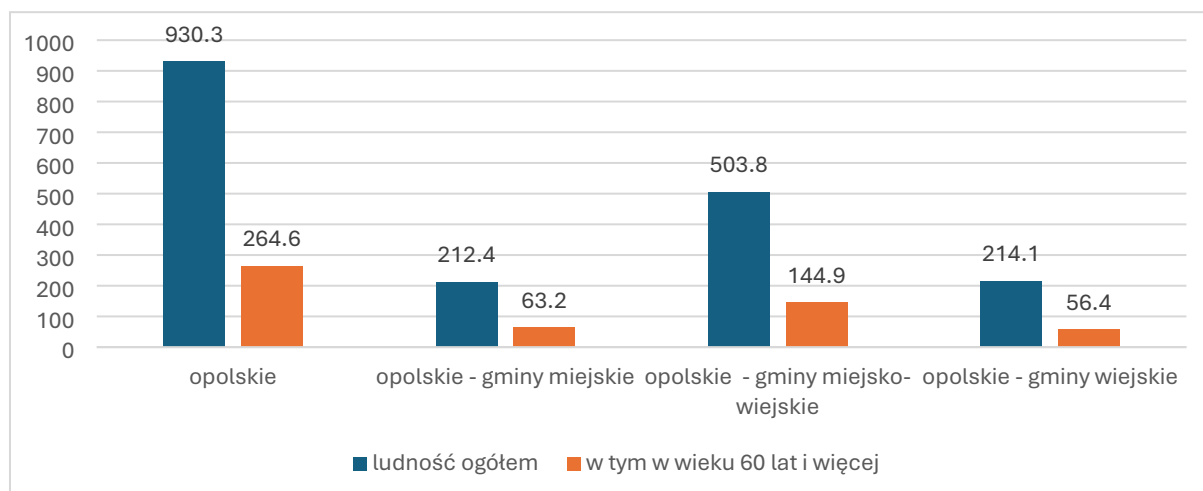
Alokacja środków: 120 000 zł

Źródło finansowania: środki własne jst

Rezultaty: w rehabilitacji wzięło udział 137 osób, które skorzystały z 1 719 zabiegów.

8. Województwo opolskie

Wykres 11 Ludność woj. opolskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie opolskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 2537,82 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,9% i 36,3%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1889,07 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 26,0% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 16,4%, a na zdrowie – 7,4%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 62,3% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 34,7%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 3,0%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,44. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 102,0 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia rozwoju województwa opolskiego – Opolskie 2030
- Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2017–2027, przyjęta przez Powiat Opolski

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program "Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne – III edycja"

- **Cel:** zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdeinstytucjonalizowanej opieki długoterminowej, świadczonych w województwie na rzecz osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w celu przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. W projekcie został zaplanowany m.in. rozwój mieszkalnictwa wspomagane i usług opiekuńczych.

- **Alokacja środków:** województwo Opolskie
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Opolskiego oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Funduszy Europejskich dla Opolskiego 2021–2027
- **Rezultaty:** w projekcie wzięło udział 279 osób starszych.

Usługi "Transport indywidualny typu door-to-door"

- **Cel:** poprawa mobilności dla osób wymagających wsparcia, głównie seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. Ze środków przeznaczonych na realizację zadania został zakupiony również bus dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz przekazany Gminie Biała.
- **Alokacja środków:** Województwo Opolskie
- **Źródło finansowania:** Budżet Województwa Opolskiego oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Funduszy Europejskich dla Opolskiego 2021–2027
- **Rezultaty:** W 2024 r. usługę świadczone w pięciu gminach województwa opolskiego – Głubczyce, Biała, Dobrzeń Wielki, Turawa i Gogolin) dla 187 osób.

Usługi wspierające w ramach Marszałkowskiego Kuriera Społecznego (MKS)

- **Cel:** w 2024 r. uruchomiono 5. edycję usług skierowanych do osób niesamodzielnych, starszych oraz z niepełnosprawnościami. Usługi MKS obejmowały, m.in. dowóz leków oraz posiłków, pomoc doraźną według istniejących potrzeb, wsparcie emocjonalne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych oraz pomocy w czynnościach domowych.
- **Alokacja środków:** województwo Opolskie
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Opolskiego oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Funduszy Europejskich dla Opolskiego 2021–2027
- **Rezultaty:** W 2024 r. usługi świadczone były w 13 gminach województwa opolskiego, realizowane przez 16 zatrudnionych kurierów społecznych dla 178 osób.

Organizacja wycieczki do Trójmiasta oraz Malborka dla członków Polskiego Związku Niewidomych – koło w Kędzierzynie-Koźlu

- **Cel:** wycieczka organizowana przez władze powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, we współpracy z Polskim Związkiem Niewidomych – koło w Kędzierzynie-Koźlu oraz przy dofinansowaniu ze strony PFRON. Wyjazd został zorganizowany w ramach zadań z zakresu kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
- **Alokacja środków:** Polski Związek Niewidomych – koło w Kędzierzynie-Koźlu
- **Źródło finansowania:** Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- **Rezultaty:** w wycieczce uczestniczyło 18 osób niepełnosprawnych, w tym 5 osób starszych.

Obchody Światowego Dnia Seniora 2024

- **Cel:** 11 października 2024 r. zorganizowano obchody Światowego Dnia Seniora 2024 dla seniorów zamieszkujących teren powiatu krapkowickiego. Celem realizacji zadania była aktywizacja społeczna seniorów poprzez organizację oraz udział w wydarzeniu kulturalnym jak również integracja wewnątrzpokoleniowa. Inicjatywa zorganizowana przez Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Oddziału Rejonowego w Krapkowicach.
- **Alokacja środków:** Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Oddziału Rejonowego w Krapkowicach
- **Źródło finansowania:** Powiat Krapkowicki
- **Rezultaty:** W spotkaniu uczestniczyło ok. 220 seniorów oraz zaproszeni goście.

Projekt „Wsparcie rozwoju nowoczesnego systemu kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie”, realizowany przez Powiat Strzelecki

- **Cel:** organizacja spotkania dla seniorów pod nazwą „Fitness dla mózgu”. Celem spotkania było uświadomienie konieczności uczenia się przez całe życie w kontekście usprawnienia funkcji poznawczych, pokazanie narzędzi wspomagających proces uczenia się oraz narzędzi wspomagających kreatywność i koncentrację w kontekście usprawnienia funkcji umysłowych.
- **Alokacja środków:** powiat Strzelecki
- **Źródło finansowania:** Krajowy Fundusz Odbudowy
- **Rezultaty:** w spotkaniu wzięło udział 56 osób.

Organizacja VII edycji akcji zdrowotno – profilaktycznej pn. "Biała Sobota" na terenie Powiatu Strzeleckiego

- **Cel:** zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych dla mieszkańców powiatu, zaplanowanie oraz organizacja wizyt lekarskich z zakresu endokrynologii, kardiologii, urologii, ortopedii i reumatologii.
- **Alokacja środków:** Powiat Strzelecki
- **Źródło finansowania:** Powiat Strzelecki
- **Rezultaty:** zaplanowanie oraz organizacja 300 wizyt lekarskich

Projekt „Sobotę to ja mam już zajęta” organizowany w Powiecie Strzeleckim

- **Cel:** pobudzanie osób starszych do aktywności, stymulowanie i rozwijanie zainteresowań oraz kształtowanie postaw prospołecznych wobec seniorów, wraz z modelowaniem dobrych postaw seniorów wobec innych ludzi.
- **Alokacja środków:** powiat Strzelecki
- **Źródło finansowania:** powiat Strzelecki
- **Rezultaty:** aktywizacja seniorów oraz kształtowanie więzi międzypokoleniowych.

Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2024, realizowany przez Gminę Dobrzeń Wielki

- **Cel:** wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi, poprzez pomoc w codziennych obowiązkach związanych z opieką nad osobą niepełnosprawną oraz zapewnienie czasowego zastępstwa w sytuacjach, gdy opiekun z różnych przyczyn nie może ich wykonywać.
- **Alokacja środków:** Gmina Dobrzeń Wielki
- **Źródło finansowania:** program resortowy Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w ramach Funduszu Solidarnościowego
- **Rezultaty:** W ramach projektu objęto pomocą 10 osób niepełnosprawnych, 7 dorosłych, w tym 6 osób było w wieku powyżej 60 roku życia. Usługi opieki wytchnieniowej realizowano od marca do grudnia 2024 r.

Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami dla JST” – edycja 2024, realizowany przez Gminę Dobrzeń Wielki

- **Cel:** wsparcie osób niepełnosprawnych w wykonywaniu codziennych czynności, funkcjonowaniu w życiu społecznym oraz wspomaganie osób niepełnosprawnych w podejmowaniu wszelkich aktywności, tj. w wykonywaniu czynności dnia codziennego, w dojazdach i powrocie z wyznaczonych miejsc związanych z życiem codziennym lub

rehabilitacją osoby niepełnosprawnej, w nawiązaniu kontaktu i współpracy z różnego rodzaju organizacjami, w zakupach, załatwieniu spraw urzędowych i korzystaniu z dóbr kultury.

- **Alokacja środków:** gmina Dobrzeń Wielki
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy
- **Rezultaty:** W ramach projektu objęto pomocą 18 osób niepełnosprawnych, 15 dorosłych, w tym 14 osób było w wieku powyżej 60 roku życia. Usługi asystencji osobistej realizowano od stycznia do grudnia 2024 r.

Program Rządowy "Korpus Wsparcia Seniorów" Moduł II, realizowany przez Gminę Kamiennik

- **Cel:** kompleksowe wsparcie seniorów 60+ w ich codziennym funkcjonowaniu poprzez dostarczenie technologii umożliwiającej natychmiastowe reagowanie na zagrożenia zdrowia, bezpieczeństwa lub życia.
- **Alokacja środków:** gmina Kamiennik
- **Źródło finansowania:** program resortowy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- **Rezultaty:** w 2024 r. program objął 25 seniorów.

Projekt socjalny "Podróże za jeden euro – zwiedzamy kraje UE", realizowany przez Gminę Kędzierzyn-Koźle

- **Cel:** projekt międzypokoleniowy, realizowany przez Dom Dziennego Pobytu Nr 2 "Magnolia", funkcjonujący na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle. Uczestnikami projektu były osoby starsze, niepełnosprawne oraz dzieci i młodzież ze szkoły podstawowej, zaś jego podstawowym założeniem była aktywizacja umysłowa i fizyczna w ramach twórczej współpracy międzypokoleniowej. Ideą projektu było ukazanie korzyści rozwojowych wynikających z przystąpienia do Unii Europejskiej oraz wyzwań, którym muszą sprostać wszystkie pokolenia Polaków.
- **Alokacja środków:** gmina Kędzierzyn-Koźle
- **Źródło finansowania:** gmina Kędzierzyn-Koźle
- **Rezultaty:** W projekcie wzięło udział 111 osób.

Projekt "Babciu, dziadku naucz mnie", realizowany przez Gminę Kędzierzyn-Koźle

- **Cel:** projekt międzypokoleniowy ukierunkowany na edukację wolontariacką. Celem projektu było promowanie i włączanie wolontariatu w działania w zakresie integracji osób starszych, niepełnosprawnych oraz rozbudzenie w młodzieży zainteresowania działalnością prospołeczną oraz przygotowanie uczestników do bezpośredniej pracy w ramach idei wolontariatu.
- **Alokacja środków:** gmina Kędzierzyn-Koźle
- **Źródło finansowania:** gmina Kędzierzyn-Koźle
- **Rezultaty:** w projekcie wzięło udział 85 uczestników

Projekt "Senior bliżej kultury lokalnej", realizowany przez Gminę Kędzierzyn-Koźle

- **Cel:** projekt socjalny mający na celu organizację cyklu spotkań w instytucjach i placówkach kulturalnych na terenie Kędzierzyna-Koźla, m.in. w Muzeum Ziemi Kozielskiej czy Miejskiej Bibliotece Publicznej. Uczestnicy brali udział w zajęciach, wykładach i lekcjach muzealnych oraz warsztatach kreatywnych.
- **Alokacja środków:** Gmina Kędzierzyn-Koźle
- **Źródło finansowania:** Gmina Kędzierzyn-Koźle
- **Rezultaty:** w projekcie wzięło udział 43 uczestników.

Projekt "Wybory Miss i Mistera 60+ z Opola" organizowany przez Urząd Miasta Opola

- **Cel:** integracja i aktywizacja seniorów, ukazanie ich pozytywnego wizerunku oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i kulturalnemu z uwagi na wiek poprzez zorganizowanie Gali Wyborów Miss i Mistera z Opola. Uczestnicy przez kilkanaście miesięcy ubiegłego roku przygotowywali się do wydarzenia, dopracowując przygotowane występy artystyczne. Podczas konkursu wyróżnieni zostali m.in.: „Miss Życzliwości”, „Mister Elegancji”, „Miss Publiczności”, „Mister Aktywności” oraz Miss i Mister 60+ miasta Opola.
- **Alokacja środków:** miasto Opole
- **Źródło finansowania:** miasto Opole
- **Rezultaty:** w projekcie wzięło udział 18 uczestników.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Powiat Krapkowicki

Rodzaj działania: Muzykoterapia plenerowa z udziałem dzieci, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami

Szczegółowy opis: W ramach realizacji zadania zorganizowano plenerowe warsztaty muzyczne dla seniorów przy współudziale osób niepełnosprawnych oraz dzieci. Wydarzenia, podczas których przeprowadzano działania z zakresu muzykoterapii, dostosowane poziomem do osób starszych i niepełnosprawnych oraz zaproszonych dzieci uczęszczających do okolicznych szkół oraz przedszkoli.

Alokacja środków: Stowarzyszenie Przyjaciół DPS "ANNA"

Źródło finansowania: dotacja Powiatu Krapkowickiego na realizację zadania publicznego oraz środki Stowarzyszenia

Rezultaty: Integracja międzypokoleniowa oraz poprawa stanu zdrowia uczestników poprzez działania terapeutyczne.

Powiat Krapkowicki

Rodzaj działania: Działalność Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego na terenie Powiatu Krapkowickiego

Szczegółowy opis: Działalność Centrum koncentruje się na organizacji w dni powszednie dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami zajęć o charakterze manualnym, terapeutycznym, fizjoterapeutycznym oraz socjoterapeutycznym jak również muzykoterapii, choreoterapii i biblioterapii. W ramach prowadzonych zajęć uczestnicy ćwiczyli wykorzystanie nowoczesnych sprzętów AGD, w tym zmywarek czy ekspresów ciśnieniowych do kawy oraz uczestniczyli w ćwiczeniach pamięciowych w formie gier oraz rozwiązywania zagadek o charakterze logicznym.

Alokacja środków: Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Krapkowicach

Źródło finansowania: Budżet Powiatu Krapkowickiego oraz dotacja w ramach Programu "Centra opiekuńczo-mieszkalne" – Moduł II (Funkcjonowanie Centrum)

Rezultaty: Pogłębienie integracji oraz aktywizacji seniorów.

Gmina Prudnik

Rodzaj działania: Akcja "Koperta życia"

Szczegółowy opis: Akcja społeczno-informacyjna skierowana do osób starszych, zamieszkujących Gminę Prudnik, polegająca na umieszczaniu w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia, przyjmowanych lekach jak również alergiach na poszczególne leki oraz informacji kontaktowych do osób najbliższych.

Alokacja środków: Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku

Źródło finansowania: pozyskanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku ze strony Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego kilkuset kopert na realizację przedmiotowego projektu.

Rezultaty: pozyskanie 500 sztuk kopert na realizację przedmiotowego projektu.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Województwo Opolskie

Rodzaj działania: Powołanie Rady Seniorów Województwa Opolskiego

Szczegółowy opis: W celu zwiększenia aktywności obywatelskiej seniorów w lokalnych społecznościach, 28 maja 2024 r. Sejmik Województwa Opolskiego podjął decyzję o utworzeniu Rady Seniorów Województwa Opolskiego (RSWO) na kadencję 2024–2029 oraz nadaniu jej statutu. W skład Rady weszło 28 członków, w tym 24 przedstawicieli seniorów – mieszkańców województwa oraz 4 przedstawicieli podmiotów działających na rzecz seniorów, w tym przedstawicieli NGO i podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku. Do zadań RSWO należy, m.in. wspieranie inicjatyw mających na celu poprawę życia osób starszych, inicjowanie i rozwój aktywności obywatelskiej seniorów, wzmacnianie więzi międzypokoleniowej, przeciwdziałanie wykluczeniu seniorów oraz działanie na rzecz integracji i współpracy środowisk senioralnych.

Alokacja środków: województwo Opolskie

Źródło finansowania: województwo Opolskie

Rezultaty: zwiększenie aktywności obywatelskiej seniorów w lokalnych społecznościach oraz wzmacnianie więzi międzypokoleniowych.

Powiat Krapkowicki

Rodzaj działania: Cykl spotkań "Siła Kobiet"

Szczegółowy opis: Prelekcje koncentrujące się na profilaktyce zdrowotnej skierowane do kobiet w różnym wieku, w tym senierek. Inicjatywa, promująca kobiecą aktywność oraz zdrowy styl życia, była skierowana do mieszkanek powiatu krapkowickiego, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych. Spotkania miały na celu pogłębienie integracji międzypokoleniowej kobiet i stworzenie przestrzeni do dzielenia się doświadczeniami. Szczególnym wydarzeniem w ramach cyklu było spotkanie, które odbyło się 23 marca 2024 r. w Żyrowej. Wśród zaproszonych uczestniczek liczną grupę stanowiły seniorki zrzeszone w Uniwersytetach Trzeciego Wiek oraz Związku Emerytów i Rencistów.

Alokacja środków: powiat Krapkowicki

Źródło finansowania: powiat Krapkowicki

Rezultaty: pogłębienie integracji międzypokoleniowej kobiet i stworzenie przestrzeni do dzielenia się doświadczeniami.

Powiat Krapkowicki

Rodzaj działania: Projekt "Mosty Pokoleń"

Szczegółowy opis: Autorska inicjatywa powiatu krapkowickiego, podejmująca jedno z największych wyzwań współczesności – rosnącą przepaść komunikacyjną i światopoglądową między pokoleniami. Projekt ma na celu połączenie nauki z praktyką społeczną, zaś inspiracją dla powstania inicjatywy była książka "Pokolenia" autorstwa prof. Tomasza Sobierajskiego oraz jego badania socjologiczne nad międzypokoleniowym dialogiem. Innowacyjność projektu polega m.in. na nowej formule spotkań, w której młodzież, dorośli i seniorzy wspólnie rozmawiają na ważne społecznie tematy, ucząc się od siebie nawzajem; łączeniu perspektywy naukowej z lokalną praktyką, dzięki czemu konwersacje opierały się zarówno na emocjach, jak i wiedzy; budowaniu

wspólnoty ponad różnicami pokoleniowymi, technologicznymi oraz kulturowymi; włączeniu różnych środowisk – od uczniów po liderów lokalnych społeczności, osoby starsze oraz polityków.

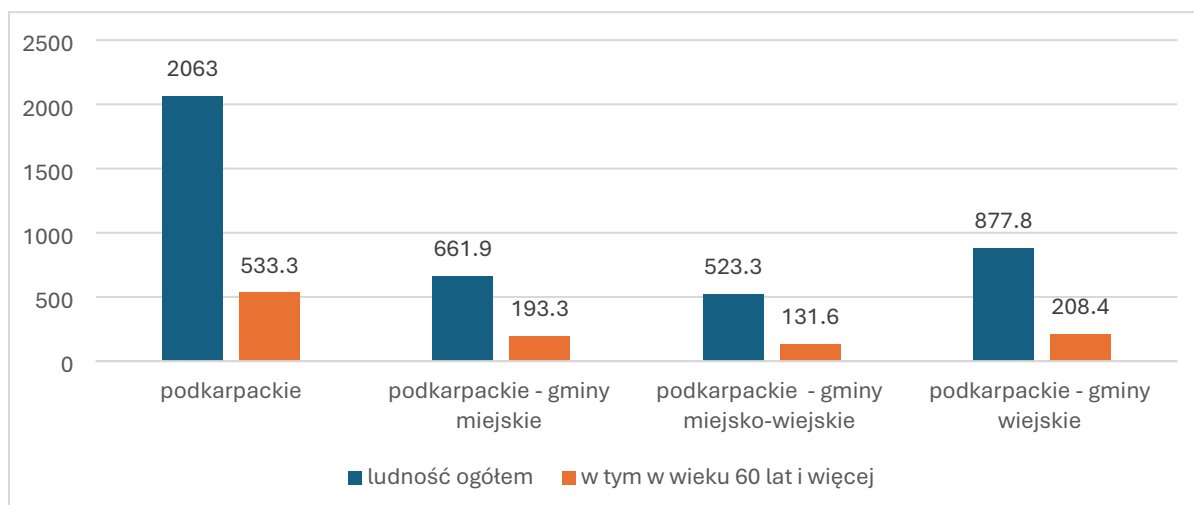
Alokacja środków: powiat Krapkowicki

Źródło finansowania: powiat Krapkowicki

Rezultaty: budowanie więzi międzypokoleniowych oraz podejmowanie działań przeciw wykluczeniu społecznemu seniorów.

9. Województwo podkarpackie

Wykres 12 Ludność woj. podkarpackiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie podkarpackim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 2827,39 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 55,7% i 33,4%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1548,84 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 31,6% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 14,6%, a na zdrowie – 5,1%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 58,4% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 39,1%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 2,5%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,67. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 106,8m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030
- Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2024–2030
- Zespół Ekspertów ds. Polityki Senioralnej

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program „Złota Rączka”

- **Cel:** bezpłatna pomoc w drobnych, domowych naprawach. Program skierowany do seniorów w wieku 70+ oraz osób niepełnosprawnych w wieku 50+ mieszkających w Przemyślu.
- **Alokacja środków:** 23 767,39 zł

- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Miejskiej Przemyśl, dofinansowanie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- **Rezultaty:** Z programu skorzystało 61 osób.

Podkarpacki Program Odnowy Wsi na lata 2021–2025 „Uniwersytet Samorządności”

- **Cel:** warsztaty ikonopisarskie oraz wykład „Jak przeżyć w sytuacji zagrożenia, co zrobić, gdy zawyją syreny?”.
- **Alokacja środków:** budżet Gminy Dydnia i dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego.
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Dydnia i dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego.
- **Rezultaty:** Warsztaty ikonopisarskie oraz wykład „Jak przeżyć w sytuacji zagrożenia, co zrobić, gdy zawyją syreny?” odbyły się w 2 miejscowościach, łącznie wzięło w nich udział 45 seniorów. Seniorzy nabyli wiedzę dotyczącą działań w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia, jak zabezpieczać się przed skutkami zagrożenia, co powinien zawierać plecak życia. Zdobyli umiejętność tworzenia ikony poznali techniki przenoszenia rysunku, mieszania pigmentów i nakładania warstw malunku oraz metod zabezpieczania ikony.

Program "Obiady Czwartkowe w Kantorówce".

- **Cel:** program aktywizacji seniorów, pasjonatów sztuki, artystów ludowych. Podczas spotkań seniorzy mogą realizować własne pomysły, wykazać się kreatywnością. Jest to miejsce na rozmowę, zawieranie znajomości, przyjaźni.
- **Alokacja środków:** budżet Gminy Wielopole Skrzyńskie
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Wielopole Skrzyńskie
- **Rezultaty:** Odbyło się 7 "Obiadów Czwartkowych w Kantorówce", w każdym ze spotkań udział brało 10 seniorów. Łącznie w programie udział wzięło 70 seniorów. Seniorzy rozwijali umiejętności artystyczne, kultywują tradycje ludowe, integrują się ze środowiskiem.

Program "Dębicka Karta Seniora"

- **Cel:** aktywizacja społeczna seniorów poprzez ułatwienie im dostępu do usług kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych świadczonych przez jednostki organizacyjne Miasta Dębica, jak również stworzenie możliwości skorzystania z ulg i zniżek przy zakupie towarów lub usług oferowanych przez inne podmioty, które zgłoszą deklarację przystąpienia do programu.
- **Alokacja środków:** program nie wymaga od gminy finansowania zewnętrznego, gdyż karta stanowi instrument ulgowy – jej wdrożenie i obsługa są finansowane w ramach bieżącego budżetu miasta
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta Dębica
- **Rezultaty:** W 2024 r. zostało wydanych 1 258 kart.

Program: "Zabiegi rehabilitacyjne dla mieszkańców Gminy Boguchwała".

- **Cel:** poprawa i podtrzymanie ogólnej sprawności osób z przewlekłymi lub pourazowymi schorzeniami narządu ruchu, układu kostnego i mięśniowego lub ośrodkowego / obwodowego układu nerwowego. Osoby zgłoszone do programu przeszły badania z określeniem rodzaju wskazanych procedur rehabilitacyjnych, ich liczby oraz czasu ich trwania. Uczestnicy mogli skorzystać z bazy zabiegów.
- **Alokacja środków:** budżet Gminy Boguchwała
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Boguchwała
- **Rezultaty:** W 2024 r. z programu skorzystało 73 osoby i wykonano łącznie 4 112 zabiegów.

Projekt "Vademecum Seniora"

- **Cel:** projekt składał się z kilku komponentów: "Coś dla ciała", "Coś dla zmysłów", "Coś dla zdrowia", "Coś dla ducha", "Coś dla umysłu". W ramach projektu seniorzy uczestniczyli w musicalu "Skrzypek na dachu" oraz odwiedzili Arboretum w Bolestraszcach.
- **Alokacja środków:** budżet Gminy Chmielnik
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Chmielnik, Środki Fundacji BGK w ramach Programu Generacja 6.0.
- **Rezultaty:** w projekcie uczestniczyło 30 seniorów.

Projekt "W zdrowym ciele zdrowy duch, warto ciało wprowadzić w ruch!"

- **Cel:** aktywizacja i integracja mieszkańców gminy Krasne, poprzez realizację cyklu spotkań i wydarzeń w okresie od sierpnia do listopada 2024 r. o charakterze sportowym, rekreacyjnym, ekologicznym i edukacyjnym. Projekt zakończono spotkaniem dla seniorów, na którym przekazano wiedzę o zagrożeniach związanych z wyłudzeniami metodami na wnuczka, policjanta oraz wiele przydatnych treści związanych z przeciwdziałaniem przemocy wobec seniorów.
- **Alokacja środków:** budżet Gminy Krasne, wkład własny realizatora.
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Krasne, wkład własny realizatora.
- **Rezultaty:** w zajęciach nordic walking uczestniczyło 20 osób w wieku 60 lat i więcej; w spotkaniu wzięło udział 29 seniorów.

Projekt "Rozwój stacjonarnych usług opiekuńczych"

- **Cel:** zwiększenie dla mieszkańców gminy Świlcza, dostępności do usług społecznych w formie stacjonarnej opieki w Gminnym Klubie Seniora w Trzcianie oraz w Dziennym Domu Pomocy w Bratkowicach
- **Alokacja środków:** budżet Gminy Świlcza
- **Źródło finansowania:** budżet Gminy Świlcza, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027.
- **Rezultaty:** odbiorcami projektu było łącznie 80 osób w wieku 65 lat i więcej.

Projekt "Działania na rzecz aktywizacji intelektualnej i społecznej osób starszych"

- **Cel:** liczne wykłady, zajęcia dla osób w wieku 60 lat i więcej. Beneficjentem zadania był Mielecki Uniwersytet Trzeciego Wieku.
- **Alokacja środków:** 25 000,00 zł
- **Źródło finansowania:** środki finansowe Gminy Miejskiej Mielec (Program współpracy z NGO).
- **Rezultaty:** Zorganizowano i przeprowadzano 23 wykłady dla 400 uczestników Mieleckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, przygotowano grupę artystyczną do prezentacji aktywności artystycznej seniorów na zakończenie roku akademickiego, przeprowadzono zajęcia w poszczególnych grupach m.in.(językowe, rękodzieło, nordic walking, rower, brydż).

Projekt "Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego".

- **Cel:** zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez umożliwienie im bezpłatnego skorzystania ze sprzętu i urządzeń do rehabilitacji i pielęgnacji w warunkach domowych.

- **Alokacja środków:** wartość projektu to 839 582,50 zł, z czego: 713 645,12 zł to środki UE, 77 937,38 zł – środki z budżetu Państwa. Kwota 48 000 zł to wkład własny Powiatu Tarnobrzieskiego.
- **Źródło finansowania:** budżet Powiatu Tarnobrzieskiego, środki UE, środki budżetu Państwa.
- **Rezultaty:** w 2024 r. ze wsparcia skorzystało 236 seniorów z terenu powiatu. Zakupiono do wypożyczalni na potrzeby mieszkańców powiatu 290 sprzętów.

Gmina Kołaczyce – Projekt "Cyfrowa Akademia Seniora"

- **Cel:** przeprowadzenie kursu z zakresu ICT w ramach trzech modułów : tj. obsługi komputera, wykorzystania Internetu, bezpieczny senior w sieci. Projekt był realizowany przez Fundację Akademia Rozwoju w Przemysłu.
- **Alokacja środków:** Projekt dofinansowany ze środków rządowego programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021–2025.
- **Źródło finansowania:** budżet gminy Kołaczyce , środki rządowego programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021–2025.
- **Rezultaty:** Wsparciem zostało objętych 14 osób, które wzięły udział w szkoleniu obejmującym trzy moduły. Zajęcia realizowane były w formie grupowej w wymiarze 10 spotkań po 4 godziny, łącznie 40 godzin zajęć. Kurs przyczynił się do uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym oraz wzrostu zaangażowania seniorów w kontakty międzyludzkie. Zajęcia przyczyniły się ponadto do ukształtowania postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym.

Projekt „Z oddechem sztuki ”

- **Cel:** zwiększenie i rozwój oferty form wsparcia dla seniorów poprzez wzbogacenie oferty w zakresie aktywizacji i organizacji czasu wolnego seniorów w obszarze kształtowania i podnoszenia kompetencji kulturalnych mieszkańców w wieku senioralnym umożliwiających aktywne i świadome uczestnictwo w przestrzeni kulturalnej zarówno w roli odbiorców sztuki i rękodzieła artystycznego. Zajęcia artystyczne realizowane w 3 grupach z 6 tematów i wyjazd do Medyni Głogowskiej.
- **Alokacja środków:** całkowity koszt projektu – 60,662,00 zł, dofinansowanie – 51 552,00 zł, wkład własny gminy – 9 110,00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet gminy Przeworsk, budżetu Samorządu Województwa Podkarpackiego.
- **Rezultaty:** W projekcie udział wzięło 105 osób starszych w wieku 60 lat i więcej, zamieszkujących powiaty leżajski, brzozowski i przeworski (w tym 25 osób z terenu gminy Przeworsk).

Projekt " Senioralia Rzeszowskie".

- **Cel:** aktywizacja oraz integracja rzeszowskich Seniorów poprzez szereg wydarzeń i działań o charakterze kulturalnym, edukacyjnym, rekreacyjnym i rozrywkowym. W ramach projektu zostało zorganizowanych zostało kilkadziesiąt wydarzeń dedykowanych seniorom, m.in.: dwa koncerty plenerowe, wystawy, wykłady, prelekcje, zajęcia sportowe, itp. Projekt został zorganizowany przy współpracy z: Miejskim Centrum Seniora, Rzeszowską Radą Seniora oraz Uniwersytetem Trzeciego Wieku.
- **Alokacja środków:** 117 500, 00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta Rzeszowa

- **Rezultaty:** W ramach Senioraliów Rzeszowskich zostało zorganizowanych blisko 50 wydarzeń. Dwa koncerty plenerowe zgromadziły około 20 000 osób. Inne działania realizowane w ramach projektu to: wykłady, prelekcje, warsztaty, seanse kinowe, spotkanie z podróżnikiem, zajęcia sportowe oraz badania. W wydarzeniach uczestniczyło ponad 2 000 osób.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Powiat Rzeszowski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie/Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnio.

Rodzaj działania: Spotkania z seniorami w oddziałach Klubu Seniora "Maluszkowo" z terenu Powiatu Rzeszowskiego nt. przeciwdziałania przemocy wobec osób starszych.

Szczegółowy opis: Pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Górnio przygotowali i przeprowadzili cykl spotkań z osobami starszymi w oddziałach Klubu Seniora "Maluszkowo". Na każdym spotkaniu była wyświetlana prezentacja na temat szeroko rozumianej przemocy, jej mechanizmów, skutków oraz sposobów radzenia sobie z nią. Uczestnikom spotkań przekazane zostały również informacje nt. funkcjonowania OIK w Górnio oraz materiały profilaktyczno-edukacyjne.

Alokacja środków: środki własne powiatu

Źródło finansowania: środki własne powiatu

Rezultaty: Odbyły się w sumie 4 spotkania, w których wzięło udział 87 osób starszych.

Miasto Łańcut

Rodzaj działania: Organizacja Konkursu "Aktywny Senior im. Adama Hadława"

Szczegółowy opis: Celem konkursu było promowanie i nagradzanie działalności zawodowej seniora, wpływ na otoczenie, dorobku oraz działalności społecznej seniora (charytatywnej, edukacyjnej, kulturalnej, publicznej).

Alokacja środków: środki własne Miasta Łańcuta oraz dofinansowanie organizacji pozarządowej

Źródło finansowania: środki własne Miasta Łańcuta oraz dofinansowanie organizacji pozarządowej.

Rezultaty: W konkursie udział wzięło 5 seniorów, wyróżnionych zostało 2 seniorów. Promowanie aktywności osób starszych i upowszechnianie informacji o aktywnych zasłużonych dla społeczności lokalnej Seniorach.

Gmina Zarzecze

Rodzaj działania: Inicjatywa – „Pamiętamy o seniorach w gminie Zarzecze”

Szczegółowy opis: Celem inicjatywy było budowanie inicjatyw wolontariackich na rzecz pomocy seniorom w ich miejscu zamieszkania. Wolontariusze w ramach inicjatywy sporządzili listę seniorów z terenu gminy Zarzecze z dokładnymi adresami, dla których przygotowali paczki.

Alokacja środków: 1 500,00zł

Źródło finansowania: środki własne Gminy Zarzecze – Inicjatywa realizowana w ramach projektu „Mini granty na inicjatywy wolontariackie Korpusu Solidarności”, edycja 2024 r. dofinansowanego ze środków Programu Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Systematycznego na lata 2018 – 2030, dla którego Instytucją Zarządzającą jest Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Rezultaty: Pomoc uzyskało 100 seniorów.

Gmina Adamówka

Rodzaj działania: Usługa Transportowa „OD DRZWI DO DRZWI”

Szczegółowy opis: Usługa skierowana do osób zamieszkujących na terenie gminy Adamówka, powyżej 60 roku życia, wymagających wsparcia w zakresie mobilności, zarówno posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub równoważne), jak i nieposiadających orzeczenia, a mających realny problem w poruszaniu się. Usługa zapewniała specjalny i łatwo dostępny transport dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Alokacja środków: nie dotyczy

Źródło finansowania: środki własne gminy, odpłatności uczestników

Rezultaty: z usług skorzystało 45 osób, w tym transport 30 Uczestników Dziennego Domu Pomocy im. bł. ks. A. Czartoryskiego w Cieplicach.

Gmina Głogów Małopolski

Rodzaj działania: Seanse filmowe dla seniorów

Szczegółowy opis: w ramach działań kulturalnych skierowanych do osób starszych w gminie Głogów Małopolski organizowane były seanse filmowe dla seniorów. Pokazy odbywały się w godzinach południowych, w Domu Kultury.

Alokacja środków: środki własne Gminy Głogów Małopolski

Źródło finansowania: budżet Gminy Głogów Małopolski

Rezultaty: Zorganizowane były 4 seanse filmowe, każdorazowo uczestniczyło w nich od 25 seniorów do 30 seniorów. Dostęp do kultury: Seniorzy mieli możliwość regularnego obcowania z filmem, bez konieczności dojazdów do odległych kin czy uczestniczenia w wieczornych pokazach. Integracja środowiska: Seanse sprzyjały spotkaniom towarzyskim, wspólnym rozmowom i budowaniu relacji między uczestnikami. Poprawa samopoczucia: Kultura filmowa dostarczała wzruszeń, radości i refleksji, wpływając pozytywnie na dobrostan psychiczny uczestników. Zwiększenie uczestnictwa w życiu lokalnym.

Miasto Krosno

Rodzaj działania: Organizacja Krośnieńskiego Sejmiku Senioralnego

Szczegółowy opis: W październiku 2024 r. w Regionalnym Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie odbył się VIII Krośnieński Sejmik Senioralny pod hasłem „Zdrowy i Aktywny Senior”. Wydarzenie skierowane było do osób starszych.

Alokacja środków: 10 000,00 zł

Źródło finansowania: budżet Gminy Miasto Krosno

Rezultaty: W wydarzeniu wzięło udział około 300 seniorów.

Gmina Zagórz

Rodzaj działania: Akcja bożonarodzeniowa MGOPS w Zagórz "Od Juniora dla Seniora"

Szczegółowy opis: Celem akcji było uwrażliwienie na pomoc seniorom i promowanie wśród dzieci i młodzieży solidarności międzypokoleniowej. Przekazanymi w ramach akcji produktami zostali obdarowani seniorzy, osoby samotne oraz osoby znajdujące się w trudniejszej sytuacji z terenu gminy Zagórz. Do paczek świątecznych dołączone zostały również przekazane przez Uczniów własnoręcznie wykonane kartki świąteczne z życzeniami – ten gest wzruszył i sprawił seniorom radość.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne darczyńców

Rezultaty: W akcji udział wzięły wszystkie szkoły podstawowe z terenu gminy Zagórz. Zebranymi produktami, kartkami świątecznymi obdarowanych zostało 80 osób, w tym osoby starsze, często samotne i niepełnosprawne. MGOPS w Zagórzu współpracuje z sołtysami, radnymi, parafiami celem rozeznania sytuacji osób starszych lub wymagających wsparcia, monitorowania.

Gmina Gorzyce

Rodzaj działania: Organizacja spotkania "Bezpieczny senior"

Szczegółowy opis: Spotkanie informacyjne pt. "Bezpieczny Senior" z udziałem m.in. ZUS, Policji, Banku Spółdzielczego oraz PEKAO S.A. Podczas spotkania przedstawiono informacje na temat: bezpieczeństwa osobistego ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń np. oszustw, przemocy domowej, cyberzagrożeń. Seniorzy uzyskali również informację na temat nowych świadczeń – renta wdowia, itp.

Alokacja środków: środki własne Gminy Gorzyce

Źródło finansowania: budżet Gminy Gorzyce

Rezultaty: W spotkaniu "Bezpieczny Senior" udział wzięło 30 seniorów. Podniesienie świadomości seniorów w kwestiach związanych z bezpieczeństwem, finansami, z możliwością uzyskania pomocy w sytuacjach kryzysowych.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Miasto Przemyśl

Rodzaj działania: Centrum Aktywizacji Społecznej w Przemyślu

Szczegółowy opis: To miejsce, które wspiera aktywność społeczną różnych grup mieszkańców, w tym także seniorów. CAS oferuje seniorom przestrzeń do spotkań, nauki i wspólnego działania, co sprzyja integracji i poprawie jakości życia osób starszych.

Alokacja środków: środki pochodzące z funduszy zewnętrznych, na działalność szkoleniową i doradczą.

Źródło finansowania: budżet Gminy Miasta Przemyśl, środki z funduszy zewnętrznych

Rezultaty: W 2024 r. odbyło się 45 spotkań dla seniorów, każdorazowo uczestniczyło w każdym ze spotkań ok 50–60 osób. Wzrost świadomości praw i dostępnych form wsparcia. Odbywają się comiesięczne posiedzenia i dyżury Rady Seniorów.

Gmina Głogów Małopolski

Rodzaj działania: Twórcze zajęcia rękodzielnicze z nowoczesnym podejściem terapeutycznym

Szczegółowy opis: Nowatorskie zajęcia haftu diamentowego oraz stolarki artystycznej, prowadzone z użyciem profesjonalnych narzędzi i technik arteterapeutycznych. Inicjatywa integrująca seniorów i osoby z niepełnosprawnością z różnych gmin w ramach projektu "Aktywny senior", realizowanego przez Stowarzyszenie na rzecz osób starszych "Złota Jesień".

Alokacja środków: 59 835 zł

Źródło finansowania: budżet Gminy Głogów Małopolski, samorząd Województwa Podkarpackiego

Rezultaty: Przeprowadzono 36 godzin zajęć z haftu diamentowego w których uczestniczyło 20 seniorów, oraz 36 godzin zajęć z stolarki artystycznej, w których uczestnikami było 20 seniorów. Realizacja zadania sprawiła, że seniorzy mieli ciekawie wypełniony czas wolny, co przełożyło się na ich samopoczucie oraz nastąpił wzrost świadomości społeczności lokalnej o potrzebach seniorów. Zostali także zmotywowani do wprowadzenia zmian w swoim życiu oraz do pogłębienia swoich umiejętności i zainteresowań, co pozytywnie wpłynęło na ich aktywizację społeczną.

Miasto Krosno

Rodzaj działania: Działania prozdrowotne

Szczegółowy opis: Centrum Integracji Społecznej w 2024 r. nawiązało współpracę ze Stowarzyszeniem CHEN TAIJIQUAN Rzeszów, w ramach której w siedzibie CIS Krosno, w godzinach popołudniowych były prowadzone nieodpłatne treningi Taichi dla osób 60 lat i więcej.

Alokacja środków: środki własne Miasta Krosna

Źródło finansowania: środki własne Miasta Krosna

Rezultaty: W 2024 r. odbyło się 93 godzin treningów Taichi dla osób 60+. Zajęcia odbywały się dla grupy składającej się z 20 seniorów. Wsparcie Seniorów w zakresie integracji i zdobycia nowych umiejętności, poprawy kondycji fizycznej.

Gmina Krempna

Rodzaj działania: Wprowadzenie 50% zniżki dla seniorów na przejazdy autobusowe na trasach przebiegających przez teren powiatu jasielskiego.

Szczegółowy opis: Z inicjatywy Gminy Krempna podjętej w 2024 r. oraz na podstawie uchwały Zgromadzenia Powiatowo – Gminnego Związku Komunikacyjnego wprowadzono dla seniorów 65+ ulgę w wysokości 50% kosztu biletu jednorazowego na trasach autobusowych przebiegających przez teren powiatu jasielskiego.

Alokacja środków: 50% dopłaty do biletu jednorazowego ze środków budżetu gminy

Źródło finansowania: środki własne Gminy Krempna

Rezultaty: Zwiększenie dostępności transportu publicznego, poprawa mobilności osób starszych, oszczędności w budżecie osób starszych.

Gmina miejska Mielec

Rodzaj działania: Grupa modowa działająca przy Klubie Senior+ w Mielcu "W & Modowe szaleństwa"

Szczegółowy opis: W ramach działań klubu utworzyła się grupa kobiet mająca zainteresowania modowe.

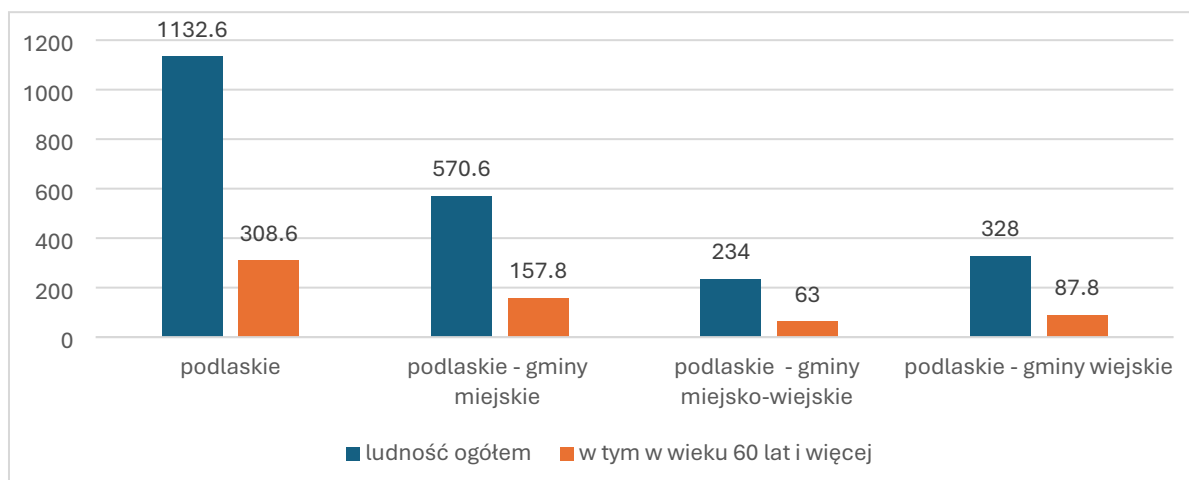
Alokacja środków: środki finansowe pochodzą z budżetu na bieżącą działalność ośrodka wsparcia

Źródło finansowania: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Gmina Miejska Mielec

Rezultaty: 11 osób osób zaangażowanych, inspirujących działania modowe, pokazy, występy.

10. Województwo podlaskie

Wykres 13 Ludność woj. podlaskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie podlaskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3259,81 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 38,8% i 32,2%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1652,26 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 28,6% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 16,5%, a na zdrowie – 5,6%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 54,1% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 41,6%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,3%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,38. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 98,6 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030
- Program pomocy społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w województwie podlaskim na lata 2024–2027
- Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

[Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami](#)

- **Cel:** wsparcie osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w tym osób starszych, z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi, tym samym usługi realizowane w ramach projektu są dostosowane do potrzeb uczestników przy zachowaniu

równości w dostępie. Jedną z grup docelowych stanowili osoby w wieku powyżej 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

- **Alokacja środków:** 44 726 888,05 zł
- **Źródło finansowania:** Fundusze Europejskie
- **Rezultaty:** W 2024 r. z Programu teleopieki świadczenia uzyskała następująca liczba osób: liczba opasek – 168 sztuk, usługi sąsiedzkie – 67 osób, usługi teleopiekuńcze – 167 osób, usługi opiekuńcze – 67 osób, usługi specjalistyczne – opiekuńcze – 138 osób, usługi asystenckie – 25 osób.

Realizacja projektu pt. „Ekoterapia”

- **Cel:** zorganizowanie warsztatów dla osób w wieku 65 lat i więcej z zakresu prawidłowego odżywiania z wykorzystaniem elementów ziołolecznictwa, zajęć usprawniających (nordic walking, kąpielach leśnych), dostosowanych do potrzeb i możliwości psychofizycznych seniorów, oraz szkoleń nt. depresji i grup wsparcia społecznego.
- **Alokacja środków:** 10 000,00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet województwa podlaskiego
- **Rezultaty:** warsztaty kulinarne – 1 zajęcia, 3-godzinne, warsztaty nordic walking – 9 zajęć, 1-godzinnych, warsztaty kąpiele leśne – 1 zajęcia, 2,30-godzinne, szkolenie na temat depresji – 1 zajęcia, 3-godzinne, grupy wsparcia – 10 spotkań, 90-minutowych.

Realizacja zadania pn. „Wademekum Zdrowia Seniora”

- **Cel:** upowszechnianie wiedzy z zakresu zdrowego stylu życia oraz realizacji działań zmierzających do utrzymania zdrowia na jak najlepszym poziomie wśród mieszkańców województwa podlaskiego. W ramach zadania zaplanowano opracowanie i wydanie wydawnictwa WADEMEKUM ZDROWIA SENIORA, skierowanego zarówno do osób starszych w wieku 65+, jak i ogółu społeczeństwa celem przybliżenia problemów środowiska seniorów w okresie do końca XII 2024 r. Grupę docelową stanowią osoby starsze w wieku 65+ mieszkańców województwa podlaskiego.
- **Alokacja środków:** 50 000,00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet województwa podlaskiego
- **Rezultaty:** wydanie biuletynu WADEMEKUM ZDROWIA SENIORA.

Program Karta Seniora

- **Cel:** Karta Seniora dla mieszkańców Siemiatycz upoważnia do: 50% zniżki na zakup biletów wstępu na zajęcia i płatne wydarzenia organizowane przez jednostki organizacyjne miasta, bezpłatnych przejazdów autobusami komunikacji miejskiej na terenie Miasta Siemiatycze, a także zniżek oferowanych przez Partnerów Programu .
- **Alokacja środków:** Bezkosztowo
- **Źródło finansowania:** brak danych
- **Rezultaty:** w 2024 r. z programu skorzystało 128 osób.

Warsztaty w trybie stacjonarnym: pn. "Komunikacja – wyzwania dla seniorów we współczesnym świecie" realizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

- **Cel:** podniesienie umiejętności porozumiewania się seniorów między sobą, z otoczeniem. Warsztaty odbyły się 13 marca 2024 r.
- **Alokacja środków:** 2 483,37 zł
- **Źródło finansowania:** budżet województwa podlaskiego
- **Rezultaty:** 12 seniorów nabyło umiejętność porozumiewania się między sobą i otoczeniem.

Warsztaty w trybie stacjonalnym: pn. "Prawda jest inna – jak chronić się przed kłamstwami w Internecie i w życiu" skierowane do seniorów z terenu województwa podlaskiego realizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

- **Cel:** podniesienie wiedzy nt. bezpieczeństwa w sieci i życiu codziennym seniorów, uczulanie seniorów na możliwe zagrożenia, kłamstwa i oszustwa oraz podniesienie umiejętności krytycznego myślenia i krytycznej analizy materiałów i Internetu. Warsztaty odbyły się 11 kwietnia 2025 r.
- **Alokacja środków:** 2506,74 zł
- **Źródło finansowania:** budżet województwa podlaskiego
- **Rezultaty:** 12 seniorów zdobyło wiedzę z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu oraz poznało nowe pojęcia dostępne w świecie cyfryzacji.

Projekt „Wigor juniora w wieku seniora 2024”

- **Cel:** Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Społecznej w Augustowie, przy współpracy z MOPS w Augustowie, w 2024 r. realizowało projekt, którego adresatami byli starsi mieszkańcy Augustowa.
- **Alokacja środków:** łącznie – 40 000,00 zł; dotacja – 35 500,00 zł; wkład własny (osobowy i rzeczowy) – 4 500,00 zł
- **Źródło finansowania:** gmina Miasto Augustów
- **Rezultaty:** w ramach projektu zorganizowano 2 spotkania integracyjne, 2 warsztaty z dietetykiem, spotkanie integracyjne w formie wycieczki, 3 seanse filmowe połączone ze spotkaniem z zaproszonym gościem związanym z kinem; grupa wsparcia prowadzona przez psychologa – 18 godzin; 4 sesje biodanza; coaching dla osób starszych – 10 godzin; pedagogika dla babci i dziadka – 18 godzin.

Wojewódzki program profilaktyczny pn. "Świadomy Senior = Bezpieczny Senior" na lata 2024–2027 realizowany przez Komendę Wojewódzką Policji w Białymstoku

Cel: podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa seniorów, edukacja seniorów w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa ze zwróceniem szczególnej uwagi na oszustwa na szkodę osób starszych oraz zagiecia seniorów, aktywizacja i integracja: seniorów, rodzin/opiekunów seniorów, instytucji i organizacji wspierających osoby starsze, banków i instytucji finansowych, na rzecz wzrostu poziomu bezpieczeństwa seniorów.

- **Alokacja środków:** własne zasoby osobowe (niefinansowe) funkcjonariuszy i pracowników garnizonu podlaskiego, ulotki, plakaty, filmy, spoty, prezentacje multimedialne
- **Źródło finansowania:** Własne zasoby osobowe (niefinansowe) funkcjonariuszy i pracowników garnizonu podlaskiego
- **Rezultaty:** Wzrost poziomu szeroko rozumianego bezpieczeństwa seniorów w zakresie występujących zagrożeń oraz przestępstw popełnianych na ich szkodę, szczególnie w obszarze oszustw oraz zagieć seniorów.

Program "Na codzienne zakupy"

- **Cel:** wsparcie dla potrzebujących seniorów. W ramach programu seniorzy otrzymali karty, dzięki którym mogli robić zakupy w sklepach Biedronka. O kwalifikacji do programu decydowały kryteria dochodowe i wiek: dochód poniżej 1 700,00 zł oraz wiek powyżej 60 lat. Program był realizowany przez M-GOPS w Choroszczu, we współpracy z Caritas Archidiecezji Białostockiej i siecią sklepów Biedronka.
- **Alokacja środków:** Fundacja Biedronka

- **Źródło finansowania:** Fundacja Biedronka
- **Rezultaty:** W 2024 r. z programu skorzystało 20 seniorów, którym co miesiąc Caritas zasilalo kartę kwotą 200,00zł.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Miasto Augustów

Rodzaj działania: Warsztaty wyplatania makramy

Szczegółowy opis: Zadanie polegało na zorganizowaniu warsztatów z makramy w Augustowskim Centrum Aktywności Seniorów, skierowanych do seniorów zainteresowanych rękodziełem i twórczym spędzaniem czasu. Zajęcia umożliwiły uczestnikom poznanie podstaw techniki wiązania sznurków, tworzenia dekoracyjnych plecionek oraz rozwijania zdolności manualnych i artystycznych. Warsztaty miały również wymiar integracyjny – sprzyjały budowaniu relacji, wymianie doświadczeń i wspólnemu odkrywaniu nowych pasji.

Alokacja środków: 1 904,00zł;

Źródło finansowania: budżet Miasta Augustów

Rezultaty: W ramach zadania odbyło się 6 spotkań, w każdym z nich wzięło udział 25 osób starszych z Gminy Miasta Augustów.

Gmina Bargłów Kościelny

Rodzaj działania: Zajęcia BARE FOOT

Szczegółowy opis: 15 maja 2024 r. odbyły się zajęcia BAREFOOT(chodzenie bosą), to naturalna forma aktywności, która sprzyjała uważności i budowaniu głębszego kontaktu z własnym ciałem oraz otaczającym środowiskiem.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet Gminy Bargłów Kościelny

Rezultaty: Zajęcia pomogły redukować stres, wspierały regulację pracy układu nerwowego oraz poprawiły ogólne samopoczucie uczestników.

Miasto Białystok

Rodzaj działania: Pudełko życia

Szczegółowy opis: Celem inicjatywy jest niesienie pomocy ludziom samotnym, starszym, niepełnosprawnym, w sytuacjach kiedy ich zdrowie lub życie jest zagrożone. Pudełko, a w nim magnes i karta informacyjna, którą trzeba wypełnić. Jest tam miejsce na informacje o przebytych chorobach i alergiach, zażywanych lekach, najważniejsze numery telefonów do bliskich. Można wpisać dyspozycje, co ratownicy mają zrobić z domowymi zwierzętami, komu przekazać klucze do mieszkania.

Alokacja środków: 10 000,00 zł

Źródło finansowania: Budżet Miasta Białystok

Rezultaty: Założeniem inicjatywy jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa seniorów w ich miejscu zamieszkania.

Gmina Choroszcz

Rodzaj działania: Dystrybucja opału pochodzącego z wycinek prowadzonych na terenie Gminy Choroszcz

Szczegółowy opis: Celem akcji było zapewnienie opału najuboższym seniorom z terenu gminy Choroszcz.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: Budżet Gminy Choroszcz

Rezultaty: W 2024 r. przekazano 27 potrzebującym rodzinom ok. 148 metrów przestrzennych drewna opałowego pochodzącego z wycinek na terenie gminy Choroszcz.

Gmina Dąbrowa Białostocka

Rodzaj działania: Akcja charytatywna „Paczka dla Seniora” zorganizowana i koordynowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej w ramach, której pozyskano paczki świąteczne żywnościowe od lokalnych darczyńców dla osób starszych

Szczegółowy opis: Komitet Społeczny "PACZKA DLA SENIORA" w okresie od 1 grudnia do 31 grudnia 2024 r. organizował zbiórkę paczek świątecznych dla seniorów z terenu gminy Dąbrowa Białostocka.

Alokacja środków: działanie bezkosztowe

Źródło finansowania: paczki świąteczne żywnościowe pozyskane od lokalnych darczyńców

Rezultaty: 81 osób starszych otrzymało paczki świąteczne.

Miasto Łomża

Rodzaj działania: Seniorada – Coroczna impreza plenerowa z okazji Łomżyńskiego Dnia Seniora – integracja społeczna, artystyczna i profilaktyczna

Szczegółowy opis: Seniorada – coroczne święto skierowane do osób starszych, ich rodzin oraz całej lokalnej społeczności. Wydarzenie miało charakter międzypokoleniowy, integracyjny i edukacyjny, a jego głównym celem było promowanie aktywnego stylu życia wśród seniorów oraz budowanie pozytywnego wizerunku starości. W programie Seniorady znalazły się m.in. występy zespołów artystycznych reprezentujących Kluby Seniora, Domy Dziennego Pobytu, lokalne grupy taneczne i śpiewacze. Na scenie zaprezentowały się m.in. zespoły: Maryna, Piątniczanie, Seniorita, Kolneńskie Dziewczyny z Plusem oraz Cyganeria. Uczestnicy mogli wziąć udział w animacjach tanecznych, wspólnym śpiewaniu, a także w zajęciach ruchowych prowadzonych przez instruktorów. Integralną częścią wydarzenia były stoiska profilaktyczne i informacyjne, gdzie seniorzy mogli skorzystać z bezpłatnych badań poziomu cukru i ciśnienia, uzyskać porady dietetyczne oraz zapoznać się z ofertą lokalnych instytucji społecznych, zdrowotnych i kulturalnych. \Zwieńczeniem dnia była wieczorna dyskoteka dla seniorów w Hali Kultury, która przyciągnęła liczne grono miłośników tańca i dobrej zabawy. Wydarzenie miało charakter otwarty i zgromadziło kilkuset uczestników w różnym wieku, co potwierdza rosnącą popularność inicjatyw skierowanych do osób starszych.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Rezultaty: W wydarzeniu wzięło udział około 400 uczestników oraz przedstawiciele organizacji seniorskich i instytucji lokalnych

Miasto Siemiatycze

Rodzaj działania: Vouchery na badania profilaktyczne

Szczegółowy opis: Badania przeprowadziła Firma Diagnostyka S.A.. W ofercie badań znajdowały się m.in.: określenie poziomu witaminy D3, hemoglobiny glikowanej, diagnostyka raka jelita grubego, raka wątroby, raka trzustki i dróg żółciowych, raka jajnika, raka sutka dla kobiet oraz raka prostaty dla mężczyzn.

Alokacja środków: 75 530,00 zł

Źródło finansowania: budżet Miasta Siemiatycze

Rezultaty: W grudniu 2023 r. rozdano 2 426 voucherów, które były realizowane od stycznia do maja 2024 r. (ok. 130 nie zostało wykorzystanych).

Miasto Siemiatycze

Rodzaj działania: Uniwersytet Trzeciego Wieku

Szczegółowy opis: W ramach UTW odbył się cykl wykładów dla słuchaczy, prowadzonych przez wykładowców Politechniki Białostockiej. Ponadto słuchacze UTW w 2024 r. skorzystali z zajęć z języka angielskiego, warsztatów terapii zajęciowej, zajęć teatralnych, warsztatów muzycznych, zajęć z terapeutą, zajęć kulinarnych, spotkań integracyjnych, wyjazdów kulturalnych.

Alokacja środków: 26 800,00 zł

Źródło finansowania: budżet Siemiatyckiego Ośrodka Kultury z dotacji Miasta Siemiatycze

Rezultaty: 245 osób (w tym regularnie uczęszczało 164 osób w I połowie roku i 150 osób w II połowie roku). Ponadto, odbyło się 9 wykładów, 17 godzin zajęć z języka angielskiego, 25 godzin warsztatów terapii zajęciowej, 31 godzin zajęć teatralnych, 42 godziny warsztatów muzycznych, 6 godzin zajęć z terapeutą, 4 godziny zajęć kulinarnych, 7 spotkań integracyjnych oraz 5 wyjazdów kulturalnych.

Miasto Suwałki

Rodzaj działania: Program "Złota Rączka dla seniora"

Szczegółowy opis: Głównym celem projektu był rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych poprzez świadczenie bezpłatnych drobnych napraw w gospodarstwie domowym beneficjenta.

Alokacja środków: wydatki na współpracę z organizacjami pozarządowymi

Źródło finansowania: budżet Miasta Suwałki

Rezultaty: Wykonano 1 001 usług.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Hajnówka

Rodzaj działania: Warsztaty informatyczne

Szczegółowy opis: Warsztaty miały na celu nauczyć osoby starsze korzystania z laptopów/smartfonów, a także przestrzec przed cyberzagrożeniami, które można napotkać w sieci.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: z warsztatów skorzystało łącznie 14 seniorów.

Gmina Korycin

Rodzaj działania: Zajęcia teatralne dla seniorów

Szczegółowy opis: W Gminie Korycin działa Korycińska Grupa Teatralna licząca 19 osób. Raz w tygodniu odbywały się spotkania z reżyserem i aktorem Teatru Dramatycznego. Co roku grupa teatralna przygotowuje nowy spektakl i planuje premiery teatralne. Celem warsztatów teatralnych było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez poznanie swoich trudności i skutecznych sposobów radzenia sobie z nimi.

Alokacja środków: 36 000,00 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: W 2024 r. zorganizowano 5 wyjazdów Korycińskiej Grupy Teatralnej ze spektaklem „Rewizor”.

Gmina Michałowo

Rodzaj działania: Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) oraz publicznych środków transportu do potrzeb osób o ograniczonej mobilności

Szczegółowy opis: Usługa transportowa – na terenie gminy kursował elektryczny pojazd wolnobieżny Frugal tzw. Melex, którym osoby starsze mogły poruszać się po terenie miasta Michałowo w celu załatwienia niezbędnych spraw i zakupów.

Alokacja środków: 79 701,15 zł

Źródło finansowania: Środki własne

Rezultaty: pojazd wolnobieżny Frugal tzw. Melex kursował na terenie Miasta Michałowo w godzinach 7:00 – 15:00. Była to usługa ogólnodostępna.

Gmina Szczuczyn

Rodzaj działania: Tytka Charytatywna

Szczegółowy opis: W ramach akcji Caritas Diecezji Łomżyńskiej „Tytka charytatywna” prowadzono zbiórkę żywności wśród lokalnej społeczności, firm i instytucji.

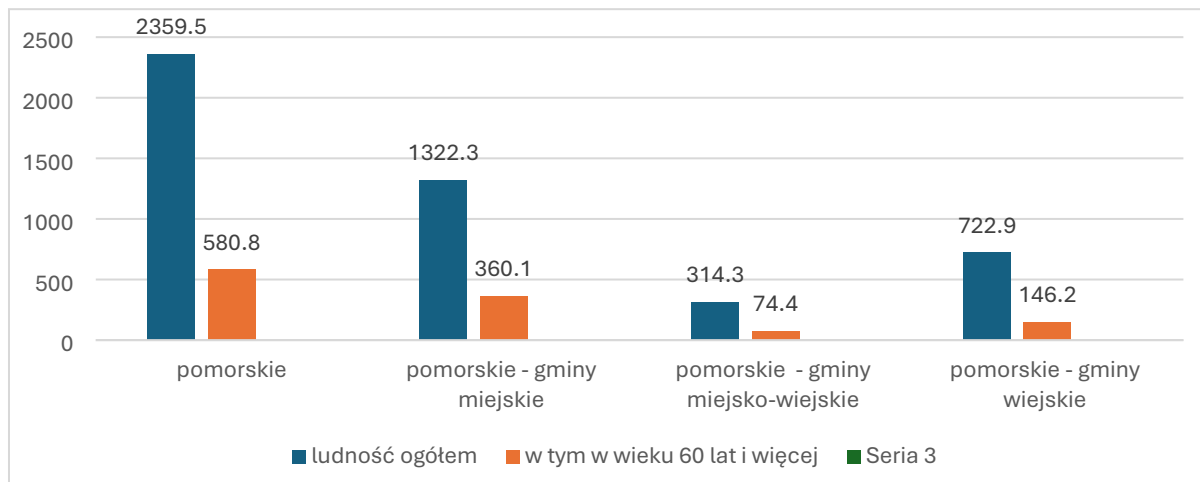
Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: zbiórka

Rezultaty: Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczuczynie udzielił pomocy w postaci paczek żywnościowych dla 30 rodzin w tym osób starszych.

11. Województwo pomorskie

Wykres 14 Ludność woj. pomorskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie pomorskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3193,61 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 57,4% i 29,4%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 2017,87 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 25,1% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 19,8%, a na zdrowie – 5,8%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 58,1% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 37,5%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,4%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,37. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 77,3 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program Wieloletni SENIOR+ na lata 2021–2025

- **Cel:** zapewnienie wsparcia seniorom poprzez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej także usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach programu przewiduje się również udostępnienie seniorom infrastruktury umożliwiającej aktywne spędzanie czasu wolnego, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.
- **Alokacja środków:** 2 630 707,06 zł, 332 031,20 zł, wykonanie 72 900 zł

- **Źródło finansowania:** moduł 1. – 80% dotacja i 20% wkład własny, moduł 2. – 50% dotacja i 50 % wkład własny gmin.
- **Rezultaty:** W 2024 r. w województwie pomorskim w ramach otrzymanej dotacji funkcjonowało 13 Dziennych Domów Senior+ i 23 Kluby Senior+ . Ponadto utworzonych zostało 5 nowych placówek Senior+, w tym: 4 Kluby Senior+ (Gmina Człuchów, Gmina Kaliska, Gmina Karsin, i Miasto Jastarnia) oraz 1 Dzienny Domy Senior+ Miasto Gdańsk).

Program „Opieka 75+”

- **Cel:** poprawa dostępności usług opiekuńczych, w tym dla osób 75 lat i więcej w zakresie zaspokojenia codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnienia kontaktów z otoczeniem. Z programu mogą skorzystać osoby samotne, ale również te zamieszkujące wspólnie z rodziną, która z różnych względów nie jest w stanie zagwarantować swoim bliskim należytej opieki.
- **Alokacja środków:** 3 403 935 zł. Na realizację założonych celów Programu gminy wydatkowały kwotę w wysokości 2 349 939,96 zł.
- **Źródło finansowania:** budżet państwa
- **Rezultaty:** Według stanu na dzień 31.12.2024 r. w gminach zatrudnionych było 219 osób świadczących usługi opiekuńcze, natomiast 147 osób zatrudniono w ramach realizacji programu w 2024 r. W ramach przedmiotowego Programu usługę świadczenia usług opiekuńczych w 2024 r. zlecono 8 organizacjom pozarządowym oraz 7 podmiotom sektora prywatnego, od których gminy zakupiły usługę świadczenia usług opiekuńczych.

Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”

- **Cel:** zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami.
- **Alokacja środków:** 56 411 124,44 zł
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy
- **Rezultaty:** w 2024 r. z programu skorzystało 2 401 osób w wieku 60 lat i więcej, w tym 1 833 kobiet oraz 568 mężczyzn.

Program „Opieka Wytchnieniowa”

- **Cel:** odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami, w tym osób starszych, poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu osoby, które na co dzień sprawują opiekę, mogą przeznaczyć czas na odpoczynek i regenerację, a także na załatwienie niezbędnych spraw.
- **Alokacja środków:** 18 022 510,30 zł
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy
- **Rezultaty:** z programu skorzystało 813 osób niepełnosprawnych w wieku 60 lat i więcej, 742 rodziców/opiekunów sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, którym przyznane zostały usługi opieki wytchnieniowej, 692 opiekunów świadczących usługi opieki wytchnieniowej dla seniorów.

Wojewódzka rada seniorów

- **Cel:** Na terenie województwa pomorskiego funkcjonuje jedna wojewódzka rada seniorów.
- **Alokacja środków:** 4 000 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Samorządu Województwa Pomorskiego
- **Rezultaty:** w 2024 r. rada zorganizowała cztery posiedzenia.

Powiatowe rady seniorów

- **Cel:** W województwie pomorskim funkcjonują trzy powiatowe rady seniorów: w powiecie chojnickim, kartuskim i słupskim
- **Alokacja środków:** brak danych łącznie 17 500 zł
- **Źródło finansowania:** dotacje celowe
- **Rezultaty:** 3 Rady seniorów, w tym: Rada Seniorów Powiatu Kartuskiego – 7 posiedzeń, Powiatowa Rada Seniorów w Chojnicach – 5 posiedzeń oraz Rada Seniorów Powiatu Słupskiego – 6 posiedzeń.

Gminne rady seniorów

- **Cel:** liczba gmin w których funkcjonują gminne rady seniorów to 49, w tym: Liczba gmin wiejskich w których funkcjonują gminne rady seniorów to 19. Liczba gmin miejskich w których funkcjonują gminne rady seniorów to 18 oraz Liczba gmin miejsko – wiejskich w których funkcjonują gminne rady seniorów to 12.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** brak danych
- **Rezultaty:** w 2024 r. na terenie województwa funkcjonowało 49 gminnych rad seniorów.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Miasto Czersk

Rodzaj działania: usługi door-to-door

Szczegółowy opis: Door-to-door to usługa transportu dla osób dorosłych z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności. Do końca lutego 2024 usługa była świadczona w ramach trwałości projektu EFS Świadczenie usług door-to-door na terenie Gminy Czersk, natomiast od marca 2024 r. usługa była kontynuowana w ramach środków własnych gminy.

Alokacja środków: 68 633,11 zł

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: w 2024 r. zrealizowano 588 usług dowozu (jednym kursem jechało kilka osób, osoby skorzystały w ciągu roku kilkakrotnie, dowóz dotyczył w szczególności osób starszych i niepełnosprawnych). Z usług tej skorzystało ok. 100 osób powyżej 60 r.ż.

Miasto Kobylnica

Rodzaj działania: Bilety dla seniorów

Szczegółowy opis: Mieszkańcy Gminy Kobylnica, którzy ukończyli 70 lat i są posiadaczami Karty Seniora Gminy Kobylnica mogli skorzystać z dofinansowania w zakresie 48 przejazdów w ciągu roku na trasie między miejscowościami gminnymi do miasta Słupska i odwrotnie. Senior kupował bilet za 1 zł.

Alokacja środków: 30 586,10 zł. (dofinansowanie do biletów)

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: w 2024 r. z biletów skorzystało 99 seniorów.

Gmina Pszczółki

Rodzaj działania: Spotkanie integracyjne "Wielki Dzień Pszczół"

Szczegółowy opis: Spotkanie integracyjne w formie biesiady, które miało na celu integrację i rozwój więzi międzypokoleniowych. Podczas spotkania zapewniono: gry, zabawy, tańce, poczęstunek dla zebranych. Poczęstunek przygotowali członkowie KGW.

Alokacja środków: 8 053,15 zł

Źródło finansowania: środki własne

Rezultaty: w 2024 r. w przedsięwzięciu wzięło udział ok. 230 osób.

Gmina Kolbudy

Rodzaj działania: Kolbudy Senior Challenge – Senioriada

Szczegółowy opis: Senioriada Challenge to sportowe zawody dla seniorów, które łączą aktywność fizyczną z dobrą zabawą i zdrową rywalizacją. Uczestnicy dzieleni byli na zespoły i wspólnie brali udział w różnorodnych konkurencjach, dostosowanych do ich możliwości. Zawody promowały ruch, współpracę i integrację, a także dostarczały mnóstwo pozytywnych emocji, śmiechu i satysfakcji z aktywnego spędzania czasu.

Alokacja środków: 10 000 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: w wydarzeniu wzięło udział ok. 180 osób.

Miasto Starogard Gdański

Rodzaj działania: Starogardzki Dzień Seniora

Szczegółowy opis: Organizatorami corocznego wydarzenia były Starogardzkie Centrum Kultury i miasto Starogard Gdański, a współorganizatorem Ośrodek Sportu i Rekreacji. Podczas koncertu prowadzona była kampania informacyjno-profilaktyczna dotycząca uzależnień od urządzeń elektronicznych pod hasłem "Kultura w Realu".

Alokacja środków: 60 000 zł

Źródło finansowania: budżet miasta

Rezultaty: w wydarzeniu wzięło udział ok. 1 800 osób.

Gmina Sierakowice

Rodzaj działania: Projekt socjalny „BLIŻEJ SENIORA – spotkania dla seniorów”

Szczegółowy opis: Projekt realizowany w formie organizowania spotkań o charakterze integracyjnym dla środowiska osób starszych – w wieku 65 lat i więcej. Spotkania dla seniorów organizowane były w partnerstwie z sołectwami i szkołami na danym terenie. Do współpracy włączani byli uczniowie szkół, pracownicy placówek oświatowych, członkowie rad sołeckich, wolontariusze, rodzice i inni mieszkańcy w poszczególnych miejscowościach. Podczas spotkań seniorzy mieli możliwość uczestniczenia we wspólnej zabawie, grach, poczęstunku, przedstawieniach.

Alokacja środków: 75 179,63 zł

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: w 2024 r. spotkania odbyły się w 4 miesiącach, w 14 miejscach na terenie gminy Sierakowice. Ogółem w zorganizowanych imprezach wzięło udział 1 480 mieszkańców gminy.

Miasto Gdynia

Rodzaj działania: Świetlica opiekuńcza przy ul. Chylońskiej 217

Szczegółowy opis: Świetlica prowadzona przez Fundację Adaptacja z Gdyni, stanowi grupową formę usług opiekuńczych, mającą na celu prowadzenie działań aktywizujących i podtrzymujących sprawność uczestników (przy uwzględnieniu ich integracji ze środowiskiem lokalnym) oraz zapobieganie społecznemu wykluczeniu i umożliwienie jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku zamieszkania. Świetlica ona czynna od poniedziałku do piątku, zapewniając 15 miejsc (od października nastąpiło zwiększenie liczby miejsc z 13 do 15).

Alokacja środków: wydatki wyniosły 179 366,11 zł.

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: W trakcie 2024 r. z usług skorzystało narastająco 18 osób.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Miasto Skarszewy

Rodzaj działania: Wyjazdy na badania profilaktyczne

Szczegółowy opis: Centrum Usług Społecznych w Skarszewach organizuje cykliczne wyjazdy dla kobiet, w tym dla seniorek, na kompleksowe badania profilaktyczne piersi do VII Szpitala Marynarki Wojennej w Gdańsku. Wyjazdy odbywają się raz w miesiącu i zawsze są koordynowane przez pracownika CUS. Uczestniczki odbierane są bezpośrednio z miejsca zamieszkania i odwożone do domów po zakończonych badaniach.

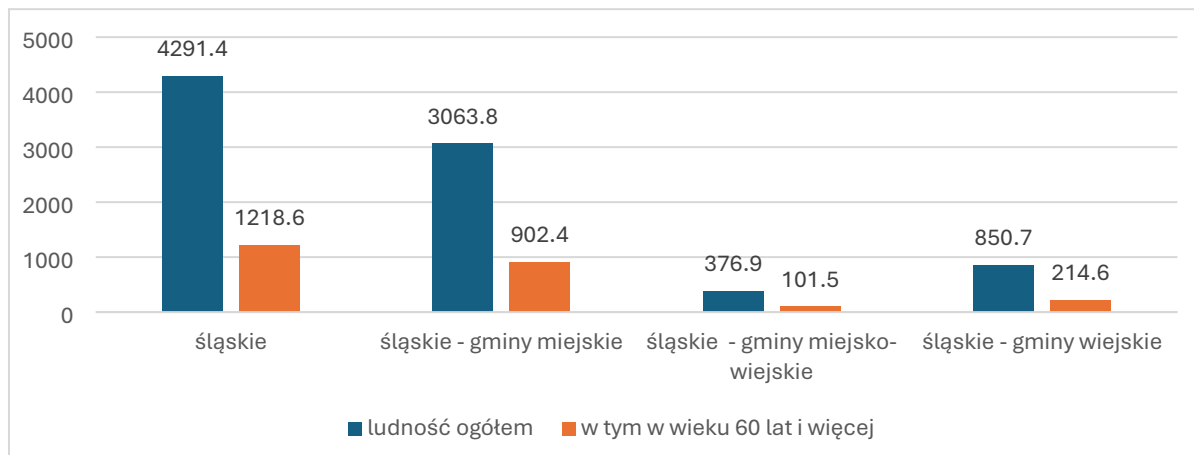
Alokacja środków: bez kosztów gminy

Źródło finansowania: Fundacja "Beatus"

Rezultaty: Regularne badania objęły kilkadziesiąt kobiet z terenu gminy, w tym wiele seniorek, które miały utrudniony dostęp do specjalistycznej diagnostyki. Kilka kobiet dzięki tym badaniom zostało skierowanych na poszerzoną diagnostykę i przeszło skuteczne leczenie, w tym zabieg usunięcia zmian nowotworowych.

12. Województwo śląskie

Wykres 15 Ludność woj. śląskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie śląskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3242,75 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 54,9% i 33,6%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1988,83 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 25,8% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 20,4%, a na zdrowie – 5,3%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 55,8% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 40,6%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 3,6%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,30. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 83,7 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020–2030
- Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2023–2025

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

[Program przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu w województwie śląskim na lata 2024–2028](#)

- **Cel:** zwiększenie zaangażowania osób starszych w życie społeczne, kulturalne i zawodowe poprzez eliminowanie barier ograniczających ich aktywność. Działania na rzecz osób starszych obejmowały m. in.: współpracę ze Śląską Radą ds. Seniorów jako organem konsultacyjnym w sprawach dotyczących osób starszych, promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych poprzez wspieranie i organizację działań, w tym konkursów i

innych wydarzeń związanych z obszarem polityki senioralnej, organizowanie wydarzeń wspierających aktywność osób starszych, a także wspieranie samorządów lokalnych w zwiększaniu dostępu seniorów do rynku dóbr i usług.

- **Alokacja środków:** 476 185,85 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Samorządu Województwa Śląskiego, projekt Śląskie dla Seniora – Śląska Karta Seniora
- **Rezultaty:** W ramach programu w 2024 r. miały miejsce posiedzenia Śląskiej Rady ds. Seniorów. Zorganizowano cztery przedsięwzięcia promujące aktywność osób starszych oraz kształtujące pozytywny wizerunek starości w społeczeństwie – w formie m.in. kampanii społecznych, konkursów czy wydarzeń edukacyjnych. W ramach projektu „Śląskie dla Seniora – Śląska Karta Seniora” współpracę zadeklarowało 148 partnerów instytucjonalnych i biznesowych, oferujących osobom starszym zniżki, ulgi oraz preferencyjne warunki dostępu do usług. Z tej oferty w 2024 r. skorzystało łącznie 101 936 seniorów z regionu.

Projekt pt. „Aktywizacja osób starszych”

- **Cel:** aktywizacja społeczna osób starszych, wzmacnianie zaangażowania społecznego seniorów oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez: podniesienie kompetencji korzystania z nowoczesnych technologii; organizację działań wspierających pełniejsze uczestnictwo seniorów w życiu społecznym; działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz zwiększenie oferty zajęć kulturowych, prozdrowotnych, hobbystycznych, edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych dostosowanych do potrzeb seniorów. Adresatami programu byli mieszkańcy Rudy Śląskiej w wieku 60+.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta Ruda Śląska.
- **Rezultaty:** Projekt realizowało 6 podmiotów wyłonionych w drodze otwartego konkursu ofert. Z oferty projektu skorzystało 2 127 uczestników.

Program profilaktyczny Pogodna Jesień starzej się zdrowiej

- **Cel:** promocja działań na rzecz wzmocnienia kondycji seniorów, a także poprawa warunków ich życia. W ramach programu były prowadzone zajęcia rekreacyjne oraz edukacyjne: gimnastyka ogólnorozwojowa, zumba/aerobik, zdrowy kręgosłup, aqua aerobik, joga, nordic walking, gry i zabawy sportowe, zajęcia profilaktyczne z zakresu zdrowia w tym. m.in.: prelekcje, seminaria, warsztaty, konsultacje, konkursy dotyczące zdrowego stylu życia.
- **Alokacja środków:** 80 000,00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet miasta Częstochowa
- **Rezultaty:** w programie udział wzięło ok. 8 500 osób.

Program profilaktyki dla osób trzeciego i czwartego wieku

- **Cel:** oferta szeregu bezpłatnych badań, w tym m.in. pomiaru poziomu glukozy we krwi, poziomu hemoglobiny glikowanej HbA1 czy poziomu TSH, badania sprawności pamięci, sprawności fizycznej, czy też wzroku i słuchu. Wyniki badań były interpretowane przez lekarzy, którzy wystawiali ewentualne skierowania do dalszej diagnostyki w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego do poradni specjalistycznych (geriatrycznych, endokrynologicznych, neurologicznych, chirurgicznych, onkologicznych, schorzeń sutka, okulistycznych, foniatrycznych, diabetologicznych) lub leczenia w szpitalnych oddziałach specjalistycznych. Program skierowany jest corocznie do mieszkańców Katowic, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 60–64 lata oraz 75–79 lat oraz powyżej 85 lat.

- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** środki budżetu miasta
- **Rezultaty:** W ramach zawartych umów badaniami profilaktycznymi w ramach etapu podstawowego objęto 220 osób. Mieszkańcy, u których stwierdzono niesprawność ruchową, otrzymali możliwość wzięcia udziału w zajęciach rehabilitacyjnych finansowanych przez miasto Katowice w ramach II etapu programu. Z etapu rehabilitacyjnego programu mogli skorzystać mieszkańcy Katowic, którzy wzięli udział w etapie podstawowym, w którym stwierdzono u nich niesprawność ruchową. Przeprowadzono dla nich 16-godzinne cykle zajęć rehabilitacyjnych w grupach max. 10 osób. Łącznie objęto nimi 80 osób. Razem w obu etapach programu profilaktyki dla osób trzeciego i czwartego wieku udział wzięło 320 osób.

Projekt międzypokoleniowy pod nazwą NIE(WIDZIALNE)

- **Cel:** poprawa samooceny, wzmocnienie poczucia własnej wartości, kobiecości. Projekt międzypokoleniowy skierowany do kobiet w wieku 60+ oraz młodszych.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** środki programu "UTW – Seniorzy w akcji" Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych
- **Rezultaty:** W projekcie uczestniczyło 18 kobiet, w tym m. in. seniorki. Spotkania dotyczyły m. in. sposobów na zapobieganie izolacji społecznej. Odbyty się zajęcia ze stylistką, wizażystką, brafitterką i fotografką. Podczas spotkania z kosmetyczką seniorki dzieliły się wiedzą na temat stosowanych metod pielęgnacji naturalnej, przekazanej od swoich mam czy babć. Zwieńczeniem projektu był pokaz mody – uczestniczki przygotowały go, wykorzystując swoje umiejętności krawieckie, manualne, kulinarne i organizacyjne. Przedsięwzięcie pomogło kobietom nabrać odwagi do zmian, podnieść poczucie własnej wartości i stać się widzialnymi w każdym wieku i na każdym etapie życia i pełnionych ról społecznych.

Projekt pt. „Zróbmy sobie klimat czyli sprawiedliwa transformacja w Sosnowcu”

- **Cel:** przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, tworzenie miejsc spotkań służących integracji międzypokoleniowej mieszkańców. Działania obejmowały aktywność sportową (spacery nordic-walking, siłownia na świeżym powietrzu, spacer) oraz kulturalną (wyjścia do kina, teatru, muzeum, spacer historyczne) Projekt realizowany był przez Kluby Transformacji, zlokalizowane w sześciu dzielnicach miasta: Centrum, Kazimierz, Konstantynów, Niwka, Milowice i Pogoń, z wykorzystaniem dostępnej infrastruktury na terenie wspomnianych dzielnic
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** środki miasta oraz pozyskane środki unijne
- **Rezultaty:** W projekcie wzięło udział ok. 30 osób – średnio po ok. 5 osób w wieku 60 lat i więcej w każdym z sześciu Klubów Transformacji

Projekt Srebrna Linia

- **Cel:** prowadzenie telefonu informacyjnego – od poniedziałku do piątku przez 3 godziny dziennie – w zakresie funkcji informacyjnej, konsultacyjnej, doradczej i inwestycyjnej. Zakres merytoryczny obejmował: udzielanie informacji o wydarzeniach dla seniorów, kierowanie do właściwych podmiotów zgodnie ze zgłoszonym problemem, prowadzenie rozmów wspierających, organizacja wolontariatu, pomoc w obsłudze urządzeń teleinformatycznych. Projekt realizowany był przez Fundację Internationaler Bund Polska

- **Alokacja środków:** 11 250 zł
- **Źródło finansowania:** środki budżetu miasta Tychy
- **Rezultaty:** W ramach projektu odbyło się: 564 godzin dyżurów; ze wsparcia skorzystało 118 beneficjentów; udzielonych zostało 1 480 porad i informacji.

Aktywny Senior

- **Cel:** Integracja seniorów Gminy Zebrzydowice poprzez organizację spotkań, wyjazdów. Wspólnie zorganizowane działania zapewniały seniorom poczucie bezpieczeństwa, radość ze spędzonych wspólnie chwil i korzystnie wpłynęły na dobre samopoczucie oraz zdrowie psychiczne i fizyczne. Uczestnictwo w wycieczkach edukacyjno-krajoznawczych umożliwiło poznanie krajobrazów, zwyczajów i architektury różnych rejonów Polski. Wspólna integracja mieszkańców poza terenem gminy.
- **Alokacja środków:** brak danych
- **Źródło finansowania:** środki Gminy Zebrzydowice
- **Rezultaty:** Rezultat: spędzenie czasu w gronie rówieśników, eliminując poczucie osamotnienia i pustki na emeryturze.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Miasto Chorzów

Rodzaj działania: Realizacja programu Centrum Wolontariatu Senioralnego w ramach działalności Centrum Pracy Socjalnej w Chorzowie

Szczegółowy opis: Program polegał na świadczeniu seniorom usług wsparcia społecznego oraz pomocy w wykonywaniu czynności dnia codziennego przy udziale wolontariuszy. Program realizowany był przez pracowników Centrum Pracy Socjalnej poprzez organizację i koordynację pracy wolontariuszy, świadczących wybrane przez seniora wsparcie: wsparcie społeczne realizowane poprzez: uruchomienie wolontariatu w zakresie wspólnego spędzania czasu z seniorami, w szczególności samotnie zamieszkującymi, np. spacer, rozmowy, wspólne sporządzanie posiłków, zakupy, itp. lub wsparcie w czynnościach dnia codziennego, realizowane poprzez np. dostarczanie seniorom zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, wsparcie/pomoc w umawianiu wizyt lekarskich w miejscu zamieszkania seniora, dowiezienie lub pomoc w organizacji transportu seniora na wizytę lekarską, w tym również asystowanie podczas wizyty, pomoc/towarzyszenie w zakresie realizacji recept itp.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: działanie bezkosztowe

Rezultaty: Z pomocy programu Centrum Wolontariatu Senioralnego skorzystało 25 seniorów, a zaangażowanych w realizację pomocy seniorom było 21 wolontariuszy, z którymi zostały podpisane porozumienia na świadczenie usług wolontariackich. Średnio raz w miesiącu odbywały się spotkania wspierające dla wolontariuszy, których celem była integracja osób świadczących wsparcie seniorom. W 2024 r. wolontariusze wykonali 2 247 godzin usług wsparcia na rzecz seniorów.

Miasto Będzin

Rodzaj działania: Projekt działań na rzecz mieszkańców Będzina powyżej 60-go roku życia pod nazwą Będzińska Karta Seniora

Szczegółowy opis: Projekt obejmował promocję działań na rzecz wzmocnienia kondycji seniorów, a także poprawę warunków ich życia. Posiadanie Będzińskiej Karty Seniora obniżało koszty comiesięcznych rachunków mieszkańców powyżej 60 roku życia, było także elementem motywującym do aktywnego spędzania wolnego czasu. Łatwiejszy dostęp do różnych form rekreacji

i imprez kulturalnych zwiększał również integrację społeczną i powodował, że osoby starsze mogły spędzić czas w atrakcyjny sposób.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet miasta

Rezultaty: W 2024 r. wydano 91 kart.

Miasto Bytom

Rodzaj działania: Integracja międzypokoleniowa

Szczegółowy opis: Teatr Tańca Rozbark w ramach dotacji z Urzędu Gminy zorganizował cztery międzypokoleniowe potańcówki. Wydarzenie miało na celu integrację seniorów z młodszym pokoleniem poprzez zabawę do różnego rodzaju muzyki, z różnego przedziału lat, pokazując, że muzyka może łączyć pokolenia.

Alokacja środków: 12 200 zł

Źródło finansowania: środki budżetu miasta

Rezultaty: Łącznie w wydarzeniach wzięło udział 341 osób.

Miasto Gliwice

Rodzaj działania: Usługa pod nazwą „Książka na telefon”

Szczegółowy opis: Usługa była skierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych lub mających trudności z dotarciem do biblioteki. Biblioteka posiada w zbiorach dodatkowo książki z tzw. dużą czcionką w liczbie 754 egzemplarzy, wśród których znajdują się książki beletrystyczne i popularnonaukowe, które są poszukiwane przez osoby mające trudności z czytaniem.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: Miejska Biblioteka Publiczna

Rezultaty: W 2024 r. z usługi systematycznie skorzystało 204 osób, a bibliobusem dostarczono 1 020 książek.

Miasto Knurów

Rodzaj działania: Projekt "Dorównaj Seniorom", realizowany przez Knurowski Uniwersytet Trzeciego Wieku

Szczegółowy opis: Ćwiczenia w hali sportowej, prowadzone pod kierunkiem rehabilitanta – trenera. Gimnastyka dla seniorów zmniejszała poczucie izolacji, poprawiała stan psychiczny i fizyczny seniora dzięki regularnej aktywności.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki z budżetu Gminy

Rezultaty: W zajęciach propagujących zdrowy styl życia wzięło udział 140 seniorów.

Miasto Mysłowice

Rodzaj działania: Działania mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz pobudzenie do aktywizacji w życiu społecznym osób starszych.

Szczegółowy opis: Parafia Rzymskokatolicka p.w. M. B Częstochowskiej w Mysłowicach prowadziła miejsce spotkań dla 20 osób starszych, zamieszkujących w dzielnicach południowych miasta Mysłowice. Spotkania odbywały się co najmniej 2 razy w tygodniu, podczas których organizowano zajęcia edukacyjne promujące prozdrowotne zachowania i postawy wśród osób starszych, organizowano również wyjazdy i spotkania okolicznościowe oraz integrujące środowisko osób starszych.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: Miasta Mysłowice

Rezultaty: w 2024 r. z oferty zajęć skorzystało 25 osób.

Miasto Pszczyna

Rodzaj działania: Zadanie pt. Czas i miejsce do nauki życia i aktywnego działania w jesieni życia aktywizacji i integracji osób starszych poprzez edukację.

Szczegółowy opis: Zajęcia edukacyjne, artystyczne, sportowe i rekreacyjne dla seniorów Gminy Pszczyna. Seniorzy posiadali do dyspozycji: zajęcia z nauki języków obcych, zajęcia wspomagające sprawność fizyczną seniorów (joga, pilates, warsztaty taneczne), warsztaty wokalne, teatralne, rękodzieła artystycznego, malarskie, florystyczne. Zajęcia te miały na celu umożliwienie osobom starszym realizację swoich pasji, nabycie nowych umiejętności.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: współfinansowanie ze środków Gminy Pszczyna

Rezultaty: działaniami zostało objęte 432 osoby z terenu gminy Pszczyna.

Miasto Racibórz

Rodzaj działania: Spotkanie Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej z seniorami oddziału rejonowego koła Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów.

Szczegółowy opis: Celem spotkania edukacyjno-informacyjnego było uświadomienie osobom starszym problemu przeciwdziałania zachowaniom przemocowym na jakie mogą być narażeni ze strony innych osób, w tym bliskich, zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy.

Alokacja środków: działanie bezkosztowe

Źródło finansowania: działanie bezkosztowe

Rezultaty: W spotkaniu uczestniczyło ok. 50 seniorów.

Miasto Ruda Śląska

Rodzaj działania: Projekt pt. "Dzwonię i jadę", realizowany przez Fundację "Aktywni My".

Szczegółowy opis: Celem projektu było stworzenie możliwości starszym i niepełnosprawnym mieszkańcom Rudy Śląskiej korzystania z darmowych usług transportowych na terenie miasta Ruda Śląska. Dowozy na terenie miasta realizowane były bez żadnych ograniczeń co do miejsc przejazdu, były to zarówno przychodnie, urzędy, instytucje jak i miejsca komercyjne, tj. baseny, kina, cmentarze, markety itp.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki uzyskane z działalności statutowej Fundacji, dofinansowanie z budżetu gminy

Rezultaty: Z transportu skorzystało: 1 167 kobiet i 257 mężczyzn, 1 przejazd grupowy dla 12 osób. Kierowcy przepracowali 1 065 h (w tym wolontariusze 90 h), łącznie przejechanych zostało 22 575 km.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Województwo śląskie

Rodzaj działania: Targi Seniora SILVER SILESIA 2024

Szczegółowy opis: Celem inicjatywy Samorządu Województwa Śląskiego jest promocja tych form przedsiębiorczości w srebrnej gospodarce, które kierują się zasadami etyki i uczciwości wobec seniorów, jako istotnej grupy konsumentów. Zorganizowano tzw. "Miasteczko Zdrowia", w którym uczestnicy Targów mogli skorzystać z oferty bezpłatnych konsultacji oraz badań lekarskich i laboratoryjnych. Ponadto, w trakcie trwania wydarzenia odbywały się występy i pokazy twórczości artystycznej Seniorów. Wydarzenia było skoncentrowane na potrzebach osób starszych i nie tylko promowało aktywność i zdrowie, ale było także realnym narzędziem wsparcia polityki społecznej

wobec starzejącego się społeczeństwa. Wydarzenie miało na celu integrację środowiska senioralnego, promocję aktywnego stylu życia i przeciwdziałanie izolacji społecznej osób starszych. Było również okazją do dialogu z przedstawicielami władz i organizacji samorządowych. Wydarzenie ma charakter cykliczny.

Alokacja środków: 112 581, 22 zł

Źródło finansowania: budżet województwa śląskiego

Rezultaty: W Targach wzięło udział kilka tysięcy osób.

Województwo śląskie

Rodzaj działania: Ambasadorzy Srebrnego Pokolenia Województwa Śląskiego 2023

Szczegółowy opis: Celem konkursu było wyróżnienie czterech osób starszych mogących stanowić godny do naśladowania wzór dla innych seniorów, wyróżniających się wybitną działalnością i postawą w życiu społecznym w następujących kategoriach: Ambasador Srebrnego Pokolenia z Sercem na Dłoni, Ambasador Srebrnego Pokolenia – Mistrz dla Młodych, Ambasador Pracującego Srebrnego Pokolenia. Konkurs ma charakter cykliczny. Konkurs wpływa na kształtowanie w świadomości społecznej pozytywnego wizerunku osób w podeszłym wieku.

Alokacja środków: 31 858, 90 zł

Źródło finansowania: budżet województwa śląskiego

Rezultaty: W 2024 r. przyznano nagrody za działania seniorów w 2023 r.

Województwo śląskie

Rodzaj działania: Małe Granty Senioralne

Szczegółowy opis: To forma wsparcia finansowego przeznaczona na realizację lokalnych działań społecznych, edukacyjnych i kulturalnych, skierowanych do osób starszych. Program stanowi odpowiedź na rosnące potrzeby społeczności senioralnych w zakresie aktywizacji, integracji oraz poprawy jakości życia. Środki przyznawane w ramach małych grantów umożliwiają elastyczną realizację inicjatyw oddolnych, które mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, wzmacnianie ich samodzielności oraz promowanie aktywnego i zdrowego starzenia się. Granty przyznawane są corocznie.

Alokacja środków: 298 850, 45 zł

Źródło finansowania: Budżet województwa śląskiego

Rezultaty: Realizacja małych grantów senioralnych potwierdziła, że niewielkie środki finansowe mogą przynieść wymierne efekty społeczne. Program umożliwił aktywizację i integrację osób starszych, zwłaszcza z terenów wiejskich i peryferyjnych, odpowiadając na ich realne potrzeby w zakresie edukacji, zdrowia i uczestnictwa społecznego. Uproszczona ścieżka aplikacyjna pozwoliła mniejszym instytucjom i organizacjom lokalnym na skuteczne wdrażanie działań, co wpłynęło na rozwój ich kompetencji. Program miał również silny efekt integracyjny – wielu uczestników kontynuuje działania po zakończeniu projektów.

Miasto Zabrze

Rodzaj działania: Promowanie pozytywnego wizerunku starości poprzez pokazywanie pasji i aktywności seniorów w różnych dziedzinach życia

Szczegółowy opis: Centrum Aktywności Senioralnej w Zabrzu w 2024 r. prowadziło regularnie działania międzypokoleniowe, mające na celu przekazywanie doświadczeń, przełamywanie stereotypów oraz przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet miasta, środki pozyskane przez Zespół Szkół Katolickich w ramach projektu Includl Schools, oraz mini grant pozyskany od New Europe Foundation.

Rezultaty: warsztaty manualne (2 spotkania, 49 uczestników), spotkania integracyjne z dziećmi (7 spotkań, 146 uczestników), cykl spotkań międzypokoleniowych (1 spotkanie, 25 uczestników), międzypokoleniowy turniej szachowy „Seniorzy kontra Juniorzy” (1 spotkanie, 14 uczestników), zorganizowanie II „wymiany książkowej” (1 spotkanie, 23 uczestników), międzypokoleniowe warsztaty pieczenia pierników (1 spotkanie, 20 uczestników), „Jarmark Adwentowy na Zandce” (1 spotkanie, 249 uczestników), pozyskanie mini grantu i organizacja warsztatów międzypokoleniowych w ramach projektu „Authentic Learning For Integrational Cooperation” (2 spotkania, 33 uczestników).

Miasto Wojkowice

Rodzaj działania: Zajęcia cyfrowe w Klubie Senior+

Szczegółowy opis: Szkolenia z obsługi smartfonów, aplikacji mobilnych i platform e-usług

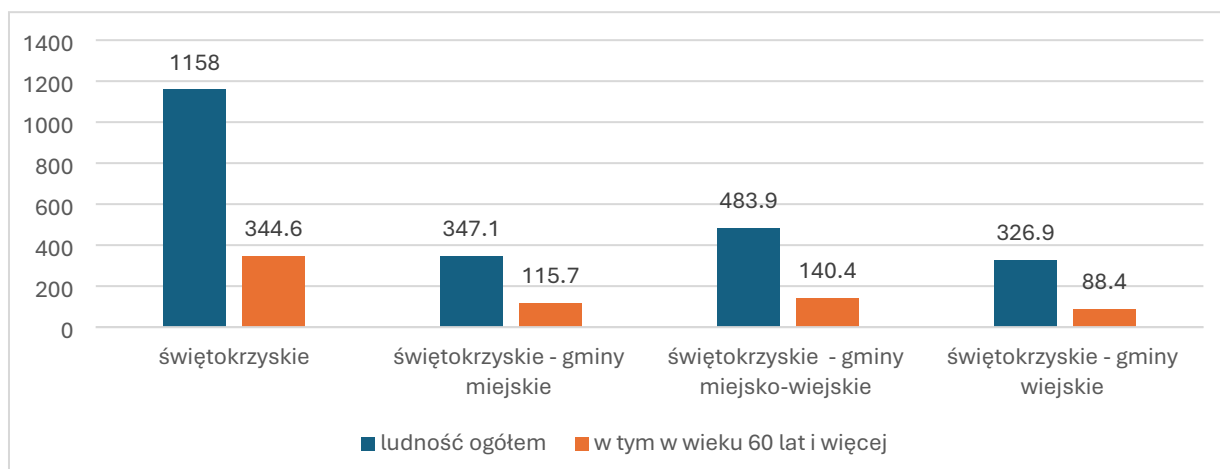
Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: dotacje z budżetu państwa oraz środków z budżetu gminy

Rezultaty: w ramach zajęć przeszkolono ok. 20 osób.

13. Województwo świętokrzyskie

Wykres 16 Ludność woj. świętokrzyskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie świętokrzyskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 2856,17 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,6% i 34,9%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1595,99 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 28,2% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 18,1%, a na zdrowie – 5,5%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 50,7% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 46,1%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 3,2%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,49. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 105,6 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2023–2025
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021–2030

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

[Program Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi na 2024 r.](#)

- **Cel:** dofinansowanie działań mających na celu poprawę sprawności fizycznej i intelektualnej ludzi starszych. Osoby starsze z terenu województwa uczestniczyły w ramach realizowanych zadań m.in. w: warsztatach z zakresu poradnictwa specjalistycznego, zajęciach z zakresu usprawniania pamięci, zajęciach z zakresu aktywności ruchowej,

zajęciach z zakresu terapii manualnej, wycieczkach edukacyjno-krajoznawczych, wyjazdach na basen, wyjściach do kina i do teatru.

- **Alokacja środków:** 457 997,60 zł
- **Źródło finansowania:** Środki z budżetu samorządu województwa świętokrzyskiego
- **Rezultaty:** W ramach otwartych konkursów ofert oraz w trybie pozakonkursowym dofinansowane zostały w 2024 r. łącznie 53 projekty.

Projekt „Tworzenie Lokalnych Systemów Wsparcia dla Seniorów”

- **Cel:** wypracowanie systemu koordynacji świadczenia usług społecznych i zdrowotnych dla osób w wieku 60 lat i więcej potrzebujących wsparcia poprzez ułatwienie im dostępu do usług społecznych i zdrowotnych. Istotne cechy grupy docelowej wynikają bezpośrednio z przeprowadzonej diagnozy, której celem było zbadanie sytuacji społeczno-ekonomicznej osób starszych i oszacowanie zapotrzebowania na usługi społeczno-zdrowotne. Diagnoza została przygotowana we współpracy i na podstawie danych przekazanych przez OPS-y. Z przeprowadzonej diagnozy wynika konieczność intensyfikacji oraz koordynacji działań w obszarze usług opiekuńczych i zdrowotnych skierowanych do osób niesamodzielnych, w tym starszych i z niepełnosprawnościami oraz zwiększenie dostępu do usług społecznych, prozdrowotnych i aktywizacji dla osób starszych. Oprócz usług społecznych, zdrowotnych przewidziane są usługi wspierające dla aktywnych uczestników Projektu.
- **Alokacja środków:** 63 529 411,77 zł
- **Źródło finansowania:** Unia europejska – 54 000 000 zł, Budżet państwa: 6 352 411,77 zł, wkład własny: 3 176 470,59 zł
- **Rezultaty:** Projekt realizowany był w partnerstwie z 19 gminami powiatu kieleckiego oraz miastem Kielce. Liderem projektu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Program wieloletni "Senior+" na lata 2021–2025 (Edycja 2024)

- **Cel:** wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na tworzeniu, prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”. Program „Senior+” na lata 2021–2025
- **Alokacja środków:** 10 248 688,27 zł,
- **Źródło finansowania:** dotacja z budżetu państwa, wkład własny JST
- **Rezultaty:** w 2024 r. utworzono 3 placówki Senior+ . W ramach Programu powstały 2 Kluby: w Kielcach i Michałowie oraz Dzienny Dom Senior+ w Sandomierzu. Dotację na 2024 r. na pokrycie kosztów utrzymania otrzymało 40 placówek. łącznie w województwie świętokrzyskim w 2024 r. funkcjonowało 65 Placówek Senior+ w tym: 40 dofinansowanych z budżetu Państwa, a 25 finansowanych w ramach budżetów własnych jst. Łączna liczba miejsc dostępnych w placówkach wyniosła 1 584.

Program "Opieka 75+

- **Cel:** poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie.
- **Alokacja środków:** 3 681 735,53 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja z budżetu Państwa, wkład własny
- **Rezultaty:** w 2024 r. dotację przyznano 33 gminom, a z programu skorzystało 558 osób w wieku 75 lat i więcej

Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024 Warszawa,

- **Cel:** poprawa bezpieczeństwa i możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych w wieku 60 lat i więcej, poprzez zwiększenie dostępu do tzw. "opieki na odległość".
- **Alokacja środków:** 1 956 551,16 zł
- **Źródło finansowania:** dotacja z budżetu Państwa, środki własne
- **Rezultaty:** w 2024 r. dotację przyznano 51 gminom, a z programu skorzystało 1 474 osób

Program "Opieka wytchnieniowa" dla jednostek Samorządu Terytorialnego

- **Cel:** wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Realizowany jest w formie świadczenia usług opieki wytchnieniowej, które mają na celu odciążenie opiekunów w codziennych obowiązkach, dając im czas na odpoczynek i załatwienie spraw osobistych.
- **Alokacja środków:** 12 649 490,16 zł
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy
- **Rezultaty:** w 2024 r. w ramach programu udzielono wsparcia dla 60 opiekunów całodobowej opieki dla 40 osób starszych. Udzielono wsparcia dla 649 opiekunów dziennej opieki dla 431 osób starszych. Łącznie udzielono wsparcia dla 709 opiekunów dla 471 osób powyżej 60 roku życia.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina Kielce

Rodzaj działania: Działania MOPR w Kielcach na rzecz osób starszych o szerokim spektrum

Szczegółowy opis: edukacyjne działania MOPR obejmowały m. in.: spotkania z przedstawicielami Policji w sprawie bezpieczeństwa Seniorów w sieci, udział w webinarium Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie bezpiecznych płatności w Internecie dla seniorów, a także spotkanie z pracownikami II Urzędu Skarbowego dotyczące ulg podatkowych i nauka korzystania z różnych aplikacji cyfrowych. Ponadto, zrealizowano szereg wydarzeń kulturalnych i aktywizujących tj. II Forum Seniora, Konferencja Kieleckiej Rady Seniorów, Międzynarodowe Senioralia w Krakowie, Wizyta w Centrum Nauki Da Vinci, Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego, udział w festynie sportowo-rekreacyjnym organizowanym przez klub sportowy "Stella". Działania związane z promocją i profilaktyką zdrowia były realizowane m. in. w ramach Programu Profilaktyka 40+, prelekcji – Sezon przeziębieniowy z perspektywy seniora, badaniach profilaktycznych słuchu, ćwiczeń ręka-oko-mózg, warsztatów z neuroterapii i ziołolecznictwa itp. Organizowane były wycieczki autokarowe po Polsce i regionie oraz rajdy piesze i rowerowe. Seniorzy korzystali także z oferty zajęć sportowych tj. nordic walking, basen, aquaerobik, gimnastyka Fitness, joga z elementami rozciągania, gimnastyka Rehabilitacyjna, udział w pikniku sportowo-edukacyjnym. Kieleckie kluby oferowały bardzo bogatą ofertę zajęć, w tym: rękodzieło artystyczne, sekcja brydżowa, zajęcia taneczne, wieczorki taneczne, muzykoterapia, kącik kulinarny, kącik działkowca, filmoterapia, indywidualne lekcje rysunku, kącik filmowy, kącik gier planszowych, nauka gry w bilard, zajęcia komputerowe, gimnastyka na sali gimnastycznej, masaż na łóżku Ceragem, arsztaty z kosmetyki naturalnej, indywidualne zajęcia kosmetyczne, zajęcia poetycko-literackie czy wspólne świętowanie ważnych uroczystości dla Seniorów (typu Wigilia, Jajeczko, Tłusty czwartek, Grill, imieniny seniora),

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne gminy, dotacja rządowa

Rezultaty: Aktywne uczestnictwo w życiu klubu – 1 352 osoby, usprawnianie fizyczne, psychiczne i społeczne Seniorów – 829 osób, zapobieganie wykluczeniu – budowanie relacji społecznych – 738 osób, nauka nowych rzeczy, języków obcych, umiejętności – 581 osób, rozwijanie pasji, zainteresowań – 586 osób, wzmacnianie poczucia przynależności – 948 osób, wspieranie rozwoju osobistego – 774 osoby, rekreacja, aktywizacja, edukacja – 946 osób, pomoc w walce z uczuciem samotności, depresji, stanów lękowych – 786 osób, zachowanie sprawności i niezależności – 782 osoby, wzrost poczucia własnej wartości – 728 osób, budowanie więzi międzyludzkich – 928 osób, dostęp do informacji i doradztwa. – 883 osoby.

Gmina Chęciny

Rodzaj działania: Uruchomienie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego

Szczegółowy opis: Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego została utworzona w ramach projektu współfinansowanego z funduszy Unii Europejskiej, mającego na celu zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i wsparcia dla osób niesamodzielnych, starszych oraz z niepełnosprawnościami. Celem wypożyczalni jest umożliwienie osobom potrzebującym korzystania ze specjalistycznego sprzętu medycznego bez konieczności jego zakupu, co znacząco podnosi jakość życia i wspiera proces rehabilitacji w warunkach domowych. W ramach wypożyczalni oferowany jest bezpłatny dostęp do sprzętu takiego jak: łóżka rehabilitacyjne z materacami przeciwoślizgowymi, wózki inwalidzkie, koncentratory tlenu, dwa podnośniki pacjenta, podpórki inwalidzkie (balkoniki), kule ortopedyczne oraz stojaki do kroplówek.

Alokacja środków: wydatki zostały poniesione w latach poprzednich

Źródło finansowania: nie dotyczy

Rezultaty: Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chęcinach w 2024r. wypożyczył 16 osobom starszym sprzęt rehabilitacyjny.

Gmina Daleszyce

Rodzaj działania: transport osób starszych, niepełnosprawnych

Szczegółowy opis: Usługi transportowe skierowane były do osób niepełnosprawnych (w tym starszych, niesamodzielnych)

Alokacja środków: 67 882 zł

Źródło finansowania: budżet gminy Daleszyce

Rezultaty: w 2024 r. z usługi transportowej skorzystało 150 osób.

Powiat Kielecki

Rodzaj działania: Organizacja udziału w konferencji pn. Aktywni i społecznie zaangażowani Seniorzy. Inicjatorem i gospodarzem wydarzenia była Fundacja PEStka.

Szczegółowy opis: Celem projektu było zwiększenie aktywności społecznej seniorów z terenu Powiatu Kieleckiego i Miasta Kielce poprzez zagospodarowanie czasu wolnego, wsparcie samodzielności oraz wolontariat senioralny. Projekt jest odpowiedzią na wyzwania demograficzne Powiatu Kieleckiego i związaną z nimi trudną sytuację osób starszych.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: w wydarzeniu wzięło udział 8 seniorów członków Rady Seniorów Powiatu Kieleckiego.

Powiat Kielecki

Rodzaj działania: Organizacja III Przeglądu Senioralnej Działalności Kulturalnej Powiatu Kieleckiego SENIORIADA 2024 w Rakowie.

Szczegółowy opis: Organizatorami spotkania było Starostwo Powiatowe w Kielcach oraz Urząd Gminy Raków. Program spotkania przewidywał m.in.: przemarsz korowodu Seniorów z Rynku w

Rakowie do Kościoła św. Trójcy przy akompaniamencie Orkiestry Dętej Nowiny, koncert Orkiestry Dętej Nowiny, prezentację Rady Seniorów Powiatu Kieleckiego, występ Zespołu Rakowskie Fijolecki, prezentację działalności Seniorów z terenu gmin Powiatu Kieleckiego, występ Zespołu Fiesta, potańcówka z Zespołem Braters oraz zabawę taneczną z DJ-em.

Alokacja środków: środki własne, budżet powiatu kieleckiego

Źródło finansowania: środki własne, budżet powiatu kieleckiego

Rezultaty: Spotkanie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem i było okazją do integracji oraz wymiany doświadczeń. W spotkaniu wzięło udział ok. 450 seniorów.

Powiat Kielecki

Rodzaj działania: Organizacja III Seminarium dla Seniorów pn. Zdrowie emocjonalne i psychiczne Seniora.

Szczegółowy opis: Program spotkania obejmował tematykę m.in. zdrowia psychicznego i emocjonalnego dla osób w wieku 60 lat i więcej, rolę duchowości wieku dojrzałego, zagrożeń praw osób starszych, bezpieczeństwa seniorów, sprawności umysłowej i aktywności fizycznej jako kluczowych elementów zachowania zdrowia psychicznego seniorów.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: Integracja oraz zwiększenie aktywności Seniorów. W seminarium wzięło udział 80 seniorów.

Gmina Ożarów

Rodzaj działania: Usługa indywidualnego transportu Door-to-door

Szczegółowy opis: Bezpłatna usługa transportowa dla mieszkańców gminy Ożarów, którzy ukończyli 18 lat, posiadają orzeczenie o niepełnosprawności lub ze względu na wiek lub stan zdrowia mają ograniczoną sprawność.

Alokacja środków: 143 288 zł

Źródło finansowania: środki własne Gminy Ożarów

Rezultaty: z usługi w roku 2024 r. skorzystało 107osób.

Gmina Bodzechów

Rodzaj działania: Rehabilitacja i profilaktyka zdrowotna w grupie wiekowej 65 lat i więcej dla mieszkańców Gminy Bodzechów

Szczegółowy opis: Celem programu była poprawa stanu zdrowia oraz zwiększenie komfortu życia osób w wieku 65 lat i więcej z dysfunkcją narządu ruchu poprzez włączenie ich do programu rehabilitacji oraz zachęcenie do aktywności fizycznej.

Alokacja środków: 40 250 zł

Źródło finansowania: środki własne Gminy Bodzechów

Rezultaty: w programie uczestniczyło 107 seniorów.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Strawczyn

Rodzaj działania: Projekt pt. "Tworzenie lokalnych systemów wsparcia dla Seniorów"

Szczegółowy opis: Projekt był skierowany do seniorów w wieku 60 lat i więcej, mieszkańców Gminy Strawczyn. Uczestnicy mieli możliwość skorzystania z różnych form wsparcia: Taksówka dla seniora, rehabilitacja, turnusy rehabilitacyjne, porady psychologiczne, usługi asystenckie w ośrodku wsparcia, edukacyjne spotkania integracyjne wraz z działaniami prozdrowotnymi, warsztaty, konsultacje profilaktyczno – zdrowotne.

Alokacja środków: 369 665,06 zł

Źródło finansowania: dofinansowanie, środki własne gminy

Rezultaty: w 2024 r. z różnych form wsparcia skorzystało 249 osób.

Gmina Końskie

Rodzaj działania: Współpraca Placówki Wsparcia Dziennego z Domem Dziennego pobytu – realizacja projektu socjalnego "Co było a nie jest – łączmy pokolenia"

Szczegółowy opis: Projekt o charakterze edukacyjnym, skierowany był do rodzin z dziećmi oraz seniorów zamieszkających na terenie Gminy Końskie. Grupę docelową stanowiły rodziny z dziećmi oraz seniorzy z Domu Dziennego Pobytu działających w strukturach MGOPS w Końskich. Celem projektu było m. in.: wzajemne poznanie się i integracja, mobilizacja do wspólnego działania na rzecz środowiska lokalnego, budowanie więzi i pozytywnych relacji międzypokoleniowych, rozwój różnych form kreatywności dzieci i seniorów,

Alokacja środków: 950,00 zł

Źródło finansowania: wpłaty sponsorów oraz budżet gminy

Rezultaty: Z tej formy wsparcia skorzystało 16 seniorów gminy.

Gmina Ostrowiec Świętokrzyski

Rodzaj działania: Organizowanie Społeczności Lokalnej

Szczegółowy opis: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim kontynuował innowacyjny model świadczenia pracy socjalnej, jakim jest Organizowanie Społeczności Lokalnej.

Obszarem jego działań objęci byli głównie mieszkańcy dzielnicy Częstocice i rejonu lokali socjalnych na osiedlu Gutwin, gdzie zamieszkują również osoby po 60 roku życia. Praca Organizatorów Społeczności Lokalnej w środowisku polegała głównie na rozpoznaniu i wykorzystaniu potencjałów społeczności lokalnej, motywowaniu jej do działania, podtrzymywaniu motywacji, wspieraniu i budowaniu spójności społecznej oraz pobudzaniu do działań samopomocowych i wolontarystycznych. W ramach realizowanych działań funkcjonowały dwa Miejsca Aktywności Lokalnej. MAL to przestrzeń do spotkań, realizacji pomysłów, integracji, wzajemnej pomocy, edukacji i ciekawego spędzania wolnego czasu, dedykowane dla wszystkich członków społeczności lokalnej, a także organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, takich jak: grupa samopomocowa zjednoczeni.pl.

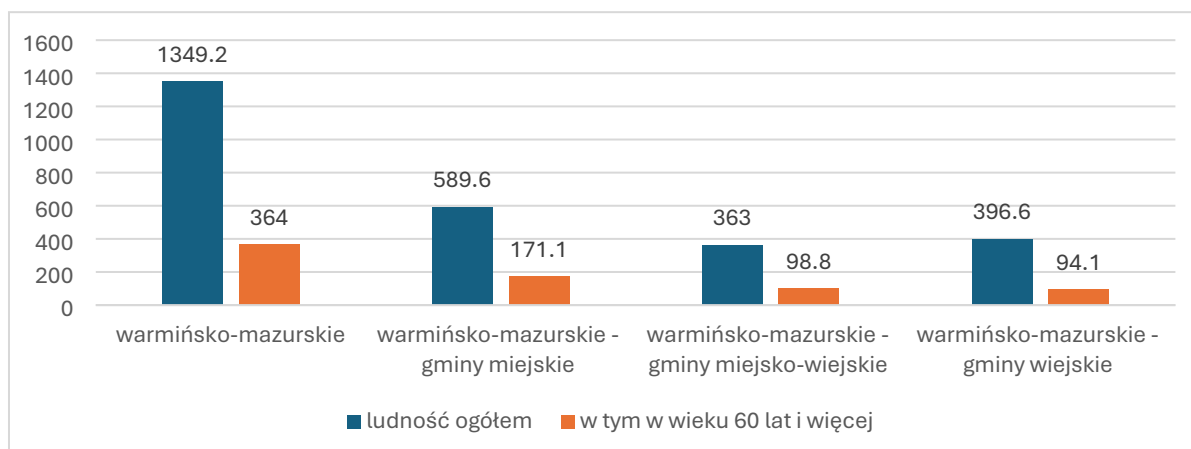
Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet Gminy Ostrowiec Świętokrzyski/ budżet UE i budżet Państwa

Rezultaty: Osoby objęte działaniami Organizowania Społeczności Lokalnej bezpośrednio zaangażowały się w organizację i realizację 14 projektów socjalnych o charakterze społecznym i 46 akcji społecznościowych. W powyższych działaniach wzięło udział 911 osób, które również współorganizowały inne działania społeczne na terenie miasta Ostrowca Świętokrzyskiego.

14. Województwo warmińsko-mazurskie

Wykres 17 Ludność woj. warmińsko-mazurskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 2889,86 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,3% i 35,4%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1559,82 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 29,6% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 21,1%, a na zdrowie – 5,1%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 57,3% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 38,2%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,5%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,40. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 78,7 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”
- „Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021–2030”
- Wojewódzki plan działania szczególnej opieki geriatrycznej dla województwa warmińsko-mazurskiego
- Wojewódzki Plan Transformacji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2022–2026

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021–2027”

- **Cel:** wyznaczenie kierunków działań koniecznych do podjęcia przez wszystkie sektory życia społecznego. W programie wskazano 4 priorytety działania na rzecz osób starszych: Zdrowie, infrastruktura i usługi socjalne, Aktywność społeczna, kulturalna i edukacyjna, Aktywność zawodowa oraz Turystyka, sport i rekreacja.

- **Alokacja środków:** 6 311 896 zł (w latach 2021–2027), w tym planowana wysokość współfinansowania ogółem wynosi 3 482 934 zł.
- **Źródło finansowania:** uzależnione od wielkości środków finansowych administracji rządowej, samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, samorządów powiatów i gmin, a także środków będących w dyspozycji organizacji pozarządowych i innych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz osób starszych.
- **Rezultaty:** Do tej pory zostały sporządzone dwa raporty za lata: 2021–2022 i 2023–2024, w których wskazano osiągnięte wartości poszczególnych wskaźników.

Program współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2024

- **Cel:** zwiększenie aktywnego udziału osób w wieku emerytalnym w życiu społecznym, kulturalnym oraz edukacyjnym.
- **Alokacja środków:** 305 967 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- **Rezultaty:** Łącznie zlecono 30 zadań bezpośrednio dedykowanych seniorom, w których wzięło udział 8 734 osoby.

Program współpracy Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w 2024 roku z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- **Cel:** aktywizacja i przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych. Każdego roku ogłaszane są odrębne konkursy na realizację przez organizacje pozarządowe zadań z zakresu pomocy społecznej mających na celu poprawę sytuacji osób starszych.
- **Alokacja środków:** 250 000 zł
- **Źródło finansowania:** budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego na 2024 r.
- **Rezultaty:** w ramach konkursu „Aktywizacja i przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych – edycja 2024” dofinansowano realizację 7 projektów na kwotę 200 671 zł.

Rzecznik Praw Osób Starszych

- **Cel:** rzecznictwo interesów osób starszych przez Rzecznika Praw Osób Starszych (jedynego dotąd w Polsce, działającego od 2010 r.). Rzecznik prowadzi swoją działalność w trzech subregionach: w Olsztynie, w Elblągu i w Ełku. Działalność ta prowadzona jest przy wsparciu finansowym Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz funduszy norweskich. Biuro Rzecznika wraz z ekspertami, Partnerem, przedstawicielami ngo i instytucji wypracowało ważne narzędzie edukacji w postaci Ścieżki pracy z osobami uwikłanymi w przemoc, która upowszechniana jest w trakcie prowadzonych szkoleń, warsztatów i spotkań.
- **Alokacja środków:** 19 910 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- **Rezultaty:** w 2024 r. zrealizowano ponad 100 spotkań na terenie całego województwa.

Warmińsko-Mazurska Karta Seniora

- **Cel:** aktywizacja środowiska senioralnego. Celem akcji było wsparcie aktywizacji seniorów w różnych obszarach życia, poprzez stworzenie i upowszechnienie katalogu oferowanych im przez różne podmioty – na atrakcyjnych zasadach, usług i produktów.
- **Alokacja środków:** nie dotyczy
- **Źródło finansowania:** budżet Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

- **Rezultaty:** do końca 2024 r. wydanych zostało 17 109 karty. Do projektu przystąpiło 46 firm i instytucji.

Konferencja z okazji obchodów Międzynarodowego dnia Osób Starszych

- **Cel:** upowszechnianie pozytywnego wizerunku osób starszych. Corocznie w październiku organizowana jest konferencja z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Starszych. Każda konferencja odbywa się pod innym hasłem przewodnim. Podczas konferencji rozstrzygany jest również konkurs na Aktywnego Seniora/Seniorkę oraz Najlepszą Inicjatywę Seniorską Warmii i Mazur. Uczestnikami konferencji są przedstawiciele władz lokalnych, ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych, organizacji pozarządowych oraz środowiska senioralnego.
- **Alokacja środków:** ok. 16 000 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- **Rezultaty:** w 2024 r. w konferencji wzięło udział około 150 osób.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina OPS Bartoszyce Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji

Rodzaj działania: X. edycja Bartoszyckiej Senioriady Sportowej "Aktywne jest życie seniora"

Szczegółowy opis: Senioriada w Bartoszycach to coroczne wydarzenie sportowo-rekreacyjne dla seniorów, organizowane przez Urząd Miasta Bartoszyce. Program obejmuje różnorodne konkurencje sportowe, takie jak sztafety, przeciąganie liny, rzuty do celu, a także elementy integracyjne, jak tańce i wspólny posiłek. Senioriada ma na celu aktywizację seniorów, promocję zdrowego stylu życia i integrację międzypokoleniową

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: Senioriada przyczyniła się do promowania aktywnego trybu życia seniorów.

Gmina Biskupiec

Rodzaj działania: Akademia Aktywnego Seniora

Szczegółowy opis: Akademia Aktywnego Seniora przeznaczona jest dla 50 osób w wieku 60+, mieszkańców miasta i gminy Biskupiec. W 2024 r. działania obejmowały: zaspokajanie potrzeb towarzyskich, kulturalnych oraz rekreacyjnych, wsparcie rozwoju poprzez pobudzenie i podtrzymanie aktywności psychicznej i fizycznej seniora, integrację ze środowiskiem lokalnym oraz działania o charakterze wolontaryjnym, działania edukacyjne i profilaktyczne, pozyskiwanie funduszy oraz realizację projektów, włączanie seniorów w działania na rzecz Akademii i jej społeczności, budowanie poczucia sprawczości, promocję placówki oraz pozytywnego wizerunku osób starszych, organizację imprez zewnętrznych oraz włączanie seniorów do działań przy organizacji imprez lokalnych, wsparcie i pomoc specjalistyczną: psychologiczną, terapeutyczną, prawną, socjalną i realizację usług kąpielowych i pralniczych.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: własne i zewnętrzne

Rezultaty: W 2024 r. Akademia liczyła 47 członków.

Miasto Elbląg

Rodzaj działania: Organizacja Elbląskich Dni Seniora

Szczegółowy opis: Wydarzenie rozpoczęło się przemarszem seniorów ulicami miasta na plac, gdzie odbyło się uroczyste wręczenie kluczy seniorom, a także występy. Następnie przez cały tydzień miejskie jednostki organizacyjne i organizacje pozarządowe oferowały szereg wydarzeń o

charakterze kulturalnym, rozrywkowym, sportowym i edukacyjnym, m.in.: konferencja, warsztaty w Bibliotece, zwiedzanie Muzeum, zabawa taneczna, zajęcia sportowe, kino, warsztaty plastyczne itp.

Alokacja środków: 18 160,00 zł (środki Gminy Miasto Elbląg)

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki własne realizatorów wydarzeń,

Rezultaty: w 2024 r. do wydarzenia włączyło się 9 jednostek i organizacji pozarządowych jako partnerzy, 5 dni wypełnionych ofertą kierowaną do seniorów, zorganizowano łącznie 17 zajęć/spotkań/ warsztatów. Łącznie w wydarzeniach wzięło udział ok. 800 seniorów,

Gmina Węgorzewo

Rodzaj działania: Obchody Światowego Dnia Seniora

Szczegółowy opis: 13 listopada 2024 r. w Węgorzewskim Centrum Kultury po raz pierwszy w historii odbyła się uroczysta Gala z okazji Światowego Dnia Seniora zorganizowana przez MGOPS. To wyjątkowe wydarzenie zgromadziło licznie przybyłych gości, przedstawicieli władz lokalnych oraz seniorów, którzy wspólnie celebrowali swoje święto w atmosferze radości i wspólnoty. Spotkanie rozpoczęło się od wystąpień zaproszonych gości, którzy złożyli życzenia seniorom podkreślając ich rolę oraz zaangażowanie w życie społeczne.

Alokacja środków: 4 000 zł

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: w wydarzeniu uczestniczyło około 200 osób starszych.

Miasto Elbląg

Rodzaj działania: Projekt międzynarodowy "Co green" o tematyce ekologicznej

Szczegółowy opis: Projekt miał na celu wypracowanie metodyki pracy ze społecznościami lokalnymi w obszarze zielonej transformacji. Dodatkowym aspektem było budowanie lokalnych partnerstw wspierających inicjatywę. Seniorzy wzięli udział w konsultacjach społecznych w dzielnicy Zawodzie, wspólnym społecznościowym sprzątaniu działki, nasadzeniach roślinności oraz nawiązywali wiele kontaktów podczas wspólnego świętowania na pikniku podsumowującym działania. W trakcie realizacji projektu uformowała się druga grupa seniorów liderów z dzielnicy Zawodzie, która aktywnie uczestniczyła we wszystkich działaniach zaplanowanych w ramach CO GREEN, stając się jedną z kluczowych grup w całym przedsięwzięciu.

Alokacja środków: 10 000 zł

Źródło finansowania: Pozyskane przez lidera projektu Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL z Warszawy: 10 000 zł

Rezultaty: Liczbowe rezultaty realizacji inicjatywy zielony zakątek warsztaty otwierające – 13 osób, spotkanie robocze – 4 trenerów, 13 aktywistów, konsultacje z mieszkańcami na Zawodziu – liczba uczestników 47 osób – liczba wypełnionych ankiet – 43 osoby, spotkanie z mieszkańcami Zawodzia – spacer – 19 osób, drugie konsultacje z mieszkańcami Zawodzia na Zawodziu – 55 osób, spotkanie ze społecznością – sprzątanie terenu przed nasadzeniami – 9 osób, spotkanie dot. nasadzeń – 36 osób, spotkanie podsumowujące projekt – 11 osób.

Gmina Stawiguda

Rodzaj działania: poradnictwo psychologiczne i prawne

Szczegółowy opis: seniorzy mieli możliwość skorzystania z porad prawnika oraz wsparcia psychologa

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet gminy

Rezultaty: pomoc w rozwiązywaniu problemów oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dotyczącym seniorów. Psycholog jest dostępny dla osób w każdym wieku. Jedną z grup są również seniorzy – brak szczegółowych danych.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Łukta

Rodzaj działania: Klub PLANSZOMANIAKÓW

Szczegółowy opis: Spotkania pomagały w ćwiczeniach logicznego myślenia, a także nawiązywania dobrych relacji międzyludzkich.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki Gminnego Ośrodka Kultury w Łukcie

Rezultaty: W spotkaniach uczestniczyło 13 osób starszych.

Gmina Łukta

Rodzaj działania: Chór PASJONATKI, Gminny Ośrodek Kultury w Łukcie

Szczegółowy opis: Spotkania pod opieką zawodowego muzyka odbywały się raz w tygodniu. Chór występował podczas gminnych i kościelnych uroczystości, wyjeżdżał także na występy do innych gmin.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki Gminnego Ośrodka Kultury w Łukcie

Rezultaty: W chórze występowało 10 osób starszych (stała grupa)

Gmina Sorkwity

Rodzaj działania: 39. Spotkanie adwentowe – wigilijne dla osób starszych Gminy Sorkwity.

Szczegółowy opis: Doroczne spotkanie ma charakter wieczoru Wigilijnego, z typowymi potrawami dla tego wydarzenia. Podczas spotkania dzieci z gminy prezentowały Jasełka, śpiewały kolędy. Była to okazja do wspólnego spotkania samotnych, starszych osób z Gminy Sorkwity. W czasie spotkania Seniorzy otrzymali paczki żywnościowe. Dla wszystkich chętnych do udziału w wydarzeniu gmina zapewnia bezpłatny transport.

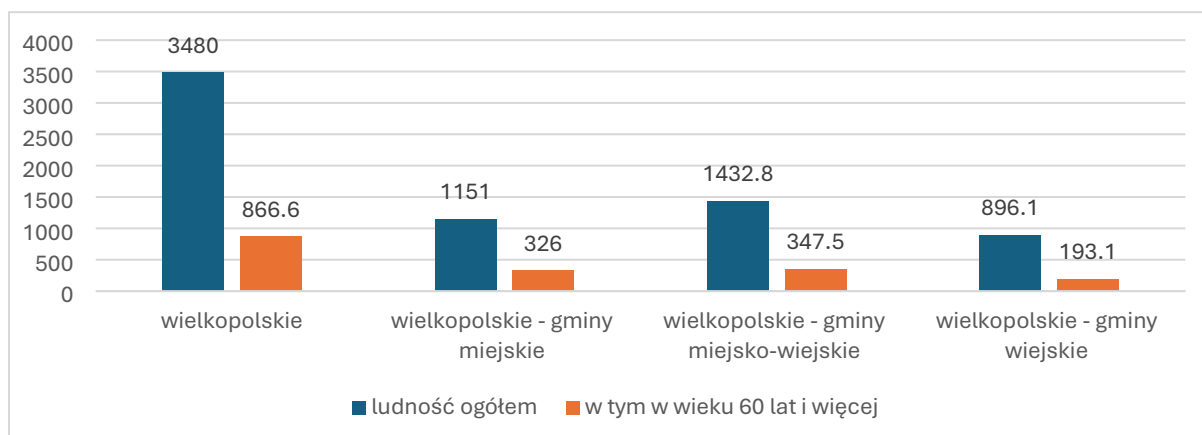
Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: darowizny od lokalnych przedsiębiorców 100% nakładu finansowego i dobrowolnej, darmowej pracy pracowników GOPS, Szkoły Podstawowej w Sorkwitach.

Rezultaty: Ponad 120 mieszkańców naszej gminy wzięło udział w spotkaniu adwentowo-wigilijnym. Do uczestników trafiły też paczki przygotowane przez Gops Sorkwity, których sponsorem była firma ADM Wild Mrągowo.

15. Województwo wielkopolskie

Wykres 18 Ludność woj. wielkopolskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie wielkopolskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3066,87 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 55,1% i 28,8%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1815,81 zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 24,4% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 22,2%, a na zdrowie – 5,7%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 52,5% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 43,5%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,0%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,55. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 94,3 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Wielkopolski Program Wsparcia Osób Starszych na lata 2021–2025
- Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023–2026

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

Program Senior+

- **Cel:** zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.
- **Alokacja środków:** utworzenie 1 placówki – 72 760,00 zł, dofinansowanie funkcjonowania 29 istniejących placówek – 2 392 014,00 zł.
- **Źródło finansowania:** budżet państwa

- **Rezultaty:** W 2024 r. w utworzonej placówce powstało 20 nowych miejsc dla seniorów, natomiast już funkcjonujące zapewniły 790 miejsc dla seniorów.

Program Korpus Wsparcia Seniorów

- **Cel:** poprawa bezpieczeństwa i samodzielności osób starszych w miejscu zamieszkania.
- **Alokacja środków:** środki przeznaczone na realizację w 2024 r.: Moduł I – 2 251 794,00 zł, realizacja na koniec roku – 812 257,79 zł, Moduł II – 1 582 667,00 zł, realizacja na koniec roku – 1 332 027,25 zł.
- **Źródło finansowania:** budżet państwa
- **Rezultaty:** Liczba gmin przystępujących do realizacji Programu: Moduł I – 54, Moduł II – 87. W ramach modułu I wsparciem objęto 240 osób, natomiast w ramach modułu II. – 3 634 osoby.

Program Opieka 75+

- **Cel:** zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych które pozostają w rodzinie.
- **Alokacja środków:** 8 232 462,44 zł.
- **Źródło finansowania:** budżet państwa
- **Rezultaty:** W 2024 r. w Programie „Opieka 75+” uczestniczyło 68 gmin województwa wielkopolskiego, które realizowały usługi opiekuńcze. Jednocześnie 1 z tych gmin realizowała również specjalistyczne usługi opiekuńcze. Rzeczywista liczba osób, którym decyzją przyznano usługi opiekuńcze dofinansowane w ramach programu „Opieka 75+” – edycja 2024 r., w ramach: usług opiekuńczych – 1 598 osób, specjalistycznych usług opiekuńczych – 1 osoba.

Zespół Ekspertów do spraw Polityki Senioralnej

- **Cel:** powołanie Zespołu Ekspertów do spraw Polityki Senioralnej. Zespół pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach dotyczących polityki senioralnej. Do zadań Zespołu należało w szczególności: diagnozowanie sytuacji osób starszych w województwie wielkopolskim, działania na rzecz poprawy sytuacji osób starszych, monitorowanie zmian dotyczących sytuacji osób starszych w województwie wielkopolskim, tworzenie rekomendacji dla samorządów w zakresie polityki senioralnej, współpraca z przedstawicielami rządu w zakresie polityki senioralnej.
- **Alokacja środków:** wyłącznie zwrot kosztów podróży członków na posiedzenia Zespołu.
- **Źródło finansowania:** budżet wojewody
- **Rezultaty:** współpraca z Departamentem Polityki Senioralnej dotycząca kluczowych kierunków działań rządu, opracowanie we współpracy z GUS analizy „Sytuacja osób starszych w województwie wielkopolskim w 2023 r.”, liczne prelekcje dotyczące szczegółowych zagadnień związanych z sytuacją osób starszych.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Gmina Pniewy

Rodzaj działania: Mobilne Kluby Seniora i „Pomocna Taksówka”

Szczegółowy opis: W CUS w Pniewach uruchomiono mobilne Kluby Seniora oraz usługę „Pomocnej Taksówki” – dowóz na zajęcia, wydarzenia kulturalne, rehabilitację itp., bezpośrednio do domów mieszkańców.

Alokacja środków: Mobilne Kluby Seniora – projekt realizowany w ramach Programu Regionalnego „Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027”, Pomocna Taksówka – usługa została

uruchomiona na podstawie umowy zawartej z wykonawcą – Spółdzielnią Socjalną HORYZONT w Pniewach

Źródło finansowania: Mobilne Kluby Seniora – co najmniej 30 seniorów objętych wsparciem, po 15 osób w każdym z dwóch sołectw: Dębina i Chełmno, Pomocna Taksówka – Adresaci usługi: osoby niepełnosprawne ze znacznym lub umiarkowanym orzeczeniem, osoby powyżej 65. roku życia zamieszkujące samotnie lub z inną osobą powyżej 65 r. ż. lub z orzeczeniem o niepełnosprawności, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. po hospitalizacji, zabiegach)

Miasto Poznań

Rodzaj działania: Program „Aktywizacja seniorów – poprzez terapię i edukację”

Szczegółowy opis: W okresie październik 2023 – maj 2024 uczestnicy mieli dostęp do zajęć terapii ruchowej, psychologicznych, dietetycznych, edukacyjnych, rękodzielniczych i wycieczek.

Alokacja środków: dofinansowanie działań projektowych

Źródło finansowania: samorząd województwa

Rezultaty: wsparcie minimum 20 osób starszych w codziennym funkcjonowaniu, przeciwdziałanie izolacji, poprawa kondycji psychofizycznej, rozwijanie zainteresowań seniorów, wsparcie rodzin w opiece.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Miasto Poznań

Rodzaj działania: Senior – samodzielny i bezpieczny kierowca

Szczegółowy opis: Automobilklub Wielkopolski przygotował uniwersalny program diagnostyczno-reedukacyjny dla starszych kierowców. Składowymi programu były: ankieta przesiewowa, diagnoza psychomotoryczna oraz reedukacja/doszkalanie w zakresie m. in.: techniki jazdy, przepisów ruchu drogowego, nowych technologii. Program adresowany był dla każdego kierowcy powyżej 65 roku życia, szczególnie po 70 roku życia oraz dla kierowcy z historią chorobową, która przerwała na dłuższy czas możliwość samodzielnego jeżdżenia. Głównym jej celem była poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez pomoc starszym kierowcom w oszacowaniu ich możliwości i umiejętności jazdy samochodem.

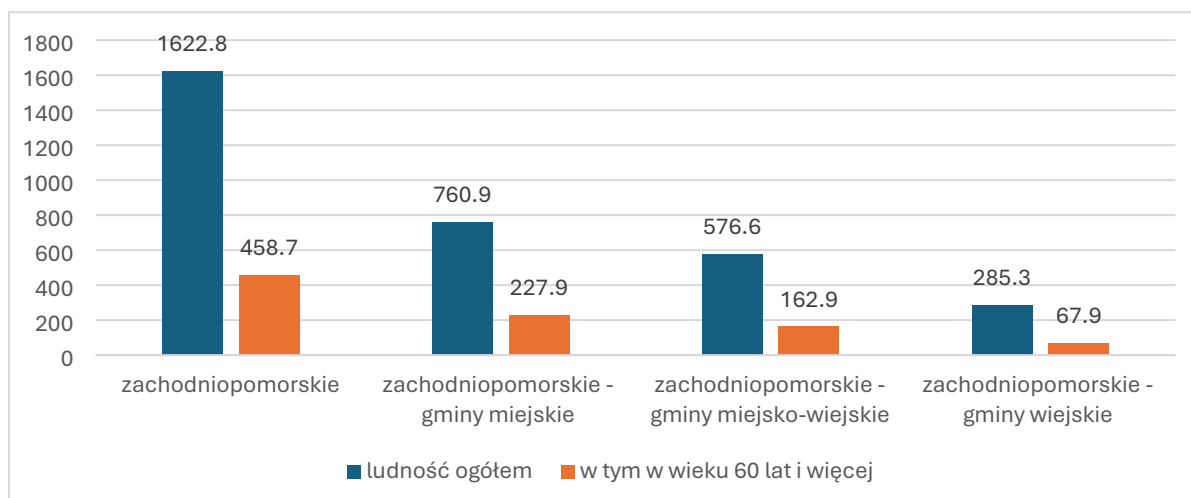
Alokacja środków: Projekt został opracowany w ramach „Przepisu na wielkopolską innowację społeczną – usługi opiekuńcze dla osób zależnych”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020

Źródło finansowania: Europejski Fundusz Społeczny (PO WER 2014–2020). Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Automobilklub Wielkopolski, w ramach inkubatora prowadzonego przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu (lider), przy współpracy z Miastem Poznań i Poznańskim Centrum Superkomputerowo-Sieciowym

Rezultaty: kierowcy powyżej 65 lat

16. Województwo zachodniopomorskie

Wykres 19 Ludność woj. zachodniopomorskiego – stan na 31.12.2024 r. (w tys.)

Źródło: GUS

SYTUACJA DOCHODOWA, WARUNKI BYTU, W TYM WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2024 r. w województwie zachodniopomorskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 3110,47 zł. Na dochód rozporządzalny gospodarstwa domowego składają się przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. W 2024 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł odpowiednio 51,0% i 38,4%. W 2024 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 1908,28zł. Na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstwa domowe przeznaczały przeciętnie 26,7% ogólnej kwoty wydatków, na opłaty z tytułu użytkowania mieszkania lub domu i za korzystanie z nośników energii – 21,1%, a na zdrowie – 5,6%.

W 2024 r. swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą oceniło 53,4% gospodarstw domowych. Udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną wyniósł 42,4%, a raczej złą lub złą ukształtował się na poziomie 4,2%.

W analizowanym roku przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym ukształtowała się na poziomie 2,15. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowana przez gospodarstwo domowe wyniosła 75,4 m².

DOKUMENTY I STRATEGIE

- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030
- Polityka kapitału oraz spójności społecznej Województwa Zachodniopomorskiego (dokument operacyjny do Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030)
- Program na rzecz Seniorów na lata 2023–2027 dla Województwa Zachodniopomorskiego

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH

[Program osłony w zakresie zmniejszenia wydatków mieszkańców Miasta Koszalina z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w latach 2025–2027](#)

- **Cel:** umożliwienie szybkiego, częściowego wsparcia finansowego dla osób starszych ponoszących wydatki za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przez okres całego roku

udzielana była pomoc na poziomie 45% należnej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Realizatorem Programu było Centrum Usług Społecznych w Koszalinie.

- **Alokacja środków:** 89 366,40 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta (CUS)
- **Rezultaty:** W 2024 r. z programu skorzystało 319 osób.

Gminny program ośłonowy Korpus Wsparcia Seniorów w gminie Siemysł na rok 2024

- **Cel:** rozszerzenie katalogu usług opiekuńczych dla osób w wieku 60 lat i więcej o usługi sąsiedzkie
- **Alokacja środków:** budżet gminy – 20%, budżet Wojewody – 80%
- **Źródło finansowania:** środki pozyskane z budżetu Wojewody
- **Rezultaty:** w ramach programu w 2024 r. na terenie gminy uruchomiono 3 środowiska usług sąsiedzkich dedykowanych osobom w wieku 60 lat i więcej.

Koszaliński Program Lek dla Seniora

- **Cel:** umożliwienie szybkiego, częściowego (lecz gwarantowanego) wsparcia dla osób starszych, przewlekle chorych, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej. Program był alternatywą dla systemu wsparcia w postaci specjalnych zasiłków celowych. Pomoc finansowa przyznawana była 2 razy w roku do kwoty 150,00 zł. Realizatorem Programu było Centrum Usług Społecznych w Koszalinie.
- **Alokacja środków:** 4 804,00 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta (CUS)
- **Rezultaty:** w 2024 r. zakup leków zrefundowano 23 osobom.

Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej

- **Cel:** wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (albo orzeczenie równoważne), mieszkających na terenie gminy Czaplinek.
- **Alokacja środków:** 562 073 zł
- **Źródło finansowania:** Fundusz Solidarnościowy
- **Rezultaty:** w ramach Programu objęto pomocą 53 osoby na łączną liczbę godzin 12 545.

Białogardzka Karty Seniora

- **Cel:** oferta pakietu ulg i zniżek na towary i usługi lokalnych przedsiębiorców. Oferta skierowana jest do osób mających 60 lat lub wyżej zamieszkujących na terenie miasta Białogard.
- **Alokacja środków:** działania bezkosztowe, ulgi są od przedsiębiorców
- **Źródło finansowania:** -
- **Rezultaty:** wydano 252 karty seniora

Program OPIEKA 75 + na rok 2024

- **Cel:** poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie, spełniających warunki do udzielenia pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej.
- **Alokacja środków:** dotacja celowa z budżetu państwa w wysokości 139 168,00 zł. Całkowity koszt realizacji usług opiekuńczych w ramach ww. Programu w 2024 r. wyniósł 248 783,50 zł.

- **Źródło finansowania:** dotacja celowa z budżetu państwa
- **Rezultaty:** Przyznana dotacja w całości wykorzystana została na usługi opiekuńcze dla 53 osób w wieku 75 lat i więcej.

Program Złota Rączka

- **Cel:** pomoc fachowca w naprawach drobnych usterek w swoich mieszkaniach. Realizacją tego programu zajęło się Stargardzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o. o.
- **Alokacja środków:** 7.000,00 zł
- **Źródło finansowania:** gmina miasto Stargard
- **Rezultaty:** W 2024 r. w ramach programu wykonano 70 usług.

Program polityki zdrowotnej w zakresie szczepień profilaktycznych przeciwko grypie osób powyżej 65 roku życia zamieszkałych w gminie Drawno na lata 2018–2025

- **Cel:** zwiększenie poziomu ochrony zdrowia seniorów poprzez bezpłatne szczepienia przeciw grypie, zmniejszenie liczby zachorowań i powikłań pogrypowych oraz ograniczenie hospitalizacji i kosztów leczenia. Program skierowany był do osób powyżej 65 roku życia zamieszkałych w gminie.
- **Alokacja środków:** 10 000 zł
- **Źródło finansowania:** Budżet Gminy
- **Rezultaty:** zaszczepiono 100 osób w wieku 65 lat i więcej.

Projekt Social Silver

- **Cel:** utworzenie sieci 9 profesjonalnych Centrów Aktywności i Wolontariatu Seniorów, oferujących usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej, we współpracy z samorządami gminnymi na terenie województwa zachodniopomorskiego. Wsparciem objęte zostały osoby zagrożone wykluczeniem, w szczególności osoby w wieku 60 lat i więcej, w tym osoby z niepełnosprawnością. Projekt realizowany jest od kwietnia 2024 r. do czerwca 2029 r.
- **Alokacja środków:** Łączna wysokość wydatków kwalifikowanych – 19 378 823,53, dofinansowanie – 18 409 882,35 zł, w tym z EFS – 16 472 000 zł, dotacja docelowa – 1 937 882,35 (2) wkład własny – 968 941,18
- **Źródło finansowania:** Europejski Fundusz Społeczny – 85%, budżet Państwa – 10%, wkład Własny – 5% (niepieniężny)
- **Rezultaty:** usługami świadczonymi w społeczności lokalnej objęto 1 010 osób (w tym ok. 50 osób niepełnosprawnych), utworzono 290 miejsc miejsc świadczenia usług.

Program Koszalińska Karta Mieszkańca pod nazwą Kocham Koszalin

- **Cel:** Program Koszalińska Karta Mieszkańca pod nazwą Kocham Koszalin
- **Szczegółowy opis:** system zniżek, ulg, preferencji i uprawnień. Osobami uprawnionymi do korzystania z Programu są osoby zameldowane na terenie Gminy Miasta Koszalin, bądź deklarujące w zeznaniu podatkowym, że miejscem zamieszkania jest Gmina Miasto Koszalin. Program jest realizowany w następujących obszarach funkcjonowania Miasta: komunikacja miejska i parkingi, sport i rekreacja, kultura, oświata, handel i usługi, zdrowie, pomoc społeczna. W ramach Programu funkcjonują min. Pakiet Seniora, do którego dostęp uzyskać mogą osoby, które były uczestnikami Programu „Koszalińska Karta Seniora”. Realizator programu Centrum Usług Społecznych w Koszalinie.
- **Alokacja środków:** 352 679,41 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Miasta (CUS)

- **Rezultaty:** z poszczególnych usług społecznych w 2024 r. korzystało 34 282 mieszkańców, wydano 4 491 kart mieszkańca. Na koniec 2024 r. 154 podmiotów oferowało uczestnikom Programu 262 benefity.

Program Fundacji Castorama Razem Najlepiej

- **Cel:** inicjatywa mająca na celu wsparcie lokalnych społeczności i integrację wokół sklepów Castorama. W ramach programu organizowane są konkursy, w których klienci głosują na wybrane projekty społeczne. W 2024 r. w konkursie w Koszalinie, zwyciężył Dom Pomocy Społecznej Zielony Taras.
- **Alokacja środków:** 15 000 zł
- **Źródło finansowania:** budżet Fundacji Castorama
- **Rezultaty:** w ramach nagrody z konkursu fundacji stworzono i wyposażono miejsce wypoczynku dla podopiecznych na terenie Domu Pomocy Społecznej „Zielony Taras” w Koszalinie.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK NA POZIOMIE POWIATU, GMINY

Miasto Koszalin

Rodzaj działania: PoDzielnia – miejsce wymiany odzieży między mieszkańcami

Szczegółowy opis: uczestnictwo w różnych formach życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego, niesienie pomocy socjalnej, promocja wolontariatu oraz działalność charytatywna. Punkt dostępny jest 4 razy w tygodniu po 4 godziny. Punkt na zasadzie wolontariatu prowadzi Stowarzyszenie VivaMy zrzeszające osoby starsze.

Alokacja środków: 7 352,54 zł

Źródło finansowania: budżet Miasta

Rezultaty: z punktu odzieży skorzystało 8 890 osób.

Powiat Sławieński

Rodzaj działania: "Regionalne Pogotowie Kryzysowe"

Szczegółowy opis: ograniczenie skutków zdarzeń kryzysowych (w tym nagłych), poprzez różnorodne, adekwatne do zaistniałej sytuacji, wsparcie świadczone przez specjalistów interwencji kryzysowej w formie ambulatoryjnej lub wyjazdowej, w miejscu zdarzenia i pobytu osoby doświadczającej sytuacji kryzysu psychologicznego. Pomocą były obejmowane osoby starsze.

Alokacja środków: 242 560,03 zł

Źródło finansowania: budżet powiatu

Rezultaty: w 2024 r. dołączyło 243 nowych uczestników, udzielono także 1 403 porady.

Gmina Mielno

Rodzaj działania: Kluby tematyczne: filmowy i teatralny oraz biblioterapia.

Szczegółowy opis: Warsztaty z filmoterapii i biblioterapii m.in.. czytanie biografii Władysława Bartoszewskiego. Konferencja w Arche pt. „Pomorze przed i po II wojnie światowej – w tym domu też mieszkała rodzina”. Wykład Piotra Szarszewskiego pt. „Niepełnosprawność w filmie”.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet Miasta

Rezultaty: Wspieranie rozwoju czytelnictwa wśród seniorów; inicjowanie spotkań osób o podobnych zainteresowaniach.

Miasto Świnoujście

Rodzaj działania: Warsztaty psychologiczne

Szczegółowy opis: cykl warsztatów psychologicznych dla rodzin i opiekunów osób starszych, cierpiących na demencję/Alzheimer. Warsztaty były prowadzone w Zakładzie Opieki Długoterminowej „Fregata” w Świnoujściu sp. z o.o. Podczas spotkań przybliżono problematykę chorób wieku starszego i procesu starzenia.

Alokacja środków: 3 200,00 zł

Źródło finansowania: środki własne ZOD Fregata Sp. z o.o.

Rezultaty: w 2024 r. z warsztatów skorzystało 30 osób.

Miasto Stargard

Rodzaj działania: Akcja: "Krzesełko dla Seniora"

Szczegółowy opis: wystawienie w czasie godzin otwarcia siedziby firm i instytucji krzesełka umożliwiającego mieszkańcom miasta skorzystanie z chwili wytchnienia podczas przemieszczania się po mieście.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: Od początku zainicjowania tej akcji, krzesełka są regularnie wystawiane przed siedziby firm. Akcja ta jest dobrowolna, w żaden sposób nie jest regulowana ani zobowiązująca. Polega na dobrowolnym wsparciu dla osób starszych, potrzebujących.

Gmina Goleniów

Rodzaj działania: Goleniowska Koperta Życia

Szczegółowy opis: umieszczenie w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia, przyjmowanych lekach, alergiach na leki, kontaktach do najbliższych, danych osobowych, w tym nr PESEL.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: w 2024 r. kolportowano ok. 4000 szt.

Miasto Szczecin

Rodzaj działania: Posiłki dowożone do miejsca zamieszkania dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych.

Szczegółowy opis: dowóz Klientom wymagającym całodobowej opieki, mającym trudności w poruszaniu się, gorących, 2 -daniowych posiłków.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet Państwa, budżet gminy

Rezultaty: Z posiłków miesięcznie średnio korzystało ok. 25 osób.

Gmina Marianowo

Rodzaj działania: Spotkania „Dyskusyjnego Klubu Książki”,

Szczegółowy opis: Raz na dwa miesiące seniorzy z terenu gminy spotykali się w Publicznej Bibliotece w Marianowie. Celem spotkań była promocja kultury literackiej i czytelnictwa, ożywienie i integracja środowiska skupionych wokół bibliotek publicznych, zachęcenie nowych użytkowników do korzystania z bibliotek publicznych, inspirowanie bibliotekarzy do kreowania mody na czytanie itp.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: budżet własny

Rezultaty: łącznie odbyło się 20 spotkań z seniorami, grupy po około 8 osób.

PRZYKŁADY INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ

Gmina Goleniów

Rodzaj działania: Centrum Wolontariatu i Mentoringu Seniorów

Szczegółowy opis: Przy CUS funkcjonował Centrum Wolontariatu i Mentoringu Seniorów, który skupiał działania wolontariuszy zrzeszonych w organizacjach senioralnych. Celem inicjatywy było zaangażowanie środowiska senioralnego w działania na rzecz innych, aktywizacja społeczna, a także wzmocnienie potencjału osób starszych.

Alokacja środków: koordynacja w ramach obowiązków pracownika socjalnego

Źródło finansowania: środki własne gminy

Rezultaty: W 2024 r. goleniowscy seniorzy przepracowali 2 788 godzin, wspierając potrzebujących w ramach wolontariatu opiekuńczego, hobbystycznego i akcyjnego. Wolontariusze seniorzy brali udział w 24 inicjatywach, niektóre odbywały się cyklicznie.

Miasto Koszalin

Rodzaj działania: Przygotowanie Sali Doświadczania Świata w nowo utworzonym Dziennym Domu Złoty Wiek „Senior+” przy ul. Odrodzenia 34

Szczegółowy opis: DPS "Zielony Taras" przygotował Salę Doświadczania świata, w której prowadzona była terapia, zapewniająca odprężenie i stymulację za pomocą dotyku, koloru, światła i dźwięku. Z terapii mogli korzystać podopieczni DD Złoty Wiek „Senior+”. Sala Doświadczania Świata od 2023 r. jest dostępna również dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej „Zielony Taras” w Koszalinie przy ul. Teligi.

Alokacja środków: zakup inwestycyjny na wyposażenie pomieszczenia w wysokości 54.328,37 zł pokryty ze środków własnych gminy (Budżet Miasta), na potrzeby nowo utworzonego w 2024 r. Dziennego Domu "Senior+" Złoty Wiek ul. Odrodzenia 34 w Koszalinie.

Źródło finansowania: brak danych

Rezultaty: Z Sali Doświadczania Świata korzystało 30 uczestników Dziennego Domu Złoty Wiek "Senior+"

Miasto Stargard

Rodzaj działania: Stargardzkie mieszkania wspierane

Szczegółowy opis: Jest to forma pomocy skierowana do różnych grup beneficjentów, w tym m.in. do osób starszych, która umożliwia im prowadzenie samodzielnego życia, funkcjonowanie w środowisku oraz integrację ze społecznością lokalną, co zapobiega marginalizacji tych osób. Należy podkreślić, iż mieszkania wspierane nie są mieszkaniami wspomagаныmi i treningowymi w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej. W ramach funkcjonującego w Stargardzie programu pn. „Potrzebny Dom”, realizowany jest podprogram „Nie Sami” skierowany do osób starszych. Jego realizatorem jest Stargardzkie TBS Sp. z o.o.

Alokacja środków: brak danych

Źródło finansowania: środki finansowe z budżetu Miasta

Rezultaty: z mieszkań wspieranych w 2024 r. skorzystało 21 osób starszych

Miasto Szczecin

Rodzaj działania: Bon opiekuńczy: Alzheimer 75

Szczegółowy opis: Program wsparcia dla rodzin osób z chorobą Alzheimera, zamieszkujących w Szczecinie i mających ukończone 75 lat. Program wypłacał świadczenia w formie finansowej.

Alokacja środków: Szczecińskie Centrum Świadczeń

Źródło finansowania: gmina Miasto Szczecin

Rezultaty: w 2024 r. wsparcie finansowe dla rodzin wyniosło 1 155 00,00 zł., łączna liczba beneficjentów wyniosła 584.

Zestawienie kart wojewódzkich

Dane zawarte w kartach wojewódzkich pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.

Odniesienia do danych zawartych w kartach:

1. Z uwagi na reprezentacyjny charakter badania BAEL, zalecana jest szczególna ostrożność w posługiwaniu się danymi dotyczącymi aktywności ekonomicznej ludności w przypadkach, gdy zastosowano bardziej szczegółowe podziały i występują liczby niskiego rzędu, mniejsze niż 20 tys.
2. Według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jako bezrobotne mogą być zarejestrowane osoby w wieku: kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata. Dodatkowo na mocy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, mogą być zarejestrowani, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy obywatele Ukrainy w wieku 18 lat i więcej, bez względu na płeć.

AD.1 – WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			169					
	Liczba powiatów			26 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			19 947 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	2888033	1950542	937491	2879271	1939504	939767	2868242	1924741	943501
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	777533	561893	215640	782366	563298	219068	785896	563439	222457
60–64 lata	189218	127326	61892	177765	118690	59075	167979	111426	56553
65–69	205650	145645	60005	204681	143516	61165	201409	139473	61936
70–74	173679	128417	45262	177604	130439	47165	180518	131711	48807
75–79	88210	67356	20854	102493	77801	24692	116404	88024	28380
80–84	58165	45256	12909	56270	43827	12443	55067	42791	12276
85 lat i więcej	62611	47893	14718	63553	49025	14528	64519	50014	14505
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,9 Noworodek płci żeńskiej – 80,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,3 Kobieta w wieku 60 lat – 23,3			Noworodek płci męskiej – 74,3 Noworodek płci żeńskiej – 81,8 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,4 Kobieta w wieku 60 lat – 24,3			Noworodek płci męskiej – 74,4 Noworodek płci żeńskiej – 81,9 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,4		
Współczynnik feminizacji	108			108			108		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	31,3			32,4			33,4		
Współczynnik zgonów	12,5			11,2			11,3		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
	Podział			Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1414					
	w tym w wieku 60–89 lat			110					
Osoby aktywne zawodowo	Ogółem 15–89 lat			1366					

– pracujący (w tys.)	w tym w wieku 60–89 lat	108
Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	935
	w tym w wieku 60–89 lat	636
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	60,2
	w tym w wieku 60–89 lat	14,7
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	58,2
	w tym w wieku 60–89 lat	14,5
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	437
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	437
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	393
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	27
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.) ²⁾	Ogółem	55,5
	w tym w wieku 60 lat i więcej	4,0
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,6
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,4
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	518,7
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	35,9
	Renty rodzinne	90,2
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	28,9
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	5,8
	Renty rodzinne	1,4

AD 2 – WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			144					
	Liczba powiatów			19 powiatów i 4 miasta na prawach powiatów					
	Powierzchnia			17 971 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	2006876	1166346	840530	1996003	1155424	840579	1984479	1149668	834811
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	527289	338327	188962	532539	340151	192388	537306	342778	194528
60–64 lata	134658	80532	54126	128591	75914	52677	123390	72621	50769
65–69	137233	87099	50134	138236	86905	51331	137643	85622	52021
70–74	111967	74214	37753	114166	75154	39012	115797	75909	39888
75–79	62928	42348	20580	70720	47551	23169	79597	53560	26037
80–84	40812	27645	13167	40209	27384	12825	39349	26988	12361
85 lat i więcej	39691	26489	13202	40617	27243	13374	41530	28078	13452
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,3 Noworodek płci żeńskiej – 80,2 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,5 Kobieta w wieku 60 lat – 23,0			Noworodek płci męskiej – 74,1 Noworodek płci żeńskiej – 81,3 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,3 Kobieta w wieku 60 lat – 23,9			Noworodek płci męskiej – 74,5 Noworodek płci żeńskiej – 82,0 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,3		
Współczynnik feminizacji	107			107			107		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	30,0			31,1			32,2		
Współczynnik zgonów	12,0			11,2			11,0		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			941					
	w tym w wieku 60–89 lat			73					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			902					
	w tym w wieku 60–89 lat			72					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	666
	w tym w wieku 60–89 lat	435
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	58,6
	w tym w wieku 60–89 lat	14,4
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	56,2
	w tym w wieku 60–89 lat	14,2
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	308
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	308
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	282
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	18
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.) ²⁾	Ogółem	55,3
	w tym w wieku 60 lat i więcej	2,8
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,5
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,3
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	322,6
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	36,9
	Renty rodzinne	64,6
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	52,1
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	11,8
	Renty rodzinne	2,3

AD.3 WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			213					
	Liczba powiatów			20 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			25 122 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	2024637	935128	1089509	2011047	926885	1084162	1996440	922698	1073742
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	546452	271970	274482	551825	274197	277628	557010	277487	279523
60–64 lata	133904	63676	70228	129249	60425	68824	125064	57886	67178
65–69	138337	70872	67465	138355	69873	68482	137960	68961	68999
70–74	111597	58326	53271	115159	60498	54661	118119	62182	55937
75–79	69103	35336	33767	75468	38880	36588	81085	42378	38707
80–84	47127	22581	24546	46356	22516	23840	46707	23210	23497
85 lat i więcej	46384	21179	25205	47238	22005	25233	48075	22870	25205
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,2 Noworodek płci żeńskiej – 81,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,8 Kobieta w wieku 60 lat – 24,1			Noworodek płci męskiej – 74,3 Noworodek płci żeńskiej – 82,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,9			Noworodek płci męskiej – 74,7 Noworodek płci żeńskiej – 82,9 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,9 Kobieta w wieku 60 lat –25,2		
Współczynnik feminizacji	107			107			107		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	31,5			32,6			33,7		
Współczynnik zgonów	12,3			11,4			11,2		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			909					
	w tym w wieku 60–89 lat			79					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			880					
	w tym w wieku 60–89 lat			77					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	706
	w tym w wieku 60–89 lat	453
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	56,3
	w tym w wieku 60–89 lat	14,9
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	54,5
	w tym w wieku 60–89 lat	14,5
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	304
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	304
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	274
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	18
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.) ²⁾	Ogółem	55,8
	w tym w wieku 60 lat i więcej	3,0
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,6
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,2
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	321,0
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	31,0
	Renty rodzinne	51,8
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	96,2
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	21,2
	Renty rodzinne	4,9

AD.4 WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			82					
	Liczba powiatów			12 powiatów i 2 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			13 988 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	979976	629692	350284	975023	624598	350425	969819	620541	349278
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	259139	177200	81939	261463	178108	83355	263669	179318	84351
60–64 lata	66587	42901	23686	62701	39906	22795	59521	37692	21829
65–69	70033	47226	22807	70241	46970	23271	69771	46293	23478
70–74	57356	40364	16992	58507	40832	17675	59374	41225	18149
75–79	28941	20740	8201	33935	24370	9565	38889	27962	10927
80–84	18093	13086	5007	17673	12836	4837	17341	12558	4783
85 lat i więcej	18129	12883	5246	18406	13194	5212	18773	13588	5185
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,6 Noworodek płci żeńskiej – 80,3 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,3 Kobieta w wieku 60 lat – 23,3			Noworodek płci męskiej – 74,1 Noworodek płci żeńskiej – 81,5 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,0 Kobieta w wieku 60 lat – 24,0			Noworodek płci męskiej – 74,3 Noworodek płci żeńskiej – 81,8 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,4 Kobieta w wieku 60 lat – 24,2		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	30,1			31,4			32,5		
Współczynnik zgonów	11,9			11,0			11,0		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			449					
	w tym w wieku 60–89 lat			41					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			441					
	w tym w wieku 60–89 lat			41					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	344
	w tym w wieku 60–89 lat	210
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	56,6
	w tym w wieku 60–89 lat	16,3
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	55,6
	w tym w wieku 60–89 lat	16,3
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	148
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	148
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	138
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	.
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.) ²⁾	Ogółem	15,9
	w tym w wieku 60 lat i więcej	1,1
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	0,2
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,0
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	170,1
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	17,2
	Renty rodzinne	28,7
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	9,4
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	2,6
	Renty rodzinne	0,5

AD.5 – WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			177					
	Liczba powiatów			21 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			18 219 km2					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	2378483	1468809	909674	2362519	1459655	902864	2345924	1452889	893035
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	679139	450563	228576	681458	451665	229793	683457	453598	229859
60–64 lata	161166	101941	59225	152675	95363	57312	145265	90035	55230
65–69	173570	116194	57376	172344	114706	57638	170307	112659	57648
70–74	144704	99355	45349	147490	101197	46293	150247	103107	47140
75–79	89826	61257	28569	99027	68119	30908	107741	74819	32922
80–84	54471	35494	18977	54079	35509	18570	53495	35601	17894
85 lat i więcej	55402	36322	19080	55843	36771	19072	56402	37377	19025
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,1 Noworodek płci żeńskiej – 80,0 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,1 Kobieta w wieku 60 lat – 23,0			Noworodek płci męskiej – 73,2 Noworodek płci żeńskiej – 81,2 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,9 Kobieta w wieku 60 lat – 23,8			Noworodek płci męskiej – 73,6 Noworodek płci żeńskiej – 81,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,2 Kobieta w wieku 60 lat – 24,0		
Współczynnik feminizacji	110			110			110		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	34,1			35,2			36,2		
Współczynnik zgonów	14,0			12,8			12,8		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
	Podział			Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1107					
	w tym w wieku 60–89 lat			106					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1069					
	w tym w wieku 60–89 lat			104					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	838
	w tym w wieku 60–89 lat	554
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	56,9
	w tym w wieku 60–89 lat	16,1
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	55,0
	w tym w wieku 60–89 lat	15,8
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	380
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	379
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	354
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	16
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.) ²⁾	Ogółem	53,3
	w tym w wieku 60 lat i więcej	3,7
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,4
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,3
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	449,5
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	29,9
	Renty rodzinne	72,9
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	69,0
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	9,7
	Renty rodzinne	2,9

AD. 6 – WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			182					
	Liczba powiatów			19 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			15 184 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	3429014	1640055	1788959	3429632	1641971	1787661	3429084	1639583	1789501
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	819510	432518	386992	830509	436253	394256	841541	439077	402464
60–64 lata	207082	98354	108728	201557	94094	107463	197110	90786	106324
65–69	200739	106378	94361	202831	105764	97067	203775	103848	99927
70–74	163396	90121	73275	168531	92694	75837	173217	94653	78564
75–79	103830	58760	45070	112517	63778	48739	120148	67921	52227
80–84	71430	38848	32582	70113	38656	31457	70063	39083	30980
85 lat i więcej	73033	40057	32976	74960	41267	33693	77228	42786	34442
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 74,9 Noworodek płci żeńskiej – 82,2 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,3			Noworodek płci męskiej – 76,2 Noworodek płci żeńskiej – 83,1 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,4 Kobieta w wieku 60 lat – 25,1			Noworodek płci męskiej – 76,3 Noworodek płci żeńskiej – 83,3 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,6 Kobieta w wieku 60 lat – 25,2		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	27,1			27,9			28,7		
Współczynnik zgonów	10,5			9,6			9,6		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1584					
	w tym w wieku 60–89 lat			117					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1544					
	w tym w wieku 60–89 lat			116					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	1131
	w tym w wieku 60–89 lat	687
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	58,3
	w tym w wieku 60–89 lat	14,5
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	56,9
	w tym w wieku 60–89 lat	14,4
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	462
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	462
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	413
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	32
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.) ²⁾	Ogółem	60,7
	w tym w wieku 60 lat i więcej	3,7
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	2,0
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,3
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	527,1
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	43,6
	Renty rodzinne	99,6
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	58,9
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	23,3
	Renty rodzinne	3,8

AD.7 – WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			314					
	Liczba powiatów			37 powiatów i 5 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			35 559 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	5510612	3562901	1947711	5510527	3562270	1948257	5508322	3569116	1939206
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	1353321	904287	449034	1362530	907501	455029	1370463	913056	457407
60–64 lata	318956	198475	120481	305007	187396	117611	293433	179439	113994
65–69	347745	231665	116080	344860	227504	117356	338824	221049	117775
70–74	279156	191406	87750	289188	198022	91166	298644	204556	94088
75–79	169678	118473	51205	186288	129886	56402	201514	140938	60576
80–84	113454	77525	35929	110991	76351	34640	110636	76730	33906
85 lat i więcej	124332	86743	37589	126196	88342	37854	127412	90344	37068
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,8 Noworodek płci żeńskiej – 81,5 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,0 Kobieta w wieku 60 lat – 23,9			Noworodek płci męskiej – 74,8 Noworodek płci żeńskiej – 82,2 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,9 Kobieta w wieku 60 lat – 24,5			Noworodek płci męskiej – 75,3 Noworodek płci żeńskiej – 82,5 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,1 Kobieta w wieku 60 lat – 24,6		
Współczynnik feminizacji	109			109			109		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	28,9			29,6			30,2		
Współczynnik zgonów	11,4			10,5			10,4		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			2864					
	w tym w wieku 60–89 lat			251					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			2782					
	w tym w wieku 60–89 lat			246					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	1628
	w tym w wieku 60–89 lat	1038
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	63,8
	w tym w wieku 60–89 lat	19,5
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	61,9
	w tym w wieku 60–89 lat	19,1
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	667
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	667
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	614
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	35
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	109,0
	w tym w wieku 60 lat i więcej	7,1
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	3,2
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,8
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	878,4
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	54,9
	Renty rodzinne	132,7
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	122,2
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	20,6
	Renty rodzinne	6,7

AD.8 – WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			71					
	Liczba powiatów			11 powiatów i 1 miasto na prawach powiatu					
	Powierzchnia			9 411 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	942441	498469	443972	936725	494029	442696	930296	490784	439512
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	258352	146891	111461	261655	147988	113667	264558	149244	115314
60–64 lata	67730	35277	32453	66120	33770	32350	64215	32460	31755
65–69	64012	36526	27486	64600	36391	28209	64984	36077	28907
70–74	52885	32079	20806	54074	32375	21699	55106	32616	22490
75–79	28752	18102	10650	32143	20452	11691	35646	22703	12943
80–84	23452	13018	10434	22174	12533	9641	21180	12330	8850
85 lat i więcej	21521	11889	9632	22544	12467	10077	23427	13058	10369
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,6 Noworodek płci żeńskiej – 81,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,6 Kobieta w wieku 60 lat – 23,7			Noworodek płci męskiej – 75,3 Noworodek płci żeńskiej – 82,3 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,6 Kobieta w wieku 60 lat – 24,3			Noworodek płci męskiej – 75,2 Noworodek płci żeńskiej – 82,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,8 Kobieta w wieku 60 lat – 24,4		
Współczynnik feminizacji	107			107			107		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	30,7			31,9			33,0		
Współczynnik zgonów	12,4			11,3			11,5		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			429					
	w tym w wieku 60–89 lat			38					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			419					
	w tym w wieku 60–89 lat			37					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	317
	w tym w wieku 60–89 lat	210
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	57,5
	w tym w wieku 60–89 lat	15,3
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	56,2
	w tym w wieku 60–89 lat	14,9
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	146
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	146
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	135
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	.
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	20,0
	w tym w wieku 60 lat i więcej	1,7
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	0,5
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,1
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	153,1
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	7,4
	Renty rodzinne	30,2
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	16,6
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	1,9
	Renty rodzinne	0,7

AD. 9 – WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			160					
	Liczba powiatów			21 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			17 845 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	2079098	854227	1224871	2071676	849161	1222515	2062997	846651	1216346
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	516608	237625	278983	525356	240684	284672	533320	243799	289521
60–64 lata	134641	58976	75665	131972	56527	75445	128794	54229	74565
65–69	128015	61668	66347	129403	61325	68078	130524	60812	69712
70–74	103052	49731	53321	106714	51965	54749	109817	53958	55859
75–79	61939	28761	33178	68450	32188	36262	74529	35277	39252
80–84	43986	19056	24930	42630	18544	24086	42390	18854	23536
85 lat i więcej	44975	19433	25542	46187	20135	26052	47266	20669	26597
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 74,7 Noworodek płci żeńskiej – 82,5 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,6			Noworodek płci męskiej – 76,1 Noworodek płci żeńskiej – 83,6 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,6 Kobieta w wieku 60 lat – 25,5			Noworodek płci męskiej – 75,9 Noworodek płci żeńskiej – 83,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,5 Kobieta w wieku 60 lat – 25,6		
Współczynnik feminizacji	104			104			104		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	27,8			28,9			29,9		
Współczynnik zgonów	10,5			9,5			9,8		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			858					
	w tym w wieku 60–89 lat			64					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			827					
	w tym w wieku 60–89 lat			63					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	758
	w tym w wieku 60–89 lat	443
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	53,1
	w tym w wieku 60–89 lat	12,6
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	51,2
	w tym w wieku 60–89 lat	12,4
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	298
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	297
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	273
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	14
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	67,3
	w tym w wieku 60 lat i więcej	3,7
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,5
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,2
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	324,1
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	31,0
	Renty rodzinne	61,1
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	41,0
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	11,3
	Renty rodzinne	2,2

AD. 10 – WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			118					
	Liczba powiatów			14 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			20 187 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	1143355	695787	447568	1138216	692133	446083	1132641	688048	444593
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	299630	185644	113986	304271	188967	115304	308604	191933	116671
60–64 lata	79513	49918	29595	77433	48031	29402	75409	46249	29160
65–69	73543	47290	26253	75680	48731	26949	77119	49660	27459
70–74	56750	36322	20428	58149	37358	20791	59878	38494	21384
75–79	34609	21055	13554	37641	23312	14329	40967	25681	15286
80–84	27138	15529	11609	26711	15440	11271	26111	15226	10885
85 lat i więcej	28077	15530	12547	28657	16095	12562	29120	16623	12497
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,7 Noworodek płci żeńskiej – 82,6 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,1 Kobieta w wieku 60 lat – 24,7			Noworodek płci męskiej – 74,8 Noworodek płci żeńskiej – 83,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,2 Kobieta w wieku 60 lat – 25,6			Noworodek płci męskiej – 75,4 Noworodek płci żeńskiej – 83,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,3 Kobieta w wieku 60 lat – 25,7		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	29,4			30,6			31,7		
Współczynnik zgonów	11,8			10,6			10,6		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			513					
	w tym w wieku 60–89 lat			51					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem			498					
	w tym w wieku 60–89 lat			51					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	384
	w tym w wieku 60–89 lat	238
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	57,2
	w tym w wieku 60–89 lat	17,6
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	55,5
	w tym w wieku 60–89 lat	17,6
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	156
	w tym	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	156
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	142
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	10
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	30,4
	w tym w wieku 60 lat i więcej	2,1
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	0,8
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,2
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	171,6
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	12,3
	Renty rodzinne	23,8
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	55,1
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	10,6
	Renty rodzinne	2,8

AD. 11 – WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			123					
	Liczba powiatów			16 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			19 547 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	2358307	1475748	882559	2359573	1470461	889112	2359493	1465450	894043
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	567746	396381	171365	574948	398744	176204	580760	400222	180538
60–64 lata	141481	89342	52139	136363	84949	51414	131703	80879	50824
65–69	147674	100602	47072	147784	99198	48586	146307	96625	49682
70–74	122853	88687	34166	125747	90022	35725	128044	90819	37225
75–79	66222	50112	16110	74890	56261	18629	84708	63222	21486
80–84	44819	33846	10973	44196	33504	10692	42993	32783	10210
85 lat i więcej	44697	33792	10905	45968	34810	11158	47005	35894	11111
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,8 Noworodek płci żeńskiej – 80,9 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,8 Kobieta w wieku 60 lat – 23,5			Noworodek płci męskiej – 75,2 Noworodek płci żeńskiej – 82,0 Mężczyzna w wieku 60 lat – 20,0 Kobieta w wieku 60 lat – 24,4			Noworodek płci męskiej – 75,4 Noworodek płci żeńskiej – 82,2 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,9 Kobieta w wieku 60 lat – 24,4		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	27,7			28,5			29,2		
Współczynnik zgonów	10,8			9,7			9,9		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1137					
	w tym w wieku 60–89 lat			84					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1112					
	w tym w wieku 60–89 lat			83					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	741
	w tym w wieku 60–89 lat	455
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	60,5
	w tym w wieku 60–89 lat	15,6
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	59,2
	w tym w wieku 60–89 lat	15,4
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	304
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	304
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	280
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	16
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	42,9
	w tym w wieku 60 lat i więcej	2,4
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,0
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,1
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	361,7
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	28,0
	Renty rodzinne	69,2
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	24,2
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	6,3
	Renty rodzinne	1,5

AD. 12 – WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			167					
	Liczba powiatów			17 powiatów i 19 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			12 334 km²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	4346702	3298780	1047922	4320130	3274119	1046011	4291441	3248196	1043245
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	1200107	944873	255234	1209642	950332	259310	1218551	955113	263438
60–64 lata	302301	231254	71047	288810	219283	69527	277572	209351	68221
65–69	304167	240335	63832	305666	240285	65381	304766	237935	66831
70–74	248180	198024	50156	256088	203883	52205	261883	208107	53776
75–79	145790	117490	28300	156954	126614	30340	169888	136907	32981
80–84	109802	86971	22831	108572	86261	22311	106821	85178	21643
85 lat i więcej	89867	70799	19068	93552	74006	19546	97621	77635	19986
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,8 Noworodek płci żeńskiej – 80,2 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,3 Kobieta w wieku 60 lat – 23,0			Noworodek płci męskiej – 74,3 Noworodek płci żeńskiej – 81,1 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,2 Kobieta w wieku 60 lat – 23,7			Noworodek płci męskiej – 74,7 Noworodek płci żeńskiej – 81,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,6 Kobieta w wieku 60 lat – 23,9		
Współczynnik feminizacji	108			108			108		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	31,9			33,1			34,1		
Współczynnik zgonów	13,0			11,9			11,9		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1976					
	w tym w wieku 60–89 lat			143					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1929					
	w tym w wieku 60–89 lat			141					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	1556
	w tym w wieku 60–89 lat	995
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	55,9
	w tym w wieku 60–89 lat	12,6
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	54,6
	w tym w wieku 60–89 lat	12,4
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	681
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	681
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	611
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	36
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	62,6
	w tym w wieku 60 lat i więcej	3,8
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	2,5
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,4
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	851,2
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	76,1
	Renty rodzinne	209,6
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	21,5
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	4,3
	Renty rodzinne	1,0

AD. 13 – WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			102					
	Liczba powiatów			13 powiatów i 1 miasto na prawach powiatu					
	Powierzchnia			11 709 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	1178164	528199	649965	1168499	526512	641987	1157991	522311	635680
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	340123	169849	170274	342461	171529	170932	344565	172566	171999
60–64 lata	83489	39343	44146	79549	37087	42462	75892	35093	40799
65–69	86572	44008	42564	86475	43713	42762	86095	42984	43111
70–74	70775	36727	34048	72801	37865	34936	74683	38901	35782
75–79	42436	22123	20313	47009	24831	22178	50863	27088	23775
80–84	27596	13696	13900	26917	13537	13380	26694	13559	13135
85 lat i więcej	29255	13952	15303	29710	14496	15214	30338	14941	15397
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,9 Noworodek płci żeńskiej – 81,5 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,0			Noworodek płci męskiej – 73,9 Noworodek płci żeńskiej – 82,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,3 Kobieta w wieku 60 lat – 24,7			Noworodek płci męskiej – 74,4 Noworodek płci żeńskiej – 82,5 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,6 Kobieta w wieku 60 lat – 24,8		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	33,9			35,2			36,5		
Współczynnik zgonów	13,4			12,3			12,3		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			517					
	w tym w wieku 60–89 lat			41					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			497					
	w tym w wieku 60–89 lat			40					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	425
	w tym w wieku 60–89 lat	278
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	54,9
	w tym w wieku 60–89 lat	12,9
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	52,8
	w tym w wieku 60–89 lat	12,6
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	184
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	184
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	170
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	.
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	32,3
	w tym w wieku 60 lat i więcej	1,9
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	0,6
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,1
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	205,6
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	14,3
	Renty rodzinne	39,3
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	42,0
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	8,2
	Renty rodzinne	2,2

AD. 14 – WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			116					
	Liczba powiatów			19 powiatów i 2 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			24 174 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	1366430	806321	560109	1357910	799788	558122	1349172	792466	556706
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	353711	226681	127030	359013	229300	129713	363953	231496	132457
60–64 lata	96856	57776	39080	93276	55055	38221	89473	52326	37147
65–69	94534	60360	34174	96027	60658	35369	96860	60349	36511
70–74	73370	49361	24009	75849	50618	25231	77916	51574	26342
75–79	36961	24858	12103	42373	28780	13593	48333	32969	15364
80–84	25989	17112	8877	25005	16564	8441	24274	16179	8095
85 lat i więcej	26001	17214	8787	26483	17625	8858	27097	18099	8998
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,5 Noworodek płci żeńskiej – 80,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,2 Kobieta w wieku 60 lat – 23,4			Noworodek płci męskiej – 74,0 Noworodek płci żeńskiej – 81,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,2 Kobieta w wieku 60 lat – 24,3			Noworodek płci męskiej – 74,3 Noworodek płci żeńskiej – 81,8 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,4		
Współczynnik feminizacji	105			105			105		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	28,5			29,8			31,1		
Współczynnik zgonów	11,8			10,7			10,7		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			601					
	w tym w wieku 60–89 lat			53					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			578					
	w tym w wieku 60–89 lat			52					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	478
	w tym w wieku 60–89 lat	299
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	55,7
	w tym w wieku 60–89 lat	15,1
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	53,6
	w tym w wieku 60–89 lat	14,8
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	213
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	213
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	194
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	13
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	38,9
	w tym w wieku 60 lat i więcej	2,7
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	0,7
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,1
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	221,7
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	19,6
	Renty rodzinne	38,9
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	27,2
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	6,3
	Renty rodzinne	1,8

AD. 15 – WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			226					
	Liczba powiatów			31 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			29 827 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś	Razem	Miasta	Wieś
	3493577	1861954	1631623	3487973	1849631	1638342	3479986	1840426	1639560
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	847483	506091	341392	858041	509717	348324	866630	513181	353449
60–64 lata	213396	117588	95808	205897	112186	93711	198199	107105	91094
65–69	219755	129875	89880	220239	128259	91980	219651	126259	93392
70–74	183213	112576	70637	186074	113865	72209	188307	114547	73760
75–79	106309	67437	38872	121437	76755	44682	136746	86394	50352
80–84	63132	39592	23540	61258	38544	22714	59078	37414	21664
85 lat i więcej	61678	39023	22655	63136	40108	23028	64649	41462	23187
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 73,6 Noworodek płci żeńskiej – 81,0 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,7 Kobieta w wieku 60 lat – 23,4			Noworodek płci męskiej – 74,8 Noworodek płci żeńskiej – 81,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,5 Kobieta w wieku 60 lat – 24,1			Noworodek płci męskiej – 74,9 Noworodek płci żeńskiej – 82,0 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,6 Kobieta w wieku 60 lat – 24,3		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	27,7			28,7			29,5		
Współczynnik zgonów	10,9			10,1			10,1		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1688					
	w tym w wieku 60–89 lat			120					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			1650					
	w tym w wieku 60–89 lat			120					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	1130
	w tym w wieku 60–89 lat	705
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	59,9
	w tym w wieku 60–89 lat	14,5
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	58,5
	w tym w wieku 60–89 lat	14,5
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	487
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	487
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	441
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	31
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	46,6
	w tym w wieku 60 lat i więcej	2,6
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,1
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,1
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	537,0
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	56,6
	Renty rodzinne	110,4
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	81,6
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	18,9
	Renty rodzinne	4,5

AD. 16 – WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Informacja o regionie	Liczba gmin			113					
	Liczba powiatów			18 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu					
	Powierzchnia			22 909 km ²					
DEMOGRAFIA									
Treść	2022 r.			2023 r.			2024 r.		
Populacja ogółem									
	1640622	1116968	523654	1631784	1110406	521378	1622760	1102399	520361
w tym									
w wieku 60 lat i więcej	451567	328126	123441	455644	330051	125593	458701	331119	127582
60–64 lata	113277	76494	36783	106862	71498	35364	100915	66993	33922
65–69	121975	87059	34916	122168	86502	35666	121069	84718	36351
70–74	100351	75335	25016	102768	76575	26193	104467	77157	27310
75–79	50771	39120	11651	58831	45292	13539	67214	51735	15479
80–84	31968	24723	7245	31207	24190	7017	30918	24012	6906
85 lat i więcej	33225	25395	7830	33808	25994	7814	34118	26504	7614
Przeciętne dalsze trwanie życia	Noworodek płci męskiej – 72,8 Noworodek płci żeńskiej – 80,7 Mężczyzna w wieku 60 lat – 18,2 Kobieta w wieku 60 lat – 23,4			Noworodek płci męskiej – 74,1 Noworodek płci żeńskiej – 81,4 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,3 Kobieta w wieku 60 lat – 24,1			Noworodek płci męskiej – 74,3 Noworodek płci żeńskiej – 81,8 Mężczyzna w wieku 60 lat – 19,4 Kobieta w wieku 60 lat – 24,2		
Współczynnik feminizacji	106			106			106		
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	31,7			33,0			34,2		
Współczynnik zgonów	12,4			11,4			11,5		
AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB STARSZYCH – DANE ZA 2024 R. ¹⁾									
Podział				Liczba					
Osoby aktywne zawodowo razem (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			757					
	w tym w wieku 60–89 lat			67					
Osoby aktywne zawodowo – pracujący (w tys.)	Ogółem 15–89 lat			736					
	w tym w wieku 60–89 lat			66					

Osoby bierne zawodowo (w tys.)	Ogółem 15–89 lat	569
	w tym w wieku 60–89 lat	373
Współczynnik aktywności zawodowej %	Ogółem 15–89 lat	57,1
	w tym w wieku 60–89 lat	15,3
Wskaźnik zatrudnienia %	Ogółem 15–89 lat	55,5
	w tym w wieku 60–89 lat	15,0
Osoby bierne zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności (w tys.)	Ogółem	262
	w tym:	
	osoby nieposzukujące pracy – razem	262
	osoby nieposzukujące pracy – emerytura	245
	osoby nieposzukujące pracy – choroba, niepełnosprawność	11
Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)²⁾	Ogółem	39,7
	w tym w wieku 60 lat i więcej	2,8
Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w urzędach pracy (w tys.)	Ogółem	1,1
	w tym w wieku 60 lat i więcej	0,2
Osoby pobierające renty i emerytury	ZUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	292,5
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	21,9
	Renty rodzinne	50,5
	KRUS	
	Rodzaj świadczenia	Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)
	Emerytury	16,4
	Renty z tytułu niezdolności do pracy	3,4
	Renty rodzinne	0,8